

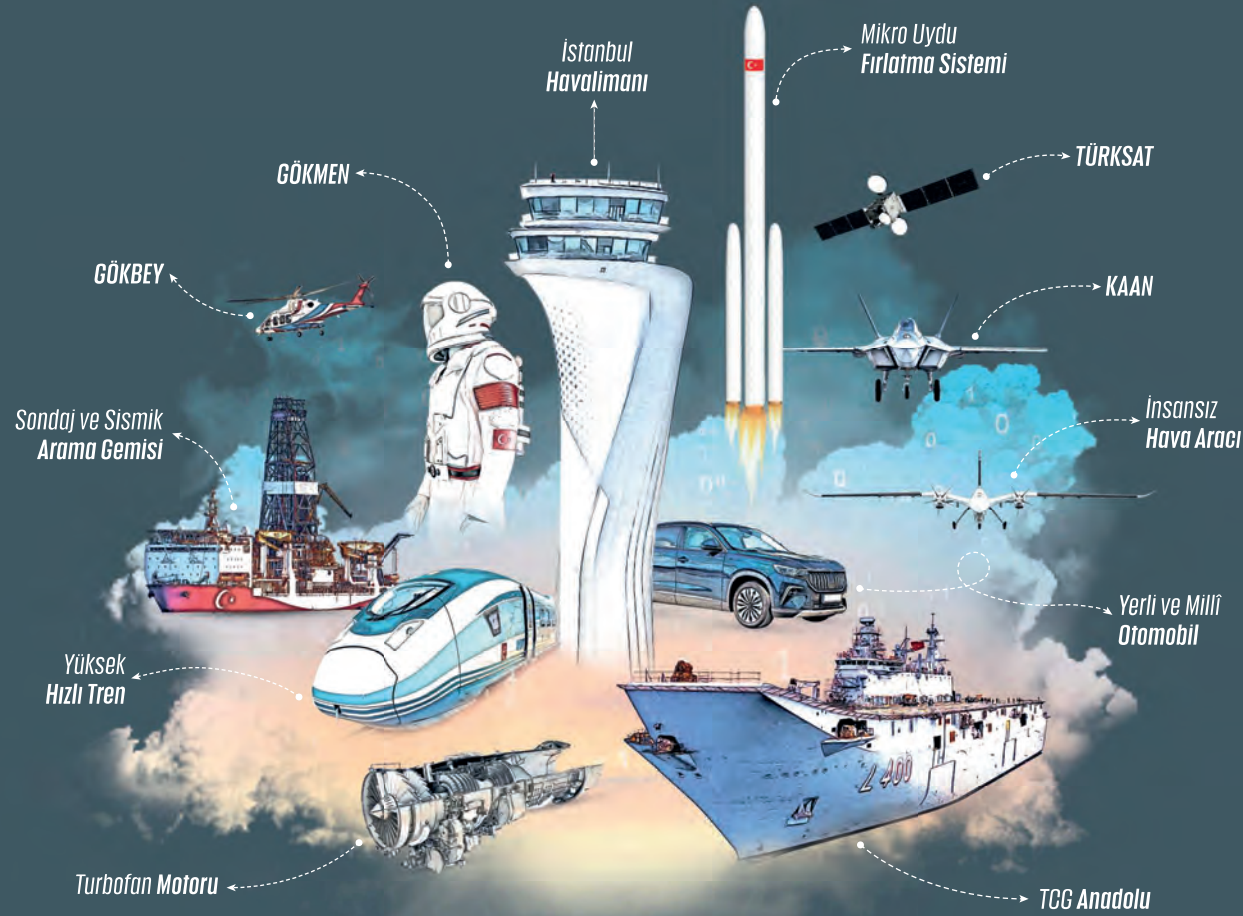
Bu kitaba sığmayan
daha neler var!

eba
www.eba.gov.tr

Karekodu okut, bu kitapla
ilgili EBA içeriklerine ulaş!

Teknoloji Yolculuğumuz

**BU DERS KİTABI MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINCA
ÜCRETSİZ OLARAK VERİLMİŞTİR.
PARA İLE SATILAMAZ.**

Bandrol Uygulamasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin Beşinci Maddesinin
İkinci Fıkrası Çerçevesinde Bandrol Taşınması Zorunlu Değildir.

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

ORTAÖĞRETİM

DERS KİTABI

Türk Dili ve Edebiyatı

Hazırlık Sınıfı

ORTAÖĞRETİM

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI

HAZIRLIK SINIFI

DERS KİTABI

ORTAÖĞRETİM

Türk Dili ve Edebiyatı

Hazırlık Sınıfı

Ders Kitabı

Yazarlar

Dr. Kubilay ÜNSAL
Abdullah TELİS
Arif Erman ÖZÇOPUR
Elif YILMAZ
Erol YABANERİ

Gonca KARAKUŞ
Hüseyin AYHAN
İfakat YÜCEL
Liman Mehmet CİHAT
Mahmut TÜRKYILMAZ

Mehmet ATEŞ
Mehmet Emin SARIKAYA
Mustafa DAMILI
Mustafa TUĞALAY
Serap YAVAŞ

DEVLET KİTAPLARI
Kitabın Basıldığı Matbaa Adı

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

Editörler

Dr. Arife Ece EVİRGEN
Dr. Sezaver ÇAPCI SİPAHİ

Dil Uzmanı

Gülhan ÖNEL

Ölçme ve Değerlendirme Uzmanları

Dr. Ahmet YILDIRIM
Hülya ERDUL
Samet EKER

Program Geliştirme Uzmanları

Esra YAVUZ
Talip AYDEMİR

Rehberlik Uzmanı

Kenan PINARBAŞI

Görsel Tasarımcılar

Didem DİYİCİ OKUR
Fatma TAŞLI
Gönül KAYA
İlhan UÇAR
İnci YILMAZ ŞİMŞEK
Memduh TOPSAKAL

Çoklu Ortam Tasarımcısı

Mustafa VURAL

Baskı

Baskı Matbaanın Adı ve
Ticaret Ünvanı
Tel: (0000) 000 00 00

ISBN 978-975-11-8049-0

Millî Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığının 17.07.2024 tarih ve 110460855 sayılı yazısı ile eğitim aracı olarak kabul edilmiştir.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlahî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerâhamdan İlahî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'sım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

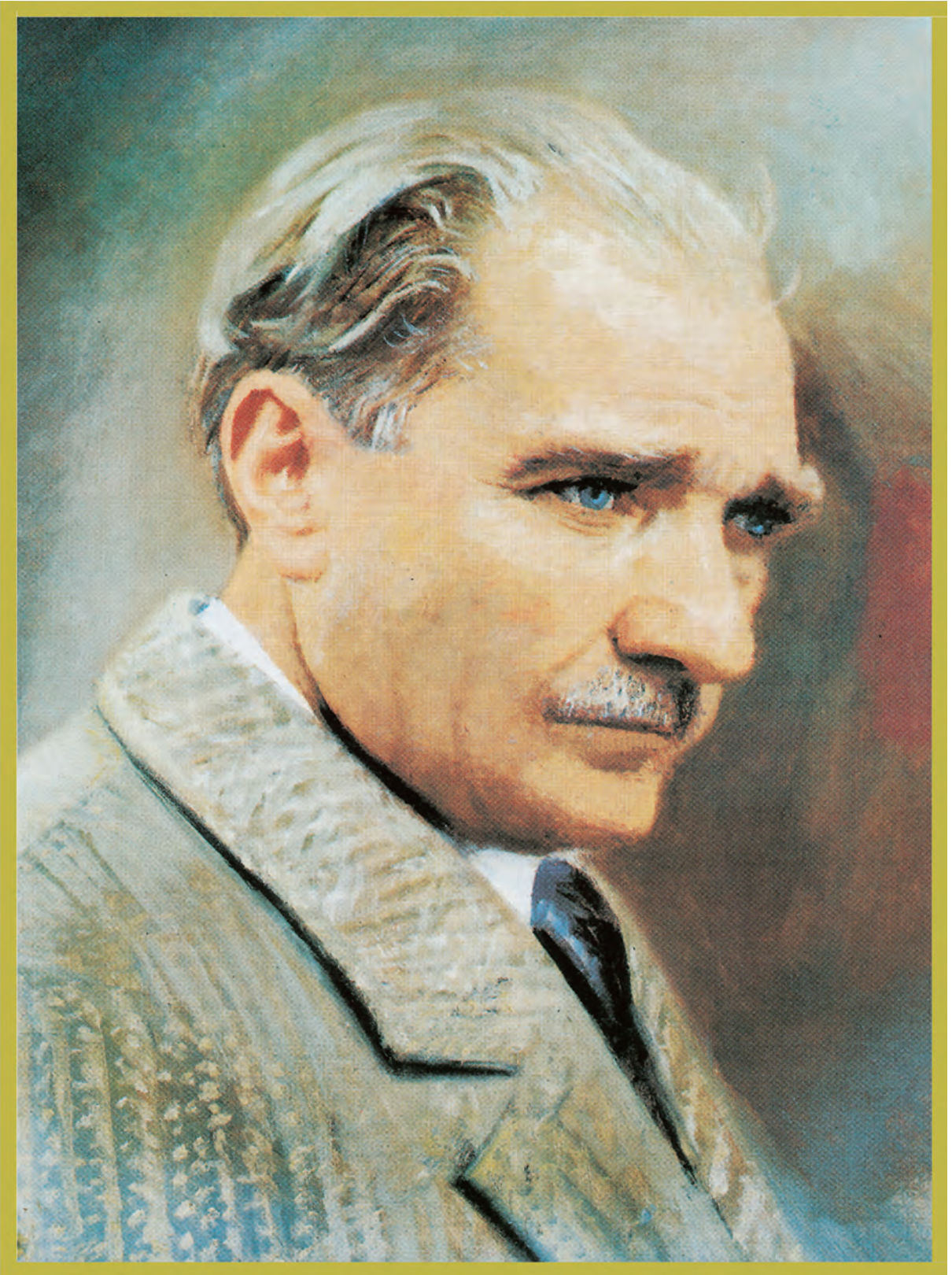
GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Kitabın dijital kopyalarında "İçindekiler" sayfasında başlıklar üzerine tıklayarak ilgili sayfalara, iç sayfalarda da Ünite/Tema isimleri üzerine tıklayarak "İçindekiler" sayfasına ulaşabilirsiniz.

İçindekiler

1.Tema	SANATIN DİLİ	10	2.Tema	SÖZÜN PEŞİNDE	76
1.1.	Metin Tahlili-1 (Anlama)	14	2.1.	Metin Tahlili-1 (Anlama)	80
	Okuma	14		Okuma	80
	• Şiir (Bursa'da Zaman)	14		• Tiyatro (Reis Bey)	80
1.2.	Metin Tahlili-2 (Anlama)	39	2.2.	Metin Tahlili-2 (Anlama)	99
	Okuma	39		Okuma	99
	• Anı (Mektedir Arkadaşının Çocukları)	39		• Gezi Yazısı (Şimdiki Bükreş)	99
1.3.	Edebiyat Atölyesi-1 (Anlatma)	55	2.3.	Edebiyat Atölyesi-1 (Anlatma)	116
	Konuşma	55		Konuşma	116
	• Anı Anlatma	55		• Gezdiği Bir Yeri Anlatma	116
1.4.	Metin Tahlili-3 (Anlama)	57	2.4.	Metin Tahlili-3 (Anlama)	120
	Dinleme/İzleme	57		Dinleme/İzleme	120
	• Söyleşi (Edebiyat Söyleşileri)	57		• Şiir (Kar)	120
1.5.	Edebiyat Atölyesi-2 (Anlatma)	65	2.5.	Edebiyat Atölyesi-2 (Anlatma)	130
	Yazma	65		Yazma	130
	• Söyleşiye Soru ve Cevap Ekleme	65		• Şiir Yazma	130
	1. Tema Ölçme ve Değerlendirme	68		2. Tema Ölçme ve Değerlendirme	137
3.Tema	OKURUN DÜNYASI	142	4.Tema	SÖZÜN EBRUSU	188
3.1.	Metin Tahlili-1 (Anlama)	146	4.1.	Metin Tahlili-1 (Anlama)	191
	Okuma	146		Okuma	191
	• Hikâye (Menevşeler Ölmemeli)	146		• Roman (Fatih-Harbiye)	191
3.2.	Metin Tahlili-2 (Anlama)	159	4.2.	Metin Tahlili-2 (Anlama)	221
	Okuma	159		Okuma	221
	• Deneme (Müslüman Saati)	159		• Fıkra (Dünkü ve Bugünkü Zeytinler)	221
3.3.	Edebiyat Atölyesi-1 (Anlatma)	169	4.3.	Edebiyat Atölyesi-1 (Anlatma)	235
	Yazma	169		Konuşma	235
	• Hikâyeyi Yeniden Kurgulama	169		• Roman Karakterlerini Tanıtma	235
3.4.	Metin Tahlili-3 (Anlama)	172	4.4.	Metin Tahlili-3 (Anlama)	240
	Dinleme/İzleme	172		Dinleme/İzleme	240
	• Belgesel (Ahmet Uluçay)	172		• Mektup (Mustafa Şerif Onaran'a Mektup)	240
3.5.	Edebiyat Atölyesi-2 (Anlatma)	178	4.5.	Edebiyat Atölyesi-2 (Anlatma)	240
	Konuşma	178		Yazma	254
	• Belgesel Üzerine Konuşma	178		• Geleceğe Mektup Yazma	254
	3. Tema Ölçme ve Değerlendirme	181		4. Tema Ölçme ve Değerlendirme	254
				Kaynakça	260
				Cevap Anahtarları Karekodu	263
				Görsel, Genel Ağ ve E-İçerik Kaynakçası	265
				Karekodu	265
				Türkiye'nin Mülki İdare Bölümleri ile Kara ve Deniz Komşuları Haritası	266
				Türk Dünyası Haritası	267

Kitabın Tanıtımı

Kitap temalardan oluşmaktadır. Her tema başında tema kapak sayfası yer almaktadır.

Tema kapaklarında tema adı, tema alt konu başlıkları, öğrenilecek kavramlar, öğrenciden beklenen öğrenme hedefleri, tema süresince öğrenciden yapması beklenen görev ya da sorumluluklar hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca tema ile ilgili olarak hazırlanan sunum ve diğer e-içeriklere ulaşmak amacıyla uygun yerlere karekodlar yerleştirilmiştir.

Ana Metin: Tema kapsamında belirlenen hedeflere ulaşmak için çözümlenmesi istenen metindir.

Ara Metin: Temada tahlil edilen metni çözümlemeye yardımcı metindir.

Çok Modlu Metin: Dinleme/izleme öğeleri barındıran, birden fazla duyuya aynı anda hitap eden metindir.

Kitap genelinde kullanılan tüm karekodlar akıllı cihazlarla okutularak ya da kitabın dijital kopyalarında karekod üzerine tıklanarak kitaba ait e-içeriklere ulaşılabilir.

Öğrencilerin söz varlığını geliştirme-ye yönelik etkinliklerin yer aldığı bölüm

Öğrencinin önceki öğrenmeleri ile tema arasında köprü kurulan bölüm

Tema içindeki dijital ve etkileşimli içeriklere yer verilen bölüm

Tema kapsamında ele alınan metinlerdeki benzerlik ve farklılıklara yönelik çalışmaların yer aldığı bölüm

Temaya yönelik pekiştirici etkinliklerin yer aldığı bölüm

TDK Güncel Türkçe Sözlük'e yönlendiren karekodun yer aldığı bölüm

Tema adı
Tema konu başlıkları
Tema sunumuna ve diğer e-içeriklere yönlendiren karekodlar

Öğrenilecek kavramlar

Öğrenme çıktıları

Temada öğrenciden beklenen görev ve sorumluluklar

Ana ve ara metinlerin yer aldığı bölüm

Çeşitli türdeki metinlerin tahlil edildiği bölüm

Temaya Başlarken bölümünün tasarım şablonu

Tahlil edilen metinlerin yer aldığı bölüm

Metin tahliline yönelik ön bilgilerin yoklanıp değerlendirildiği bölüm

Sanatçıların kısa hayat hikâyeleri ile sanat anlayışlarının aktarıldığı bölüm

Tema ile ilgili kavram ve terimlerin açıklandığı bölüm

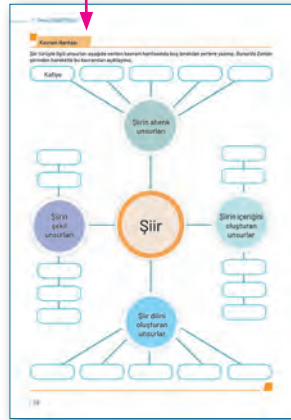
Kitap genelindeki Etkinlik, Okuma Parçası, Örnek Çözüm vb. çalışmaların yer aldığı bölüm

Öğrencinin temadaki çeşitli bölümlere dair bilgilerinin yoklandığı bölüm

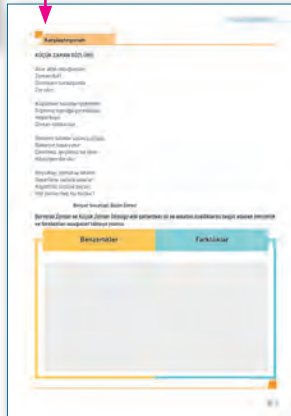
Temada işlenen kavramlar arasında bağlantıların kurulduğu bölüm

Temanın pekiştirilmesine yönelik detaylı çalışmaların yapıldığı bölüm

Çeşitli türdeki metinlere yönelik çözümlemelerin yapıldığı bölüm

Temada yer alan öğrenme çıktısı ve süreç bileşenlerine yönelik soruların bulunduğu bölüm

SEMBOLLERİN AÇIKLAMASI

"Temaya Başlarken" alanı

"Konuya Başlarken" alanı

Çalışmanın bittiği yer

Etkinliğin başladığı yer

Etkinliğin bittiği yer

Bireysel etkinlik

Grup etkinliği

Etkinliğin süresi

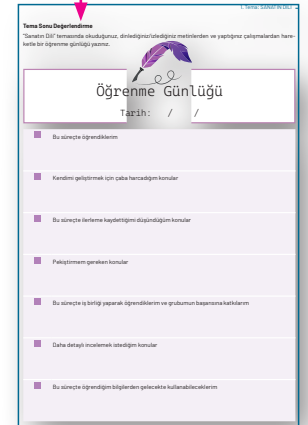

Performans görevi

Kitap genelinde kullanılan metinlerin imla ve noktalamasında aslına sadık kalınmıştır. Ara metin ve etkinlik metinleri aslına sadık kalınarak kısaltılmıştır.

Tema boyunca yapılan çalışmalara yönelik öğrencinin kendini değerlendirdiği bölüm

1. TEMA

SANATIN DİLİ

1. METİN TAHLİLİ (ANLAMA)

► OKUMA

- Şiir (Bursa'da Zaman)
- Anı (Mektep Arkadaşının Çocukları)

► DİNLEME/İZLEME

- Söyleşi (Edebiyat Söyleşileri)

2. EDEBİYAT ATÖLYESİ (ANLATMA)

► KONUŞMA

- Anı Anlatma

► YAZMA

- Söyleşiye Soru ve Cevap Ekleme

► Anahtar Kavramlar

• sanat	• çağrışım	• konu
• estetik	• açık ileti	• gerçeklik
• hayal gücü	• örtük ileti	• öznellik
• imge	• edebî dil	• nesnellik
• simge	• günlük dil	• söyleyici
• ahenk	• tema	• mecaz

Bu temada sizlerden

Metin Tahlili (Anlama) bölümünde

- edebiyatın önemini, işlevini ve dil ile ilişkisini,
- edebiyatın sanat dalları arasındaki yerini,
- edebiyatın diğer bilimlerle etkileşimini,
- şiirin içerik ve ahenk unsurlarını,
- öğretici metinlerin genel özelliklerini

öğrenmeniz beklenmektedir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma) bölümünde

- anı (hatıra) anlatma çalışması,
- söyleşiye soru ve cevaplar ekleme çalışması

yapmanız beklenmektedir.

Temanın dijital
versiyonuna
bu karekoddan
ulaşabilirsiniz.

Tema sunumuna
bu karekoddan
ulaşabilirsiniz.

Ölçme ve değerlendirme kapsamında

- çalışma yaprağını cevaplamanız,
- karşılaştırma tablosu, çıkış kartı ve kontrol listesini doldurmanız,
- öz değerlendirme formlarını doldurmanız,
- kavram haritası ve infografik (bilgi görseli) oluşturmanız,
- kısa cevaplı ve açık uçlu soruları cevaplamanız,
- performans görevlerini yerine getirmeniz,
- tema sonunda öğrenme günlüğü tutmanız,
- ölçme ve değerlendirme sorularını yanıtlamanız

istenmektedir.

Bir Resim Bir Hikâye adlı çok modlu metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

Bir Resim Bir Hikâye adlı çok modlu metne bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

1. Sanat eserlerinin özellikleriyle ilgili çıkarımlarınızı yazınız.

2. "Sanat var olmasaydı, gerçeğin kabalığı dünyayı katlanılmaz kılardı."

Bernard Shaw (Börnıd Şov)

Yukarıda verilen özdeyişte "gerçeğin kabalığı" ifadesiyle anlatılmak istenen nedir?

3. Bir eserin sanatsal nitelik kazanması için hangi özellikleri taşıması gerekir?

4. Bir sanat eserinin özellikleriyle hitap ettiği kitle arasında nasıl bir ilişki kurulabilir? Gerekçeleriyle açıklayınız.

5. Bir sanat eserinin muhatabına neler anlatabileceği ile ilgili görüşlerinizi açıklayınız.

Aşağıdaki metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

TÜRKÜLERDE ŞİİR

Meğerse şimdiye kadar türküleri işte öylesine lâf olsun diye dinlermişim. Bir iş yaparken, fon müziği olarak... Ahmet Hamdi Tanpınar, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Fethi Gemuhluoğlu gibi şair ve yazarları okuduktan sonra onları ciddiye almak gerektiğini anladım. Şimdi onları daha bir dikkatle dinliyor, kendimce yeniden keşfediyorum. Onlarda şiir ve hikmet yüklü, çağdaş bir resim kadar çarpıcı mısralarla karşılaşıyorum. Bu bakımdan türkülerin -diğer halk edebiyatı ürünleriyle birlikte- çağdaş şiirimizin kaynakları arasında yer alması gerektiğini düşünüyorum.

Havada kar sesi var

Bu türküyü duymuşsanız benim gibi siz de şaşırmışsınızdır. Kar sesi de ne demek? Ben o kadar uğraştığım halde o sesi duyamadım.

(...)

Ya şu mısralara ne demeli?

Kayadan indim düze

At bağladım nergize

Konuşurken hemen öyle söylenivermiş gibi... Bir sehl-i mümtenî örneği. Bu iki mısradan ne var diyeceksiniz. Beş-altı kelime ile çizilmiş lâtif bir tablo var. Bir minyatür sanki. Stilize edilmiş bir incelik, bir zarâfet. Kayalardan düze inen bir atlı. "Yüce dağların başında/Tek atlı gezdiğin var mı?" mısralarındaki gibi dörtnala, gümbür gümbür... Kayalarla büyüyen, nergislerle incelen bir yiğit. Öylesine kibar ki, atını ancak nergise bağlar; veya, öylesine stilize edilmiş bir resim ki, o düzlükte nergisten gayri nesne yoktur. Burada *Mona Lisa*'nın tebessümünü çevreleyen vahşi kayalıkları hatırlamadan edemiyoruz. Bundan sonraki mısralarda:

Yedi yıl hizmet ettim

Bir elâ gözlü kıza

sözleri ile tablo tamamlanıyor. Anlıyoruz ki, arkada kayalıklar ve önde nergislerle dolu ova, atını nergise bağlayacak kadar zarif bir atlı ile yedi yıl hizmet edilen elâ gözlü bir güzel için hazırlanmıştır (...)

Cemal Kurnaz, *Halk ve Divan Şiirinin Müşterekleri Üzerine Denemeler*

sehl-i mümtenî: İlk bakışta basit, söylenmesi ve yazılması kolay zannedilen, taklit edilmeye kalkıldığında benzerini yazmanın güç olduğu anlaşılan edebî sanat.

1. Yazar, metinde sanatın çeşitli dalları arasında nasıl bir bağlantı kurmuştur?

2. Yazarın türküde geçen "Havada kar sesi var" mısrasını "beş altı kelime ile çizilmiş lâtif bir tablo" olarak nitelendirmesini sanatın dili bağlamında yorumlayınız.

METİN TAHLİLİ-1 (ANLAMA)

OKUMA

Konuya Başlarken

Aşağıdaki görsellerden yararlanarak çalışmayı gerçekleştiriniz.

- Öğretmeninizin rehberliğinde üç gruba ayrılınız.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
- Verilen görsellerden de yararlanarak aşağıdaki başlıklar çerçevesinde fikir yürütünüz.
 - **Birinci grup:** Güzel sanatların ortaya çıkma nedenleri
 - **İkinci grup:** Güzel sanatların benzer ve farklı yönleri
 - **Üçüncü grup:** Edebiyatın güzel sanatlar içinde kabul edilmesinin sebepleri
- Ulaştığınız sonuçları grup sözcüleri aracılığıyla paylaşınız.

Kendinizi güzel sanatların hangi dalıyla ifade etmek istediğinizi gerekçeleriyle belirtiniz.

Aşağıdaki metinlerden yararlanarak soruları cevaplayınız.

1. Metin

OSMANLI İMPARATORLUĞU KLÂSİK ÇAĞ

13. yüzyılda büyük Moğol İmparatorluğu'nun kurulmasıyla Anadolu doğu-batı ticaretinde anayol olmuştu. Denizci İtalyan devletlerinin tüccarları, Uzak Doğu ve İran kervanlarını artık yalnız güneydeki Ayas ve kuzeyde Trabzon'da karşılamıyor, içerideki Sivas ve Konya'ya kadar da gidiyorlardı. Moğollar zamanında Erzurum, Erzincan ve Sivas yoluyla Tebriz'i Konya'ya bağlayan ana bir yol (Şahrâh) vardı. Sivas'la Konya arasında 13. yüzyıldan kalma yirmi üç kervansaray hâlâ durmaktadır. Bu imparatorluk yolunun Sivas'tan Kostantiniye'ye giden bir kolu, Trabzon'dan Kostantiniye'ye denizyoluyla yarışıyordu. (...) 13. yüzyılda Anadolu, Avrupa'yı doğuya bağlamakla kalmamış, Doğu Avrupa'daki Altın Ordu'yla Arap ülkeleri arasındaki kuzey-güney ticaretine de merkez görevi görmüştür. (...)

Halil İnalıcık, *Osmanlı İmparatorluğu Klâsik Çağ*

2. Metin

FORSA

Akdeniz'in esatir yuvası nihayetsiz ufuklarına bakan küçük tepe minimini bir çiçek ormanı gibiydi. İnce uzun dallı badem ağaçlarının alaca gölgeleri sahile inen keçi yoluna düşüyor, ilkbaharın tatlı rüzgârıyla sarhoş olan martılar çılgın naralarla havayı çınlatıyorlardı. Badem bahçesinin yanı geniş bir bağdı. Beyaz taşlardan yapılmış kısa bir duvarın ötesindeki zeytinlik, ta vadiye kadar iniyordu. Bağın ortasındaki viran kulübenin kapısız methalinden bir ihtiyar çıktı. Saçı, sakalı bembeyazdı. Kamburunu düzeltmek istiyormuş gibi gerindi. (...)

Ömer Seyfettin, *Bütün Hikâyeleri*

3. Metin

GAZEL

Rûzgâr ıdı titredi çiğ gül düştü
Tutunduğu dalı tutuşturup bülbül düştü

Gün doğumundan gün batımına kızardı bahçe
Bir bir leylâk nergis lâle ve sümbül düştü

Ne çam dayandı ne kestane ne kavak ne nar
Bin yıllık çınar gürül gürül düştü

Geçti mi ki yeşilin sonsuzluk yüklü çağı
Kader yanardağından kızıl kara kül düştü

Vakit görmemişti böyle bir kıyameti
Akıl sarardı karardı ruh gönül düştü

Sezai Karakoç, *Ateş Dansı Şiirler VIII*

4. Metin

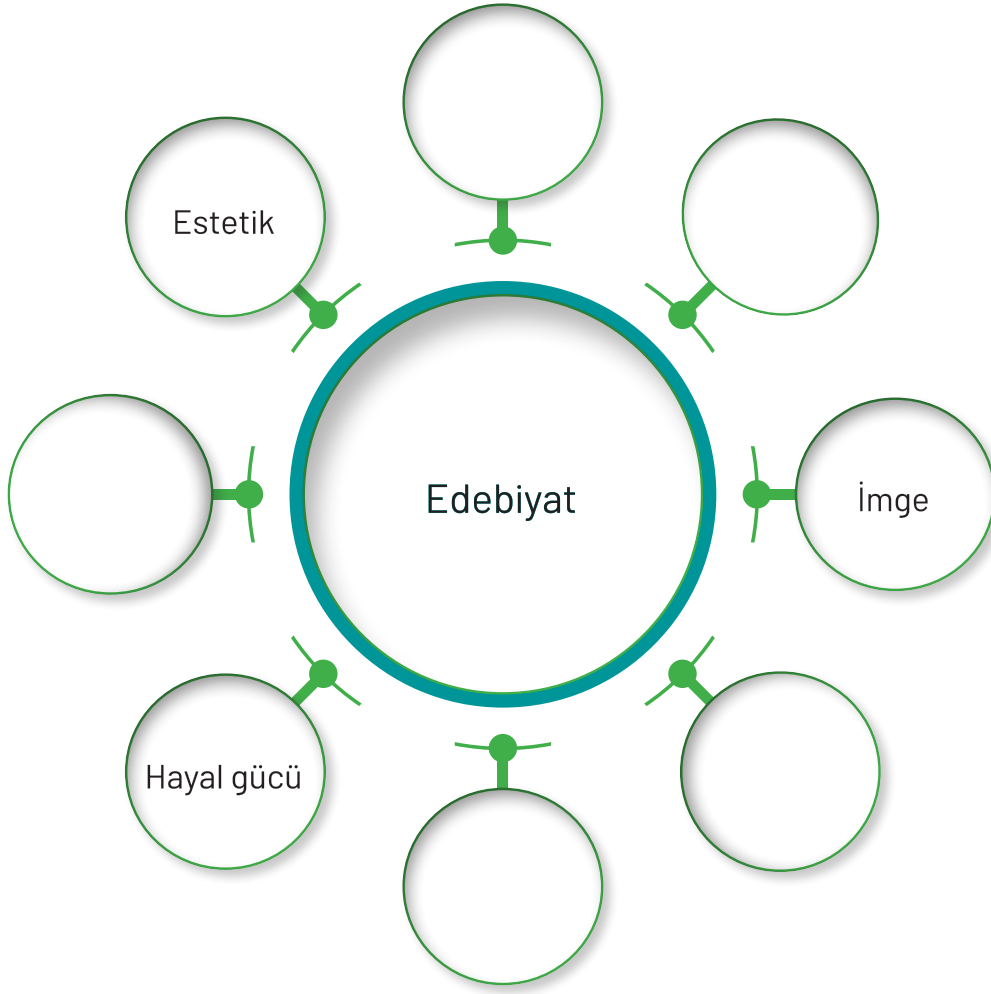
İNSAN VE DAVRANIŞI

Modern psikoloji günümüzde, davranışı ve davranışın altında yatan süreçleri bilimsel olarak inceleyen çalışma alanı olarak tanımlanır. Bilişsel (zihinsel) süreçleri doğrudan gözleme olanağı yoktur; organizmanın davranışları gözlenerek ya da nörolojik bulgular kullanılarak onların varlığı saptanır. Bilişsel süreçlerin doğrudan gözlenememiş olması, yapılan çalışmanın ya da psikolojinin bilimsellik değerini yitirmez. Çünkü bilimsellik bir yöntem sorunudur; incelenen konudan çok, o konunun nasıl incelendiği çalışmanın bilimselliğini oluşturur. (...)

Doğan Cüceloğlu, *İnsan ve Davranışı*

- Okuduğunuz metinlerden hangileri sizce edebî metindir? Metinlerin yanında yer alan kutucukları işaretleyiniz.
- İşaretlediğiniz metinleri hangi özelliklerinden dolayı edebî metin olarak nitelendirdiğinizi açıklayınız.

3. Edebiyatla ilgili olabileceğini düşündüğünüz kavramları aşağıdaki şemada boş bırakılan yerlere yazınız.

4. Edebî metin olarak belirlediğiniz eserlerde gerçek ve mecaz anlamda kullanılan kelimelerden beşini aşağıdaki tabloya yazınız. Bu kelimeleri günlük hayatta kullanıp kullanmadığınızı belirtiniz.

Gerçek Anlam	Mecaz Anlam	Günlük Hayatta	
		Kullanıyorum	Kullanmıyorum

5. Aşağıdaki adımları sınıfça uygulayarak edebiyatla ilgili genellemelere ulaşınız.
- İncelediğiniz metinlerden ve şemadan yola çıkarak edebiyatın size çağrıştırdığı kavramları küçük kâğıtlara yazınız.
 - Kâğıtları kelime torbasına atınız.
 - Sırayla torba içinden birer kâğıt çekiniz.

- Çektiğiniz kâğıtta yazılan kelimeleri yüksek sesle okuyunuz.
- Bu kelimelerden yola çıkarak kendi edebiyat tanımınızı yapınız.

Edebiyat:

- Tanımlarınızı sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Tanımlardan hareketle edebiyatla ilgili genellemelere ulaşınız.

Sıra Sizde**ZAMAN ZAMAN İÇİNDE**

Koştum eve vardım. "baban doğdu" dediler. Kucağıma bir yumurta verdiler. İçinden kocaman bir horoz çıktı. Sokağa kaçtı. Kovalamaya başladım. Taş attım değmedi; toprak attım, ağacın başı tarla oldu. Kimi dedi "buğday ek"; kimi dedi "karpuz ek". Karpuz ektim, öyle karpuz verdi ki tarla, develer taşıyamadı. Karşıma bir adam çıktı: "Karpuzdan versene" dedi. Bir karpuz verdim bir ordu yedi, yarısı arttı. Ben de bir karpuz keseyim dedim. Keserken çakım içine kaçırıldı. Elimi soktum, göremedim, kendim, yedi sene aradım bulamadım. Yedi sene gezdim dolaştım, nihayet karpuzun kapısına ulaştım.

Vay anam karpuz, evin yıkılası karpuz. Bir yanı sazlık samanlık, bir yanı tozluk dumanlık.

Bir yanda demirciler demir döver denk ile, bir yanda Al-i Osman dedemiz cenk eder top ile tırnak ile. (...)

Pertev Naili Boratav, *Zaman Zaman İçinde*

1. Okuduğunuz metin bir masalın tekerleme bölümündendir. Bu metindeki ahenk unsurlarını ve hayal gücünü yansıtan ifadeleri tespit ederek aşağıdaki tabloya yazınız.

Ahenk Unsurları	Hayal Gücünü Yansıtan İfadeler

2. Ahenk unsurlarının ve hayal gücünü yansıtan ifadelerin edebî eserlerin oluşumundaki rolüyle ilgili düşüncelerinizi yazınız.

Okumayı Yönetme

Aşağıda Bursa Ulu Cami'ye ait bir görsel verilmiştir. Verilen soruları görselden ve yan sayfadaki şiirden yararlanarak cevaplayınız.

1. Görselden ve şiirin başlığından hareketle şiirin içeriğine dair tahminlerinizi yazınız.

2. Şiirde bazı kelimelerin eğik (italik) yazılmasının nedeniyle ilgili görüşlerinizi ifade ediniz.

3. Yaşadığınız şehri anlatan bir şiir yazacak olsaydınız bu şiire hangi başlığı koymak isterdiniz? Nedenleriyle açıklayınız.

Anlam Oluşturma

1. OKUMA METNİ (ANA METİN)

Aşağıdaki şiiri sözün ezgisine dikkat ederek okuyunuz.

BURSA'DA ZAMAN

Bursa'da bir eski cami avlusu,
Küçük şadırvanda şakırdıyan su;
Orhan zamanından kalma bir duvar...
Onunla bir yaşta ihtiyar çınar
Eliyor dört yana sakın bir günü.
Bir rüyadan arta kalmanın hüznü
İçinde gülüyor bana derinden.
Yüzlerce çeşmenin serinliğinden
Ovanın yeşili göğün mavisi
Ve mimarîlerin en ilahisi.

Bir zafer müjdesi burda her isim:
Sanki tek bir anda gün, saat, mevsim
Yaşıyor sihrini geçmiş zamanın
Hâlâ bu taşlarda gülen rüyanın.
Güvercin bakışlı sessizlik bile
Çınlıyor bir sonsuz devam vehmiyle.
Gümüşlü bir fecrin zafer aynası,
Muradiye, sabrın acı meyvası,
Ömrünün timsali beyaz Nilüfer,
Türebeler, camiler, eski bahçeler,
Şanlı hikâyesi binlerce erin
Sesi nabzım olmuş hengâmelerin
Nakleder yâdını gelen geçene.

Bu hayalde uyur Bursa her gece,
Her şafak onunla uyanır, güler
Gümüş aydınlıkta serviler, güller
Serin hülyasıyla çeşmelerinin.
Başımdayım sanki bir mucizenin
Su sesi ve kanat şakırtısından
Billur bir âvize Bursa'da zaman.

Yeşil türbesini gezdik dün akşam,
Duyduk bir musikî gibi zamandan
Çinilere sinmiş Kur'an sesini.
Fetih günlerinin saf neşesini
Aydınlanmış buldum tebessümünle.

İsterdim bu eski yerde seninle
Baş başa uyumak son uykumuzu,
Bu hayal içinde ... Ve ufkumuzu
Çepçevre kaplasın bu ziya, bu renk,
Havayı dolduran uhrevî âhenk.
Bir ilah uykusu olur elbette
Ölüm bu tılsımlı ebediyette,
Belki de rüyası büyük cetlerin,
Beyaz bahçesinde su seslerinin

Ahmet Hamdi Tanpınar, *Bütün Şiirleri*

Ahmet Hamdi Tanpınar
(1901 – 1962)

İstanbul'da doğdu. Ağırlıklı olarak roman, şiir, hikâye, deneme türlerinde eserler verdi. Türk medeniyeti ile ilgili düşüncelerinde hocası Yahya Kemal Beyatlı'dan etkilendi. Yazılarında özellikle Türk musikisi ve mimarisinin devamlılığına yönelik hassasiyetini dile getirdi. Hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerinin yanı sıra nesirlerinde de Türkçenin müzikalitesini ön plana çıkaran bir dil kullandı.

Zaman, rüya, bilinçaltı gibi izleklerle eserlerinde sıkça yer verdi. *Huzur*, *Saatleri Ayarlama Enstitüsü*, *Beş Şehir* eserlerinden bazılarıdır.

İmge

Şiirde dile getirilmek isteneni daha canlı, daha etkili anlatmak için kelime-lerin alışılmışın dışında bir araya getirilmesi yoluyla kurulan zihinsel tasarımlar ve kelimelerle yaratılan görüntülerdir.

Nazım Birimi

Şiiri meydana getiren bölümlerin her birine verilen addır.

Dize (Mısra)

Şiirde tek satırdan oluşan nazım birimidir.

Beyit

İki dizeden oluşan nazım birimidir.

Bent

Üç veya daha fazla dizeden oluşan nazım birimidir.

Aliterasyon

Şiirde aynı ünsüzlerin ahenk oluşturacak şekilde tekrarlanmasıdır.

Asonans

Şiirde aynı ünlülerin ahenk oluşturacak şekilde tekrarlanmasıdır.

Söyleyici

Şiirde şairin oluşturduğu kurgusal kişiliktir.

ŞİİR VE SANATA DAİR

İnsan doğuştan sahip olduğu güzellik duygusu sayesinde güzel ile sıradanı birbirinden ayırt edebilmektedir. Bir manzaranın, sesin, şeklin, varlık veya eserin insandaki güzellik duygusuna uygun olmasına estetik denir. Resim, müzik, heykel, mimari gibi sanat dallarına ait eserler sahip oldukları estetik özellikler sayesinde değer kazanır. Bu bağlamda her estetik yapının kendine özgü bir dili bulunmaktadır. Ressamın özgün dili renk, ışık ve gölgeyi kullanma tarzına göre şekillenir. Mimar; ahşap, taş, metal gibi türlü malzemeye kendine özgü bir dil yaratır. Sinema yönetmeni ise kameranın açısı, oyuncuların konumu, hareketleri, davranışları gibi hususlardaki tercih ve yönlendirmeleriyle özgün bir dil oluşturur. Malzemesi dil olan edebiyat; duygu, düşünce ve hayalleri güzel, etkili şekilde ifade etme sanatı olarak tanımlanabilir. Güzel ve etkili bir anlatım; edebî metinde yer alan imge, sembol, ritim, ahenk, söz sanatları ve mecazlar gibi estetik unsurlarla sağlanmaktadır. Bu estetik unsurları ustaca kullanarak az sözle çok şey anlatma esasına dayalı olan şiir, edebiyatın en eski ve en etkili türlerinden biridir.

Geçmişten bugüne insanoğlu savaş, kahramanlık, tabiat, aşk, yalnızlık, ölüm, hasret gibi konuların anlatımında günlük konuşma dilinden farklı bir dile gereksinim duymuştur. Bu ihtiyaç mecazlar, soyutlamalar, söz sanatları ve imgelerin ortaya çıkmasını beraberinde getirmiştir. Duaları ve kehanet sözlerindeki sanatlı söyleyişleriyle şamanlar ilk şairler olarak kabul edilmektedirler. Başlangıçta sözlü kültürün önemli bir unsuru olan şiir, iletişim mecralarının tarihsel gelişimine koşut olarak yazılı, basılı ve dijital kültürde de varlığını sürdürmüştür.

Şair, kelime ve kelime gruplarını özgün bir şekilde bir araya getirerek ana dili temelinde kendine has bir dil oluşturur. Şiirde kelimeler; ahenk ve ritim oluşturacak şekilde düzenlenir, şaşırtıcı anlamlar meydana getirecek söz oyunları vasıtasıyla da dinleyici veya okuyucu üzerinde güçlü bir etki oluşturulur. Farklı şekillerde yorumlanabilecek ifadeler kullanılarak da sözün gizemi ve etkisi artırılır.

Komisyon tarafından yazılmıştır.

Söz Varlığım

TDK *Güncel Türkçe Sözlük'e* bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Şiir

Edebiyat denince akla ilk gelen edebî türlerden biri şiirdir. Şiirde duygu, düşünce ve hayaller estetik bir dille ifade edilir. Ahenk, imge, sembol ve çağrışım oluşturmak amacıyla kelimeler özenle seçilir, belirli bir formda bir araya getirilir ve duyguları harekete geçirmek için kullanılır.

"Güvercin bakışlı sessizlik bile
Çınlıyor bir sonsuz devam vehmiyle."

"Ömrünün timsali beyaz Nilüfer"

"Sesi nabzım olmuş hengâmelerin
Nakleder yâdını gelen geçene."

"Çepçevre kaplasın bu ziya, bu renk,
Havayı dolduran uhrevî âhenk."

1. Bursa'da Zaman adlı şiirde yer alan aşağıdaki kelimelerin anlamını bağlamdan hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu yandaki karekod yardımıyla TDK *Güncel Türkçe Sözlük'ten* kontrol ederek kelimenin sözlükteki karşılığını yazınız. Kelimeleri metnin bağlamına uygun olacak şekilde birer cümlede kullanınız.

vehim

timsal

yâd	
hengâme	
uhrevî	

2. Metinde anlamını bilmediğiniz diğer kelimeleri tespit ederek bunların anlamlarını karekod yardımıyla TDK *Güncel Türkçe Sözlük*'ten öğreniniz.

Karşılaştırıyorum

BEŞ ŞEHİR

"... Bursa'ya birkaç defa gittim ve her defasında kendimi daha ilk adımda bir efsaneye çok benzeyen bu tarihin içinde buldum, zaman mefhumunu âdeta kaybettim ve daima, bu şehre ilk defa giren ve onu yeni baştan bir Türk şehri olarak kuran dedelerimizin yaşayışlarındaki halis tarafa hayran oldum. Onlar zaferin kendilerine ilk gülüşü saydıkları bu şehri o kadar sevmişler, o kadar candan kucaklamışlar ki, hâlâ taşı, toprağı bu yükseltici ve şekil verici ihtirasın nurdan izleriyle doludur. Bu şehirde muayyen bir çağa ait olmak keyfiyeti o kadar kuvvetlidir ki insan Bursa'da ikinci bir zaman daha vardır, diye düşünebilir..."

"Yeşil türbesini gezdik dün akşam,
Duyduk bir musikî gibi zamandan
Çinilere sinmiş Kur'an sesini.
Fetih günlerinin saf neşesini
Aydınlanmış buldum tebessümünle."

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın, *Beş Şehir* ve *Bursa'da Zaman* adlı eserlerinden alınan yukarıdaki parçalardan ve ön bilgilerinizden hareketle şiir ve düzyazıda gerçekliğin ele alınış biçimlerini karşılaştırınız.

Sıra Sizde

"İsterdim bu eski yerde seninle
Baş başa uyumak son uykumuzu,
Bu hayâl içinde... Ve ufkumuzu
Çepçevre kaplasın bu ziya, bu renk,
Havayı dolduran uhrevî âhenk..
Bir ilâh uykusu olur elbette
Ölüm bu tılsımlı ebediyette,
Belki de rüyâsı bu cetlerin,
Beyaz bahçesinde su seslerinin."

***Bursa'da Zaman* şiirinden alınan yukarıdaki dizelerde altı çizili kelimelerin birbiriyle ilişkisini ve bu ifadelerin şiire katkısını belirtiniz.**

Çalışma Yaprağı

Çalışma yaprağını *Bursa'da Zaman* şiirine göre doldurunuz.

İÇERİK	
Konu:	Tema:

ŞEKİL	
Ölçü:	Nazım Birimi:

AHENK UNSURLARI	
Kafiye	
Redif	
Kelime Tekrarı	
Aliterasyon	
Asonans	

Sıra Sizde

"Güvercin bakışlı sessizlik bile
Çınlıyor bir sonsuz devam vehmiyle."

Şiirden alınan bu dizelerde sembolik bir değer taşıyan ve çağrışımı güçlü olan "güvercin"e yer verilmiştir. Aşağıda güvercinin sembolik değeri ve çağrışımlarıyla ilgili bazı bilgiler yer almaktadır.

"Güvercin ürkekliği", sükûneti ve kırılganlığı ifade etmektedir.

Kutsal kitaplarda geçen tufan anlatılarında ağzında zeytin dalı ile gemiye dönen güvercin, suların çekildiğini müjdelemiş, gemideki insanlarda büyük bir sevinç ve umut yaratmıştır. Bu sebeple ağzında zeytin dalı bulunan beyaz güvercin günümüzde barışın sembolü olarak kabul edilmektedir. "Zeytin dalı uzatmak" deyimini de barış ve dostluğun bir simgesi olarak evrenselleştirmiştir.

Hiz. Muhammed, hicret esnasında Sevr Mağarası'na sığınmıştır. Müşrikler mağaranın girişinde yuva yapan güvercini gördüklerinde mağarada kimsenin olamayacağını düşünerek oradan uzaklaşmışlardır.

Siz de Bursa'da Zaman şiirinde yer alan çınar, su, gül ve cami kelimelerinin sembolik değer ve çağrışımlarına yönelik düşüncelerinizi tabloya yazınız.

Çınar	Su	Gül	Cami

Düşün Paylaş

Hiz. Muhammed'in "Siz yerdekilere merhamet edin ki göktekiler de (Allah ve melekler) size merhamet etsin." hadisi bütün canlılara merhamet edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Yunus Emre'nin "Yaradılanı severiz, Yaradan'dan ötürü" mısrası da aynı hassasiyetin bir yansımasıdır. Bu anlayış Türk mimarisinde "kuş evi" adı verilen mimari unsuru ortaya çıkarmıştır. Kuş evleri, Türk-İslam kültüründeki ev anlayışının ince bir zevki yansıtan estetik örnekleridir. 16. yüzyıldan itibaren yaygınlaşmaya başlayan kuş evleri; cami, medrese, türbe, ev, köprü, han, köşk, su kemeri, sebil, çeşme gibi yapıların dış cephelerinde bulunmaktadır. Anadolu köylüsünün tohumluk için ayırdığı arpayı, buğdayı tarlaya atarken "Biri aşı, biri taş, biri kuş." diyerek "kuşun hakkı"nı gözetmesi de bu anlayışın bir tezahürüdür.

- Siz de çevrenizden merhamet, yardımseverlik gibi insani duyguların estetikte bulunduğu örnekler bularak arkadaşlarınızla paylaşınız.**

Sembol

Duyularla ifade edilemeyen bir şeyi belirten somut nesne veya işaret; alem, remiz, rumuz, timsal.

Ses Akışı

Şiirin, içeriğine uygun vurgu ve tonlamayla okunmasına imkân verecek ses özellikleri taşımasıdır.

TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'ne bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Açık İleti

Metinlerde anlatılmak istenenin açık bir şekilde beyan edildiği ifadelerle "açık ileti" denir.

Örtük İleti

Metinlerde anlamın kapalı ya da yoruma açık olduğu ifadeler "örtük ileti" olarak nitelendirilir.

2. Kuş, Türkçede pek çok deyim ve atasözünde de yer almaktadır. Aşağıda anlamları verilen atasözü ve deyimleri tespit ederek tablodaki ilgili yerlere yazınız. Bulduğunuz atasözü ve deyimlerin doğruluğunu TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü'nden kontrol ediniz.

Pek çok kişiye borcu bulunmak

→ Uçan kuşa borcu olmak

Kimsenin bulunmadığı ıssız yer

→

Kimsenin geçmesine izin vermemek

→

Garip ve kimsesiz kişiye Allah yardım eder.

→

Yorumluyorum

Hayal Gücü

Zihnin hayal kurma yetisi; muhayyile.

Estetik

Güzellik duygusuna uygun olan.

"Bursa'da bir eski cami avlusu,
Küçük şadırvanda şakırdıyan su;
Orhan zamanından kalma bir duvar...
Onunla bir yaşta ihtiyar çınar
Eliyor dört yana sakin bir günü.
Bir rüyadan arta kalmanın hüznü
İçinde gülüyor bana derinden.
Yüzlerce çeşmenin serinliğinden
Ovanın yeşili göğün mavisi
Ve mimarîlerin en ilâhisi..."

1. Tabiat, Türk kültüründe nasıl bir yere sahiptir? Düşüncelerinizi şiirden de yararlanarak açıklayınız.
2. Doğanın kültürümüzdeki yeriyile ilgili örnekler bularak aşağıdaki tabloda ilgili alanlara yazınız.

Günlük Yaşam

Sanat

Gelenek Görenek

Atasözü/Deyim

Karşılaştırıyorum

Bir zafer müjdesi burda her isim:

Sanki tek bir anda gün, saat, mevsim

Yaşiyor sihrini geçmiş zamanın

Hâlâ bu taşlarda gülen rüyanın.

Ahmet Hamdi Tanpınar,
Bursa'da Zaman

Belleğin Azmi, Salvador Dalí,
Modern Sanat Müzesi, New York

Zaman, uzay boyutu olmayan, ölçülebilen bir süreç. Geçmiş, şimdi ve gelecek bir bütün olarak ele alındığında "olayların ya da varoluş durumlarının devam eden, belirsiz süreci" olarak da tanımlanabilir.

Tuba Sarıgül,
Bilim ve Teknik dergisi

Yukarıda verilen şiir, resim ve bilimsel metinde zaman kavramının nasıl ele alındığına yönelik tespitlerinizi aşağıdaki tabloya yazınız.

Şiir	Resim	Bilimsel Metin

Düşün Paylaş

Aşağıdaki soruları metinden ve karekoddan verilen belgeselden yararlanarak cevaplayınız.

Su, Bursa'nın tarihsel süreçteki konumlanışında önemli bir role sahiptir. Evliya Çelebi'den Charles Texier'ye (Şarl Teksi) kadar birçok gezgin bu durumun üstünde özellikle durmuştur. Evliya Çelebi Bursa'nın suları ile ilgili "Gerçi, bu şehrin çeşmeye ihtiyacı yoktur ama gelip geçenlere hayır sahipleri iki bin altmış çeşme yaptırmışlardır. Her biri abıhayat gibidir... Her biri değirmen çevirir sulardır ki, evden eve gidip binlerce havuz; fıskiye, şadırvanı bostanları sular... Velhasıl, Bursa sudan ibarettir." derken Fransız arkeolog Charles Texier *Küçük Asya* adlı eserinde "Bursa'nın, kente yeni gelen bir kişi üzerinde en çok etki eden özelliği, son derece bol ve çeşit çeşit sularıdır. Soğuk sular, ılık sular, Olimpos'un buzlu ve kaplıcaların kaynar suları her tarafa akar gider. Bizanslılar, ardılları olan Müslümanlar gibi bu suları, ülkenin gereksinimini göz önüne alarak en iyi şekilde kullandılar. Dışarıda çeşmeleri olduğu halde her evin kendi gereksinimi için akarsulu bir de havuzu vardı." sözlerini sarf etmektedir. Su, *Bursa'da Zaman* şiirinde de önemli bir unsur olarak göze çarpmaktadır. Öyle ki şiir âdeta su ile başlayıp su ile bitmektedir.

Komisyon tarafından yazılmıştır.

1. Medeniyetlerin oluşumunda suyun önemini açıklayınız.
2. Suyun sürdürülebilir yaşama etkisi ile ilgili düşüncelerinizi açıklayınız.

İstanbul'un Çağırdığı
Su adlı belgesele
bu karekoddan
ulaşabilirsiniz.

Sıra Sizde

Rumeli Hisarı, Ahmet Yakupoğlu,
Ahmet Yakupoğlu Müzesi, Kütahya

Süleymaniye Camii

III. Ahmet Çeşmesi

Süleymaniye'de Bayram Sabahı ve Sultan Ahmet Çeşmesi adlı şiirlere bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Bursa'da Zaman şiiri birçok tarihî eserden ilham alınarak yazılmıştır. Benzer şekilde Ahmet Yakupoğlu'nun *Rumeli Hisarı* adlı tablosunun, Yahya Kemal Beyatlı'nın *Süleymaniye'de Bayram Sabahı* ve Sezai Karakoç'un *Sultan Ahmet Çeşmesi* şiirlerinin ilham kaynağı yine tarihî eserlerdir.

Yukarıda verilen bilgi ve görsellerden hareketle tarihî eserlerin sanatçılara ilham vermesi konusundaki düşüncelerinizi gerekçeleriyle yazınız.

Karşılaştırıyorum

ZAMAN KIRINTILARI

Biz, zaman kırıntıları,

Zaman sinekleri,
Tozlu camlarında günlerin sessiz kanat çırpınlar
Ve lüzumsuz görenler artık
Bu aydınlıkta kendi gölgelerini!

Sanki siyah, simsiyah taşlar içinde
Siyah, simsiyah kovuklarda yaşadık biz,
Sanki hiç görmedik birbirimizi,
Sanki hiç tanışmadık!

Dünya bize öyle kapattı kendisini...

Neye yarar hatırlamak,
Neye yarar bu cılız ışıklı bahçelerde
Hatırlamak geçmiş şeyleri,
Bu beyhude akşam bahçesinde
Kapanırken üstümüze böyle
Zaman çemberi
Hatırlıyor yetmez mi
Güneşe uzanan ellerimiz!

Aynalar sonsuz boşluğa
Çoktan salıverdi çehremizi,

Yüzüyoruz,
İpi kopmuş uçurtmalar gibi.
Biz uzak seyircisi bu aydınlık oyunun,
Birdenbire bulanlar içlerinde
Gülücün sırrını

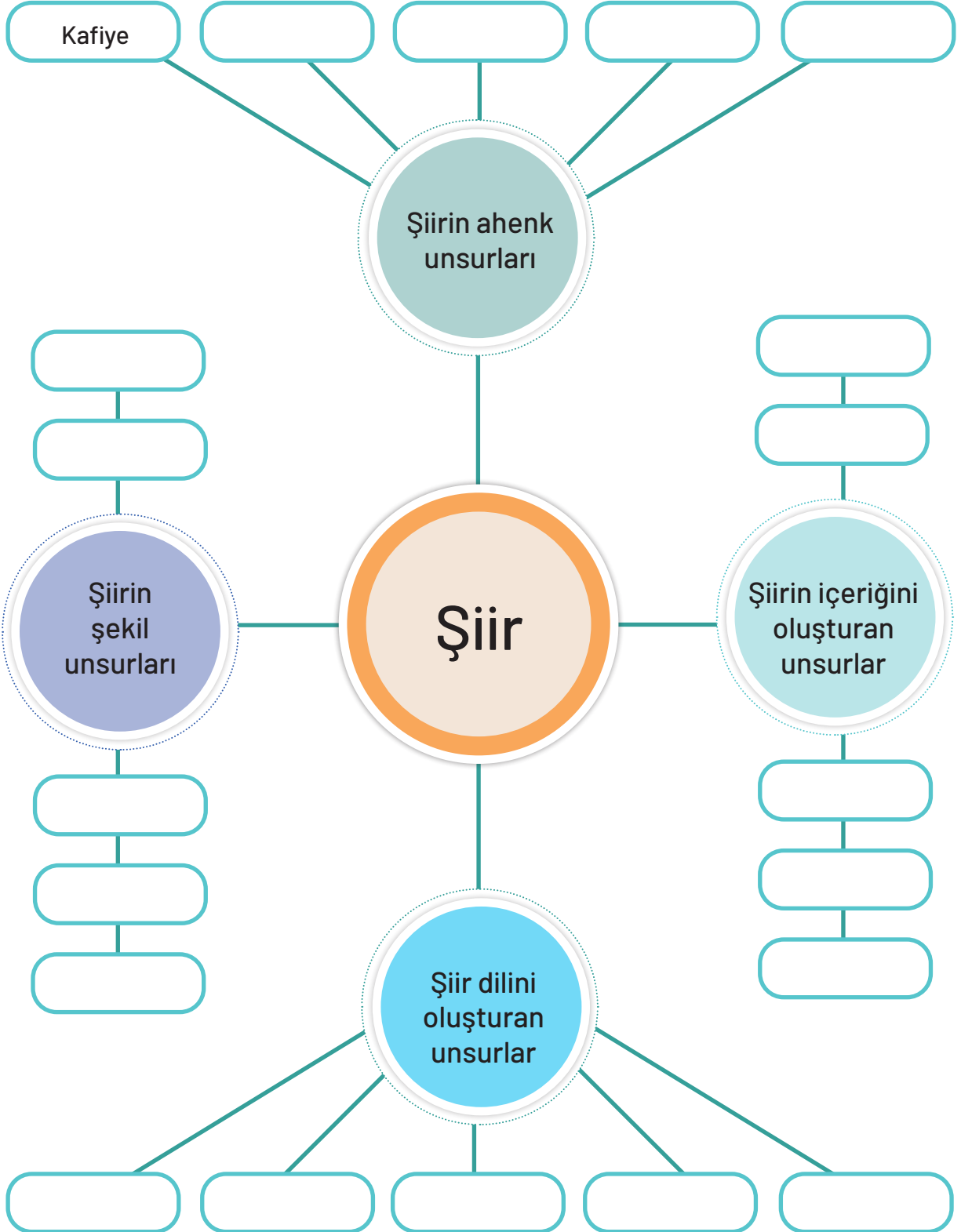
(...)

Ahmet Hamdi Tanpınar, *Bütün Şiirleri*

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın *Zaman Kırıntıları* ve *Bursa'da Zaman* şiirlerindeki ortak kavram, imge ve temaları tespit ederek aşağıya yazınız.

Kavram Haritası

Şiir türüyle ilgili unsurları aşağıda verilen kavram haritasında boş bırakılan yerlere yazınız. *Bursa'da Zaman* şiirinden hareketle bu kavramları açıklayınız.

Karşılaştırıyorum

SENİN AŞKIN KIRMIZI MIDIR

Senin aşkın kırmızı midir
 (Aşk, o duvar saati)
 Yeniden derinden anladım artık
 Senin aşkın kırmızı

Senin yüzün gece midir
 (Yüzün, o küçük su yolları)
 Bütün renkler ezberimde de söylüyorum
 Senin yüzün gece

Senin sesin akşamüstleri mi
 (Sesin, o deniz kıyısı)
 Bütün sesleri yaşadım da biliyorum
 Senin sesin akşamüstleri

Senin gözlerin *Göl Saatleri* mi
Gözlerin o Dünyanın En Güzel Arabistanı
 Bütün kitap adlarını düşündüm
 Senin gözlerin *Göl Saatleri*

İlhan Berk, *Akşama Doğru*

SEVBENİ ÇİÇEKLERİ

ekmeğimizi sirkeye banarız biz
 kapıönü nalı gibidir gülümseyişimiz

Denize sürülen atlara benzer saçlarımızla
 burç aşar, sancak diker, berbere ses çıkarmayız

otobüslerde estetik bir esmerliktir, bakılır
 köhne bahara uğramış güzelliğimiz

sesimiz denize benziyor artık
 bütün şarkı sözleri yanlış seçenek bize
 yorganlarda kaybettiğimiz bedenlerimizle
 uyuklarımız uzun, emanetçide rüyalarımız.

kaldığın yerden rüyana
 devam ediyor emanetini kabul ediyorum

I
 /yattım Allah kaldır beni
 nur suyuna daldır beni/

büyüdüm mantık öğreniyorum artık
 1 ≠ Bir nereden esinlenmiş denizlerim.

bütün denizler mavi bana, sevme beni
 yüzmeli ve sesimi büyütmeliyim

- ben hüseyin.

Hüseyin Atlansoy, *İlk Sözler*

- Yukarıdaki şiirleri söyleyici, konu, tema, ileti, imge, sembol bakımından karşılaştırınız; tespit ettiğiniz benzerlik ve farklılıkları aşağıdaki tabloya yazınız.

Benzerlikler	Farklılıklar

- Verilen şiirlerden de yararlanarak edebiyatın hangi konuları içerebileceğine ilişkin görüşlerinizi yazınız.

Sıra Sizde

Sessiz Gemi şiirinin bestelenmiş hâline bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Yahya Kemal Beyatlı'nın *Sessiz Gemi* adlı şiirini okuyunuz. Şiirin bestelenmiş hâlini yandaki karekoddan dinleyiniz.

SESSİZ GEMİ

Artık demir almak günü gelmişse zamandan,
Meçhûle giden bir gemi kalkar bu limandan.
Hiç yolcusu yokmuş gibi sessizce alır yol;
Sallanmaz o kalkışta ne mendil ne de bir kol.
Rıhtımda kalanlar bu seyahâttten elemli,
Günlerce siyâh ufka bakar gözleri nemli.
Bîçâre gönüller! Ne giden son gemidir bu!
Hicranlı hayâtın ne de son mâtemidir bu!
Dünyâda sevilmiş ve seven nâfile bekler;
Bilmez ki giden sevgililer dönmiyecekler.
Bir çok gidenin her biri memnun ki yerinden,
Bir çok seneler geçti; dönen yok seferinden.

Yahya Kemal Beyatlı, *Kendi Gök Kubbemiz*

1. Siz de bestelenmiş şiirlerden bildiklerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
2. Birçok şiirin bestelenmiş olmasını dil ve musikinin etkileşimi açısından değerlendiriniz. Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
3. Okuduğunuz şiir ile şiirin bestelenmiş hâli arasındaki benzerlik ve farklılıkları bularak aşağıya yazınız.

Ders Dışı Etkinlik

1 Hafta

Adı	Türk Kültüründe Ağaç
Amaç	Ağacın Türk kültüründeki önemiyle ilgili anlam oluşturabilme
Beceri	Okuma becerisi

Bursa'da Zaman şiirinde ismi geçen çınar ağacı aynı zamanda Osmanlı Devleti'ni simgelemektedir. Bu bilgilerden hareketle etkinliği gerçekleştiriniz.

- Öğretmeninizin rehberliğinde dört gruba ayrılınız.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
- Ağacın mitolojik çağlardan bugüne Türk kültüründeki işlevine dair aşağıdaki konular çerçevesinde araştırma yapınız.
 - Birinci grup : Türk mitolojisinde ağaç
 - İkinci grup : Türk destan ve efsanelerinde ağaç
 - Üçüncü grup : Dede Korkut hikâyelerinde ağaç
 - Dördüncü grup : Türk şiirinde ağaç
- Araştırmanızın sonuçlarını arkadaşlarınızla paylaşınız.

Değerlendirme: Ağacın Türk kültüründeki önemini açıklayınız.

Sıra Sizde

Öğretmeninizin rehberliğinde dört gruba ayrılınız. Şiirle ilgili öğrendiklerinizden yararlanarak şiir türünün genel özelliklerini yansıtan birer infografik hazırlayınız. Infografik hazırlarken yandaki karekoddan verilen bilgileri göz önünde bulundurunuz. Hazırladığınız infografikleri diğer gruplarla paylaşınız.

Infografik hazırlama aşamalarına bu karekodan ulaşabilirsiniz.

Düşün Paylaş

GÜZEL SANATLAR VE ŞİİR

Hegel'e göre şiir, müziğin ve plastik sanatların uç sınırlarını kendinde birleştiren bir bütünlük taşır. Başka bir ifadeyle sanatların özünde şiir vardır; bütün sanatları bir bakıma o inşa etmiştir. Araştırılırsa, bütün sanatların yoğrumunda şiirin özünden, yapısından bir kıvılcıma rastlanır.

(...)

Şiir, büyük yapısıyla ve tarih içindeki uzun serüveniyle düşünülünce, diğer sanatlardan alınan öğeler, bu bireşimde gereği kadar bulunur veya bulunmazsa ortaya büyük yapıt çıkmış olur. Hiçbir sanat, diğerinin yerine geçemez; şiir resim, müzik şiir olamaz. Ama biri diğerine yol gösterebilir, imkânlar sunabilir. Orhan Okay'ın "edebiyatçı" için söylediği cümleyi biraz daha özelleştirerek yahut da edebiyatın yerine şiiri koyarak söylersek, şiir ya da şair, diğer sanatlara nüfuz etmemizde sanatkarla alıcı (dinleyici, seyirci) arasına giren mükemmel bir yorumcudur. (...)

Turan Karataş, *Güzel Sanatlar ve Şiir*

1. *Güzel Sanatlar ve Şiir* adlı metinden yararlanarak şiirin diğer edebî türlerle ilişkisi hakkındaki düşüncelerinizi gerekçeleriyle açıklayınız.
2. *Güzel Sanatlar ve Şiir* adlı metinden yararlanarak şiirin güzel sanat dallarıyla ilişkisi hakkındaki düşüncelerinizi şemadaki ilgili boşluklara yazınız.

Şiir | Resim

Şiir | Müzik

Şiir | Tiyatro

Şiir | Sinema

Şiir | Mimarî

Karşılaştırıyorum

ŞİİRİN DÜNYASI

Şiir, en geniş tanımı ile ‘bir edebiyat türü’dür. Eskiden yaygın olarak “vezinli ve kafiyeli söz” olarak tanımlanırdı. Bu tanım, bütünüyle “nazım” türünü içine alıyor. Oysa her “vezinli ve kafiyeli” söze şiir diyebilir miyiz? Bunu göz önünde tutanlar bu tanımı “vezinli, kafiyeli ve muhayyel söz” olarak genişlettiler. İşin içine hayali de kattılar.

Şiir için “nesrin zıddı olan mısra sanatı” da derler. Ancak bunlar kesin tanımlar değildir. Hepsı değişebilir. Eski Yunan filozofu Aristoteles’ten bu yana yapılan bütün şiir tanımları değişmiştir. Bu konuda kesin, sınırları belli bir tanıma ulaşılammıştır. Şiirin mahiyeti de böyle bir tanıma imkân vermiyor zaten.

Şiirin tanımını yapmak, bu tanımı ezberlemek, şiire bu tanım aralığından bakmak şiiri ne daha iyi tanımaya ne de ondan daha çok zevk almaya yardımcı olur. (...)

Necat Birinci, *Şiirin Dünyası*

Bursa’da Zaman ve *Şiirin Dünyası* adlı metinleri aşağıdaki tabloda verilen başlıklar çerçevesinde karşılaştırınız. Tespitlerinizi ilgili alanlara yazınız.

	Yazılma Amacı	Estetik Bakış Açısı	Dil Zenginliği	Duygu ve Düşünce Zenginliği
Bursa’da Zaman				
Şiirin Dünyası				

Sıra Sizde

Bursa’da Zaman ve *Şiirin Dünyası* adlı metinlerdeki gerçek ve mecaz anlam, imge kullanımı gibi dil ve anlatım özelliklerinin metinlere katkısına dair düşüncelerinizi aşağıya yazınız.

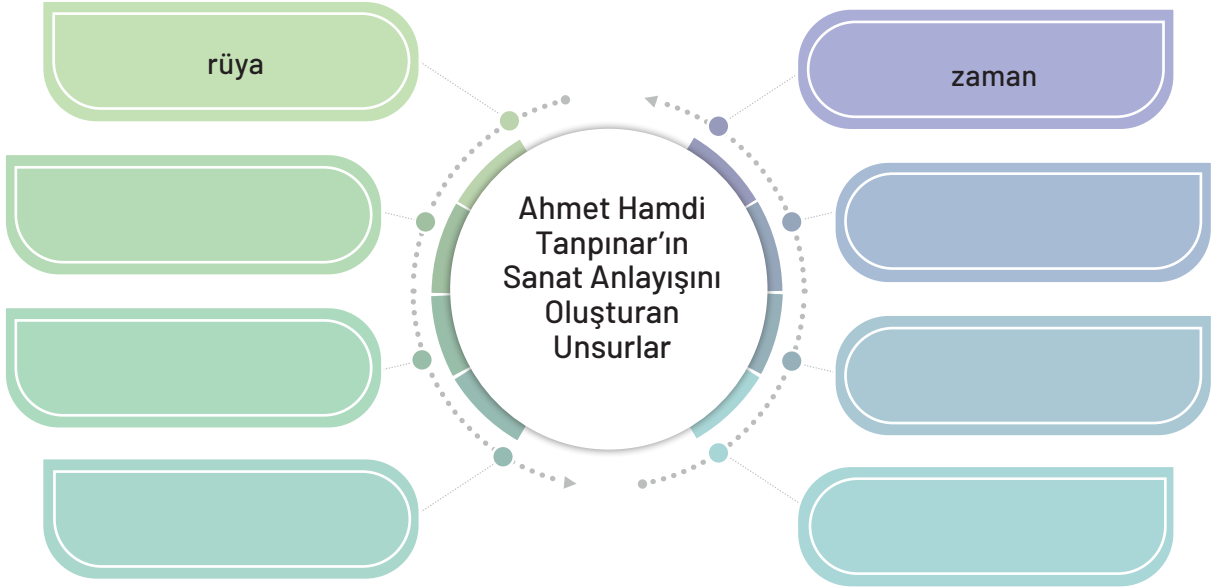
Çözümlüyorum

HAYATIN BATISINDAN ŞİİRİN DOĞUSUNA

Ahmet Hamdi Tanpınar'ın şiiri bir noktada Yahya Kemal'den ayrılır. Yahya Kemal, aşk ve tabiatla beraber tarihi de şiirine sokmuştur. Tanpınar ise dil ve mısra mükemmelliğini aldığı Yahya Kemal'in tarih görüşünü şiirlerinde değil nesirlerinde gösterecektir. O, şiirlerinde daha çok, gençlik yaşlarında sevdiği Haşim'in izinden yürüyecektir. Yalnız bu izden bir defa uzaklaşıp, Yahya Kemal'in yolunu dener. O da, *Bursa'da Zaman* şiiriyle olur. Gerçekten Ahmet Hamdi Tanpınar, bu şiirinde bütün bir tarih sevgisiyle vatan, mimârî, musikî, din gibi bize âit olan değerlerin aşk ve estetik duygularıyla çok güzel bir sentezini yapar. (...)

Orhan Okay, *Sanat ve Edebiyat Yazıları*

Sanatçının biyografisinden ve yukarıdaki metinden yararlanarak Ahmet Hamdi Tanpınar'ın sanat anlayışındaki temel unsurların *Bursa'da Zaman* şiirine yansımalarını aşağıdaki şemada boş alanlara yazınız.

Karşılaştırıyorum

KÜÇÜK ZAMAN SÖZLÜĞÜ

Akar altın olduğundan
Zaman dur!
Durmasın durduğunda
Zor olur.

Küçümser bulutları gökdelen
Sığınmış toprağa gecekondur
Hepsi kuyu
Zaman doldurulur.

Beklenir balıklar uzunca oltaya
Bakarsın başa vurur
Çekilmez, geçilmez bir dere
Köpürge durur.

Boşluklar, yokluklar bırakır
Sepetlere, sallara salarlar
Kapatırlar üstüne taşları
Her zaman hep bu mudur?

Behçet Necatigil, *Bütün Şiirleri*

Bursa'da Zaman ve Küçük Zaman Sözlüğü adlı şiirlerdeki dil ve anlatım özelliklerini tespit ederek bunların benzerlik ve farklılıklarını aşağıdaki tabloya yazınız.

Benzerlikler	Farklılıklar

Sıra Sizde

**SANA, BANA, VATANIMA,
ÜLKEMİN İNSANLARINA DAİR**

"Telgrafın tellerini kurşunlamalı"

Öyle değildi bu türkü bilirim

Bir de içime

-Her istasyonda duran sonra tekrar yürüyen-

Bir posta katarı gibi simsiyah dumanlar dökerek

Bazan gelmesi beklenen bazan ansızın çıkagelen

Haberler bilirim mektuplar bilirim.

Gamdan dağlar kurmalıyım

Kayaları kelimeler olan

Kırk ikindi saymalıyım

Kırk gün hüznün boşaltan omuzlarıma saçlarıma

Saçlarının akışını anar anmaz omuzlarından

Baştan ayağa ıslanmalıyım

Gam dağlarına çıkıp naralar atmalıyım.

(...)

Bir de gencecik âşıkların yüreklerini bilirim

Bir dolmuşta yorgun şoförler için bestelenmiş

Bir şarkıdan bir kelime düşüverince içlerine

Karanlık sokaklarına dalarak şehirlerin

Beton apartmanların sağır duvarlarını yumruklayan

Ya da melâl denizi parkların ıssız yerlerinde

Örneğin hind okyanusu gibi derin

İsyânın kapkara sularına dalan.

(...)

Bir de baharlar bilirim

Apartman odalarında büyüyen çocukların bilmediği
bilemeyeceği

Anadolu bozkırlarında

İstanbuldan çıkıp diyarbakire doğru

Tekerleri

Yamalı asfaltları bir ağustos susuzluğu ile içen

Cesur otobüs pencerelerinden

Bilinçsiz bir baş kayması ile görülen

Evrensel kadınların iki büklüm çapa yaptıkları

tarla kenarlarında

Çıplak ayakları yumuşak topraklara batmış

ırgat çocuklarının

Bir ellerinde bayat bir ekmeği kemirirken

Diğer ellerinde sarkan yemyeşil bir soğanla gelen.

(...)

Erdem Bayazıt, Şiirler

**Günlük Yaşama Dair
Unsurlar**

İstasyon

**İlişkilendirdiği
Duygular**

Özlem

1. Yukarıdaki şiirde şairin günlük yaşama dair izlenimlere yoğunlaştığı görülmektedir. Şiirdeki günlük yaşama dair unsurları tespit ederek bunların hangi duygularla ilişkilendirildiğini ilgili alana yazınız.
2. Temadaki diğer şiirleri de göz önünde bulundurarak şiir türünün toplumsal işlevine dair düşüncelerinizi gerekçelendirerek açıklayınız.

Ders Dışı Etkinlik

1 Hafta

Adı	Şiirin Derinliği
Amaç	Şiirin diğer disiplinlerle ilişkisine dair anlam oluşturabilme
Beceri	Okuma becerisi

- Öğretmeninizin rehberliğinde üç gruba ayrılınız.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
- *Bursa'da Zaman* şiiri ve aşağıdaki görsellerden hareketle verilen başlıklar çerçevesinde araştırma yapınız.
 - Birinci grup : Şiir-tarih ilişkisi
 - İkinci grup : Şiir-sosyoloji ilişkisi
 - Üçüncü grup : Şiir-coğrafya ilişkisi
- Araştırmanızda farklı şiir örneklerinden yararlanınız.
- Ulaştığınız sonuçları ve şiirleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Değerlendirme: Edebî metinlerin oluşturulmasında bilim ve sanat dallarının etkilerini açıklayınız.

Sıra Sizde

Aşağıdaki metinlerden yararlanarak çalışmaları yapınız.

1. Metin

DAHA İYİ BİLİM İÇİN DAHA ÇOK EDEBİYAT

Bilimsel buluş ve ilerlemenin temel ateşleyicisinin hayal dünyası olduğu ret edilemez tarihsel bir gerçektir. Edebiyatta yer alan ve yazarlarca kullanılan sosyolojik imgelemeler, konseptler, kavramlar sosyal bilimcilere ilham vererek teorilerin oluşmasını sağlamıştır. Bilimin katı rasyonel yapısı ve realizmi, edebiyatın eleştirelliği ve romantizminden çıkan çok sayıda fikirden etkilenmiştir. (...) Edebiyat toplumsal ve sosyal olayların analizlerini yapan, dolayısıyla toplumun yapısının anlaşılmasında gerekli olan bir bilgi türüdür. LaTour'un aktör-network teorisi ile edebiyat teorisini olan Greisman tarafından geliştirilen actant konseptinin benzerliği şaşırtıcıdır. Edebiyatta üretilen bazı terimlerin bilime doğrudan transfer edildiği görülmektedir. Örneğin, Kundera'nın Ölümsüzlük kitabında ele aldığı *imagology* kavramı sosyolojide kullanım yeri bulmuştur. Edebiyatın tesiri sadece bununla sınırlı kalmamış aynı zamanda ekonomi, psikoloji, sosyoloji gibi yaşamın pek çok alanını etkilemiştir. (...)

Atila Yüksel, *Daha İyi Bilim İçin Daha Çok Edebiyat*

2. Metin

SANAT DALLARI ARASINDA ETKİLEŞİM VE DİL

Resim, heykel, mimari ve müzik eserlerinin kendine özgü dili vardır, ancak hepsinin ayrıca konuşma ve yazma dillerine ihtiyaç duydukları görülür.

Bu noktada hepsinin gündemine edebiyat girer. Bir sanat eserinin kendi diliyle anlattıklarının ayrıca anlatılması için yazı ve konuşma dillerinin aracılığına ihtiyaç duyulur.

Eleştirmenler sanat eserlerini yazı ve konuşma diliyle inceler. Eserin çıkış noktası, örgüsü, nelerden etkilendiği, neleri etkilediği dil aracılığıyla sergilenir. (...)

Bütün sanatlarla ilgili sohbetlerde devrede olan dildir. Dilin inceliklerini özümsemiş birinin ağzından anlatılan bir resim, bir heykel, bir mimari eser layık olduğu yeri bulur. Sanat söyleşilerinin ana ögesi dil olduğuna göre, edebiyatın yetkinleştirdiği dil de bütün sanat eserlerinin anahtarı olarak düşünülebilir.

Diğer yandan bir şairin bir tabloda esinlenerek şiirler yazması, bir ressamın bir şiirin imgelerinden etkilenerek resim yapması, bir müzisyenin yazılı bir eserden yola çıkarak yeni bir eser vücuda getirmesi gibi durumlar hep olagelmıştır. (...)

Gültekin Akengin, *Sanat Dalları Arasında Etkileşim ve Dil*

- Öğretmeninizin rehberliğinde iki gruba ayrılıңыз.
- Birinci grup olarak birinci metni inceleyiniz.
- İkinci grup olarak ikinci metni inceleyiniz.
- "Edebiyat, bilim ve sanat dallarını etkilediği gibi onlardan da yararlanır." tezini kanıtlamaya çalışınız.
- Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Fikirlerinizi destekleyecek görsel, yazılı metin, karikatür vb. materyalleri bir araya getiriniz.
- Bu materyalleri sınıfta arkadaşlarınıza sununuz ve sınıf panosunda paylaşınız.

METİN TAHLİLİ-2 (ANLAMA)

OKUMA

Konuya Başlarken

Aşağıdaki metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

BİR KISSA BİR HİSSE

Yirmi yaşında toy bir delikanlı idim. Koltuğumun altında 3,50 franklık, sarı kaplı Fransızca kitaplarla, Babıâli caddesinde sersem sepet dolaşıyordum. Arkadaşlarımdan biri, karşı kaldırımda, içinde yürüdüğü bir kümeden ayrılıp bana doğru ilerledi:

– Haydi, bizimle gel. Bir edebî cemiyet kurmağa gidiyoruz, dedi.

Yüreğim ağızıma geldi. Edebiyat, benim için her şeydi ve edebi bir zümreye girmek -velev adsız sansız bir âza sıfatıyla tasavvur edemeyeceğim kadar yüksek bir ikbaldı.

Arkadaşımın beni ulaştırdığı küçük grubun yanına varınca bir de ne göreyim; devrin en meşhur simalarından üçü dördü bir arada, abideler gibi dikilip duruyorlar. Heyecandan az kalsın ağlayacaktım.

Bir küçük odada toplandık. Cemiyetin ismi ne olacak? Ustatlar dan biri:

– Fecr-i Âtî, dedi.

Ya gayesi? Uzun müzakereler, münakaşalar. Bu pırıl pırıl parıldayan dergahta ben bir hayran mürit. Hep dinliyorum ve her dinlediğimi doğru buluyorum. Nihayet, meydana şöyle bir formül, bir düstur çıktı:

“Sanat şahsi ve muhteremdir.”

Sanat şahsi ve muhteremdir! Bu cümleyi, içimden, bir dua ezberler gibi, yüz defa tekrar ederek evimize döndüm. Sanat şahsî ve muhteremdir! Ve kader istedi ki, Fecr-i Âtî'nin daha ilk adımında bu büyük, bu mübarek davayı bir takım gafillere karşı ben müdafaa edeyim.

Bir kere mi? Hayır, yıllarca. Ve bu akidenin neşri için okumadığım kitap, baş vurmamışım âlim kalmadı. (...) Arkamda Fecr-i Âtî, önümde bu büyük kumandanlar, “Sanat şahsî ve muhteremdir” bayrağı elde, yıllarca, iniş, yokuş yürümediğim yer, çatmadığım adam kalmadı. Sanat şahsî ve muhteremdir: Hiç bir şövalye, kendi armasını üstündeki döviz'i için, eminim, benim kadar candan cihada çıkmamıştır.

Bu coşkunluğum, sanat perisi yolunda bu serdengeçtiliğim, ilk millî felâketimiz olan Balkan harbine kadar, bütün ateşile devam etti. Fakat, ne vakit ki, Çatalca önüne dayanan düşman topraklarının sesini ta yatağım içinden işitmeğe başladım, hisseder gibi oldum ki, hayatta benim yaptığım mücadeleden daha mühimleri vardır. (...)

Yakup Kadri Karaosmanoğlu, Bir Kissa Bir Hisse

1. Bu metnin yazılma amacı ne olabilir?

2. Metinde nasıl bir üslup kullanılmıştır?

3. Yazarın hayatında dönüm noktası olan olayların onun sanat anlayışı üzerindeki etkileri neler olabilir? Metinden yararlanarak açıklayınız.

Aşağıdaki metinlerden yararlanarak soruları cevaplayınız.

1. Metin

GEÇEN ZAMAN

Hiç olmazsa unutmamak isterdim!
Eski geceler, sevdiklerimle dolu odalar...
Yalnız bırakmayın beni hâtıralar!
Az yanımda kal, çocukluğum,
Temiz yürekli, uysal çocukluğum...
Ah, ümit dolu gençliğim,
İlk şiirim, ilk arkadaşım, ilk sevgim...
– Doğduğum ev! Rahatlayacak içim, duysam
Bir tek kapının sesini.
Arıyorum aklımda bir ninni bestesini...
Böyle uzaklaşmayın benden, yaşadığım günler!
Güneş! getir bir bayram sabahını.
Açılın, açılın tekrar
Çocuk dizlerimdeki yaralar.
(...)

Ziya Osman Saba, Geçen Zaman

2. Metin

İZMİR'İN İŞGALİ

İzmir'in işgalinden iki gün sonra Üsküdar Kız Koleji'nde, daha önce vermiş olduğum sözü yerine getirerek konuşacaktım. Koleji'de her milletin mümessili konuşacaktı. Tabii, konu sadece eğitime ait idi.

Konferans salonu hınca hınç doluydu. Bütün mümessiller muazzam tezahürat arasında konuştular. Fransız ve İngiliz zabıtlarının üniformaları pırıl pırıldı ve yüzleri galibiyet sevinciyle mağrur görünüyordu. (...) Nihayet, siyahlar giyinmiş bir küçük insan, sahanlığa çıkan merdivenlere yavaş yavaş tırmanırken, herkes ona bakıyordu. O, bendim.

Söyleyeceklerimi hazırlamış değildim. Ancak, bu merdivenlerden çıkarken düşünmeye çalışıyordum. Çıkar çıkmaz, azınlıkta olan Türk talebesinin gözlerinin bana endişe ile çevrildiğini hissettim. Bu gözlerin her biri bana birer mesaj yolluyor, âdeta o anda beni memleketten ayırmıyordu. Evet, karalara bürünmüş Türkiye! Yüzü sapsarı, omuzları çökmüş, gözleri elem içinde Fakat, o galiplerin kuvvet ve sevincinden daha kudretliydi. Çünkü, zulme uğramış milletin haklarına iman etmişti.

İzmir'den hiç bahsetmedim. Tahsilin, insanları benzerlerine karşı insanca bir duygu ve davranışa göre yağurmadığı takdirde beyhude olduğunu söyledim. Konuşurken kafamın içinde İzmir'in işgali ve eski Romalıların insanları parçalatan eğlenceleri geçiyordu. Kafamın içindeki bu hayal beni o kadar sarsmıştı ki, alkışları bile duymadım. Sadece hatırladığım, uzun boylu, geniş omuzlu İngiliz üniformalı bir adamın karşımda durup benimle konuşmasıydı. (...)

Halide Edip Adıvar, Türk'ün Ateşle İmtihani

3. Metin

MANEVRA

On, on beş balıkçı kayığı açıklardaki ıssız adayı, geceleyin ağılarıyla sardılar, Şafak sökerken türkülerini göklere, var kuvvetlerini de küreklere vere vere ağılarını kaldırmaya başladılar.

Fakat her gün mavilerde tatlı tatlı eriyen türküleri, o gün dudaklarında sönüyordu. Havada bir sıkıntı vardı, yüreklerine bir sıkıntı çöküyordu.

Bir ihtiyar:

“Bugün martılar kayıkların üzerinde uçuşmuyorlar. Baksanıza! Yuvalarına dönüyorlar. İşte bu fenaya işaret” dedi.

Ortalıkta garipsi bir ıssızlık hâli vardı. Herkes göz kulak olmuştu. Susan deniz fırtınayı bekliyordu. Balıkçılar “Acaba nereden patlayacak?” diye ufku gözleriyle fırdolayı araştırıyorlardı.

O gün bol bol istavrit, mercan, izmarit ve melonas balığı yakalamışlardı.

Kayıkların yarı yerlerine kadar dolan ambarları canlı bir gümüşle kaynaşıp kıpırdaşıyordu. Martı’nın kaptanı Yavaşoğlu: “Acele edelim arkadaşlar!” diye bağırırdı. Kaşları çatıktı:

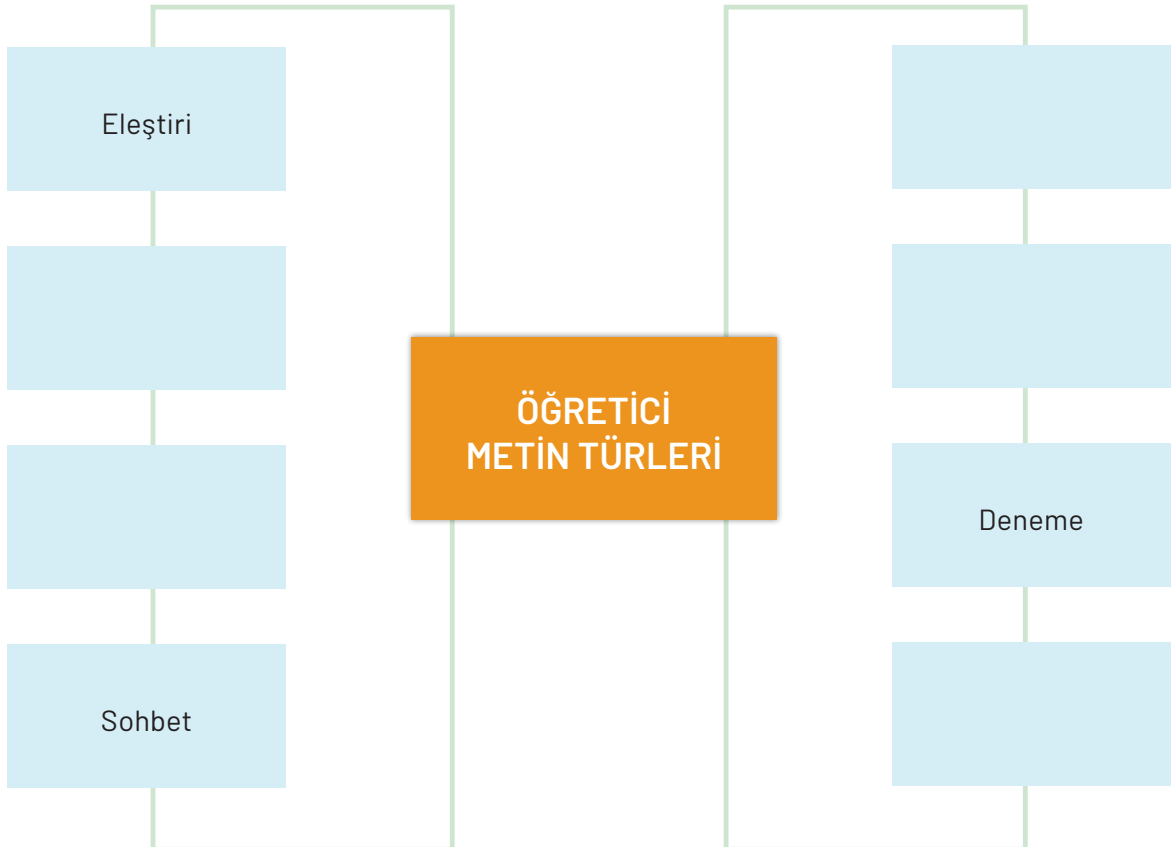
Keşifleme tarafından, bir davulun üzerinde parmak gezdiriliyormuş gibi homurtular geliyordu. Balıkçılar hem mal, hem can korkusuyla ağları hızla içeriye alıyorlardı. Hırçın bir hışıltı duyuldu.

Armanın bütün ipleri acı acı haykırıştılar. Kayıktan kayığa:

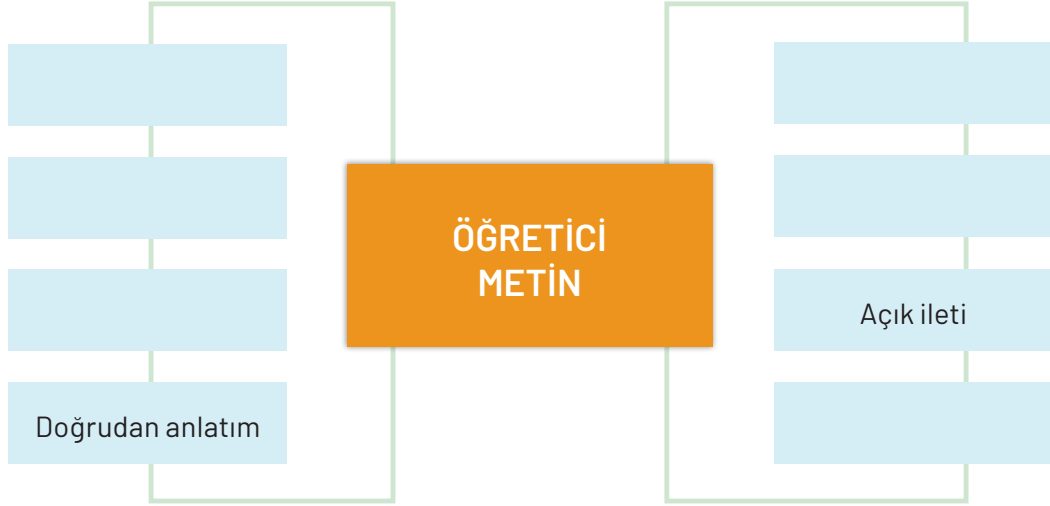
“Ağları kesin!” emri tekrarladı. Bıçaklar çekildi. Denizciler kendi can damarlarını kesiyorlarmış gibi ağları kestiler. Birçok fukara balıkçıların yeryüzündeki bütün varının yoğunun büyük bir kısmını teşkil eden ağlar, kırmızı, mavi, yeşil, balık yükleriyle köpürmeye koyulan denizlere çöktüler. Yelken makaraları hırıldadı. Kısa fırtına serenleri ve küçük kırmızı fırtına yelkenleri hisse edildi ve yapraklanarak şamarlar gibi şakırdadı. Kırmızı fırtına yelkeni kaldırıldı mıydı, acı deryada ölüm kalım savaşına girişiliyor demektir. (...)

Halikarnas Balıkçısı, *Çiçeklerin Düğünü*

1. Metinleri gerçekliğin ele alınışı bakımından yorumlayınız.
2. Metinlerin yazılış amaçları hakkındaki düşüncelerinizi açıklayınız.
3. Aşağıdaki şemada boş bırakılan yerlere diğer öğretici metin türlerini yazınız.

4. Aşağıdaki şemada boş bırakılan yerlere öğretici metinlerle ilgili kavramları ön bilgilerinizden de yararlanarak yazınız.

5. Öğretmeninizin rehberliğinde dört gruba ayrılınız. Gruplar olarak şemalardaki bilgilerden yararlanarak birer öğretici metin tanımı yapınız. Tanımlarınızı diğer gruplarla paylaşınız. Ortak bir öğretici metin tanımı oluşturarak tahtaya yazınız.

6. Gerçekliğin ele alınışı bağlamında yukarıda verilen görsellerin hangisini edebî, hangisini öğretici metinlerle ilişkilendirebilirsiniz? Düşüncelerinizi gerekçeleriyle aşağıya yazınız.

Okumayı Yönetme

1. Başlık, görsel ve yazarın biyografisinden hareketle metnin içeriğine yönelik tahminlerde bulununuz.
2. *Mektep Arkadaşının Çocukları* metnini içeriğini göz önünde bulundurarak uygun ses tonuyla okuyunuz.

Anlam Oluşturma

2. OKUMA METNİ (ANA METİN)

MEKTEP ARKADAŞININ ÇOCUKLARI

Baytar Mektebindeyken sınıf arkadaşı Hasan Efendi'yle Akif o kadar dosttu ki birbirlerine söz veriyorlardı, ileride çoluk çocuk sahibi olurlarsa, ölenin çocuklarına kalan bakacaktı. Bunu bana anlattığı sıralarda Akif genç ve Hasan Efendi, yaşlı olmakla beraber dinçti: Baytar Mektebindeki bu fazilet mukavelesinin tatbikine çok vakit vardı. İçimden güldüm. Kendi kendime düşünüyordum: "Mektepteyken insanlar, umumen, seciye kahramanıdırlar; fakat yaş ilerleyip de insan hayata karışınca..."

Akif:

"Ne düşünüyorsun?" dedi. "Hiç" dedim.

Aradan yıllar geçti. Meşrutiyette, Ziraat Nazırı Baytar Müdürü Umumisi Abdullah'ı, derecesini indirerek başka yere kaldırdı. Akif, onun muaviniydi, öfkeleniyordu: "Abdullah Bey Mon Pelyede ziraat okumuştur. Ona karşı bu haksızlık reva mıydı?" Bu öfke o kadar şiddetliydi ki, anlıyordum, kendine ait olmayan bu haksızlıktan Akif kendi aleyhine bir netice çıkaracaktı. Nasıl ki, ertesi gün, Ziraat Nezaret'i'ndeki memuriyetinden istifa etti.

Beylerbeyi'ndeki evinde kendi yağıyla kavruluyordu. O sırada, ona her cuma, sabahtan gidiyordum: Kitap okuyorduk. Sabahtan gittiğim için de öğle yemeklerine ondaydım. "İstifa"dan sonra mazeretler bularak yemeklerden sonra gitmeye başladım: Evin ıstırabı o derece belliydi.

Bir cuma Akif'in evinde sekiz çocuk buldum? Teker teker çok sevimli olan çocuklar bir araya gelince ne manzara alırlar, malumdur. Evde sekiz kişilik bir kıyamet kopuyordu. Akif'in beş çocuğuna katılan bu üç çocuğun komşudan gelmiş ufak misafirler olduğunu zannettim ve ertesi cuma bu çocuk gürültüsüyle artık karşılaşmam sandım. Fakat her cuma sekiz çocukla sofrada aynı kıyamet kopuyordu. Akif de buna katlanıyordu: Bu üç çocuğun gelişi, Akif'in çocuklarına da fazla hürriyet vermişti.

Mithat Cemal Kuntay
(1885-1956)

İstanbul'da doğdu. Edebiyata ilgisi, çocukken annesinden dinlediği Nâmık Kemal'in *Cezmi* romanıyla başladı. Nâmık Kemal, Abdülhak Hamit Tarhan, Mehmet Âkif Ersoy ve Yahya Kemal Beyatlı'nın edebiyat anlayışlarından önemli ölçüde etkilendi. Şiir, roman, biyografi, tiyatro, antoloji, inceleme gibi alanlarda eserler kaleme aldı. *Üç İstanbul* romanıyla tanındı.

Bir cuma, sofada, çocuklardan birinin yanağını, hıncımdan çimdikler gibi sıkarak, Akif'e sordum:

"Kim bu yavrular?"

Akif cevap vermedi.

Odaya girince, bu üç ıstırabını, bu misafir çocuklarını Akif'e takılarak tebrik ettim. Akif'in yüzü değişti:

"Misafir çocukları değil, benim çocuklarım." dedi.

Üç beş haftada üç çocuğu nasıl olurdu?

"Hasan Efendi öldü de..."

dedi ve bu çocuklar, kim evvel ölürse hayatta olanın bakacağı çocuklardı, rahmetli Hasan Efendi'nin çocukları.

Akif bu çocuklardan daha güzeldi: Mektepte verdiği sözü hâlâ unutmayan bir çocuk.

Mithat Cemal Kuntay, Mehmed Akif Hayatı-Seciyesi-Sanâtı

İstiklal şairimiz
Mehmet Âkif Ersoy
ve çocukları

YAŞAMA TANIKLIK ETMEK

Türk edebiyatının tanınmış temsilcilerinden Şeyh Galip, insanı kâinatın küçük bir örneği ve göz bebeği olarak tanımlamaktadır. Gerçekten de insan hayatı; kişiler, olaylar, hayaller, hayal kırıklıkları, sevinçler, özlemler, yalnızlıklar, dostluklar, yaşanmışlıklar ve tecrübelerle dolu koca bir âlemdir. İnsan bunca yaşanmışlığın yitip gitmesine engel olmak, bilinmek ve hatırlanmak istemiştir daima. Çok eski zamanlarda mağara duvarlarına çizilmiş el figürleri, hayvan resimleri ve çeşitli av sahneleri bu arzunun ilk somut yansımaları olarak kabul edilebilir. Bunlar vasıtasıyla insan; varlığını, yaşam tarzını, duygu ve düşüncelerini başkaları da bilsin istemiştir. Edebiyatçıları ve diğer alanlardaki sanatçıları bir eser oluşturmaya yönlendiren temel etmen bu arzudur denilebilir.

Edebî türler hayatın gerçekliğini farklı yöntem ve tekniklerle ele alır. Bu türler arasında gerçekliği ele alış bakımından anının biyografi, otobiyografi, günlük türleriyle büyük ölçüde benzer yönleri bulunmaktadır. Edebiyatçıları tarafından kaleme alınan anılar sanatsal özellikler taşır ve bu yönüyle benzerlerinden ayrılır. Anı, bizzat yaşanan veya şahit olunan olayların zaman, mekân ve kişi bağlamında aktarıldığı edebî tür olarak tanımlanabilir. Anılar, yaşanmışlığa veya tanıklığa dayandığı için kişiler ve olaylar hakkında doğru ve kapsamlı bilgiler içerir. Bu bakımdan ele alınan kişi, olay ve dönemle ilgili kaynak ve belge niteliği taşır. Öğretici metin türlerinden olan anıda anlatım birinci kişinin ağzından yapılır. Yazarın bakış açısıyla kaleme alındığından yer yer öznel yaklaşım ve değerlendirmeler bulunabilir.

Komisyon tarafından yazılmıştır.

Söz Varlığı

Aşağıdaki soruları *Mektep Arkadaşının Çocukları* metnine göre cevaplayınız.

- Öğretici metinlere dair edindiğiniz bilgilerden de yararlanarak anının öğretici bir metin türü olduğunu gösteren ifadeler bulunuz.
- Metinde yer alan aşağıdaki kelimelerin anlamını bağlamdan hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu yandaki karekod yardımıyla TDK *Güncel Türkçe Sözlük*'ten kontrol ederek kelimenin sözlükteki karşılığını yazınız. Kelimeleri metnin bağlamına uygun olacak şekilde birer cümle içerisinde kullanınız.

muavin

reva

seciye

tatbik

umum

TDK *Güncel Türkçe Sözlük*'e bu karekodan ulaşabilirsiniz.

3. Metinde anlamını bilmediğiniz diğer kelimeleri tespit ederek bunların anlamlarını karekod yardımıyla TDK *Güncel Türkçe Sözlük*'ten öğreniniz.
4. Aşağıdaki tabloda verilen söz öbeklerinin anlamlarını bağlamdan hareketle tahmin ederek karşılarındaki alana yazınız.

Söz Öbekleri	Anlamları
Fazilet mukavelesi	
Hayata karışmak	
Kendi yağıyla kavrulmak	
Kıyamet kopmak	
Seciye kahramanı	

5. Bu söz öbeklerinin metne katkısını açıklayınız.
6. Metinde Mehmet Âkif'in karakter özelliklerinden hangileri ön plana çıkarılmıştır? Açıklayınız.
7. Metinden hareketle anıların topluma mal olmuş insanların tanınmasındaki rolünü açıklayınız.
8. Mehmet Âkif yaşıyor olsaydı ve arkadaşının çocukları ile ilgili durumu sosyal medyada paylaşıyorsa bunu nasıl karşılardınız? Düşüncelerinizi açıklayınız.

Sıra Sizde

Anı Türleri

Anılar, ele alınan temel unsura bağlı olarak olay merkezli ve kişi merkezli olmak üzere ikiye ayrılır.

Metinde Mehmet Âkif'le ilgili olarak dile getirilen tutum, davranış ve kişilik özellikleri Türkçedeki hangi deyim ve atasözleri ile ifade edilebilir? Aşağıdaki tabloya yazınız.

Deyimler	Atasözleri
Sözünün eri olmak	İyilik eden iyilik bulur.

Çalışma Yapağı

Çalışma yapağını *Mektep Arkadaşının Çocukları* metnine göre doldurunuz.

Konu ve Tema**Anlatım Biçimleri****Açık İletiler****Örtük İletiler****Nesnel Yargılar****Öznel Yargılar****Düşünceyi Geliştirme Yolları****Tarihsel Belge Niteliği**

Sıra Sizde

Yukarıdaki şemada yer alan kavramlardan altı tanesine *Mektep Arkadaşının Çocukları* metninden örnek ifadeler bularak tabloya yazınız.

Kavramlar	Örnek İfadeler

Karşılaştırıyorum

VEFATININ 25. YILINDA SAHHAF RAİF YELKENCİ'YE DAİR ANILAR VE DÜŞÜNCELER

Gençlik yıllarımın hemen her günü Sahhaflar Çarşısı'nda geçerdi. Kitapçı peykelerine ve yerlere serilen eski kitaplardan birşeyler almak, aradığımı bulmak, yeni çıkan kitapları dükkânların tezgâhlarında izlemekten büyük bir keyif alırdım. Kitaplar benim için bir cazibe merkeziydi. Hiç farkında olmadan beni kendilerine çekiyordu. Çarşı'nın bir başka çekim alanı da ağır başlı, üslûplu, kökünü Osmanlı'ya salmış, mahfiyetkâr müdavimlerinin kendi aralarındaki konuşmalarıydı. Lafa hiç karışmadan ayak üzeri durur, dükkânda sürüp giden bu sohbetlerden çok şey öğrenirdim. Konuşmalar daha çok bir kitaptan hareketle yakın dönem Osmanlı tarihi, Balkan, I. Dünya Harbi; Türk Kurtuluş Savaşı, İslâmiyet, İslâm tasavvufu ile bunların temsilcilerine dairdi. Hiç farkında olmadan kitaplar ve insanlarla buluşma, Sahhaflar Çarşısı'nı evim ve okulum gibi hayatımda yeri olan üçüncü bir merkez haline getirmişti. Zamanın bazı şöhretlerini orada kendi yalnızlıkları ile başbaşa kitap tetkik ederken gördüm. Rahmetli A. Süheyl Ünver hocamızı ilk kez burada, Çarşı'dan hâlâ unutmadığım o varkarlı yürüyüşüyle geçerken izlemiştim. Abdülbaki Gölpınarlı'yı, Seyfeddin Özege'yi yine orada tanıdım. Kitapçı tezgâhlarında veya raflarında kitap kovalarken dükkânlardan birinde tanıdığım Cafer Efendi isminde vakur bir İstanbul Efendisi bana Hz. Peygamber'in hadislerinden söz açar, gençlik günlerini, o sıkıntılı Mütareke yıllarını, bu arada kemâline inandığı, yetiştiği insanları anlatırdı. Bir defasında yetiştiği büyüklerden biri olan Abdülaziz Mecdi [Tolun] Efendî'den tazim ve tekrim ile bahsetti. Bu benim Mecdi Efendi ismini ilk kez duyuşumdu. Bugün soy ismini dahi bilmediğim bu güzel insan kimdi? Bir gün çarşıda İbrahim Manav'ın dükkânında Osman Ergin'in *Balıkesirli Abdülaziz Mecdi Tolun* (1942) adlı kitabını Cafer Efendî'den duyduklarımın etkisiyle almış ve bir hazineye sahip olduğumu hemen anlamıştım. Ama Cafer Efendî'yi bir daha göremedim. Ufkuma düşen ve hemen silinen bu mübarek insan için Tanrı'dan rahmet diliyorum. Dikkâte değer bir isim de Asım Sönmez'di. Bu zat sanki ayaklı kütüphaneydi. Neler biliyordu neler! Çarşıya geldiğinde esnaf ona takılmadan edemezdi. *"Asım Baba! Atatürk'ün Yahya Kemal'le çekilmiş resmi sendeymiş. Bize versene!" demelerine karşılık "Vermem! O benim. Onu kimseye vermem."* derdi. Refii Cevad Ulunay bir gün gazetesinde ondan övgüyle bahsetti. Ben de Asım Baba'ya *"Gerçekten Atatürk'le Yahya Kemal'in resmi sizde var mı?"* deyince *"Evet. Böyle bir resmi var, benden başka kimsede yok."* demişti. Bir kitapsever dostunun Bayezit Camii'nden kalkan cenazesi Sahhaf- lar'ın içinden geçerken birden o gür sesiyle cemaate *"Dur!"* diye seslendi. Herkes durdu. Tabutun üstüne elini koydu ve Neşatî'den şu beyti okudu:

Gittin amma ki kodun hasret ile canı bile

İstemem sensiz olan sohbet-i rindanı bile (...)

Ahmed Güner Sayar, *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Portre Denemeleri*

Mektep Arkadaşının Çocukları ile Vefatının 25. Yılında Sahhaf Raif Yelkenci'ye Dair Anılar ve Düşünceler metinlerini aşağıdaki ölçütler bakımından karşılaştırınız.

Ölçütler	Mektep Arkadaşının Çocukları	Vefatının 25. Yılında Sahhaf Raif Yelkenci'ye Dair Anılar ve Düşünceler
Anlatıcı		
İçerik		
Anı türü		
Anlatım biçimi		
Nesnel ifade		
Düşünceyi geliştirme yolları		
Açık-örtük ileti		

Sıra Sizde

Anıların hangi konuları içerebileceği ile ilgili düşüncelerinizi açıklayınız.

Düşün Paylaş

Mektep Arkadaşının Çocukları ile Vefatının 25. Yılında Sahhaf Raif Yelkenci'ye Dair Anılar ve Düşünceler metinlerinden yararlanarak bireyin millî ve insani değerlerle erdemleri içselleştirmesinde anıların rolüne dair düşüncelerinizi beyin fırtınası yöntemiyle paylaşınız.

Ders Dışı Etkinlik

Adı	Anıdan Tarihe
Amaç	Anı türünün tarihî özelliğiyle ilgili anlam oluşturabilme
Beceri	Okuma becerisi

- Öğretmeninizin rehberliğinde üç gruba ayrılınız.

- Grup sözcülerini belirleyiniz.

- Birinci grup : Göktürk Kitabeleri
- İkinci grup : Babürnâme
- Üçüncü grup : Mustafa Abdülhalik Renda, *Hatırat*

Yukarıdaki eserlerden hareketle anı metnlerinin tarihî belge sayılıp sayılamayacağını tespit etmeye yönelik bir araştırma yapınız.

- Araştırmalarınız sonucunda anı metnlerinin tarihî belge olarak kabul edilip edilemeyeceğine dair tespitlerde bulununuz.
- Ulaştığınız sonuçları grup sözcüleri aracılığıyla sınıfla paylaşınız.

Değerlendirme: Yaptığınız araştırmayı aşağıda verilen "Öz Değerlendirme Formu" ile değerlendiriniz.

Öz Değerlendirme Formu

	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Kısmen	Hayır
1.	Araştırmamın aşamalarını planladım.			
2.	Farklı kaynaklardan bilgi topladım.			
3.	Ulaştığım bilgilerin doğruluğuna ve özgünlüğüne dikkat ettim.			
4.	Eleştirel düşünme becerilerinden yararlandım.			
5.	Araştırmamı öngörülen sürede tamamladım.			
6.	Araştırmamı çeşitli materyallerle destekledim.			

Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için "Kısmen" ya da "Hayır" seçeneklerini işaretlediğiniz becerilerinizi gözden geçiriniz. Eksikliklerinizi araştırarak ya da öğretmeninizden destek alarak tamamlayınız.

Düşün Paylaş

İhtiyar Çilingir ve Eski Yalıların Hatırlattığı Boğaziçi metinlerinden yararlanarak hikâye ve anı türlerinde dilin kullanım özelliklerine dair çıkarımlarınızı örnek ifadeler aracılığıyla açıklayınız.

İHTİYAR ÇİLİNGİR

Koyunpazarı'nda bir ufacık dükkân; bir küçük ocak yanıyor, bir ufak çocuk körük çekiyor. İhtiyarlamış, küçülmüş, ak sakallı, küçük yüzlü bir adam, gözünde çifte gözlük, mini mini halkaları ateşte ısıtıp zincir bağlıyordu.

Ne hoş manzara, gözüm ilişti. Dükkânın önünde kaldım. Bir çilingir dükkânı. Ufak kilitler, eski zaman kapı halkaları, rezeler, menteşeler, hayvan zincirleri. Böyle ufak tefek şeyler yapıyor. Bunlardan pek çok da yapmış, dükkânın ötesine berisine asmış.

— Kolay gelsin, usta.

— Kolayı başına gelsin!..

Bir tarafa dayanıp durdum. Adamcık, benimle hiç meşgul olmuyor göründü. Birer tarafı açık, ufak halkalar hazırlamış, bir halka takıp açık tarafını ateşe tutuyor, o hazır oluncaya kadar bir başkasını ateşten çekip ucunu, kemali dikkatle kapıyor, bir parça büküyor, onu tekrar ateşe verinceye kadar, evvelki hazır oluyor, böylece muntazam çalışıyordu. Emin olunuz ki, gayet dürüst ve muntazam bir zincir vücuda geliyor, bir cilasası noksan kalıyordu.

Şüphesiz, eski binalarda gördüğümüz o müzeyyen edevat, böyle dükkânlarda, bu nezaketle, bu ihtimamla, bu kanaat ve feragatla işlenir, yapılırdı. Sanata böyle bir merbutiyet-i dindârâne vardı. Her şeyi inkâr eden küfür devresi gelmemiş olsaydı, şüphesiz bu güzel şeyler sönüp gitmeyecekti. -Lânet olsun o zaman ki, bütün mukaddesatı inkâr ettirmiş, kanaatleri öldürmüş, huzur ve rahatı söndürmüş, demiri kaldırmış, yerine tenekeyi doldurmuştur.

Ben oradayken, gençten bir adam geldi. Elinde bir değnek vardı. Demirciye uzattı. Bu değneğin ucuna beş on halka geçirilecek. Bu genç adam, onunla, her sabah akşam bağa giderken, eşeği dürtecek.

Demirci anladı, ses çıkarmadı, duvardan üç beş halka aldı, sanatına vakıf bir adam sükûnetiyle değneğe taktı. Lâkin, genç adam, usul hilafına, değneğin yan tarafına bir halka daha taktırmak istiyordu. Çilingirle aralarında muhadese başladı. Çilingir, "Olmaz, dedi, bunun usulü böyledir."

Delikanlı usulü bozmakta ısrar ediyordu.

— Canım sen tak. Nene lazım...

— Takılmaz evladım... Ben kırk yıldır bu sanatı işlerim.

— Canım, parasıyla değil mi? Sen takıver, ötesine karışma!

İhtiyar, belki ısrar etmeyip takacaktı; ancak "parasıyla" sözüne fena halde içerledi, daha ziyade bir şey demeyerek değneği genç adamın elinden aldı, eski taktıklarını da sökerek iade ettikten sonra,

— Biz para âşıklısı değiliz, var başka yerde yaptır, dedi.

Düşündüm kaldım. Para için işlemediğini iddia eden bu fakir ihtiyar, şüphesiz, sanatının âşığıydı. "Filan usta gitti, bu sanatı da götürdü" diyecekler diye, bu dükkânı bekliyordu. Onun nazarında filan şey filan şekilde yapılır, başka türlü sanata saygısızlık olurdu. Bunu yıllarca, belki asırlarca ustalar böyle yapmışlar; öyle ya, onun arkasında bu yolda, bu erkânda gelmiş geçmiş ustalar pirler vardı. Dükkânlarını hâlîka ibadet eder gibi açıp kapamışlardı. Sanat, onlara bahşolunmuş bir kerametti.

Evet, bu adam para âşıklısı değildi. O, ustalarının postunda oturur bir sanat halifesiydi. (...)

reze: Menteşe.

müzeyyen edevat: Süslenmiş malzemeler.

merbutiyet-i dindarane: Dindarca bir bağlılık.

usul hilafı: Mevcut yöntemlere aykırı olarak.

muhadese: Söyleşme, sohbet etme.

Memduh Şevket Esenal, İhtiyar Çilingir

ESKİ YALILARIN HATIRLATTIĞI BOĞAZİÇİ

Bütün eski Boğaziçi yalılarının nice hususiyetleriyle henüz ayakta oldukları zamanlarda Boğaziçi de bu yalıların en tabii bir muhitini teşkil ederdi. Bütün Boğaziçi, kendi içine kapalı bir âlem, kendine has, tamamıyla millî ve mahallî bir medeniyetin ifadesiydi. Boğaziçi'nde hayat o kadar millî ve hususî bir nizamdı ki, bu millî medeniyet içinde yaşayanlar, milliyetçiliğin ne olduğunu ve esbabı mucibesinin neler bulunduğunu bilmezler de, bütün bu nizamları ve ananeleri, yüzlerce seneden beri, Boğaziçi'nin taşıdığı sular gibi, Boğaziçi'ndeki mutlu günler ve gecelerin tabii nimetleri telakki ederlerdi. Bu son derece müşfik, tatlı ve deryadil cemiyet içindeki son sohbetleri biz de -belki biraz duymaz ve nankör bir ruhla-birer şiir gibi dinlemiştik.

Boğaziçi sanki bir göl ve burada her yalı bir diğerine, bu suların içinden geçen bir manevi rabıta ile, büyük ve gizli bir tesanütle bağlı ve birleşik gibiydi. Herkes birbirine hayırhah görünür, hatta yan gözle de birbirinin ahlakına nezaret ederdi.

Bütün Boğaziçi mahalleleri, ihtiyar heyetleri, bekçi baba himmetleriyle, biraz okuyup yazan cami kayyumlarıyla, muvakkithane memurlarıyla bir ahlak safveti ve bir din selametiyle asırlarca o kadar hadisesiz, yani nizasız, (...) kasti yangınsız, hırsızlıksız öyle zamanlar geçirmişti ki, bu gün istense bile bir daha tanzim edilemeyecek olan bu medeniyeti mucizeli bulmaya meylimiz var.

(...)

Mahalle sakinleri, uzaktan olsun tanıdıkları yalı sahiplerine, her ramazanda bir kere, davet olunmadan iftara gelirler ve bunların ağırılanması için ikinci bir sofra tertip edilirdi. Mahalle çocukları da bayram günleri, mahallelerin yalılarına gelmeyi tabii bulurlar ve bu çocukların memnun olmaları için, kendilerine şeker veya şeker parası verilirdi. Bütün yalı halkının bayramlıkları ve köyün mektep hocaları, Şirket-i Hayriye müstahdemleri, tulumbacılar, su yolcuları, postacılar, nezafet ameleleri, mahalle fakirleri için de bayram bahşişleri verilir, hepsinin memnun kalmalarına itina edilirdi. Bunlar, bir şey istemek adiliğine düşürülmez; bunlara, bir şey vermek adiliği duyurulmaz, zira, bu hemen hemen gizli alışverişi tabiiileştiren bir anne terbiyesi vardı. Yalılara komşu, dost, ahabap ve Boğaziçi'nin uzak mahallelerinde yaşayan akrabalar arasından bazıları yazın birkaç gün için davet edilir; bazı düğünler, ziyafetler, sazlar olur, hele bu mevsimler, birkaç mehtap gecesi, mutlaka kayıklarla gezintiler yapıldı. Boğaziçi, çoktandır ki, haftada tek tatil günü ile iktifa etmez olmuş, asıl eski Müslüman cumalarının yanında bir de Hristiyanların alafranga pazarları da tatil ve seyran günü kabul olunmuştu. (...)

Abdülhak Şinasi Hisar, Boğaziçi Yalıları

deryadil: Her şeyi hoş gören.

esbabı mucibe: Gerekçe.

nezafet: Temizlik.

niza: Çekişme, bozuşma.

tesanüt: Dayanışma.

Sıra Sizde

Öğretmeninizin rehberliğinde dört gruba ayrılınız. Anıyla ilgili öğrendiklerinizden yararlanarak aşağıdaki başlıklar çerçevesinde anı türünün genel özelliklerini yansıtan bir infografik hazırlayınız. Çalışmalarınızda infografik hazırlama bilgi ve aşamalarını göz önünde bulundurunuz. Infografikte kendi oluşturduğunuz anı tanımına yer veriniz. Çalışmalarınızı diğer gruplarla paylaşınız.

- Anlatım Biçimleri
- İlişkili Disiplinler
- Yazılma Amaçları
- Anı Türünün Türk ve Dünya Edebiyatında Tanınmış Örnekleri

İnfografik hazırlama aşamalarıyla ilgili bilgilere bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Ders Dışı Etkinlik

1 Hafta

Adı	Bir Anlatım Tekniği Olarak Anı
Amaç	Anı türünün diğer edebî türlerle etkileşimini kavrayabilme
Beceri	Çözümleme

Aşağıdaki metinden yararlanarak etkinliği gerçekleştiriniz.

AFRİKALI LEO

Benim ailemin yazgısı daha bir başkaydı. Yokluğun en etkili olduğu günlerde bile bizim evde hiçbir şeyin eksikliği görülmedi. Bunu babamın işine borçluyduk. Babasından ona belediyede çok önemli bir iş miras kalmıştı. Babam, kamu tartıcıbaşıydı. Tahıl tartar ve ticaret işlerini düzene sokardı. Bu işten ötürü, ailemiz bireylerinin hepsinin adı el-Vezzan'dı. El-Vezzan tartıcı demektir. (...) Annem bana hep, "Öyle tombul bir çocuktun ki," derdi, "seni kem gözlerden korumak için sokağa çıkarmak istemezdim." Ayrıca başkalarına göre bolluk içinde olduğumuzu sergilememek de çok önemliydi. Daha zor durumda olan komşulara yardım amacıyla babam sık sık, eline geçirdiklerinden, özellikle et ve başka yiyecekler verir, bunu yaparken de ölçülü davranırdı; çünkü gereğinden çok verdiği şeyler kışkırtıcı ya da küçük düşürücü olabilirdi. (...)

Amin Maalouf (Emin Maluf), *Afrikalı Leo*

Afrikalı Leo, Hasan El-Vezzan adlı roman kahramanının anılarından oluşan bir eserdir. Eserde anı türü, bir kurgu tekniği olarak kullanılmıştır.

- Siz de anı türünden yararlanılarak oluşturulmuş başka edebî eser örneklerine yönelik araştırma yapınız.
- Ulaştığınız sonuçlardan hareketle anı türünün edebî eserlerin oluşumuna katkısını belirtiniz.

Değerlendirme: Yaptığınız araştırmayı aşağıda verilen "Öz Değerlendirme Formu" ile değerlendiriniz.

Öz Değerlendirme Formu				
	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Kısmen	Hayır
1.	Araştırmamın aşamalarını planladım.			
2.	Farklı kaynaklardan bilgi topladım.			
3.	Ulaştığım bilgilerin doğruluğuna ve özgünlüğüne dikkat ettim.			
4.	Eleştirel düşünme becerilerinden yararlandım.			
5.	Araştırmamı öngörülen sürede tamamladım.			
6.	Araştırmamı çeşitli materyallerle destekledim.			

Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için "Kısmen" ya da "Hayır" seçeneklerini işaretlediğiniz becerilerinizi gözden geçirin. Eksikliklerinizi araştırarak ya da öğretmeninizden destek alarak tamamlayınız.

Düşün Paylaş

Teknolojinin yaygınlaşmasıyla hayatımızdaki önemli önemsiz her anın kayıt altına alınıp paylaşılması sizce hatıraları nasıl etkilemektedir? Bu konudaki düşüncelerinizi görselden de yararlanarak gerekçeleriyle açıklayınız.

Hatırlatma

Sözün Peşinde temasında tahlil edeceğiniz *Reis Bey* adlı tiyatro eserini temaya başlamadan önce notlar alarak okuyunuz.

Sıra Sizde

Aşağıdaki çalışmayı *Mektep Arkadaşının Çocukları* adlı metne göre gerçekleştiriniz.

- Öğretmeniniz rehberliğinde dört gruba ayrılınız.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
- Gruplar olarak aşağıda verilen başlıklar çerçevesinde metni inceleyiniz.
 - Birinci grup : Metindeki toplumsal unsurlar
 - İkinci grup : Metindeki bireysel unsurlar
 - Üçüncü grup : Metindeki tarihî unsurlar
 - Dördüncü grup : Metnin dil ve anlatım özellikleri
- Ulaştığınız sonuçları grup sözcüleri aracılığıyla sınıfla paylaşınız.
- Anı türüne dair genelleyleyici tanımlarınızı yazınız.

EDEBİYAT ATÖLYESİ-1 (ANLATMA)

KONUŞMA

Sonraki derste yapacağınız anı anlatma çalışması için önemli bir anınızla ilişkilendirebileceğiniz bir fotoğrafınızı sınıfa getiriniz.

Etkili bir konuşmanın özelliklerinin neler olabileceğine dair beyin fırtınası gerçekleştiriniz. Ulaştığınız sonuçları aşağıdaki tabloya maddeler hâlinde yazınız.

Etkili Bir Konuşmanın Özellikleri

Konuşma aşamalarıyla ilgili bilgilere bu karekodan ulaşabilirsiniz.

Performans Görevi

Adı	Anı Anlatma
Amaç	Etkili konuşma kurallarını uygulayabilme
Beceri	Konuşma Becerisi

Bu çalışmada sizlerden bir anınızı, o anıyla ilgili bir fotoğrafınızdan hareketle anlatmanız istenmektedir.

Çalışmanızı yaparken aşağıdaki hususlara dikkat ediniz:

- Cümlelerinizi Türkçenin dil bilgisi kurallarına uygun şekilde oluşturunuz.
- Vurgu ve tonlamaya dikkat ediniz.
- Beden dilini etkili kullanmaya özen gösteriniz.
- Duygu ve düşüncelerinizi açık ve akıcı bir dil ile ifade ediniz.
- Tema süresince edindiğiniz söz varlığından yararlanınız.
- Anlattığınız anının hayatınızdaki önemini ifade ediniz.

Değerlendirme

Çalışmanızı; Öz Değerlendirme Formu ve “planlama”, “ayrıntıların sunumu”, “beden dilinin kullanımı”, “etkileycilik”, “zaman yönetimi”, “düşüncenin ifade biçimi” ölçütlerine göre Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendirilecektir.

Performans görevinizin değerlendirileceği Dereceli Puanlama Anahtarı'na bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Yaptığınız konuşmayı aşağıdaki Öz Değerlendirme Formu ile değerlendiriniz.

Öz Değerlendirme Formu				
	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Kısmen	Hayır
1.	Anı anlatmaya uygun bir fotoğraf seçtim.			
2.	Konuşma metnimi planladım.			
3.	Konuşmama etkili bir başlangıç yaptım.			
4.	Gereksiz ses ve kelimeler kullanmaktan kaçındım.			
5.	Duygu ve düşüncelerimi akıcı, açık bir şekilde ifade ettim.			
6.	Vurgu ve tonlamaya dikkat ettim.			
7.	Beden dilimi etkili kullandım.			
8.	Temada edindiğim söz varlığından yararlandım.			
9.	Konuşmamı etkili bir biçimde sonlandırdım.			
10.	Türkçenin dil bilgisi kurallarına uydum.			
11.	Zaman yönetimi kurallarına uydum.			

Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için “Kısmen” ya da “Hayır” seçeneklerini işaretlediğiniz becerilerinizi gözden geçirin. Eksikliklerinizi araştırarak ya da öğretmeninizden destek alarak tamamlayınız.

METİN TAHLİLİ-3 (ANLAMA)

DİNLEME/İZLEME

Konuya Başlarken

Aşağıdaki şiirden yararlanarak soruları cevaplayınız.

SEVDA ÜSTÜNE

Küçük pencere bahçeye bakar
Bademler, erikler geceye bakar
Bir ışık dökülür yapraklardan şıkır şıkır
Filizler susmuş, tohumlar uyumuş;
Bir an, durmuş, genişlemiş, büyümüş
Bir eski şarkı, bir eski bahar, bir bildik deniz
Vakit nisan ortasında bir akşam...

Bu şiirde sevda sevda üstüne
Senelerdir veda veda üstüne
Yareli yüreğimde dağ dağ üstüne
Vakit Nisan ortasında bir akşam.
Mehtap ettiğinden bihaber
Kuşlarla, çiçeklerle, balıklarla beraber
İki tel kumral saç olsa avucumda şimdi
Ağlayıp ağlayıp avunsam...

Turgut Uyar, *Büyük Saat*

Dinleme türleriyle ilgili bilgilere bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Sevda Üstüne adlı şiirin seslendirilmiş hâline bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

1. Yukarıdaki şiiri okuduğunuzda mı yoksa dinlediğinizde mi daha çok etkilendiniz? Gerekçeleriyle yazınız.

2. Bir metni dinlemenin/izlemenin size hangi becerileri kazandıracığını düşünüyorsunuz? Yazınız.

Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetme

Aşağıdaki görseli ve şemayı inceleyerek etkinliği yapınız.

Söyleşi

- Bir yazarın ele aldığı konuyla ilgili duygu ve düşüncelerini ayrıntıya girmeden, okurla sohbet ediyormuşçasına samimi bir üslupla dile getirdiği yazı türüdür.
- Teknolojinin yaygınlık kazanmasıyla söyleşi ve mülakat türlerinin özelliklerini içeren çok modlu metinler ortaya çıkmıştır ve bunlar da genel olarak "söyleşi" adıyla anılmaktadır. Bu tür söyleşilerde yazarın karşısında onunla samimi bir sohbet gerçekleştiren, ona sorular yönelten, konuyla ilgili fikirlerini paylaşan bir kişi yer alır.

Çok Modlu Metin

Çok modlu metinler; dilsel, görsel ve işitsel açıdan birden çok duyuya aynı anda hitap eden metinlerdir. Bu metinler bireyde bilgi ve medya okuryazarlığı becerilerinin gelişmesinde önemli bir yere sahiptir.

- Öğretmeniniz rehberliğinde dört gruba ayrılınız.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
- Aşağıda verilen soruları grup içinde cevaplayınız.
 - Bir metnin çok modlu olmasının o metnin anlaşılabilirliğine ne gibi katkıları olabilir?
 - Verilen görselde dikkatinizi çeken unsurlar (renkler, yazılar, fiziksel özellikler vb.) nelerdir? Bunların kullanılma nedenlerine dair tahminlerinizi söyleyiniz.
 - Verilen şema, görsel ve açıklamadan hareketle çok modlu metnin içeriği hakkındaki düşüncelerinizi belirtiniz.
- Grubun her üyesine bir dakika konuşma süresi tanıyınız.
- Grup üyelerinden birinin konuşulanları not almasını isteyiniz.
- Grubun ortak görüşünü belirleyiniz.
- Grup sözcüsü aracılığıyla görüşünüzü diğer gruplarla paylaşınız.
- Görüşler doğrultusunda metnin içeriğine yönelik tahminlerde bulununuz.

Kontrol Listesi

Aşağıda dinleme/izleme sürecine ilişkin bir kontrol listesi verilmiştir. Çok modlu metnin dinleme/izleme süreci aşağıdaki ölçütlere göre öğretmeniniz tarafından değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi		
Ölçütler	Evet	Hayır
Dinleme/izleme amacını belirledi.		
Kendine uygun bir dinleme/izleme yöntemi seçti.		
Anlamını bilmediği kelime ve kelime gruplarını not aldı.		
Anlamadığı yerlerle ilgili sorular sordu.		
Dinleme/izleme sürecinde dikkatini konuya ve konuşmacıya verdi.		
Önemli gördüğü yerleri not etti.		
Metinde verilen bilgilerin doğruluğunu ve tutarlılığını sorguladı.		
Videodaki bilgiler ile kendi ön bilgileri arasında bağlantı kurdu.		
Metnin akışına göre soruların içeriği hakkında tahminler yürüttü.		
Dinleme/izleme sırasında nezaket kurallarına uygun davrandı.		
Dinleme/izleme sürecini olumsuz etkileyen iletişim engellerini ortadan kaldırdı.		
Ön yargılardan uzak bir şekilde dinleme/izleme yaptı.		

Dinleme/izleme sürecinde sizi olumsuz etkileyebilecek durumlar neler olabilir? Bu olumsuzlukları önlemek için ne gibi tedbirler alabilirsiniz? Yazınız.

Anlam Oluşturma

Aşağıdaki çok modlu metni dinleyiniz/izleyiniz. Yapacağınız dinleme/izleme çalışması sayfa 59'da verilen kontrol listesindeki ölçütlere göre değerlendirilecektir.

Edebiyat
Söyleşileri adlı
çok modlu metne
bu karekoddan
ulaşabilirsiniz.

Söz Varlığı

Kemal Sayar
(1966- ...)

Ordu'da doğdu. Hacettepe Üniversitesinde tıp eğitimi alan yazar çalışmalarını psikiyatri alanında sürdürdü. Eserlerini oluştururken mesleki tecrübelerinden faydalandı ve ağırlıklı olarak aile, çocuk, insan ilişkileri gibi konuları ele aldı. Çeşitli gazete ve dergilerde köşe yazarlığı yaptı, farklı televizyon kanallarında program hazırlayıp sundu. Şiir ve denemeleri dışında çok sayıda inceleme-araştırma yazısı kaleme aldı. *Hızır ve Roza*, *Ricat*, eserlerinden bazılarıdır.

1. İzlediğiniz metinde yer alan fakat sizin günlük yaşamda kullanmadığınız kelimeleri belirleyerek bu kelimelerin anlamlarını TDK *Güncel Türkçe Sözlük*'ten öğreniniz. Belirlediğiniz kelimeleri cümle içinde kullanınız. Cümlelerinizi aşağıdaki tabloya yazınız.

Kelimeler	Cümleler

2. İzlediğiniz metinde yer alan ve sizin de günlük yaşamda kullandığınız kelimelerden birini içeren atasözlerine ve deyimlere örnekler yazınız.

3. Türkçenin önemli söz varlığı unsurlarından atasözleri ve deyimlerin günlük hayatta kullanılmaması kültürel açıdan ne gibi olumsuz sonuçlara yol açabilir?

Sıra Sizde

Aşağıdaki soruları dinleme/izleme metnine göre cevaplayınız.

1. Daha önce yaptığınız edebiyat tanımını Kemal Sayar'ın edebiyata dair düşünceleri ile karşılaştırarak kendi tanımınızı gözden geçirin ve gerekli düzenlemeleri yapınız.
2. Sunucunun soru sorarken beden dilini soruların içeriğine uygun şekilde kullandığını düşünüyor musunuz? Düşüncenizi gerekçelendirerek yazınız.

3. Kemal Sayar kendisine yöneltilen soruları cevaplarken nasıl bir yol izlemiştir? Yazınız.

4. Sunucunun yerinde olsaydınız Kemal Sayar'a sanatla ilgili hangi soruları sorardınız? Aşağıdaki boşluğa yazınız.

Karşılaştırıyorum

Aşağıdaki metinleri okuyunuz.

1. Metin

TÜRK TARİHİ, TÜRK KÜLTÜRÜ VE TÜRKÇE

Yirminci yüzyılda dil âlimleri, psikologlar ve sosyologlar dil ile düşünce arasında sıkı bir münasebet bulmuşlardır. Bu münasebeti şöyle özetleyebiliriz. Dil, onu konuşanların duygu, düşünce ve hayal dünyasını tayin eder.

Bir dilde ne kadar kelime varsa, o milletin dünya görüşü o kelimelerle sınırlıdır. İnsanoğlu bildiği ve dikkat ettiği varlıklara, duygu ve düşüncelere ad koyar, bilmediklerinin o dilde adları da yoktur.

Diller, sade yapıları bakımından değil, kelime kadroları bakımından da birbirlerinden ayrılırlar. Ve bu ayrılık kültür ve medeniyet farkına delâlet eder.

Arapçada devenin renk nüanslarını anlatan yüze yakın kelime varmış. Bunun sebebi, devenin Arapların hayatlarında önemli, hayati bir yer tutmasıdır. Biz devenin rengi ile ilgili tek bir kelime biliriz. Devetüyü rengi. Bu gösterir ki, biz deve ile haşır neşir olmamış bir milletiz.

Türkçede hayvan adlarının Türkçe olmasına karşılık, bitki adları yabancıdır. Bu da yaşayış tarzıyla ilgilidir. Türkler esas itibarıyla hayvancı bir kavimdir. Sonradan yabancı din ve medeniyetlerin tesiri ile yerleşik medeniyete geçmişler, ekinci olmuşlardır. Türkçede gerçi ot, ağaç, çiçek gibi bazı bitki adları vardır. Fakat bunların sayısı eski çağlardan beri ekinci olan kavimlerinkinden azdır. (...)

Mehmet Kaplan, *Kültür ve Dil*

2. Metin

ESKİ VE YENİ BODRUM

1972'de otuz bin liraya, avlulu bir Bodrum evi yıkıntısı almıştım. O perişan yıkıntı, arkadaşım Nail Çakırhan tarafından sâdece yüz bin liraya restore edildi; küçük, ama çok güzel bir Bodrum evine dönüştü. Nail, hem kasabanın içindeki, hem de yarımada'daki yapıları inceledikten sonra, bu işe girişmişti. Ev tamamlandıktan sonra mahallenin ihtiyarlarını çaya çağırmıştı. Hepsinin bir ağızdan, "tıpkı eski evler gibi" dediklerini duyunca bu işi başardığını anlamıştı. Ne var ki, bu ev yapılırken, Bodrum'un çok yakında moda olacağını, milletin oraya akın edeceğini hiç düşünmemiştim. Bu yüzden de, yazın değil, ancak ilkbaharla sonbaharda, ara sıra da kışın oturabiliyorum arkadaşımın bana yaptığı güzel evimde. Haziranda millet Bodrum'a hücum ederken, İstanbul'a kaçıyorum. Eylül sonunda da herkes oradan büyük kentlere dönerken, Bodrum'a gidiyor ve kışım sonuna kadar denize giriyorum. (...)

Mina Urgan, *Bir Dinozorun Gezileri*

Türk Tarihi, Türk Kültürü ve Türkçe, Eski ve Yeni Bodrum, Edebiyat Söyleşileri adlı metinleri tabloda verilen ölçütlere göre karşılaştırınız.

Ölçütler	Türk Tarihi, Türk Kültürü ve Türkçe	Eski ve Yeni Bodrum	Edebiyat Söyleşileri
Metnin oluşturulma amacı			
Metnin dil ve anlatım özellikleri			
Metinde kullanılan anlatım biçimleri			
Metinde kullanılan düşünceyi geliştirme yolları			
Metindeki öznel ve nesnel ifadeler			
Metinde yer alan millî manevi unsurlar			

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Yaptığınız karşılaştırmalardan yararlanarak yukarıdaki metinlerden hangisinin *Edebiyat Söyleşileri* adlı metinle benzerlikler gösterdiğini gerekçelendirerek yazınız.

2. *Türk Tarihi, Türk Kültürü ve Türkçe* adlı metnin seçtiğiniz bir bölümünü söyleşi türünün özelliklerine uygun şekilde yeniden yazınız.

3. Bir söyleşide sunucu olduğunuzu düşününüz. *Türk Tarihi, Türk Kültürü ve Türkçe* adlı metni söyleşi türüne benzetmek için ne tür sorular sorardınız?

4. *Türk Tarihi, Türk Kültürü ve Türkçe* adlı metni bir televizyon programında olduğunuzu düşünerek söyleşi havasında canlandırınız.

Uyguluyorum

Okuduğunuz anı metinlerinden ve dinlediğiniz/izlediğiniz söyleşiden yararlanarak aşağıdaki çalışmayı gerçekleştiriniz.

- Öğretmeniniz rehberliğinde dört gruba ayrılınız.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
- Aşağıdaki soruları grup olarak cevaplayınız.
 1. Okuduğunuz anı metninin ve dinlediğiniz/izlediğiniz söyleşinin oluşturulma amacı nedir?
 2. Okuduğunuz anı metninin ve dinlediğiniz/izlediğiniz söyleşinin öne çıkan dil ve anlatım özellikleri nelerdir?
 3. Okuduğunuz anı metninde ve dinlediğiniz/izlediğiniz söyleşide kelimelerin kullanımlarını ve estetik bakış açısını tespit ediniz.
- Cevapladığınız soruları ve doldurduğunuz karşılaştırma tablosunu göz önünde bulundurarak metni tekrar dinleyiniz/izleyiniz.
- Anı ve söyleşi metnlerinde kullanılan dilin anlama katkısını belirleyiniz.
- Cevaplarınızı grup sözcüleri aracılığıyla diğer gruplarla paylaşınız.

Sıra Sizde

FELSEFECİLERLE SÖYLEŞİLER

Arslan Kaynardağ – *Efendim, sizin de bildiğiniz gibi geçen yıl İstanbul'da önemli bir olay oldu. Anadolu Medeniyetleri sergisi açıldı. (...) Genç müzecilerimizin, büyük başarısı olan bu sergiyi yerli ve yabancı herkes beğenerek gezdi. Gezenler, yukarıda konuştuğumuz kültür katmanlarının somut örneklerini yakından görmek fırsatını buldular. Biz bu sergiyi yukarıda konuştuğumuz açıdan nasıl değerlendirebiliriz?*

Macit Gökberk – Anadolu Medeniyetleri Sergisi çok sevinilecek bir olay. Uzun yıllar süren çalışmaların boşuna olmadığını gösteriyor. Anadolu tarihinin katlarına inmek şimdiye kadar dar bir çevre içindeki bilim ve kültür adamlarının işi iken bu sergi ile halka uzanıp yaygınlık kazandı. (...)

Sergi her bakımdan iyi bir girişim oldu. Bunu burada bırakmamak, aynı konuda yeni sergiler yapmak ve yapıları, bütün iletişim olanaklarıyla kamuya maletmek ve dünyaya tanıtmak gerekiyor. (...)

Arslan Kaynardağ, Felsefecilerle Söyleşiler

1. Metinde "kültür katmanlarının somut örnekleri" ifadesi ile kastedilen örneklerin neler olabileceği hakkındaki fikirlerinizi belirtiniz.
2. Ülkemizde somut kültürel miras unsurlarının korunup gelecek nesillere aktarılması için ne gibi çalışmalar yapılmaktadır? Örnekler vererek açıklayınız.
3. Kültürel miras unsurlarının millî bilinç oluşturmadaki işlevi hakkında neler söyleyebilirsiniz?
4. Metinde verilmek istenilen iletiyle ilgili düşüncelerinizi yazınız.

Çıkış Kartı

Üç Yaz

Dinlediğiniz/izlediğiniz söyleşide öğrendiğiniz veya önemli bulduğunuz üç özelliği yazınız.

1.

2.

3.

İki Sor

Konuyla ilgili hâlâ merak ettiğiniz veya daha fazla bilgi almak istediğiniz hususlara yönelik iki soru yazınız.

1.

2.

Bir Paylaş

İzlediğiniz söyleşide öğrendiklerinizle ilgili bir görüşünüzü paylaşınız.

1.

EDEBİYAT ATÖLYESİ-2 (ANLATMA)

YAZMA

Sıra Sizde

Aşağıdaki metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

HARİTADA BİR NOKTA

Balık verilmemiş adam, kahvenin bir iskemlesine çökmüştü. Kahveci başına dikilmişti. Kahveciye:

- Kalkacağız, kalkacağız -dedi.

Ayağa kalktı. Kendisi için laf işitmiş adama:

-Zararı yok hemşerim -dedi-, zararı yok. Vermesinler, istemez.

Gözükken vapura doğru yürüdü. Küçük adımlarla bir Şarlo gibi seğirterek uzaklaştı.

Söz vermiştim kendi kendime: Yazı bile yazmayacaktım. Yazı yazmak da, bir hıstan başka ne idi? Burada namuslu insanlar arasında sakın, ölümü bekleyecektim; hırs, hiddet neme gerekti? Yapamadım. Koştum (...), kalem kâğıt aldım. Oturdum. Adanın تنها yollarında gezerken canım sıkılırsa küçük değnekler yontmak için cebimde taşıdığım çakımı çıkardım. Kalemi yonttum. Yonttuktan sonra tuttum öptüm. Yazmasam deli olacaktım.

Sait Faik Abasıyanık, *Son Kuşlar*

Yazma aşamalarıyla ilgili bilgilere bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Söyleşi Aşamaları

- Söyleşi yapılacak kişi belirlenerek hakkında bilgi edinilir.
- Söyleşi konusu belirlenir, bununla ilgili araştırmalar yapılır.
- Konuya ve içeriğe uygun açık, anlaşılır sorular hazırlanır.
- Yapılacak söyleşi dikkate alınarak plan oluşturulur.
- Söyleşi yapılacak kişiden randevu alınır.
- Söyleşide kullanılacak teknolojik cihazların kontrolü yapılır.
- Söyleşi gerçekleştirilirken canlı ve akıcı bir dil kullanmaya özen gösterilir.
- Ses tonu ve beden dili etkili bir şekilde kullanılır.
- Söyleşi kayıt altına alınır.
- Kayıt altına alınan söyleşi yazıya geçirilir.
- Söyleşi gazete, dergi, sosyal medya vb. alanlarda paylaşılır.

1. Yazmak neden önemlidir?

2. Yazmak kişiye neler kazandırır?

3. Yazarı yazma eylemine yönlendiren sebepler neler olabilir? Yazınız.

Performans Görevi

Adı	Sorulunca Söylenen
Amaç	Söyleşiye yönelik içerik oluşturabilme
Beceri	Yazma becerisi

Bu çalışmada sizlerden Kemal Sayar ile yapılan *Edebiyat Söyleşileri* adlı söyleşinin içerik, bağlam ve üslubuna uygun sorular oluşturmanız ve bu sorulara uygun cevaplar yazmanız istenmektedir.

Çalışmanızı yaparken aşağıdaki hususlara dikkat ediniz:

- Öğretmeninizin rehberliğinde dört gruba ayrılınız.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
- Dinlediğiniz/izlediğiniz söyleşinin bağlamına uygun sorular yazınız.
- Soruların içeriğine uygun cevaplar oluşturunuz.
- Soru ve cevaplarınızı oluştururken Türkçenin dil, anlatım, yazım ve noktalama kurallarına uyunuz.
- Diğer grupları ziyaret ederek kendi çalışmanızı onların çalışmalarına ekleyiniz.
- Anlatımda kendinize özgü ifadeler ile düşüncenizi geliştirme yollarına yer veriniz.
- Yaptığınız çalışmalarını sınıfla paylaşınız.

Değerlendirme

Çalışmanız; Grup Değerlendirme Formu ve "İlgililik", "tutarlılık", "akıcılık", "etkileycilik", "yaratıcılık", "dil ve anlatım", "duygu ve anlam zenginliği" ölçütlerine göre Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendirilecektir.

Performans görevinizin değerlendirileceği Dereceli Puanlama Anahtarı'na bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Çalışmanızı aşağıdaki Grup Değerlendirme Formu ile değerlendiriniz.

Grup Değerlendirme Formu				
Etkinliğin Adı:		Tarih: / /		
Öğrencinin Adı ve Soyadı:				
Grup Üyeleri:				
Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Kısmen	Hayır
1.	Grup üyeleri iş birliği içinde çalıştı.			
2.	Grup üyeleri etkinlik sürecinde sorumluluklarını yerine getirdi.			
3.	Grup üyeleri etkinliği planlarken görüş alışverişinde bulundu.			
4.	Grup üyeleri etkinlik süresince birbirlerine saygılı davrandı.			
5.	Grup üyeleri etkinlik süresince zamanı etkili kullandı.			
Grubunuzun güçlü yanları nelerdir?				
Grubunuz etkinlik sürecinde hangi zorluklarla karşılaştı?				

Tema Sonu Değerlendirme

"Sanatın Dili" temasında okuduğunuz, dinlediğiniz/izlediğiniz metinlerden ve yaptığınız çalışmalardan hareketle bir öğrenme günlüğü yazınız.

Öğrenme Günlüğü

Tarih: / /

Bu süreçte öğrendiklerim

Kendimi geliştirmek için çaba harcadığım konular

Bu süreçte ilerleme kaydettiğimi düşündüğüm konular

Pekiştirmem gereken konular

Bu süreçte iş birliği yaparak öğrendiklerim ve grubumun başarısına katkılarım

Daha detaylı incelemek istediğim konular

Bu süreçte öğrendiğim bilgilerden gelecekte kullanabileceklerim

1. Tema Ölçme ve Değerlendirme

1-4. soruları aşağıdaki metinden yararlanarak cevaplayınız.

Türk Dili ve Edebiyatı dersi öğretmeni, hazırlık sınıfı öğrencilerine “Sizce yapay zekâ şiir yazabilir mi? Düşüncelerinizi açıklayan bir yazı yazınız.” şeklinde bir performans ödevi vermiştir. Mehmet, verilen ödevi yapmak üzere yapay zekâya başvurmuş ve “Yapay zekâ şiir yazabilir mi?” sorusunu yöneltmiştir.

Yapay zekâ uygulaması şiir yazabileceğini iddia etmiş ve “Hangi konuda yazmamı istersiniz?” diye sormuştur. Mehmet’in “insan olmak” konulu bir şiir yazmasını istemesi üzerine yapay zekâ, aşağıdaki dördüğü oluşturmuştur:

İnsan Olmak

Gökyüzüne baktığında yıldızları görmek,
Ve onların ardındaki sonsuzluğu bilmek.
Bir damla gözyaşında okyanusu hissetmek,
Bir gülüşle güneşi yüreğine çekmek.

Mehmet, dördüğü estetik açıdan yeterli bulmamış, yapay zekâdan sanatsal bir dil kullanarak daha estetik bir metin oluşturmasını istemiştir. Bunun üzerine yapay zekâ aşağıdaki dördüğü oluşturmuştur:

İnsan Olmak

Bir tuvalde renklere can veren fırçalar,
Ruhun derinliklerinde yankılanan bir melodi gibi,
İnsan olmak, bir sanat eseridir,
Her anı, her duygusu ayrı bir hikâye.

1. Mehmet, yapay zekânın yazdığı ilk metni neden estetik bulmamış olabilir?

2. Yapay zekâ, Mehmet’in “sanatsal dil” beklentisine tuval, fırça, melodi gibi kelimeler içeren bir metinle karşılık vermiştir. Yapay zekâ “sanatsal dil” kavramını doğru algılayabilmiş midir? Gerekçeleriyle açıklayınız.

3. Yapay zekâ gerçek anlamda bir şiir yazabilir mi? Sanat ve hayal gücü ilişkisi bağlamında düşüncelerinizi açıklayınız.

4. Sanatsal dilin niteliklerini dikkate alarak “insan olmak” konulu bir dördlük yazınız.

5-8. soruları aşağıdaki metinlerden yararlanarak cevaplayınız.

Lipogram	Palindrom	Pangram
Lipogram, belirlenen bir harfin metinde hiç kullanılmamasına dayalı bir tekniktir. Fransız yazar George Perec (Corj Perec), “e” harfini hiç kullanmadan yazdığı <i>La Disparition</i> [<i>La Disparisyon</i> (Kayboluş)] romanında bu teknikten yararlanmıştır. Eser, Cemel Yardımcı tarafından Türkçeye de “e” harfi hiç kullanılmadan tercüme edilmiştir. Türk halk edebiyatında “lebdeğmez” olarak adlandırılan şiirler de lipogram örneklerindendir. Bu şiirlerde “b, f, p, m, v” seslerine yer verilmez.	Tersten okunuşu da aynı olan kelime veya cümlelere palindrom denir. Bu özellikteki kelimeleri kullanmak bir hüner olarak kabul edilmiş ve bu teknik divan edebiyatında “kalb (çevirmek)” olarak adlandırılmıştır. Mozart’ın <i>Der Spiegel</i> [<i>Der Şpiegel</i> (Ayna)] adlı eseri de palindromun müzik sanatındaki örneklerindendir. Bu eserde notalar tersten icra edildiğinde de aynı melodi ortaya çıkmaktadır.	Alfabedeki bütün harfleri kullanarak cümle oluşturma tekniğine pangram denir. Örneğin “The quick brown fox jumps over a lazy dog [dı kuik bravn foks camps ovır e leyzi dog (Hızlı kahverengi tilki tembel bir köpeğin üzerinden atlıyor.)]” cümlesi İngilizcedeki bütün harfleri içerdiğinden font (yazı tipi) denemelerinde kullanılır. Pangram aynı zamanda bir şiir yazma tekniğidir.

5. Sanatçıların eserlerinde lipogram, palindrom gibi kısıtlayıcı tekniklere başvurmalarının nedenleri ne-
ler olabilir? Sanatın dili bağlamında açıklayınız.

6. Lebdeğmez tekniğini kullanarak yaşadığınız yerin güzelliklerini anlatan bir dördlük yazınız.

7. Elif, hazırlamak istediği infografik metin için içeriğe uygun bir font (yazı tipi) seçecektir. Font sitelerinde örnek bir cümle üzerinden çeşitli fontların görünümünü elde etmeyi amaçlayan Elif, özellikle yazı tipinin Türkçe karakter desteği olmasına dikkat etmektedir. Kendinizi Elif’in yerine koyarak pangram tekniği ile örnek bir cümle oluşturunuz.

8. Aşağıdaki şiirlerde yer alan palindrom kelimeleri tespit ederek tabloya yazınız.

Şiirler	Palindrom Kelimeler
Şu kırık âbideyi yükseltecek taştasın; Fâtih'in İstanbul'u fethettiği yaştasın. Arif Nihat Asya	
Sonra insan o ki denizde Küçük ve büyük nehirde Bedeni ıslatan afsunlu suda Önce niyet sonra yıkanırđı Cahit Zarifoğlu	
Bu hâzin yolcuların en küçüğü Bir zaman baktı o vîran kuyuya. Ve neden sonra gümüş bir yüzüğü Parmağından sıyrıp attı suya. Yahya Kemal Beyatlı	
Mâlik çağıra tamuya çekip meydana getire, Tanğrı korkusundan tamu zârî kılıp nâlân ola. Yunus Emre	
Kilimim siyahtır bütün renklerden İçinde kil var milim var Cemal Süreya	
Sen kubbesinde ince bir mozayik arar da Gezersin kırk asırlık bir mabedin içini, Bizi sarsar bir sülüs yazı görsek duvarda, Bize heyecan verir bir parça yeşil çini... Faruk Nafiz Çamlıbel	
Ölenler yeniden doğarmış; gerçek! Tabut değildir bu, bir tahta kundak. Bu ağır hediye kime gidecek, Çakılır çakılmaz üstüne kapak? Necip Fazıl Kısakürek	

9-12. soruları aşağıdaki metinden yararlanarak cevaplayınız.

Apollinaire'in Calligrammes'daki şiirlerini görmüşsünüzdür. Faraza bir yağmur şiirinin mısralarını sayfanın yukarı köşesinden aşağı köşesine doğru diziyo. Keza bir seyahat şiiri var, harflerin ve kelimelerin dizilişi gözümün önüne vagonlar, telgraf direkleri, gökyüzü, ay ve yıldızlardan ibaret bir tablo çiziyor. İtiraf etmek lazı gelirse, bütün bunların bize yağmur ve seyahat havası verdiğini yani Apollinaire'in birtakım plastik dalaverelerle bizi şiirin atmosferine soktuğunu kabul etmek icap eder. Müzikten istifadeyi kabul eden şiir neden resimden, hatta daha ileri gidilirse heykelden ve mimariden de istifadeyi düşünmesin.

Orhan Veli Kanık, *Şairin İşi*

9. Metinde "müzikten istifade etmek" ifadesiyle şiir türünün hangi yönü vurgulanmaktadır? Açıklayınız.**10. Şiir, diğer sanat dallarından nasıl yararlanabilir? Açıklayınız.****11. "Birtakım plastik dalaverelerle şiirin atmosferine sokmak" ifadesini şiirde imgenin oluşumu ve işlevi bağlamında yorumlayınız.****12. Orhan Veli'nin**

"Ağlasam sesimi duyar mısınız,

Mısralarımda;

Dokunabilir misiniz,

Gözyaşlarıma, ellerinizle?"

dizelerini sanatın dili bağlamında yorumlayınız.

13-16. soruları aşağıdaki metinden yararlanarak cevaplayınız.

Kalamış'ta bir yerde oturmuşuz, akla gelebilen her konuda ileri geri konuşuyoruz. O arada bir soru çıkarıyorum Cihat Burak'a: "Bakıyoruz, günümüzdeki ressamalar yine at resmi, tek katlı ev resmi, çeşme resmi yapıyorlar. Telefon kulübesini, gişeleri, bir otomobili tuvale geçiren sanatçı hemen hemen yok. Hele bizim ülkemizde. Ressamlar, eski ustaların yaklaştıkları nesnelere, araçlara yöneliyorlar nedense. Böylece güncel duyarlılığı es geçmiş olmuyorlar mı?" (...)

Cihat Burak'a göre at resmi her zaman yapılacaktır. Canlıdır at. Bin türlü hali vardır. Teknik araçların resmine gelince, prizma biçimindeki bir otonun resmini yapacaksın da ne olacak.

Anlıyorum, onun burdaki kaygısını. Bir bakıma kendi resmine göre konuşuyor. (...)

Aynı soruyu şairler için de gündeme getiremez miyiz? Bankalar, bankerler, TIR'lar, sinema koltuğu, kent için otobüs, büfe... Bütün bunlar hayatımızda yok sanki. Eski güzel şiirlerde hangi temalar kullanılmış, o temaları kullanıyor günümüzdeki şair. Yine herkes ata binmekte. Kimse bozuk para sıkıntısı çekmiyor. (...)

Şiir her şeyi anlatma özgürlüğünü kullanmalıdır diyorum.

1980

Cemal Süreya, Şapkam Dolu Çiçekle

13. Yazarın yakındığı durumu açıklayınız.

14. Cihat Burak'ın "at resmi her zaman yapılacaktır" ifadesinden yararlanarak sanat eserlerinde güncelliğini her zaman koruyacağını düşündüğünüz tema, konu ve nesnelere örnekler veriniz.

15. Yaşadığımız zaman diliminde "güncel duyarlılığı" yakalayabilmek için sanat eserlerinde ele alınması gerektiğini düşündüğünüz tema, konu ve nesneler nelerdir? Açıklayınız.

16. Metinde sanata dair ön plana çıkan iki temel yaklaşım nedir?

17-18. soruları verilen metinlerden yararlanarak cevaplayınız.**DİYALOG**

Bir gün, bir evde, bir kedi
Vardı.
O gün, bir evde, o kedi
Benden sıcaklığını esirgemedi.

O gün, o evdeki o kedi
Beni bana götürdü getirdi.
Ona şarkılarımı söyledim;
Uyudu, bakıyordum, benimleydi.
(...)

Bir gün, bir evde, bir kedi
Vardı.
O gün, bir evde, o kedi
Beni taa çocukluğumdan aldı.

O gün, o evdeki, o kedi
Bak-işte, neler olmuş der gibi,
Getirdi beni gençliğime bıraktı.
Anı bahçelerinde üşümek sıcaktı.
(...)

Özdemir Asaf, *Çiçek Senfonisi*

ÇOCUKLUĞUMUZ

Annemin bana öğrettiği ilk kelime
Allah, şahdamarımdan yakın bana benim içimde

Annem bana gülü şöyle öğretti
Gül, O'nun, O sonsuz iyilik güneşinin teriydi

Annem gizli gizli ağlardı dilinde Yunus
Ağaçlar ağlardı, gök koyulaşırdı, güneş ve ay mahpus

Babamın uzun kış geceleri hazırladığı cenklerde
Binmiş gelirdi Ali bir kırata

(...)

Sezai Karakoç, *Gün Doğmadan*

17. Verilen şiirlerden yararlanarak çocukluk anılarının edebî metinlerin oluşumuna katkısını açıklayınız.**18. "Anı bahçelerinde üşümek sıcaktı." dizesinde şairin anılarla ilgili vurgulamak istediği nedir? Açıklayınız.**

19. Yeşil türbesini gezdik dün akşam,
Duyduk bir musikî gibi zamandan
Çinilere sinmiş Kur'an sesini.

Bursa'da Zaman şiirinden alınan mısralardaki imgeyi tespit ederek bu imgenin oluşumunu açıklayınız.

20. Faruk Nafiz Çamlıbel 1922 yılında Kayseri'ye giderken yolda gördüklerini Han Duvarları şiirinde anlatmıştır. Bu şiirin yazılmasından yaklaşık beş yıl sonra İzmir'in Ödemiş ilçesine memur olarak giden Necip Fazıl Kısakürek ise *Otel Odaları* şiirini kaleme alacaktır.

Bu paragrafta iki eser üzerinden vurgulanmak istenen durum nedir? Açıklayınız.

21. — En çok sevdiğiniz bir kaç yapıtınızın adını verir misiniz?
- En çok sevdiğim yapıtım Denemelerimdir. 2. baskısı 1979'da yapıldı. Ondan sonra İslâm Ülkelerinde Sanat (1974'te çıktı) adlı yapıtımı saymak isterim. Estetik alanında Estetik ve Ana Sorunları (1979'da çıktı) adlı yapıtımda on ana konuda sanatın sorunlarını ele aldım. İnceledim. Türlü örneklerle konuları zenginleştirdim.
- Sayın Yetkin, size göre sanat ve sanatın en önemli görevi nedir?
- Sanat insandaki estetik duyguyu karşılayan ve insanda bir heyecan uyandıran yaratıcı uğraştır. Sanat öyle bir güçtür ki aksiyona ve düşünceye yönelik uğraşları aşılır ve birleştirir. Bireysel ve toplumsal sanat ayrımı olmaz. Her sanat hem bireysel, hem toplumsaldır. Örneğin Verlaine'in şiirleri bireysel sayılsa da binlerce kişi okuduğu için toplumsaldır. Sanatta böyle bir ayrım yapay bir olgudur.

İbrahim Ağâh Çubukçu, Ord. Prof. Suut Kemal Yetkin ile Bir Söyleşi

Bu metinle ilgili

- I. Soru cevap şeklinde oluşturulmuş bir metindir.
II. Tanımlamalara yer verilmiştir.
III. Açık, sade bir dil kullanılmıştır.
IV. Metnin oluşturulma amacı karşılaştırmalar yapmaktır.
V. Ayrıntılı şekilde açıklamalara yer verilmiştir.

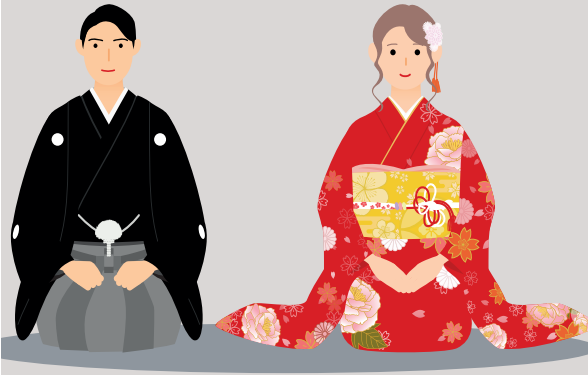
yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I, II ve III
B) I, II ve IV
C) I, III ve V
D) II, III ve IV
E) III, IV ve V

22-23. soruları verilen metinlerden yararlanarak cevaplayınız.

Sinemayla yakından ilgilenen Selim, çekmek istediği kısa film öncesi kültür sanat etkinlikleri kapsamında açılan "Film Dili" derslerine katılmış ve şu cümleleri not almıştır:

"Sinemayla ilgilenen birçok insana ilham kaynağı olan Japon yönetmen Yosujirô Ozu (Yoşujiro Ozu), filmlerinde kamerayı Japonların geleneksel oturma şekli olan 'Seiza'ya göre konumlandırmıştır. Dolayısıyla izleyici, filmi yerde oturan bir insanın göz seviyesinden takip eder. Onun filmlerinde kamera hareketlere göre konumlanmaz, hareketler kameranın konumuna göre belirlenir. Geleneksel tiyatro ve resim sanatları ile Zen bahçeleri gibi Japon kültürünün barındırdığı çok sayıda estetik unsur da Ozu sinemasında çeşitli şekillerde hayat bulur. Bu yaklaşım, yönetmenin kendine özgü bir sinema dili yaratmasını sağlamıştır."

Geleneksel Japon oturma şekli: Seiza

Yönetmenliğini Yosujirô Ozu'nun yaptığı *Tokyo Hikâyesi* filminden bir kare

22. Bu metinle ilgili ulaşılabilecek en genel yargı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kamera açısı sinemanın önemli unsurlarındandır.
- B) Aidiyet hissi sanatta özgün olmanın şartlarından biridir.
- C) Gelenekten yararlanmak yaratıcılığı destekler.
- D) Ozu, dünya sinemasında önemli izler bırakan biridir.
- E) Sinema çeşitli sanatlardan beslenen bir sanat dalıdır.

23. Selim'in çekeceği kısa filmde özgün bir sanat dili oluşturmak için yapması gerekenler neler olabilir?

Temayla ilgili daha fazla soru içeriğine bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

2. TEMA

SÖZÜN PEŞİNDE

1. METİN TAHLİLİ (ANLAMA)

► OKUMA

- Tiyatro (Reis Bey)
- Gezi Yazısı (Şimdiki Bükreş)

► DİNLEME/İZLEME

- Şiir (Kar)

2. EDEBİYAT ATÖLYESİ (ANLATMA)

► KONUŞMA

- Gezip Gördüğü Bir Yeri Anlatma

► YAZMA

- Şiir Yazma

► Anahtar Kavramlar

- anlatım biçimleri
- anlatım özellikleri
- düşünceyi geliştirme yolları
- tiyatro terimleri
- söz varlığı

Bu temada sizlerden

Metin Tahlili (Anlama) bölümünde

- edebî eserler aracılığıyla estetik zevk oluşturmak ve okurla bağ kurabilmek amacıyla sözün gücünden nasıl yararlanıldığını,
- doğru, güzel ve yerinde kullanılan sözün insanların duygu ve düşünce dünyaları ile bakış açıları üzerindeki etkisini,
- temada yer alan metinlerle ilgili okuma ve dinleme/izleme süreçlerini yönetmeyi,
- okuduğunuz ve dinlediğiniz/izlediğiniz metinlere yönelik anlam oluşturmayı,
- okuduğunuz ve dinlediğiniz/izlediğiniz metinleri çözümlemeyi

öğrenmeniz beklenmektedir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma) bölümünde

- gezip gördüğünüz bir yeri anlatmanız,
- şiir yazma çalışması yapmanız

beklenmektedir.

Temanın dijital
versiyonuna
bu karekoddan
ulaşabilirsiniz.

Tema sunumuna
bu karekoddan
ulaşabilirsiniz.

Ölçme ve değerlendirme kapsamında

- kısa cevaplı ve açık uçlu soruları cevaplamanız,
- yapılandırılmış grid, karşılaştırma tablosu ve çıkış kartını doldurmanız,
- çalışma yaprağını doldurmanız,
- bilgi kartlarından yararlanarak soruları cevaplamanız,
- infografik metin oluşturmanız,
- öz değerlendirme ve akran değerlendirme formlarını doldurmanız,
- performans görevlerini yerine getirmeniz,
- tema sonunda öğrenme günlüğü tutmanız,
- ölçme ve değerlendirme sorularını yanıtlamanız

istenmektedir.

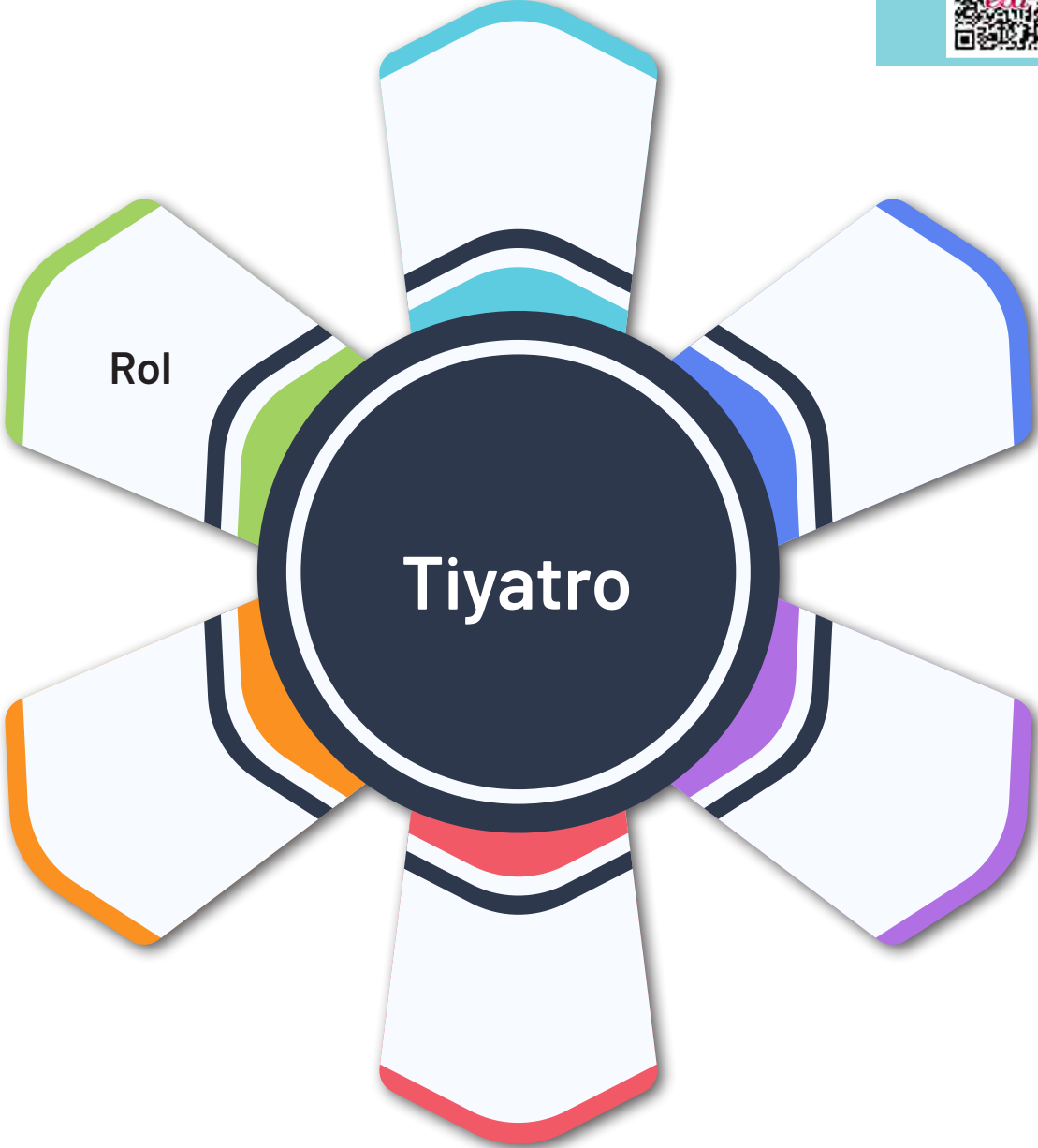
Temaya Başlarken

Gel Tiyatroya adlı çok modlu metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

1. İnsanlar hangi gerekçelerle tiyatroya davet edilmektedir?
2. Tiyatroyu diğer edebî türlerden farklı kılan ilgi çekici özellikler nelerdir?
3. Tiyatronun size çağrıştırdıklarını aşağıdaki şemada boş bırakılan yerlere yazınız.

Gel Tiyatroya adlı çok modlu metne bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

4. Bir tiyatro eserini izlemek yaşamınıza neler katabilir?
5. "Tiyatro bir eğlencedir ama eğlencelerin en faydalısıdır."

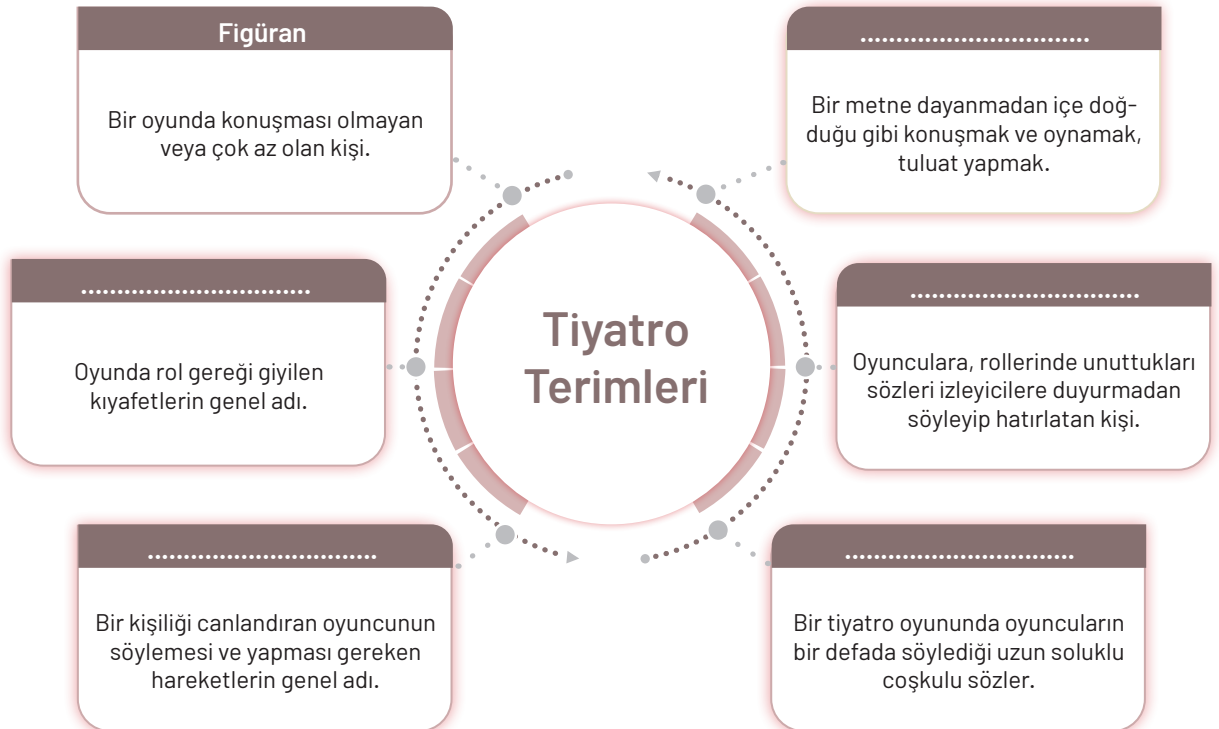
Namık Kemal

Bu ifadeyle anlatılmak istenen nedir? Düşüncelerinizi açıklayınız.

6. Aşağıdaki görsellerden hareketle tiyatronun gelişimi ve türleriyle ilgili neler bildiğinizi belirtiniz.

7. Aşağıdaki infografikte tanımları verilen tiyatro terimlerini örnekte gösterildiği gibi ilgili boşluklara yazınız.

METİN TAHLİLİ-1 (ANLAMA)

OKUMA

Konuya Başlarken

Aşağıdaki metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

TİYATRONUN İÇERİĞİ VE SEYİRCİYE YÖNELİŞİ

İnsan yaşamı içinde, tiyatro olgusunun yerini doğru bir yolda saptayabilmek için her şeyden önce bu sanat dalının toplumdaki görevini açık ve seçik ortaya koymak gerekir. Çünkü tiyatro, bir arada, topluca yaşayan insanların -tek tek değil- yine topluca katıldıkları bir anlatım aracıdır. Bunun için de, edebiyat türlerinden daha değişik özellikleri içerir. (...)

Tiyatro yapıtı, tek kişinin yaratıcılığı ile ortaya çıkan edebiyat yapıtından daha doğarken ayrılır. Edebiyat yazarı, yapıtının taslağını, yapısını, biçimini, üslûbunu, kişilerini, konuşma örgüsünü, dünya görüşünü, kendi hayal gücüne, kendi yaşamına, kendi yaratıcı sezgisine ve düşüncesine göre vareder; oysa tiyatro olgusunda bu bambaşkadır: Tiyatro, birlikte yaratma ve topluca katılma başarısı ile bir yapıt ortaya çıkarabilir. Burada bir çok güç ve bu güçlerin yeteneği söz konusudur. Oyun yazarının yapıtını tamamlayabilmesi için çok sayıda sanatçıya ve teknik elemana ihtiyaç vardır. Tiyatro olgusu yalnızca oyun yazarı ile değil, onun yanısıra dramaturgun, yönetmenin, oyuncuların, dekor ve kostüm sanatçıların, ışıkla uzmanının, bestecilerin, dansçıların, çalgıcıların, fotoğrafçıların, sahne ve sahne gerisi teknik adamlarının birlikte yaratmasıyla var olur. Ancak tiyatro yapıtının tamamlanmasında bunlar da yeterli değildir: tiyatro yapıtının doğması, yaşaması ve soluk alabilmesi için yüzlerce akla, yüzlerce duyuya ve yüzlerce anlayışa ve algılamaya yeteneğine seslenebilmesi zorunludur. Tiyatro olgusu ancak seyircinin tepkisi ile gerçekleşebilir.

Ne var ki, tiyatronun görevi, seyirciye olan tek yanlı bir iletimle de tamamlanamaz. Tiyatronun bir yarım küresi olan sahne ile öteki yarım küresi olan seyirci arasında karşılıklı bir etki-tepki bağı aktif olarak kurulmuş olmalıdır. Bu aktif etki-tepki bağı ise seyircinin yaşamına bir şeyler katmakla anlam kazanır. (...)

Özdemir Nutku, *Tiyatronun İçeriği ve Seyirciye Yönelişi*

dramaturg: Oyunların seçilip sahnelenmesi işine yardım eden ve malzemelerin hazırlanmasında danışmanlık yapan kimse.

1. Metne göre tiyatronun seyirciye yüklediği roller nelerdir? Yazınız.

2. Metinde yer alan "Tiyatro yapıtı, tek kişinin yaratıcılığı ile ortaya çıkan edebiyat yapıtından daha doğarken ayrılır. Edebiyat yazarı, yapıtının taslağını, yapısını, biçimini, üslûbunu, kişilerini, konuşma örgüsünü, dünya görüşünü, kendi hayal gücüne, kendi yaşamına, kendi yaratıcı sezgisine ve düşüncesine göre vareder; oysa tiyatro olgusunda bu bambaşkadır: Tiyatro, birlikte yaratma ve topluca katılma başarısı ile bir yapıt ortaya çıkarabilir " sözünden yararlanarak tiyatro eserleriyle diğer sanat eserlerinin oluşum süreçleri arasındaki farklı yönleri yazınız.

Okumayı Yönetme

1. Aşağıdaki okuma metnine hızlıca göz atınız. Başlığından ve görsellerinden yararlanarak metnin içeriğine dair tahminlerinizi açıklayınız.
2. Öğretmeninizin rehberliğinde metindeki kişileri seslendirmek üzere gruplara ayrılarak görev dağılımı yapınız. Seslendirmenizde kişilerin karakterlerini ve ruh hâlini yansıtacak biçimde vurgu ve tonlamaya dikkat ediniz. Metinde yay ayrıca içerisinde verilen ifadelerdeki yönlendirmelere uyunuz.

Anlam Oluşturma

1. OKUMA METNİ (ANA METİN)

REİS BEY

(...)(Merdivenden Reis Bey... Pantolonu üstünde ropdöşambr... Yüzü o tarafa doğru olan Otel Kâtibi yerinden fırlar. Taşralı Müşteri de kalkar.)

REİS BEY – (Merdivenin dönemecinde) Odamın bitişiğinde bir iniltidir, bir ağlamadır, gidiyor. Ne var?

OTEL KÂTİBİ – Felçli bir kızla babası, efendim! Anadolu'dan bu akşam geldiler. Yarın, ameliyat için doktora götürecekler...

(Çıngırak... Heybesi elinde, Köylü Müşteri... Çıngırak... Kapı kapanır. Köylü Müşteri merdivenin önünde...)

REİS BEY – (Otel Kâtibine) Başka oda yok muydu koca otelde?.

OTEL KÂTİBİ – Son boş oda... Bitişiginizi, son boş oda diye saklıyoruz. Otel dolunca vermeğe mecbur olduk.

REİS BEY – Vermeseydiniz! Otele, hastahanelik hasta kabulü nizâma uygun mu?.

OTEL KÂTİBİ – Bulaşıcı hastalık değil... Sonra da acıdık!

REİS BEY – Hastalığı değilse bile, rahatsızlığı bulaşıcı... Ona acıyacağınıza, istirahat hakkını kazanmış olanlara acısaydınız daha iyi olurdu.

OTEL KÂTİBİ – Af buyurun efendim!

REİS BEY – Çıkın, ihtar edin, kessinler seslerini!

KÖYLÜ MÜŞTERİ – (Reis Beye) Ben şimdi sustururum onu...

REİS BEY – (Köylü Müşteriye) Siz kimsiniz?

KÖYLÜ MÜŞTERİ – Babasıyım!

REİS BEY – Eğer hemen susturmazsanız, polise haber verir, geceden kaldırtırım onu hastahaneye!..

KÖYLÜ MÜŞTERİ – Merhamet edin efendim!

REİS BEY – Sen de mi öğrendin bu lâfı? (Otel Kâtibiyle Taşralı Müşteriye doğru) Ne kelimeler, ne duygular var; öğretemiyoruz da, sıra merhamete geldi mi, herkes ezbere biliyor. Ağızların iğrenç sakızı!

OTEL KÂTİBİ – Merhamet suç mu efendim?

REİS BEY – (Gayet sert) Hem de idamlık...

(Reis Bey merdivenden çıkar. Arkasından Köylü Müşteri... Otel Kâtibi ve Taşralı Müşteri, merdivene doğru, dimdik... Çıkanlar kaybolur. Taşralı Müşteri Otel Kâtibine döner.)(...)

**Necip Fazıl Kısakürek
(1904–1983)**

İstanbul'da doğan sanatçı, genç yaşta yazdığı *Kaldırımlar* şiiri ile tanındı. *Büyük Doğu* dergisini çıkardı. Edebî kişiliğini daha çok, şiir alanında verdiği eserlerle ortaya koydu. İlk şiirlerinde halk şiirinin yapı özelliklerinden yararlandı ve şehir yaşamındaki bireyin iç dünyasını anlattı. Dünya görüşündeki ve yaşamındaki köklü değişimlerin etkisiyle daha sonraki dönemlerde mistik duygu ve düşüncelerin hâkim olduğu metafizik şiire yöneldi. Sanat anlayışını "mutlak hakikati arama" olarak tanımlayan sanatçı; şiirin yanı sıra tiyatro, hikâye, roman, anı, fıkra, makale, eleştiri, biyografi, senaryo gibi pek çok türde de eser verdi. *Çile* (şiir), *Bir Adam Yaratmak* (tiyatro) eserlerinden bazılarıdır.

Necip Fazıl Kısakürek ile ilgili videoya bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

OTEL KÂTİBİ – (Döner, gişeye doğru yürür.) Gel de ona anlat! (Gişenin içinden) Bakalım, radyoda ne var?

(Otel Kâtibi, gişenin içinde, görünmeyen bir noktadaki radyonun düğmesini çevirir, sonra dirseklerini gişeye dayayarak Taşralı Müşteriyi süzmeğe başlar.)

OTEL KÂTİBİ – On tane binliği unutmuyoruz, değil mi?

TAŞRALI MÜŞTERİ – Şimdi getir, hemen al!

(...)

TABLO II

[Mahkeme salonu... Tam cephede, hafif kavis şeklinde, hâkimler kürsüsü... Kürsünün solunda, savcıya mahsus çıkıntı kürsü... Solda giriş kapısı... Sağda, büyük kemerli pencere ve önünde avukatlar masası... Kürsünün orta önünde zabıt kâtabinin masası ve büyük daktilo makinesi... Zabıt Kâtibi masasıyla savcı arasında ve hâkimlere doğru çapraz biçimde, şahit parmaklığı... Tam ortada, hâkimler kürsüsüne karşı, parmaklıklı sanık yeri ve sırası...]

(Kürsüde ve ortada Reis Bey... Sağında ve solunda birer âza... Soldaki çıkıntı kürsüde savcı... Reis, iki âza, savcı, kırmızı yakalı cübbeleri içinde... Sağda, cübbeleri içinde, birinci ve ikinci avukatlar... Kürsünün önünde ve merkezinde siyah önlüklü daktilo kız ve yanında bir genç stajyer... Solda, savcı kürsüsüne yakın, ayakta, mübaşir... Şahit parmaklığında, apartman kapıcısı... Sanık yerinde, sıraya oturmuş, arkasından görülen mahkûm... Parmaklığın arkasında, sağ ve sol ön köşelere doğru çapraz durmuş, birer jandarma... Dinleyiciler geride kaldığı için görülmüyor. Kapının önünde, otel tiplerinden birkaçı... Avukatlar not alıyor ve daktilo kız, son cümlesini bitiriyor. Bitirir.)

REİS BEY – (Mahkûma) Şahidin sözlerine bir diyeceğiniz var mı?

(Mahkûm ayağa kalkar, hiç bir şey söylemeden durur.)

REİS BEY – Cevap veriniz!

(Sükût... Durak)

REİS BEY – Diyor ki apartman kapıcısı: Gece yarısı abdest alıyordum. Sokak kapısının gayet yavaş, son derece yumuşak bir sesle kapatıldığını duydum. Ayaklarımı kurulayamadan, kapıcı penceresinin önüne geldim. Bir göz attım. Yarı karanlıkta, arkasından, otomatığı yakmadan merdivene doğru kıvrılan bir adam gördüm. Asansöre binmemişti. Merdivenin yol halıları üzerinde yürüyordu. Loşlukta, yalnız siyah noktalı ceketini tanıdım. Küçük beyin ceketini... (Şahide) Öyle mi?

(Apartman kapıcısı başıyla tasdik işareti yapar.)

REİS BEY – (Mahkûma) Evet! Size ait olan bu ceket Londra malıdır. Tahsilinizi yarım bırakıp döndüğünüz yerin malı... Kupon kumaş... İstanbul'da kimsede bulunması ihtimali yok... Bir parçası da, boğuşma sırasında kadın tarafından koparılmış, (Sağ yumruğunu sıkar.) sımsıkı avucunda kalmıştır. (Sert) Cevap verin!

MAHKÛM – İnkâr etmiyorum! Söyledim!

REİS BEY – Neyi inkâr etmiyorsunuz?

MAHKÛM – Böyle bir ceketim olduğumu...

REİS BEY – O halde?..

MAHKÛM – Giyen ben değilim.

REİS BEY – Yani bir başkası, sizinle aynı boyda bosta bir adam, apartman kapısının anahtarını yaptırdı, ceketinizin eşini diktirdi, (...) sonra da kadının elmaslarını, gizlendiği yerden almaya mı gitti? Bu kadar tesadüf üst üste gelebilir mi?

(Sükût... Durak... Karşılıklı bakışma... Birinci avukat, sağ elindeki kalemi havaya kaldırıp söz ister.)

REİS BEY – (Birinci avukata) Buyrun!

BİRİNCİ AVUKAT – (Ayakta) Muhterem Reisim!. Apartman kapısının anahtarı, küçük bir detay gibi görünse de, bizce hayatî ehemmiyettedir. (...)

REİS BEY – (Birinci avukata) Sırası gelince düşünülür... (Şahide) Şahitliğiniz bitti, çekilebilirsiniz! (Mahkûma) Oturunuz!

(Şahit, Reisi selâmlıyarak çekilir. Mahkûm oturur. Birinci avukat da oturur. Reis Bey, önündeki dosyayı karıştırır.)

REİS BEY – (Başını dosyadan kaldırarak mahkûma) Polise ifadenizde şöyle demişsiniz; ben vak'adan bir gece evvel, apartmandan, şimdi üzerimde gördüğünüz elbiseyle çıktım, şu âna kadar da eve uğramadım. İri siyah kareli ceketim gardroptadır. Ararsanız bulursunuz.

MAHKÛM – (Ayağa kalkar) Evet, evet!..

REİS BEY – Hemen aramışlar, bulamamışlar... Dokuz kat elbiseniz arasında, iri siyah kareli elbisenizi bulamamışlar... Ne dersiniz? (Sükût... Durak...)

REİS BEY – İşletin dilinizi; ellerinizi işlettiğiniz gibi... (...)

BİRİNCİ AVUKAT – (Bir anda ayağa fırlar ve izin almadan konuşur.) Cüretimi bağışlayın, muhterem reisim; fakat belirtmemeye izin verin ki, Hâkim itham etmez, ancak takdir eder.

REİS BEY – (Birinci avukata) Baro Reisi muhterem avukat da bilmelidirler ki, hâkimin takdire varabilmesi için, kıymet hükümlerini belirtmesi ve ona göre cevap istemesi lâzımdır. Lûtfen istirahat buyurun! (El işaretiyle birinci avukatı yerine oturturken başını mahkûma çevirir.) Cevabınız?..

MAHKÛM – (...)

REİS BEY – (Mahkûma) Oturun yerinize! (Mübaşire) Şahit Veli Özbudak...

(Mübaşir, bir atılıştan giriş kapısının dışına çıkar.)

MÜBAŞİRİN SESİ – Şahit Veli Özbudak!!! Veli Özbudak!!!

(Salonda, kasketi elinde, kravatsız, ceketini ve pantolonunu birbirini tutmaz renklerde, (...) garson girer. Peşinden içeriye iki gazete fotoğrafçısı dalar. Mübaşir, şahidi, omuzlarından iterek şahit parmaklığına sürer.)

REİS BEY – (Önündeki dosyaya bakarak şahide) Hüviyetinizi bildiriniz! (Daktilo kıza) Yazınız! (...)

TEYPTREİS BEYİN SESİ – Ben yazmayı değil, yaşamayı seviyorum. Çocuk bana, buz çölünde yol alıyorsunuz, dedi. İdam sehпасı altında, perdesi düşen göz... Görmez mi? Hepimiz, bütün insanlık, buz çölünde yol alıyoruz! Güneş şehri arkamızda, karanlık beldesi önümüzde... Git, gittiğin kadar!.. Aldığımız nefesler bile, hançerden, sipsivri kayalar şeklinde donuyor. Buz üstüne nakış nakış yonttuğumuz eserler, buzdan gururları ile bizi büsbütün buzlaştırıyor. Bakarken gözle bıçaklıyoruz, dinlerken kulakla boğuyoruz, koklarken burunla

zehirliyoruz. (...) Bütün bunların kanunlarını bilmiyoruz da, kanun çıkarmağa kalkıyoruz. Birşey olmasın diye mi, olsun da yapılmasın diye mi?... Sen kaplanı yetiştir, besle, sonra pençe atıyor diye boynuna kement at, ipe çek!.. Yazıktır kaplana, gūnahtır kaplana!.. Kanunu, birşey ortadan kalsın, yapılamaz olsun diye değil, bizim başka türlü yaptığımızı, bazıları bu türlü yapmasın diye çıkarıyoruz.

TEYPTE OTEL KÂTİBİNİN SESİ – Bütün bunlar merhametle mi düzelecek?

TEYPTE REİS BEYİN SESİ – Merhamet, hiçbir şeyin kendisi değil, su gibi, toprak gibi, hava, ateş gibi, herşeyin temeli... Onu getirin, kuracağı iklimde iyi'nin ölü bitkileri dirilsin, kötünün de diri bitkileri ölsün... (*Durak*) İşi fazla fikire kaptırmayalım... Savcı Bey haklı... Merhametin ukalâsı olmak, merhametsiz olmaktan beter... Papazların yaptığı gibi, sadece edebiyatcısı olmak da, onu harcamak... Yalnız duyalım, duygusunu arayalım, hayatını yaşayalım!.. Çocuk bana, mühürlü kalbinizin bir gün açılmasını dilerim, dedi. Kalbim bütün dikişlerinden yırtıldı; yine mühürü, istediğim gibi açılmıyor. Beş dakika uyusam, merhametsiz uyanıyorum. Yediğim yemeğin ilk lokmasında merhametli, son lokmasında zalimim!.. Ne yapayım ki, bütün kin ve garaz duygumu, kendime, bütün af ve merhamet hissimi dünyaya çevirebileyim?... Ne etsem, nefsim arkamdan yetişip payını almayı biliyor. Tabağıma zehir koysam, onu salyasiyle kendisine göre mayalandırıp yutuyor, besleniyor. Hem benim nefsimi kıracak, hem de rahmetinden hiçbir şey kaybetmiyecek sistem!.. Onu arıyorum! (...) Gerisine paydos!.. Merhamet, merhamet; gerisine paydos!.. Çocuk bana, ağlayabilseydiniz anlayabilirdiniz, dedi. Ağladıkça anlıyorum, ağladıkça anlıyorum. Çocuk bana, sizi ruhum bu dünyada ve ötelerde adım adım takip edecek, dedi. Ölülerin dilinden anlayan varsa yalvarsın: Aman, Reis Beyi bırakma, elini onun kolundan çekme, onu götür, onu erdir!..

(*Otel Kâtibi teypin düğmesini çevirip onu durdurur.*)

OTEL KÂTİBİ – Böyle gidiyor, gecenin birinden sabahın altısına kadar...

Necip Fazıl Kısakürek, Reis Bey

Sıra Sizde

Aşağıdaki metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

(Merdivenden Reis Bey... Pantalonu üstünde ropdöşambr... Yüzü o tarafa doğru olan Otel Kâtibi yerinden fırlar. Taşralı Müşteri de kalkar.)

REİS BEY – (Merdivenin dönemecinde) Odamın bitişiğinde bir iniltidir, bir ağlamadır, gidiyor. Ne var?

OTEL KÂTİBİ – Felçli bir kızla babası, efendim! Anadolu'dan bu akşam geldiler. Yarın, ameliyat için doktora götürecekler...

(Çıngırak... Heybesi elinde, Köylü Müşteri... Çıngırak... Kapı kapanır. Köylü Müşteri merdivenin önünde...)

REİS BEY – (Otel Kâtibine) Başka oda yok muydu koca otelde?

1. Yay ayraç içinde verilen ifadelerin işlevi nedir? Açıklayınız.
2. Yay ayraç içindeki ifadeler olmasaydı metnin anlaşılması ve sahnelenmesinde ne gibi sorunlar yaşanırdı? Açıklayınız.

Okuma sürecinizi aşağıdaki Öz Değerlendirme Formu ile değerlendiriniz.

Öz Değerlendirme Formu				
	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Kısmen	Hayır
1.	Kendime uygun karakteri seçtim.			
2.	Metni yay ayraç içerisinde verilen yönerge ve ifadelere uygun okudum.			
3.	Metni akıcı bir şekilde okumaya dikkat ettim.			
4.	Metni anlayarak okudum.			
5.	Metni odaklanarak okudum.			
6.	Metni okurken Türkçenin dil ve anlatım özelliklerine dikkat ettim.			
7.	Metni vurgu ve tonlamaya dikkat ederek okudum.			
8.	Kelimeleri doğru telaffuz ettim.			

Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için "Kısmen" ya da "Hayır" seçeneklerini işaretlediğiniz becerilerinizi gözden geçirin. Eksikliklerinizi araştırarak ya da öğretmeninizden destek alarak tamamlayınız.

Akran Değerlendirme Formu	
Bu form, arkadaşınızın çalışmasını değerlendirmeniz için hazırlanmıştır. Arkadaşınızın çalışmasını geliştirmesine yönelik nesnel ve yapıcı geri bildirim vererek katkı sağlamanız beklenmektedir.	
Çalışmayı Yapan Öğrencinin Adı ve Soyadı: Numarası ve Sınıfı:/..... Değerlendirme Tarihi:/...../..... Değerlendireceğim Çalışmanın Adı:	
A	Bu çalışmanın en iyi yanı
1.	
B	Bu çalışmada beğendiğim diğer üç yön
1.	
2.	
3.	
C	Bu çalışmada geliştirilmesi gerektiğini düşündüğüm üç yön
1.	
2.	
3.	

Söz Varlığım

REİS BEY – (Tonu rikkat ve şefkat dolu) İşte bu noktada muhterem Savcı ile aramızda hiçbir görüş ve anlayış farkı yok!.. Dosdoğru görüyorlar! Nefsimi hırpalamakta, ben bile bu sözlerden daha parlağını bulamazdım. Lûtfettiler! Herkesin, nefisini lânetlemesi ve dışarıdan gelecek lânetlemelere katlanması hesabına da, benim af ve merhamet görüşüme uygun konuştular. Âdeta, tezimi ispat eden bir yardımcı unsur, nefsimin vekili vazifesini gördüler. Ben herkesi bağışlamaya, her şeyi merhamete lâyük görmeğe ne kadar hazırsam, kendimi bu kanunun tek istisnası kabul etmeğe aynı nisbette bağlıyım. İnandığım dâvanın yanında, biraz evvel şahsımı da temize çıkarır gibi görüldüğüm için af dilerim! Benim anlayışıma göre her fert, baş ucuna, "suçlu benim, herkes suçsuz!!!" levhasını asmalıdır ama, kendisi dururken, başka kimsede bu levhayı aramamalıdır. Yoksa kendi levhasını düşürmüş, tepelemiş olur. Hele bende, herkesin katiyen suçsuz olduğu ve nefisini katiyen suçsuz bilmesi gerektiği kanaati, şahsıma ne yapsalar değişemez. Ben, acınma liyakatinin bu türlü dışına çıkmış bir lanetliyim!..

1. Metinde yer alan aşağıdaki kelimelerin anlamını bağlamdan hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu yan sayfadaki karekod yardımıyla TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ederek kelimenin sözlükteki karşılığını yazınız. Kelimeleri metnin bağlamına uygun olacak şekilde birer cümlede kullanınız. Aşağıda verilen kelimelerin yerine bağlama uygun başka hangi kelimeler kullanılabilir?

rikkat

şefkat	
nefis	
lûtfetmek	
tez	
istisna	
kanaat	
liyakat	

2. Metinde anlamını bilmediğiniz diğer kelimeleri tespit ederek bunların anlamlarını karekod yardımıyla TDK *Güncel Türkçe Sözlük*'ten öğreniniz.

TDK *Güncel Türkçe Sözlük*'e bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Düşün Paylaş

- “Göstermeye bağlı edebî bir metin türü olan tiyatro, kişi ve olayları hikâye, roman gibi anlatmaya bağlı türlerden farklı olarak canlandırma yoluyla yansıtır. Tiyatro eseri sahnelenirken jest, mimik, dekor, sahne, müzik, ışık gibi unsurlardan yararlanır.” **ifadelerinden yararlanarak Reis Bey metninin içerik, dil ve anlatım, jest, mimik, beden dili özelliklerine yönelik bir beyin fırtınası gerçekleştiriniz.**
- Ulaştığınız sonuçları tahtaya yazınız.

Yorumluyorum

1. Aşağıdaki tabloda koza ve mühür kelimelerinin kullanımlarından yararlanarak bu kelimeleri günlük hayatla ilişkilendiriniz.

Reis Bey Altmış beş senenin ördüğü buz <u>kozasından</u> çıkıp senin güneşine kavuşabilmem için (...) Anlamı	Bilmece Hem böcektir hem kelebek <u>koza</u> yapar öbek öbek. (ipek böceği) Anlamı	Deyim Üç yıldır <u>kozasına</u> çekilmiş, politikayla ilgilenmiyordu. Anlamı
Reis Bey Çocuk bana <u>mühürlü</u> kalbinizin bir gün açılmasını dilerim dedi. Anlamı	Bilmece Elim kat kat/<u>Mühür</u> çat çat Aba bülbül/Saçı sümbül (mısır) Anlamı	Deyim Çocuk bir köşeye oturdu, ağzını <u>mühürledi</u>, kimseye cevap vermiyor. Anlamı

2. Reis Bey metninde ip sözcüğü "İpi biz çekmiyoruz ki..." şeklinde geçmektedir. Siz de aşağıdaki tabloya bu sözcüğü içeren birer bilmece, deyim, atasözü ve fıkra örneği yazınız.

Bilmece	Deyim	Atasözü	Fıkra

Sıra Sizde

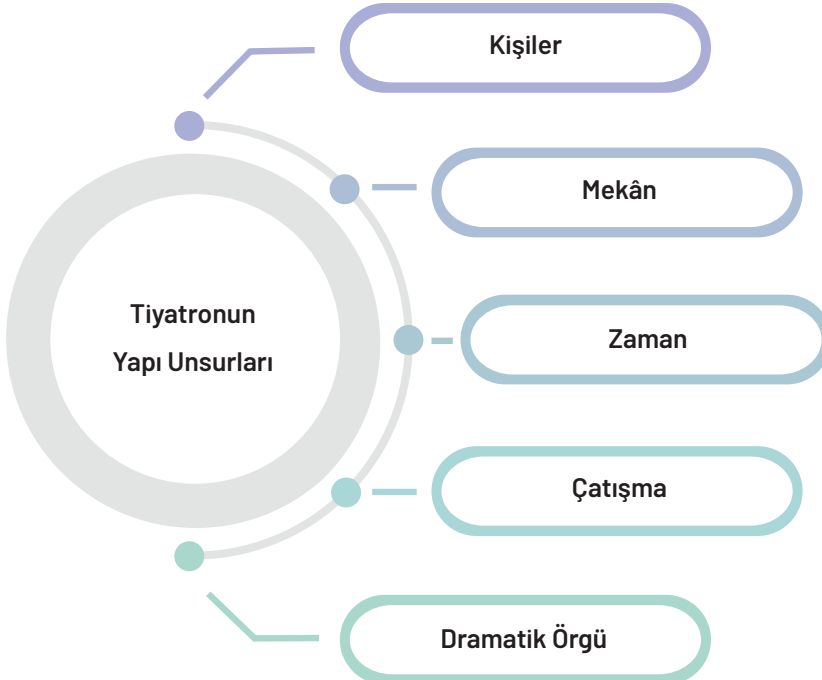
- Öğretmeninizin rehberliğinde dört gruba ayrılıңыз.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
- Gruplar olarak *Reis Bey* metninde seyircinin en çok beğeneceğini düşündüğünüz söz ve ifadeleri belirleyiniz.
- Sınıfın ortasına bir çember çizerek içine sandalye yerleştiriniz.
- Sandalyeye oturan grup sözcüleriniz aracılığıyla düşüncelerinizi gerekçelendirerek açıklayınız.

Yorumluyorum

Roman, hikâye gibi anlatmaya bağlı metin türlerinin yapı unsurlarından biri de olay örgüsüdür. Göstermeye bağlı edebî metinlerde olay örgüsü kavramı dramatik örgü ifadesiyle karşılanmaktadır. Olaylar belirli bir mantıksal bütünlük içinde birleşerek dramatik örgüyü oluşturur.

Bu parçadan da yararlanarak tiyatronun yapı unsurlarından dramatik örgü kavramı hakkında aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Göstermeye bağlı edebî türlerde olay örgüsünün dramatik örgü olarak adlandırılmasının nedenini açıklayınız.
2. Dramatik örgünün ortaya çıkmasında kişi, mekân ve zaman unsurlarının etkisi nedir?
3. Bu sorulara verdiğiniz cevaplardan yola çıkarak dramatik örgü hakkında tahminlerde bulununuz.
4. Tahminlerinizden hareketle birer dramatik örgü tanımı yapınız.

Çatışma

Edebî metinlerde olayların gelişimini sağlamak, anlatının akışını sürdürmek, okuyucuda merak uyandırmak ve gerilim oluşturarak metne heyecan katmak gibi amaçlarla kişiler arasında ortaya çıkan veya soyut kavramların zıtlıklarından kaynaklanan uyumsuzluklardır. Eski-yeni, iyi-kötü, Doğu-Batı, çalışkan-tembel gibi çatışmalar edebî metinlerde çokça yer alan örneklerdendir.

Çalışma Yaprağı

Kişiler

Mekân

Zaman

Çatışma

Dramatik Örgü

Yorumluyorum

Metnin sonundaki soruları Reis Bey'den alınan parçadan yararlanarak cevaplayınız.

REİS BEY – Üzerime çullanan vicdan azabı, tesellimi kurbanımın muhitinde arayışım, bitirim yerine dadanışım, en vahşi kalbleri eşeleyip oralarda gömülü gizli kıvılcımları bulmaya davranışım, merhamet tezim, af görüşüm, dağları eritecek kudrette olsa da kanunun kılını kıpırdatamaz. Takdir ederim. (*Savcıya bakar.*) Başta Savcı, takdir edenleri de bağrıma basarım. (*Görünmeyen Hâkimlere*) Eğer dinlenen bitirim yeri şahitleri, dilleri döndüğü kadar, af ve merhamet dâvasının ortaya çıkmasına sebep olmasalardı, onu ben açmıyacak, bu noktadan özür aradığım hissini vermiyecektim. Olan oldu; ve Savcının ifadesiyle, bütün bu edebiyat esnaflığına yol açıldı. Yalnız kendilerine tek bir karşılığa bulunmak isterim: Benim vaziyetime karşı benden naklettikleri söz, kelimesi kelimesine benimdir ama, bugünkü sanığın değil, dünkü Reis Beyin sözüdür. Eğer beni, benim eski anlayış ve usulümle mahkûm ettireceklerse, ben zaten onun mahkûmuyum, ayrıca hükme değmez; yok eğer, beni bugünkü halim içinde gördüklerini iddia ediyorlarsa ona da taşıdıkları göz yetmez! Mâsum çocuk bana, mahkemede, "Bu dünya dört köşe değildir Reis Bey." demişti. Ne tecellidir ki, şimdi de Savcı, beni, benim o günkü gözümle, dört köşe bir yavanlık içinde görüyor! Ne söyleyebilirim? (...)

REİS BEY – Bir hale geldim ki, bütün mantık ve nisbet hesaplarını kaybettim. Hapishanede, Berduş diye anılan bir Âdem Baba, hocalık etti bana... Evet, Amerika'da bir cinayet işlense de dünya çapında bir ses bütün insanlığa sorsa: Kaatil kim?.. Benim diye bağırabilirim... Soğuk kış geceleri, köprü altında yatan çıplakların vebali benim boynumda, gömleğimin yakasında... İsterseniz çareme Âdlî Tıp baksın; fakat bir hastahaneye girsem de, kan kanseri çeken sapsarı hastalar görsem, onları bu hale ben mi getirdim, diye düşünüyorum. Ben ne yaptım; uykuda, baygınlıkta, annemin karnında, babamın kanında, hangi cinayeti işledim, hangi mukaddesi kirlettim ki, kendimi, gelmiş gelecek bütün fenalıkların tek sorumlusu biliyorum. Beni görünce havalandıran serçe, kaçırılan göz, çekilen perde, buruşan surat, bana beni hatırlatıyor. (*Durak*) Dışimde ne arıyorlar;

içime doğru suçluyum ben...Yapamadıklarımın, işlemediklerimin de suçlusu... Bir de kalkmış, belki kendimden birine, ondan öbürüne geçer, bir merhamet yangını çıkar, bütün ülkeyi sarar diye, tımarhanelik bir hayâlin peşine düşmüş, gidiyorum. (...)

REİS BEY – Acıyorsan, bırak çekeyim! Benim halimi değiştirmeye çalışmak, bana acımamaktır! Bana acıyın, yani acımayın! Bana acımayarak acıyın!

1. Bu bölümde Reis Bey'in yaşadığı çatışmanın sebebi nedir? Açıklayınız.
2. Reis Bey'i "Bana acımayarak acıyın!" şeklindeki bir ifadeye yönlendiren temel motivasyon ne olabilir?
3. Kişilerin yaşadığı çatışmalardaki tercihlerinde ahlaki değerlerin etkisini "dürüstlük" bağlamında açıklayınız.

Sıra Sizde

Tiyatro, göstermeye bağlı bir edebî türdür. Bu nedenle tiyatrodaki kişiler, olaylar, mekân ve zamana özgü ayrıntılar diğer edebî türlerden farklı olarak seyirci önünde canlandırma (dramatizasyon) yoluyla verilir. Bu doğrultuda anlatım tekniklerinden daha çok monolog ve diyalog öne çıkar.

- Öğretmeninizin rehberliğinde iki gruba ayrılınız ve metinlerden monolog ve diyalog örnekleri tespit ediniz.
 - Birinci grup: Monolog örnekleri
 - İkinci grup: Diyalog örnekleri

1. Metin

REİS BEY

OTEL KÂTİBİ – Ne makinesi?

KÖYLÜ MÜŞTERİ – Traktör... Ondan düştü, bu hale geldi.

OTEL KÂTİBİ – Traktörde kız ne arar?

KÖYLÜ MÜŞTERİ – Oldu işte!

OTEL KÂTİBİ – Boş oda yok...

KÖYLÜ MÜŞTERİ – Ne yaparız biz? Yarın doktora gideceğiz. Kız ameliyat olacak... Seni memnun ederdik.

OTEL KÂTİBİ – Bir oda var ama, içinde hiç ses çıkarmadan oturmanız lâzım... Bitişğinizde oturan, aksi, titiz bir adam...

KÖYLÜ MÜŞTERİ – Bizim hiç sesimiz çıkmaz... Kızım arada bir bunalır, ağlar; onu da duyan olmaz.

OTEL KÂTİBİ – Nüfusunuz, hüviyetiniz tamam mı?

KÖYLÜ MÜŞTERİ – Hepsi tamam!..

OTEL KÂTİBİ – Pekâlâ... Birinci katta 4 numara... (Arkasındaki hücreden anahtarı alıp uzatır, gösterir.)

Çıkmak merdivenden, yerleşin! Ben geliyorum. Bir yatak daha atarız. Eşyanız var mı?

KÖYLÜ MÜŞTERİ – Dış kapının içinde bir heybemiz var...

OTEL KÂTİBİ – Getirirler. Siz çıkın!..

KÖYLÜ MÜŞTERİ – (Anahtarı alırken) Allah razı olsun...

(Köylü müşteri dönüp merdivene doğru yürür. Otel Kâtibi ve mübaşir, arkasından bakar. Taşralı müşteri, yerinden kalkmış, ağır ağır yaklaşıyor. Merdiven başına kadar gelir. Felçli kızın soluk yüzü, ıstırap dolu...)

KÖYLÜ MÜŞTERİ – (Çıkarken) Allah hiç bir babaya evlâdını bu halde göstermesin...

Necip Fazıl Kısakürek, Reis Bey

Monolog

Bir tiyatro oyununda, kişilerden birinin kendi kendine yaptığı konuşmadır.

Diyalog

Tiyatro oyununda iki ya da daha çok kişinin karşılıklı konuşmasıdır.

Modern Tiyatro Türleri

Trajedi: Konusunu efsanelerden veya tarihsel olaylardan alan, acıklı sonuçlarla bağlanan bir tür tiyatro eseridir.

Komedi: İkel, yalın güldürme öğelerinden yararlanan, bazen inanılığın sınırını aşan, güldürmeyi amaç edinen sahne eseridir.

Dram: Acıklı, üzüntülü olayları, bazen güldürücü yönlerini de katarak konu alan sahne oyunudur.

2. Metin

KÖSEM SULTAN

(...)

TURHAN (*aynı sahte sevgiyle*):

Anamdan göremeyeceğim iyilikler gördüm sizden,
Mehmet'imi doğurmamı. Haseki Sultan olmamı
size borçluyum ben. Sultanım.

KÖSEM (*iç sesi*):

Gözlerindeki kurnaz parıltı derinliklerime işliyor,
onda kendimi görür gibi oldukça
yüreğim ürküp kabuğuna çekiliyor sanki.

(*açıktan*)

Arzuların varsa, bir dediğin iki olmaz.

Padişah anasının da dertleri olabilir.

Kimseye açamadığın kaygıların varsa
neden benimle, anacığınla paylaşarak
katlanılır duruma sokmuyorsun onları?

TURHAN (*iç sesi*):

Onun yok etme tutkusunu
direnme tutkusuyla karşılayacağım ben.
Kendimi ona çekici bir lokma gibi sunacağım,
ama bu kılçıklı lokma boğazını yırtacak onun.

(*açıktan*)

Sultanım, siz beni kızınız olarak benimsedikçe
daha iyi bir ana arar mıyım kendime?

KÖSEM:

İbrahim'im, zavallı yavrum, nur içinde yat,
ne devletine doyabildin, ne şehzadene, ne de hase-
kine.

TURHAN:

Sebep olanlar beter olsunlar.

KÖSEM:

Bilir misin, Turhan'ım, sevgili gelinim,
beni İbrahim'in ölümünden daha çok üzen
ölümünü benden bilmeleridir. Hiçbir ana
kıyabilir mi yavrusuna, söyle, sen de anasın,

Mehmet'ini öldürebilir misin, Turhan?

TURHAN:

Tanrı esirgesin!

KÖSEM:

Gördün mü! Ben de anayım, ben de!

Hem, senin gibi bir kez değil, kızım,

kaç kez doğum yaptım ben.

Öz varlığımdan kopup ortaya çıkana,
canımın canına, bir ana olarak söyle,

nasıl kıyarım? Masallarda anlatılan

o, doğurduklarıyla beslenir canavar mıyım ben?

TURHAN:

Haşa, Sultanım!

(*Kösem'e ikramda bulunurken, iç sesi*)

Hem de kaç başlı canavar!

Fakat ona bir nebze benzemeden

onunla baş etmek olacak iş değil.

KÖSEM:

Çok kötü günlere kaldık kızım,

bana sık sık gel de dertleşelim.

(*iç sesi*)

Beni ortadan kaldırmayı umuyor, oysa

o ve onun gibiler beni bir kez öldürse

on kat dirilirim derinliklerinden.

Bu düzeni böyle kurmuş yukardaki,

ben onun en eski yardımcısıyım.

TURHAN (*iç sesi*):

Evet, bende Kösem altedecek Kösem'i.

Onun bundan haberi yok, benim üstünlüğüm burda.

Çünkü kötülük, iyiliğe yardımcı olsun diye

düşünülmüş yukarda.

(...)

Turan Oflazoğlu, Kösem Sultan

1. *Reis Bey* ve *Kösem Sultan* adlı metinlerde tespit ettiğiniz monolog ve diyalogları metnin bağlamından ayrılmadan kendi cümlelerinizle yeniden oluşturarak aşağıdaki tabloya yazınız.

M
O
N
O
L
O
G

D
İ
Y
A
L
O
G

2. Oluşturduğunuz monolog ve diyalogları sınıfta canlandırınız.

Çalışmanızı Öz Değerlendirme Formu ve Akran Değerlendirme Formu ile değerlendiriniz.

Öz Değerlendirme Formu				
	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Kısmen	Hayır
1.	Metinden amacıma uygun bir diyalog/monolog seçtim.			
2.	Metindeki bağlama uygun olarak kendi metnimi oluşturdum.			
3.	Metnimde yay ayraç içerisinde yönerge ve ifadelere yer verdim.			
4.	Oluşturduğum metni canlandırımdı.			
5.	Canlandırmada beden dilini etkili kullandım.			
6.	Canlandırmada tonlama ve vurguya dikkat ettim.			
7.	Canlandırmada kelimeleri doğru telaffuz ettim.			

Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için "Kısmen" ya da "Hayır" seçeneklerini işaretlediğiniz becerilerinizi gözden geçirin. Eksikliklerinizi araştırarak ya da öğretmeninizden destek alarak tamamlayınız.

Akran Değerlendirme Formu	
Bu form, arkadaşınızın çalışmasını değerlendirmeniz için hazırlanmıştır. Arkadaşınızın çalışmasını geliştirmesine yönelik nesnel ve yapıcı geri bildirim vererek katkı sağlamanız beklenmektedir.	
Çalışmayı Yapan Öğrencinin Adı ve Soyadı: Numarası ve Sınıfı:/..... Değerlendirme Tarihi:/...../..... Değerlendireceğim Çalışmanın Adı:	
A	Bu çalışmanın en iyi yanı
1.	
B	Bu çalışmada beğendiğim diğer üç yön
1.	
2.	
3.	
C	Bu çalışmada geliştirilmesi gerektiğini düşündüğüm üç yön
1.	
2.	
3.	

Sıra Sizde

Aşağıdaki soruları verilen bilgilerden de yararlanarak cevaplayınız.

Temel çatışma tiyatrodaki dramatik örgüyü oluşturan olayların akışını yönlendirip oyunun bütün dokusunda etkisini gösteren çatışmadır. Oyun boyunca temel çatışmaya bağlı olarak gelişen yan çatışmalar da söz konusudur. Çatışmalar genellikle kişinin kendisiyle, bir başkasıyla, toplumla ve tabiatla çatışması biçiminde karşımıza çıkar.

1. **Reis Bey oyunundaki temel çatışmayı tespit ediniz.**
2. **Çatışmanın meydana gelmesine yol açan sebepler ve çatışmanın sonuçları hakkında tartışarak çıkarımlarda bulununuz.**

Yorumluyorum

Aşağıdaki soruları verilen metinden de yararlanarak cevaplayınız.

Gencin hatalı bir kararla idam edildiği gerçeği ortaya çıkınca Reis Bey'in merhamet/adalet anlayışında ciddi bir dönüşüm meydana gelir. Bu aşamada Reis Bey, merhametin hem bireysel/toplumsal yaşam hem de adalet açısından bir zorunluluk olduğu inancına ulaşır ve adalet duygusunun fertten topluma uzanan yelpazede yeniden inşa edilme faaliyetine 'reislik' etme rolünü üstlenir.

Mustafa Kaya, Celal Aslan, *Dönüşen Kimlik: Reis Bey*

1. **Reis Bey'in adalet ve merhamet anlayışına katılıp katılmadığınızı nedenleriyle açıklayınız.**
2. **Toplumsal yaşamda adaletin sağlanmasında merhametin rolünü tartışınız.**
3. **Ulaştığınız sonuçları tahtaya yazınız.**

Düşün Paylaş

Aşağıdaki soruları *Reis Bey* ve *Akılın Aksesuarları* adlı metinlerden yararlanarak cevaplayınız.

AKLIN AKSESUARLARI

Bir karakterin bir başka karaktere söyledikleri, karakteri çevreleyen fiziksel ortam, karakterin sahne üstündeki eylemlerinin bir tasviri, oyunun hikâyesinin nasıl ilerlediği ve nihayetinde nereye vardığı, metinden hareketle yapılacak toplumsal, tarihsel, siyasal ve/veya ekonomik analizin merkezine oturur. Böyle bir analizde ele alınan dramatik metinlerdeki karakter, onun ve diğer karakterlerin diyalogları, mekânı ve aksiyonları içeren sahne talimatları ve olay örgüsü oyunun tümü adına konuşan yegâne tartışma taşıtları haline gelir. Metnin içine yazarı tarafından gömülmüş bu öğeler, metinlerin içeriği olarak kendini dayatır; oyunların başka disiplinlerle açıklanması çabasının da vazgeçilmez referans noktaları olur.

Rasim Erdem Avcı, *Akılın "Aksesuar"ları: Gustav Freytag'ın Dramatik Yapısından Bir Dünya Tasavvuruna*

1. **Reis Bey oyunundaki şahıs kadrosunun kişilik özelliklerini tespit ediniz.**
2. **Oyun kişileri hakkındaki tespitlerinizi arkadaşlarınızın tespitleriyle karşılaştırarak ortak görüşleri belirleyiniz.**
3. **Reis Bey'in diğer kişilere karşı davranışlarının kişilik özellikleriyle ve toplumsal değerlerle ilişkisini açıklayınız.**

Karşılaştırıyorum

Reis Bey adlı tiyatro metninde yer alan kişilerin olumlu ve olumsuz özelliklerini tespit ederek aşağıdaki tabloya yazınız.

Kişiler	Olumlu Özellikler	Olumsuz Özellikler
Reis Bey		
Mahkûm		
Köylü Müşteri		
Otel Kâtibi		

Sıra Sizde

Aşağıdaki çalışmayı gerçekleştiriniz.

- Öğretmeninizin rehberliğinde iki gruba ayrılınız.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
 - **Birinci grup:** Kendini Reis Bey'in yerine koyup oteldeki baba ve kızına nasıl davranacağını belirler.
 - **İkinci grup:** Kendini sanığın yerine koyup savunmasını nasıl yapacağını belirler.
- Ulaştığınız sonuçları grup sözcüleri aracılığıyla paylaşınız.

Karşılaştırıyorum

Aşağıdaki metinleri okuyarak etkinliği gerçekleştiriniz.

TÜRLER ARASI İLİŞKİLER

Edebî eserleri sınıflandırmaya yarayan, eserler arasındaki ortak biçim ve konulardan yola çıkarak oluşturulan tiplere tür denir. Tür kavramı denilince akla edebiyatta müşterek özellikler etrafında kümelenmiş metin sınıfları gelir. "Türler üzerine düşünmek edebiyat teorisi kadar eski bir geleneğe sahiptir." diyen Todorov, edebiyat alanına giren her metnin diğer metinlerle veya edebiyatın diğer sınıflarıyla ortak özellikler taşıdığını vurgular.

(...)

Çağdaş edebiyatla anlatı bilimi de türler arası bir disiplin hâline gelir. Artık sadece hikâye ve roman gibi yazın türleri değil; tiyatro, şiir hatta bazı sinema-medya türleri ve görsel sanatların da birer anlatı içerdiği düşünülür. Bu yolla anlatı içeren roman ve hikâye gibi türlerle medya/sinema türleri ve şiir birer türler arası etkileşimin içerisinde girer.

Ali Karahan, Mehmet Âkif Ersoy'un "Selmâ" Şiirinde Türler Arasılık

SAHNE BİLGİSİ

Tiyatro yapıtı, daha doğarken yazınsal yapıttan ayrılır; çünkü sözcük ve kitap biçimleri içinde saptanmış yazın tek kişinin yaratıcılığı ile ortaya çıkar. (...) Oysa tiyatro birliktelik başarısına bağlıdır; çeşitli güçlerin birliğinde çalışmasıyla yapıt ortaya çıkarılır. Oyun yazarının, dramaturgun, yönetmenin dekor ve giysi sanatçısının, ışıkla uzmanının, oyuncunun, ezgileyenlerin, dansçıların, çalgıcıların, fısıldayıcıların, çağrıcıların ve daha birçoklarının hep birlikte, uyumlu çalışmasıyla tiyatro yapıtı doğar. Ancak bunlar da yetmez, bir tiyatro yapıtının etkisini, katkısını yapabilmesi için seyirciye de gereksinme vardır. Tiyatronun yaşamı sahneden seyirciye, seyirciden sahneye olan kan dolaşımı ile gerçekleşir. (...)

Özdemir Nutku, Sahne Bilgisi

Reis Bey oyunu ile ilgili yaptığınız çalışmalardan ve verilen metinlerden yararlanarak tiyatronun şiir ve hikâye türleriyle benzerlik ve farklılıklarını aşağıdaki tabloya yazınız.

	Tiyatro-Şiir	Tiyatro-Hikâye
Benzerlikler		
Farklılıklar		

Yorumluyorum

Necip Fazıl Kısakürek'in biyografisinden ve aşağıdaki metinden yararlanarak sanatçının sanat anlayışındaki başlıca tema ve kavramların Reis Bey metnine yansımalarını yazınız.

KISAKÜREK, NECİP FAZIL

Tiyatroyu güzel sanatlar arasında bir zirve kabul eden Necip Fazıl'ın oyunları da şiirleri gibi trajik bir karakter gösterir. Şiirlerinde soyut olarak hissedilen korku, dehşet, sıkıntı, vehim, şüphe, yalnızlık gibi duygu ve temalar tiyatrolarında kahramanların kişiliklerinde âdeta somutlaşır. Bu oyunlarda günah duygusu, vicdan azabı, kader-irade, akıl-duygu-sezgi ilişkileri, madde-ruh mücadelesi, bilinmeyenin araştırılması, aklın sınırlarının zorlanması, her şeyin ötesinde bir sır bulunduğu inancı gibi metafizik ve psikolojik problemler işlenmiştir. Tiyatroyu "tezin laf olmaktan çıkıp büyü olduğu yer" olarak benimseyen Necip Fazıl'ın oyunları tezli tiyatro türüne girerse de bunlarda ana fikir eserin güçlü tekniğiyle ve ustalıklı eritilmiştir. Yer yer tesirli ve nüfuzlu bir ifade tarzı, çok defa teatral davranış ve konuşma şekilleri, kahramanlık, âlî-cenaplık, şeref, izzetinefis gibi duyguların yüceltilmesiyle klasik tiyatrolara yaklaşıyor. (...)

M. Orhan Okay, *Necip Fazıl Kısakürek*

Başlıca Tema ve Kavramlar

Vicdan azabı

Sıra Sizde

Aşağıdaki kutucuklarda tiyatronun yapı unsurları ve temel tiyatro terimleri bulunmaktadır. Kutucuklardaki harfleri kullanarak soruların cevaplarını yazınız. Aynı kutucuğu birden fazla cevap için kullanabilirsiniz.

a	Karakter	b	Monolog	c	Mekân	ç	Diyalog
d	Trajedi	e	Figüran	f	Çatışma	g	Replik
h	Tip	ı	Perde	i	Dramatik Örgü	j	Dram
k	Tirat	l	Komedi	m	Sahne	n	Tablo

1. Modern tiyatro türleri hangileridir?
2. Tiyatronun yapı unsurları hangileridir?
3. Tiyatro kişilerini ifade eden kavramlar hangileridir?
4. Oyuncuların rol gereği yaptığı konuşma türleri hangileridir?
5. Tiyatroda kullanılan anlatım teknikleri hangileridir?
6. Tiyatronun bölümleri hangileridir?

METİN TAHLİLİ-2 (ANLAMA)

OKUMA

Konuya Başlarken

Maceraya Engel Yok adlı çok modlu metni izleyiniz. Soruları metinden de yararlanarak cevaplayınız.

Maceraya Engel Yok adlı çok modlu metne bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

1. “Seyahatin önündeki tek engel kapının eşiğidir.”

Boşnak atasözü

İzlediğiniz çok modlu metinden ve atasözünden de yararlanarak insanların yeni yerler keşfetme arzusunun sebepleri hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

2. FEVKALÂDE MEMNUNUM DÜNYAYA GELDİĞİME

(...)

Dünyayı dolaşmak,
görmediğim balıkları, yemişleri, yıldızları görmek isterdim.
Halbuki ben
yalnız yazılarda ve resimlerde yaptım Avrupa yolculuğumu. (...)

Nazım Hikmet Ran, *Kuvâyı Milliye*

Metinde şairin eksikliğini hissettiği durumu tespit ederek günümüzün teknolojik imkânlarının bu eksikliği ne ölçüde giderdiğine dair düşüncelerinizi yazınız.

3. İnsanların farklı yerleri gezip görme ve o yerlerin özelliklerini öğrenmeye olan ilgisini “Yediğin içtiğin senin olsun, gezip gördüğünü anlat.” sözünden de yararlanarak yazınız.

GEZİ EDEBİYATI KİTAPLIĞI

Edebiyatçıların kaleminden çıkma gezi yazılarının daha kalıcı ve derinlikli olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü edebiyatçılar sadece gördüklerini aktarmaz, onların ruhuna nüfuz eder, görülmeyeni görür, sezer, resmederler. Bu anlamda bir ülkeyi, bir toplumu, şehri tanımada, onun gizlerini ortaya çıkarmada edebiyatçı gözünün önemi büyüktür. Dolayısıyla bu gezi yazıları o dönemi anlatan belgesel önemleri yanında, gelecekte olacak olanlar için de bir öngörü barındırırlar.

Gezi yazılarının en büyük işlevi sadece gezilip görülen yerlerin kaydı değil şehrin bütün yönleriyle okunması, hafızasının deşifresidir. Peki şehrin hafızası nerede saklanır, gizi nereden okunur? Müzelerde, alanlarda, resimlerde, mimaride, romanlarda, müziklerde... Kim bilir belki de hepsinde. Bir şehri iyi okuyabilmek için bu aynaların tümüne dikkat kesilmek gerekir. Bazen de bir şehrin aynası bir yerde odaklanabilir. Örneğin Viyana müzikle, Paris edebiyatla, Roma heykellerle, Floransa resimle, İstanbul camilerle okunabilir. Kimi zaman bir roman bazen bir şiir bir şehrin aynası olabilir. Çünkü her şehir kendini bir başka dile emanet eder. Şehir orada yaşar, hayat bulur, nefes alıp verir. Sanat ve edebiyat tam da burada şehrin aynası olur. Bu nedenle şehrin tüm bu güzellikleri, derinlikleri en iyi bir edebiyatçının kaleminde yansır. Örneğin Rainer Maria Rilke'nin (Raynır Mariya Rilke) Floransa Günlüğü'nü okurken, Rilke'nin resim ve heykel üzerine derinlikli düşünceleriyle kent ortaya çıkar. Rilke'nin resim ve heykele sanatçı bakışıyla nüfuz edişi okurun ufkunu açar. (...)

Necip Tosun, Edebiyat Atlası

4. Bu metinden de yararlanarak gezi yazısıyla ilgili olabileceğini düşündüğünüz kavramları aşağıdaki şemada boş bırakılan yerlere yazınız.

Düşün Paylaş

Aşağıdaki soruları verilen metinlerden yararlanarak cevaplayınız.

1. Metin

NİĞDE - KAYSERİ 1

Niğde ile Kayseri arasındaki yolu, Faruk Nafiz'in İstiklâl muharebesi senelerinde kona göçe üç günde aşığı o uzun mesafeyi, ben, bugün otoray denen yeni icat bir alet içinde, âdeta uçarak geçiyorum.

Akşamın beş buçuğunda daha Niğde istasyonunda kahve içiyordum. Sokak fenerleri yanarken Kayseri'de olacağım.

Bisikletin ilk icadı zamanlarında ona verilen *Şeytan Arabası* ismini bu otoraya saklamak lâzımmış! Fakat ikisi arasında âdeta nalınlı adam ile patenli adam farkı var. Otobüsün mütemadiyen taşla, toprakla boğuşmasına mukabil otoray, cilâlı çelik raylar üstünde yağ gibi kayıyor.

Ulukışla ile Kayseri arasında günde iki sefer yapan bu arabaların, birinci ve ikinci sınıf yolcuları için, şoförün arkasında dört maroken koltuğu, camekânlı bir kapı ile buradan ayrılan geri tarafında da demokratlara mahsus, yirmi otuz kişilik kanapesi var.

Bazı şakacı yolcular lüks kısma Lortlar Kamarası, ötekine Avam Kamarası adını takmışlar.

Bu otoray, yolları âdeta çocuk oyuncağına çevirmiş. Meselâ, Kayserililer bizim Ada vapurları biletinden daha ucuz bir para ile gününbirliğine Bor bahçelerinde eğlenmeğe gidiyorlar.

Şoför, daha doğrusu makinistin bana anlattığına göre Adana ve Kayseri'de oturan iki akraba, meselâ bir ana kız, pazar sabahları bulundukları yerden hareket ediyor, öğleyin Ulukışla'da birleşiyorlar akşama doğru yine evlerine dönüyorlarmış. (...)

Reşat Nuri Güntekin, *Anadolu Notları*

2. Metin

KAYSERİ

Erciyes dağının kuzey etekleriyle kuzeyindeki ovanın temas sahasında içkale ve surlar çekirdek olmak üzere kurulmuştur. Doğu-batı ve kuzey-güney ticaret yolları, orta kol ordu ve menzil güzergâhı üzerinde yer alan şehir antik dönemde Mazaka, Roma zamanında Caesarea, İslâm fethinden ve Türkler'in idaresine girdikten sonra Kaysâriye, Kayseriye imlâsıyla ve nihayet Cumhuriyet döneminde Kayseri şeklinde yazılmaya başlanmıştır. Selçuklular ve bazı beylikler döneminde merkez olduğundan şehre ayrıca Ortaçağ geleneğine göre "dârülmülk" ve sefere çıkış merkezi olduğundan "dârülfeth" ünvanları verilmiştir. (...)

Mehmet İpşirli, *Kayseri*

1. Metinlerin gerçekliği ele alış tarzları hakkında neler söyleyebilirsiniz?
2. Metinleri dil ve anlatım yönünden değerlendiriniz.
3. Metinlerden hangisinin gezi yazısı olabileceğini nedenleriyle belirtiniz.

Okumayı Yönetme

1. Bir gezi yazısını hangi amaçla okursunuz? Açıklayınız.
2. Başlık, görsel ve yazarın biyografisinden hareketle aşağıdaki metnin içeriğine yönelik tahminlerde bulununuz.
3. Metni, içeriğini yansıtacak ve ilgi uyandıracak bir ses tonuyla okuyunuz.

Anlam Oluşturma

1. OKUMA METNİ (ANA METİN)

ŞİMDİKİ BÜKREŞ

Soldan Köstence ile Karadeniz'e, sağdan Yergöku ile Tuna'ya ve bir sürü şimen-diferle de, Avrupanın her yerine bağlı olan Romanya'nın kalbi, hakikaten bir kalb gibi, Rumen gövdesinin her tarafından çekip gövdenin her tarafına boşalıyor ve tuzlu su kıyısındaki limanla tatlı su kıyısındaki iskeleyi iki tarafına birer teneffüs cihazı gibi yerleştirmiştir.

Köstence ve Bükreş treni meşhur Tuna köprülerini geçiyor: Buralara kadar son dolgunluğunu bulan nehir artık Dobrice ovasında yatağına sığamamıştır. Yekdi-ğerinden çok uzak olan iki kol arasına geniş bir sazlık yaparak yayıldıkça yayıl-mış. Ta baştan Belgrad'a kadar insanların çeşit çeşit köprülerle üzerinden aşip durmasına kızan koca ırmak artık buralarda kimseyi geçirtmem diyor. Tabiat kuvvetiyle insan inadı ne zaman karşılaştı da insan yenmedi? Trenle dahi daki-kalarca ve dakikalarca bitmeyen üç köprü: Yassı yassı akan Tuna, insanoğlu ile başa çıkılamayacağını anlayarak sinmiş gibi.

Dümdüz bir ovanın ufkunda bina kabartısından uzun bir gölge. Tren ona koş-muyor da, sinema perdesinin koynundan o bize yaklaşıyor gibi, çizgiler gittikçe belirleşmektedir. En sağda ve en solda fabrika bacalarından birer küme, bu iki küme sivriliğini bağlayan gene teker teker bacalardan bir dizi: Bükreş kendini en sağlam bekçilerle çevirmiş.

İşte bir düzine direğiyle, radyoda şakrak havalarını dinlediğimiz, Bükreş telsizi, musikideki yüksekliklerini çelikten bir şehadetle haykırıyor; ve işte yan yana beş altı trenin girdiği geniş gar, belli ki çokça dolup boşalan bir şehirdeyiz. İndiğim otel Atina Palas, yüzlerle odalı, tuttuğum daire gibi yere bizim Perapalas ne ister bilmem, duvardaki tarifede benden yalnız (250) kuruş alacakları yazılı: Anladım, cebimdeki Türk lirası üç dört misli büyümüştür.

Şehri dolaşıyoruz: Caddeler canlı birer şırıyan. Hayat nabızı galiba çok iyi; ağır gövdeli taş binalar; âşikâr ki yerine sağlamca oturmuş bir belde; boyuna kalaba-lıkların girip çıktığı süslü ve büyük mağazalar, anlaşılan burada ya alışveriş çok,

İsmail Habib Sevük
(1892-1954)

Balıkesir'de doğdu. Farklı konularda eserler veren yazar, Millî Müca-dele yıllarında yazılarıyla mücadeleye destek oldu. 1923'te Atatürk'ün Adana, Mersin, Konya gezilerine muhabir olarak katıldı. Bu gezilerdeki gözlem ve izlenimlerini gazetede yazı dizisi olarak yayım-ladı. Edebiyat tarihi, gezi yazısı, araştırma-incele-me vb. türlerde eserler verdi. Gezi yazılarında ilgi çekici ve özgün buluşlarla geniş tarih bilgisini başarıyla har-manladı. Gezip gördüğü yerlerin sanatsal, edebî, tarihî, coğrafi, mimari, kültürel vb. yönleri-ni başarıyla yansıttı. Araştırma-inceleme eserlerinde Türk sanatçıları Batılı sanatçılarla karşılaştırarak anlattı. *Türk Teceddüt Edebiyatı Tarihi* (edebiyat tarihi), *Yurttan Yazılar* (gezi yazısı) yazarın başlıca eserleridir.

ya buhran yok. Bükreş harpten muzaffer çıkmanın tadını çıkarıyorsa benziyor; en kibar caddesinin ismi de zafer mânasına "Viktuar"dır; çehrelerde bu ne şenlik, Bükreş gülüyor.

"Galeri Lafayyet"e uğradık. Paris'teki meşhur mağazanın şubesi, fakat altı yedi katı içine bizim Beyoğlu mağazalarının hemen topunu koy. En üstteki yazlık terastan etrafın görünüşü oldukça güzel; bir sürü kuleler, muhteşem kubbeler, belli ki Bükreş'in gövdesi Avrupalılaşmış. Zaten, Rumen payitahtına "Küçük Paris" diyorlar. Küçük Paris, lâkin nüfusu bizim İstanbul'dan iki yüz bin daha fazla: Yarım asır altı asrı nasıl da geçivermiş.

Terası dolduran kibar Rumen halkına, bilhassa kadınlarının giyinişine bakıyorum: (...) Şimdi sırtlarda pahalı tuvalet, omuzlarda Kanada tilkilerinin postu, Bükreş kadını güzelliğinden önce zenginliğini teşhir ediyor.

Bükreş'te bizim parayla bile, milyoner olarak yüzlerle varmış; petrol, hububat, kereste... Yani toprağın altı, üstü, tümseği: Rumen zenginliğinin bellibaşlı kaynağı kara toprağın bu üç biçiminden çıkıyor.

Şehirde deniz ve nehir yok öyle mi? Buna rağmen işte "Çeşmecio" parkının havuzlarındaki bir sürü sandal, istediğin kadar kürek çek. İşte "Lido", en işlek bir caddenin haşmetli binası içinde yüzlerle kişinin yıkandığı kibar bir plâj; ve işte daha kıyıda daha büyüğü, binlerle ve binlerle insan alan halk plâjı... Burada kuru şehir zorla su şehri olmuş, biz orada su şehrini kuru yaparken.

Bükreş sıcaktır öyle mi? İşte "Şosa" kilometrelerce uzayan, sağa sola boyuna kollar veren şose; her tarafı süslü villâlarla dolu; Ulah ruhu da apartmanı pek sevmiyor galiba; ev, ağaç, bahçe: Şosa dedikleri bu kıyı semti, otomobille uzun uzun dönüp dolaşırken kendimi, düz bir zemin üstünde ağaçları birdenbire büyüüvermiş yeni Ankara'dayım sandım.

Maddî Bükreş'i bırak; memleketin zengin membaları var, bu beldeyi kolaylıkla yaratmış diyelim; yarı dünya yarısıyla çarpışırken onlar kazananlar safında bulunmuşlar, talihleri var diyelim; cadde mi, her yerde açılır; bina mı, her yerde kurulur; park mı, her yerde yapılır diyelim, ve... diyelim ki milletlerin asıl kıymeti madde ile ölçülmez.

Peki manevî Bükreş'i buyurun: Beş on dakikalık mesafede beş altı kütüphaneye rastladım. Her biri beş altı kat, her kattaki salonun bir köşesine bizim kütüphanelerden istediğini saklayiver; memlekette satışı yirmi bini aşan yüzden fazla mecmua çıkıyor, "Üniversel" gibileri iki yüz bin satmaktadır; Karol irfan müessesesinin, yüz binlerle ciltlik zengin kütüphanesinden başka, dört büyük konferans salonunu gördüm, mevsiminde hepsi ağız ağza doluymuş: Rumen okumayı da biliyor, dinlemeyi de, yani ilerlemeyi.

Musikisi var, dünya tanıyor, artisti var, Avrupa revülerinde oynuyor; âlimi var, garp kürsülerinde dersini verip tatilde memleketine geliyor; şairi ve edibi var, beynelmilel olmuştur; medeniyete sadece kabuğundan yapışık değil, medeniyetin içinde. Özenmiyor, özü bulmuş. Görünmeyen bir hükûmetle görünen bir millet manzarası: Bu memleket altmış yıl önce eyaletimizdi.

Bugünün Türk'ü dünyanın hiçbir ileri görünüşü karşısında bıkkınlığa düşecek değildir. Bu toprak üstünde en yapılmıyacağı yaptık, yapılacağı elbet yaparız. Yendiğimiz dünün yanında yenmeyeceğimiz hiçbir yarın yok. Fakat uzun asırların mirasına konan garbı bırak, şu yarım asırlık Bükreş'ten bile alacağımız çok dersler olsa gerek. Kendimizi güvenle görmesek ye'se kayarız, başkasını ibretle görmesek körlüğe; birinde eziliş vardır, ötekinde duraklayış; Tanrı milletimi ikisinden de esirgesin. (...)

İsmail Habib Sevük, Tuna'dan Batı'ya

Söz Varlığım

İşte bir düzine direğiyle, radyoda şakrak havalarını dinlediğimiz, Bükreş telsizi, musikideki yüksekliklerini çelikten bir şehadetle haykırıyor; ve işte yan yana beş altı trenin girdiği geniş gar, belli ki çokça dolup boşalan bir şehirdeyiz. İndiğim otel Atina Palas, yüzlerle odalı, tuttuğum daire gibi yere bizim Perapalas ne ister bilmem, duvardaki tarifede benden yalnız; (250) kuruş alacakları yazılı: Anladım, cebimdeki Türk lirası üç dört misli büyümüştür. Şehri dolaşıyoruz: Caddeler canlı birer şiryan. Hayat nabızı galiba çok iyi; ağır gövdeli taş binalar; âşikâr ki yerine sağlamca oturmuş bir belde; boyuna kalabalıkların girip çıktığı süslü ve büyük mağazalar, anlaşılan burada ya alışveriş çok, ya buhran yok. Bükreş harpten muzaffer çıkmanın tadını çıkarıyorsa benziyor; en kibar caddesinin ismi de zafer mânasına "Viktuar" dır; çehrelerde bu ne şenlik, Bükreş gülüyor.

1. **Şimdiki Bükreş metninde yer alan aşağıdaki kelimelerin anlamını bağlamdan hareketle tahmin ediniz.**
2. **Tahminlerinizin doğruluğunu yandaki karekod yardımıyla TDK Güncel Türkçe Sözlük'ten kontrol ederek kelimenin sözlükteki karşılığını yazınız.**
3. **Kelimeleri metnin bağlamına uygun olacak şekilde birer cümle içerisinde kullanınız.**

Gezi Yazısı (Seyahatname)

Geziliş görülen yerleri, özelliklerini, o yerlerdeki insanların yaşantılarını, geleneklerini anlatan düzyazı türüdür. Bu türün Türk edebiyatındaki en önemli örneği Evliya Çelebi'nin *Seyahatname* adlı eseridir. Marco Polo (Marko Polo), İbni Batuta, İbni Fadlan seyahatnameleri bu türün dünya edebiyatındaki en bilinen örnekleridir.

TDK Güncel Türkçe Sözlük'e bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

şehadet

daire

âşikâr

belde

buhran

4. Köstence ve Bükreş treni meşhur Tuna köprülerini geçiyor: Buralara kadar son dolgunluğunu bulan nehir artık Dobrice ovasında yatağına sığamamıştır. Yekdiğerinden çok uzak olan iki kol arasına geniş bir sazlık yaparak yayıldıkça yayılmış. Ta baştan Belgrad'a kadar insanların çeşit çeşit köprülerle üzerinden aşip durmasına kızan koca ırmak artık buralarda kimseyi geçirtmem diyor. Tabiat kuvvetiyle insan inadı ne zaman karşılaştı da insan yenmedi? Trenle dahi dakikalarca ve dakikalarca bitmeyen üç köprü: Yassı yassı akan Tuna, insanoğlu ile başa çıkılamayacağını anlayarak sinmiş gibi.

Dümdüz bir ovanın ufkunda bina kabartısından uzun bir gölge. Tren ona koşmuyor da, sinema perdesinin koynundan o bize yaklaşıyor gibi, çizgiler gittikçe belirleşmektedir. En sağda ve en solda fabrika bacalarından birer küme, bu iki küme sivrilğini bağlayan gene teker teker bacalardan bir dizi: Bükreş kendini en sağlam bekçilerle çevirmiş.

Şimdiki Bükreş adlı metinden alınan bu parçadan, gerçek ve mecaz anlamda kullanılan kelimelere örnekler bularak tabloya yazınız.

Gerçek Anlam
Mecaz Anlam

5. Tespit ettiğiniz kelimeleri metnin bağlamındaki anlamlarıyla cümle içinde kullanınız.

6. *Şimdiki Bükreş* metninden alınan söz öbeklerinin anlamlarını bağlamdan hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizi aşağıdaki tabloya yazınız.

Söz Öbekleri	Tahminler
yatağına sığamamak	
başa çıkmak	
çelikten bir şehadetle haykırmak	
şakrak havalar	
hayat nabızı	

7. Bu söz öbeklerinin metnin içerik, dil ve anlatımına katkısı hakkındaki düşüncelerinizi açıklayınız.

Düşün Paylaş

Aşağıdaki çalışmayı metinden yararlanarak gerçekleştiriniz.

Tarih boyunca insan, tabiatında bulunan gezme ihtiyacını karşılamak için yollara düşmüş; farklı yerleri, kültürleri gezip görmek istemiştir. İnsanı, yaşadığı yerin dışına çıkıp daha önce görmediği, tanımadığı coğrafyalara gitmeye iten pek çok neden söz konusudur. Bunların başında dinî, ekonomik, askerî, bilimsel, diplomatik vb. nedenler sayılabilir. Seyahat eden bazı insanlar gezip gördükleri yerler hakkındaki gözlem, deneyim ve izlenimlerini yazıya dökme arzusu duymuşlardır. Gezi yazıları işte bu arzunun hayata geçirilmesinden doğmuştur.

Gezi yazısı yazarın gezip gördüğü yerler hakkındaki gözlem, izlenim ve bilgilerini anlattığı öğretici bir metin türüdür. Bu tür yazılarda yazar, gezip gördüğü yerlerin doğal güzelliklerini, tarihî yapılarını; kültürel, dinî, ticari unsurlarını vb. anlatır. Bu yerlerdeki insanların yaşam biçimlerine ışık tutar. Bu özelliklerinden dolayı gezi yazılarıyla tarih, sosyoloji, antropoloji, coğrafya ve ekonomi gibi sosyal bilimlerin de ilgilendiği görülür.

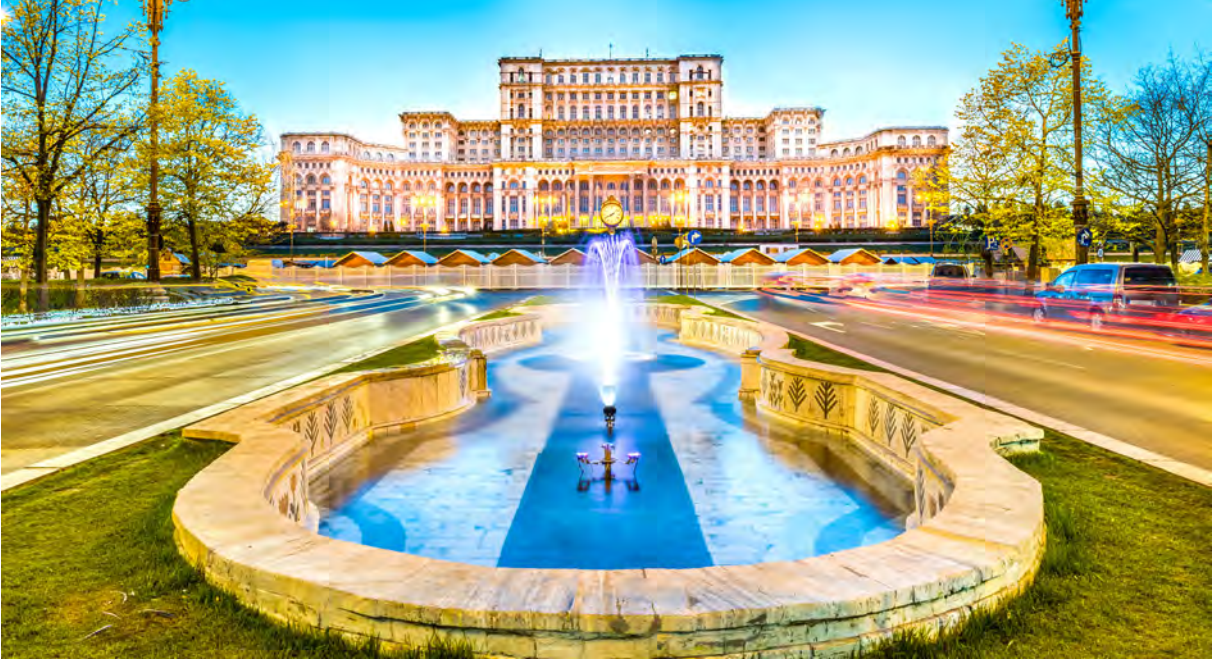
Gezi yazıları tarihe tanıklık etme yönüyle de önemlidir. Edebiyatımızda bu türün önemli temsilcilerinden olan Evliya Çelebi'nin ünlü Seyahatname'si zengin içeriğiyle yazıldığı döneme ait pek çok bilgiyi aktararak tarihe tanıklık etmektedir. Bu yönüyle gezi yazıları önemli bir dil ve kültür aktarıcısıdır.

Komisyon tarafından yazılmıştır.

1. *Şimdiki Bükreş* metninde içerik, dil ve anlatıma özgü unsurları belirlemek için beyin fırtınası gerçekleştiriniz. Tespit ettiğiniz unsurları tahtaya yazınız.
2. *Şimdiki Bükreş*'in öğretici türde bir metin olduğunu gösteren ifadeleri tespit ediniz.
3. *Şimdiki Bükreş* metnini izlediğiniz gezi programları ile karşılaştırarak aralarındaki benzerlik ve farklılıkları açıklayınız.

Düşün Paylaş

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Okuduğunuz gezi yazısı örneğinden Bükreş'e dair hangi bilgileri öğrendiniz?
2. Yazarın metni yazmaktaki amacı ne olabilir? Açıklayınız.
3. "Medeniyete sadece kabuğundan yapışık değil, medeniyetin içinde. Özenmiyor, özü bulmuş." ifadesini metnin bağlamından yararlanarak açıklayınız.
4. Yazarın Bükreş'i anlatırken takındığı tutumu yorumlayınız.
5. "Bu toprak üstünde en yapılmayacağı yaptık, yapılacağı elbet yaparız." sözüyle anlatılmak isteneni metnin bağlamından yola çıkarak açıklayınız.
6. "Kendimizi güvenle görmesek ye'se kayarız, başkasını ibretle görmesek körlüğe; birinde eziliş vardır, ötekinde duraklayış." sözünden yararlanarak bir milletin kendisine ve başka milletlere bakışının nasıl olması gerektiğini tartışınız.
7. Şimdiki Bükreş metninden koşul, varsayım, neden-sonuç bildiren birer cümle bularak yazınız. Bunların metne katkısını açıklayınız.

Sefaretname

Osmanlı Devleti'nin yabancı ülkelere gönderdiği sefirlerin (elçi) gittikleri yerlerle ilgili gözlem ve izlenimlerini de içeren raporlardır. Yirmisekiz Mehmet Çelebi'nin *Fransa Sefaretnamesi* adlı eseri bu türün en tanınmış örneğidir.

Koşul

Varsayım

Neden-sonuç

8. Metnin konusunu belirleyiniz.
9. Metnin yardımcı düşüncelerini ve ana düşüncesini belirleyiniz.

Sıra Sizde

Aşağıdaki metinden yararlanarak verilen soruyu cevaplayınız.

YURTTAN YAZILAR

Memleketi ne kadar bilmediğimizi Kastamonu'da öğrenmiş ve öğrenerek utanmıştım. Yirmi yıl kadar maarif vazifeleriyle vatanın ayrı ayrı kısımlarında bulundum. Elime fırsat geçtikçe sırf görmek için seyahatler de yapıyordum. Gördüğüm yerleri tanıyabilmek maksadıyla memleketimize ait eserleri de okumağa başladım. Görüş notları, okuyuş notları; tercümeler, tasnifler; tarihler, seyahatnameler; Türkçesi, Frenkçesi; eskisi, yenisi... Bir de baktım ki on beş yıl içinde kırk kadar defter doldurmuşum. (...)

Nehirleri, dağları, gölleri, beldeleriyle bütün gezip tanıdığım yerlerin görünüşlerini, tarihlerini, vak'alarını, türkülerini; halkiyatını, abidelerini, hep o defterlere not halinde istiflemişim. Bunlar elenecek, ayıklanacak, biçilecek ve...

Onlardan bu yazılar çıkacak. Biliyorum ki notların çoğu yazıma geçemeyecektir. On ektiğimden bir çıkarabilsem bir ekip on alan çiftçi gibi sevineceğim.

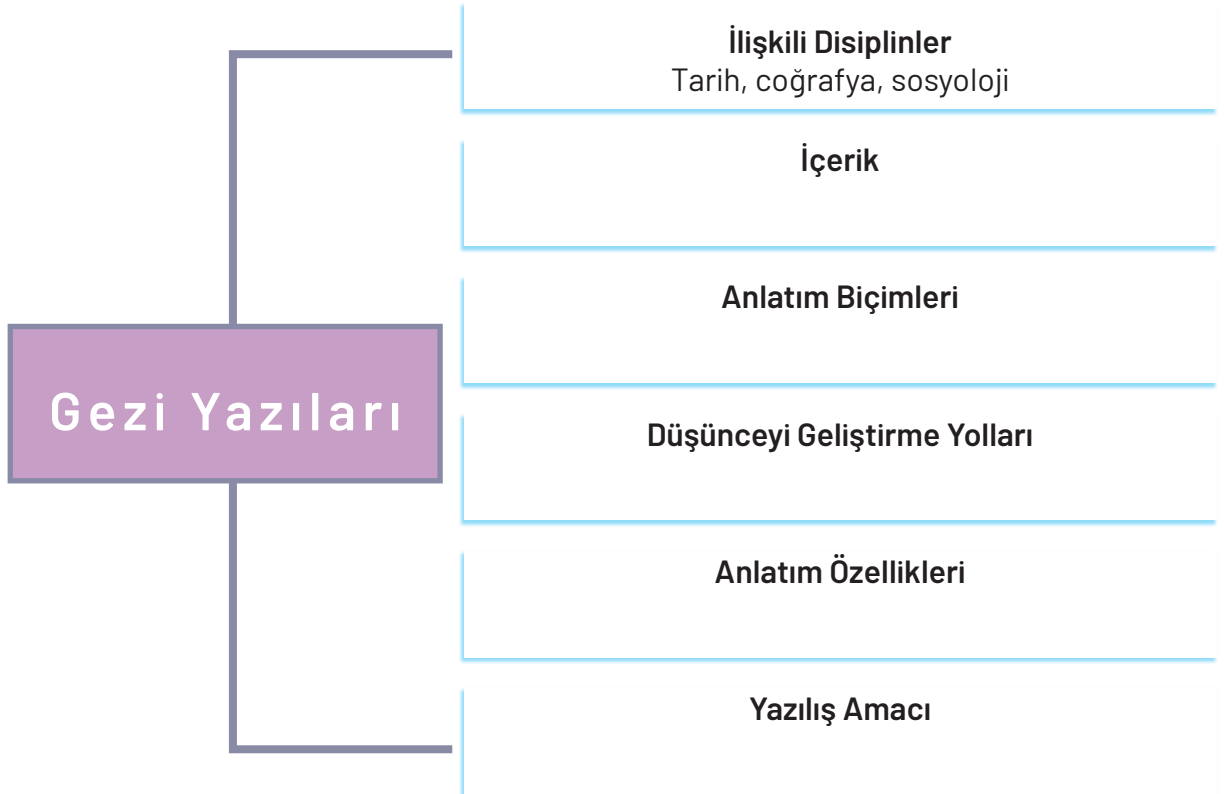
Bu yazılar ne seyahattir, ne sistemli bir ilim tetkikidir, ne sübjektif bir san'attır. Bunlar sadece bir Anadolu çocuğunun yurt hakkındaki görüş ve bilişlerini yurttaşlarının önüne sermek için yazılıyor. Hiç davamız yok, biraz emeğimiz var, o kadar. (...)

İsmail Habib Sevük, *Yurttan Yazılar*

İsmail Habib Sevük'ü gezi yazıları yazmaya yönlendiren sebepleri açıklayınız.

Sıra Sizde

Aşağıdaki şemayı *Şimdiki Bükreş* metninden yararlanarak doldurunuz.

Çalışma Yapağı

Aşağıdaki çalışma yapağını *Şimdiki Bükreş* metninden örnek ifadeler bularak doldurunuz.

Konu:	
Açık İletiler:	Örtük İletiler:
Nesnel Yargılar:	Öznel Yargılar:
Anlatım Biçimleri:	Anlatım Özellikleri:
Düşünceyi Geliştirme Yolları	
Örnekleme:	Karşılaştırma:
Sayısal Verilerden Yararlanma:	Benzetme:
Tanık Gösterme:	Somutlaştırma:

Karşılaştırıyorum

Metinden yararlanarak aşağıdaki çalışmayı yapınız.

ÖĞRETİCİ METİNLER BAĞLAMINDA TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI EĞİTİMİNE BAKIŞ

Öğretici (bilgilendirici) diğer bir ifadeyle düşünce merkezli metinlerde, anlatım amacı bir konu hakkında bilgi vermek veya o konuyu öğretmektir. Bu bakımdan yazarın dili nesnel özellikler barındırmaktadır. Kelimelerin gerçek ve somut anlamlarda kullanıldığı, gündelik dile dayanan bu tür metinlerde akıcı ve açık bir üslup benimsenmektedir. Öğretici metinler anlam karmaşasına ve yoruma sebebiyet vermeyecek bir dille yazılmaktadır. Bu metinlerde hayal gücü ve çağrışım bulunmamakta, üslup kaygısı gözetilmemektedir. Ayrıca bir bilim dalı ile ilgili metinlerde terim anlamın ağır bastığı, bilimsel dilin kullanıldığı görülebilmektedir. Ancak bilimsel metinler de amacı doğrultusunda öğretici metinlerin içerisinde yer almaktadır.

Sanat kaygısı güden edebî metinlerde ise yazarın amacı okuru etkilemek, estetik zevk uyandırmaktır. Bu metin türlerinde ifadenin okuyucuya göre anlam kazandığı edebî dil kullanılmaktadır. Kelimelerin gerçek anlamının dışında mecazî, çağrışımsal ve imgesel özellikleri kullanılmaktadır. Diğer yandan “Neler çeker bu gönül, söylesem şikâyet olur” dizesinde görüldüğü gibi kelimeler, gerçek anlamı ile kullanılsa da şairin muhayyilesinde yarattığı çağrışımlar, birlikte kullanılan kelimeler estetik bir terkip oluşturarak edebî dili yaratmıştır. Bu bakımdan bilgilendirici, düşünce metinlerinde dil nesnel, statik, fikrî, herkes için geçerli iken sanat metinlerinde dil öznel, şahsî, canlı, çağrışımsal ve duygusaldır. (...)

İlyas Yazar, Meltem Araboğa, Öğretici Metinler Bağlamında Türk Dili ve Edebiyatı Eğitime Bakış

Reis Bey ve Şimdiki Bükreş metinlerini aşağıdaki tabloda verilen ölçütler çerçevesinde karşılaştırınız.

	Reis Bey	Şimdiki Bükreş
Yazılış Amacı		
İçerik		
Anlatım Biçimleri		
Dil ve Anlatım		
Düşünceyi Geliştirme Yolları		
Anlatıcı		
Açık ve Örtük İletiler		
Tür		
Söz Varlığı		
Estetik Değer		

Karşılaştırıyorum

Aşağıdaki metinlerden yararlanarak soruları cevaplayınız.

1. Metin

BİR ŞAİR BİSİKLETLE

yeşil otlar tartarken ovadaki rüzgârı
bir yağmur otobüsünden bakıyorduk dışarı
tepeyi irkiltti geçti biri gencecik
biz sandık ki o tepe değişti
ya da biz sandık ki o tepe değişti

bir şey oldu ilk aşkın gözleriyle bakılan
kahveler soğudu yorgun bir kuş bitti
bir çömlek kurutuldu bir tırtıl küçümsendi
herkes dirseğiyle yanındakini: neydi o neydi
içlerimiz büyük bir yudumla susturulmuştu sanki

yeşil otları diyorum, o tepeyi boyluca
bir yağmuru, bir şiiri ve ikindiye
sağına soluna çarparak bir şair bisikletle
çarpacak bir şey de yoktu, aşırıyordu sanki

Ahmet Murat, *Bir Şair Bisikletle*

2. Metin

TÜRK EDEBİYATINDA SEYAHATNAMELER VE GEZİ YAZILARI

İnsanoğlu, doğası gereği yeni yerleri ve yeni yerlerde yaşayan insanları; bunun yanında yabancı tanımına uyan tüm yaşantı özelliklerini merak eder. Bu merak insanı, yabancıya ulaşip onu artık tanınan, bilinen yapacak yollar aramaya sevk etmiştir. İlk çağlardan bu yana insanoğlunun yeni yerleri görüp, tanıma ihtiyacını karşılayan edebî ve tarihi özellik taşıyan metinlere seyahatname ya da gezi yazıları denilmektedir. Bu yapıtlarda gezgin ya da seyyah, bir toplumun bütünüyle yaşayışını, gelenek ve göreneklerini, türlü açılardan dikkatini çeken ve okurun dikkatini çekeceğini umduğu başkalıkları sergilemeye çalışır. Böyle düşününce seyahatnameleri, ilkin edebiyat alanında yer alan yazılar arasına koymak gerekmektedir. Ama gerçekte, seyahatname adını taşıyan yapıtların çerçevesini bu kadar daraltmıyoruz. Seyahatnameler, yolculuğun yapıldığı coğrafyanın o günkü sosyal, ekonomik ve eğitim özelliklerini yansımasıyla tarihî (hatta yer yer manzara betimlemeleriyle de coğrafi), yazarın büyük bir dikkatle yeni yerlerin maddi ve manevi özelliklerini, yaşantılarının özgün yönlerini içten ve anlaşılır bir dille anlatması ile de edebî bir özellik taşırlar. (...)

Sedat Maden, *Türk Edebiyatında Seyahatnameler ve Gezi Yazıları*

1. Yukarıdaki metinleri içerik, tür ve anlatıcının tutumu (nesnellik-öznellik) bakımından karşılaştırınız.
2. Seyahat konusunun işlendiği bu iki metinden hangisinin sizi daha çok etkilediğini gerekçeleriyle açıklayınız.

Ders Dışı Etkinlik

Adı	Seyahat ve Dil
Amaç	Seyahat olgusunun dildeki yansımalarını fark edebilme

Aşağıdaki işlem basamaklarını takip ederek araştırmayı gerçekleştiriniz.

- Öğretmeninizin rehberliğinde üç gruba ayrılınız.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
- Gruplar olarak aşağıdaki başlıklarla ilgili araştırma yapınız.
 - Birinci grup : Seyahatle ilgili atasözleri
 - İkinci grup : Seyahate dair özdeyişler
 - Üçüncü grup : Seyahate dair deyimler
- Araştırma sonuçlarını arkadaşlarınızla paylaşınız.

Değerlendirme

Seyahat etmenin atasözü, özdeyiş ve deyimlerde sıkça konu edilmesinin nedenleri sizce nelerdir?

Karşılaştırıyorum

Metinlerden yararlanarak çalışmayı yapınız.

1. Metin

BELGRAD

Belgrad kalesi, Zemun ovası

Atlısı geçmez değil yayası

Burçlarında vardır kartal yuvası...

Sokaklarda dolaşırken duyduğum mahalle, meydan ve sokak isimlerini hatırlamaya çalışıyorum: Terazide, Zeyrek, İstanbulkapı, Dörtcol, Topçudere, Kalemegdan, Savamala, Çüçukmegdan, Bülbüldere, Yataganmala... Âdeta bir Arnavut yolcusunun İstanbul'da adres verdiğini zannedeceksiniz.

Belgrad kalesi içindeki Fikirtepe'den Tuna kıyılarına bakıyorum. Belgrad, 1521'den itibaren 347 sene Türk kalmıştır. Ali Rıza Paşa kale anahtarlarını Prens Mihalyo'ya 1868'de teslim etti. Geçen senelerde kendisini Viyana'da görmüş olduğum Osman Nizami Paşa'nın, Belgrad kalesinde asker esvaplı bir çocukluk fotoğrafı vardır.

Sırp köylüler kesafeti ortasında şehir tamamen Türktü. Kara Corc'ın eline geçtiği zaman dahi Sırp ekalliyette idiler.

Türkler, Belgrad'a yaklaştıkları zaman evvela keşif ve rasat merkezi olmak üzere Havale kalesini inşa etmişlerdi. Adını Yugoslav ajansına veren Avala Tepesi budur. Şehri 1521'de Fatih Sultan Mehmet almıştır. 1699 Karlofça Muahedesinden sonra, burası imparatorluğun başlıca serhat şehri idi. Avusturya ile Türkler arasında 18'inci asır muharebeleri Belgrad etrafında olmuştur.

1717 bozgunu üzerine Avusturyalılar Belgrad'ı işgal ettiler. Bu işgali Pasarofça Muahedesi ile Osmanlılar tarafından tanınmıştır. 1739'da Semendere civarında Avusturyalıları bozan Osmanlılar, Belgrad Muahedesi ile şehri tekrar geri aldılar. İki imparatorluk arasında hudut Tuna-Sava boyu idi. Belgrad kalesinin askerî ehemmiyeti büsbütün artmıştı. Avusturyalılar 1789'da şehri bir daha işgal ettiler de iki sene sonra geri vermeye mecbur oldular. (...)

Falih Rifki Atay, Tuna Kıyıları

2. Metin

BELGRAD

Tuna kaleleri

Eski Belgrad Büyükelçimiz Süha Umar ile Tuna kalelerini gezdik. Bizim diplomatlarımızın bir kısmının tarih ve coğrafya bilgisi olağanüstü, Süha Umar da her yeri ve her olayı bilenlerden; kıyı köşe kalıntıları keçi yolu gibi yerlerden geçip bulmakta mahir.

Semendire, Sırpların deyişiyle Smederevo, ilk uğraşımızdı. Sırbistan'ın 15. asırdaki despotu Brankoviç, Belgrad'ı Macarlara kaptırınca Smederevo Kalesi'ni yaptırmıştı. Galiba bu hızlı inşaat da köylüleri fazla sıktı ki hayatlarından hiç de memnun değillerdi. Kısacası Türkler Belgrad'ı iki kere kuşattı; Fatih Sultan Mehmed Macarlardan alamadı ancak Kanuni 1521'de Belgrad'ı fethedebildi. O tarihe kadar Semendire Kalesi aynı ismi taşıyan sancağın, yani bugünkü Sırbistan'ın Osmanlı dönemindeki başkenti olarak kaldı. (...)

Belgrad Kalesi Karlofça'da ve Pasarofça'da el değiştirdi. 1739 Belgrad Antlaşması'yla geri verildi. 1787'de bir daha elden çıktı. 1790'da Zıştovi Antlaşması'yla Avusturyalılardan tekrar alındı. Sırbistan'ın 1806'daki muhtariyetinden sonra kale Türk birliğinin elinde kaldı. 1878'de Berlin kongresinden sonra ebediyen boşaltıldı. (...)

İlber Ortaylı, İlber Ortaylı Seyahatnamesi

1. *Tuna Kıyıları ve İlber Ortaylı Seyahatnamesi* adlı eserlerin Belgrad'ı konu alan bölümlerindeki benzerlik ve farklılıkları aşağıdaki tabloya yazınız.

Benzerlikler	Farklılıklar

2. Aynı yeri konu edinen bu iki yazıdaki farklılıkların nedenlerini tartışınız, ulaştığınız yargıları tahtaya yazınız.

Sıra Sizde

Metinlerden yararlanarak çalışmayı yapınız.

EDEBİYATIN KAYNAĞI OLARAK SEYAHATNAMELER

Seyahatnameler bizim edebiyatımızda genellikle ayrı bir tür olarak kabul görmemiş, anı (hatırat) veya günlük türü içinde sayılmıştır. Oysa seyahatnameler kendilerine ait özellikleri olan, pek çok yönden anı veya günlükten ayrı tutulması gereken bir yazı türüdür. Her şeyden önce seyahatnamelerde merkeze alınanlar, anı veya günlüklerdekinden farklıdır. Seyahatnamelerde yazarın çıkış noktası “baştan geçenler” değil, “coğrafya”dır. Buna bağlı olarak, o coğrafyanın iklimi, insanları, tarihi eserleri, eski-yeni yapıları, yol ve ulaşım özellikleri, günlük hayatı meydana getiren ayrıntıları vs. seyahatnamelerin konusunu oluşturur. Az çok sapmalarla Evliya Çelebi’den en yeni seyahatnameye kadar bu özellikleri görebiliyoruz. Seyahatnameleri, içerikleri bakımından, çok güvenilir olmamakla birlikte tarih, coğrafya ve sosyoloji bilimlerini destekleyen belgeler olarak değerlendirmek de mümkündür. Seyahatnameler bu kültür alanlarına ilişkin yardımcı kaynak olmalarının yanı sıra, edebiyata da katkı sağlayan, edebiyat tarihine yardımcı olan kaynaklardır. (...)

Bâki Asiltürk, Edebiyatın Kaynağı Olarak Seyahatnameler

GERMİYAN VİLÂYETİ VE YİĞİTLER YURDU, CEVHER YÜZÜK VE SAĞLAM SUR, ANADOLU TAHTI KÜTAHYA KALESİ

Suyunun ve havasının tatlılığından güzellerine nihayet yoktur. Gayetle çoktur ki, onların hakkında nice kasideler, penç beyt ve şehir-engizler [övgüler] etmişlerdir. Gerçi Anadolu’da Türkistan vilâyettir ama âlimleri, fazılları ve şairleri gayet çoktur. Zira halkı safa ve zevk ehlidirler. Üzüntü ve sıkıntıdan uzaktırlar. Çocukları gayet edepli ve erişkin olurlar. Maarif erbabı yurdudur. Bütün halkı fukara dostudur. Asker sınıfı ise saba gibi seğırtten atlara binerek avlanmaya düşkünlüdürler. Elllerinde ve pazılarında atmaca, balaban ve şahinler ile ve eğitilmiş köpekler ile daima avlanmaya giderler.

Giyecekleri baştan aşağı çuka ferace ve kontuştur. Ve kadınlarının çoğu başlarına altın ve gümüş tas takke giyip üzerlerine çuka ve beyaz câr bürünürler. Ayaklarına kadife çakşır üzere sarı çizme giyerler. Ve gayet edeplince gezerler.

Yiyecek ve içecekleri gayet ucuzdur. Hatta bir okka has ve beyaz ekmek bir kuşgözü akçeye, bir okka koyun eti iki akçeye ve sığır eti bir akçeye ama ciğer üç akçeyedir. Beyaz ekmeği meğer Kerkük şehrinde ola. Bir at yemi bir akçeyedir. Gayri şeyleri de bu gibi boldur. (...)

Evliyâ Çelebi Seyahatnâmesi’nden Seçmeler, Hazırlayan: Seyit Ali Kahraman

- Öğretmeninizin rehberliğinde üç gruba ayrılırsınız.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
- Verilen metinlerden yararlanarak aşağıdaki konulara yönelik tespitlerde bulununuz.
 - Birinci grup : Gezi yazısı-tarih ilişkisi
 - İkinci grup : Gezi yazısı-coğrafya ilişkisi
 - Üçüncü grup : Gezi yazısı-sosyoloji ilişkisi
- Tespitlerinizden elde ettiğiniz sonuçları grup sözcüleri aracılığıyla arkadaşlarınızla paylaşınız.

Karşılaştırıyorum

- Öğretmeninizin rehberliğinde üç gruba ayrılınız.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
- Aşağıda belirtilen müze ve ören yerlerine yönelik sanal gezi gerçekleştiriniz.
 - Birinci grup : Göbeklitepe Ören Yeri
 - İkinci grup : Kurtuluş Savaşı Müzesi
 - Üçüncü grup : Göreme Açık Hava Müzesi
- İzlenimlerinizi grup sözcüleri aracılığıyla paylaşınız.

Değerlendirme

1. Bir yeri gerçekten gezip görmekle oraya sanal gezi yapmak arasında ne gibi farklar olabilir?
2. Sanal gezi yaptığınız yerler arasında tespit ettiğiniz benzerlikleri söyleyiniz.
3. Ülke topraklarını gezip görmenin kişinin vatanseverlik duygusuna katkısını açıklayınız.

Sıra Sizde

Aşağıdaki kutucuklarda öğretici metinlerle ilgili unsurlar bulunmaktadır. Kutucuklardaki harfleri kullanarak soruların cevaplarını yazınız. Aynı kutucuğu birden fazla cevap için kullanabilirsiniz.

a	Tarih	b	Coğrafya	c	Öyküleyici Anlatım	ç	Antropoloji
d	Doğal Güzellikler	e	Betimleyici Anlatım	f	Günlük	g	Tarihî Yapılar
ğ	Kültürel Unsurlar	h	Anı	ı	Dinî Unsurlar	i	Duruluk
j	Açıklayıcı Anlatım	k	Otobiyografi	l	Akıcılık	m	Sosyoloji

1. Gezi yazılarında kullanılan anlatım biçimleri hangileridir?
2. Gezi yazısında ele alınan unsurlar hangileridir?
3. Gezi yazılarının ilişkili olduğu bilimler hangileridir?
4. Gezi yazıları ile benzer özellikler taşıyan, kişisel hayatı merkeze alan türler hangileridir?
5. Gezi yazılarında dikkat edilmesi gereken anlatım ilkeleri hangileridir?

EDEBİYAT ATÖLYESİ-1 (ANLATMA)

KONUŞMA

Aşağıdaki görsellerden hareketle Türkiye'nin tarihi zenginlikleri ve doğal güzellikleriyle bilinen yerlerinden hangilerini gezip görmek istediğinizi ifade ediniz.

Gezip gördüğünüz, duygu ve düşünce dünyanızda iz bırakmış bir yeri çeşitli yönleriyle anlattığınız bir sunum gerçekleştiriniz. Sunumunuzu aşağıdaki aşamalara göre oluşturunuz.

Sunum Aşamaları

1 Hazırlık

- Konu, amaç ve dinleyici kitlesi belirlenir.
- Konuyla ilgili inceleme ve araştırma yapılır.

2 Planlama

- Konuşmanın temel bölümleri belirlenir.
- Konuşmanın içeriği ve süresi belirlenir.
- Konuşmayla ilgili metinler hazırlanır.
- Konuşma sırasında kullanılacak araç gereç hazırlanır.
- Konuşmadan önce prova yapılır.

3 Sunum

- Konuşmaya dinleyicilerin dikkatini çekecek şekilde giriş yapılır.
- Konuşma sırasında süreye dikkat edilir.
- Önemli görülen yerlerin üstünde durulur.
- Konuşmada dinleyici kitlesinin düzeyi göz önünde bulundurulur.
- Vurgu ve tonlamalara dikkat edilir.
- Konuşmanın sonunda özetleme yapılır.

Performans Görevi

Adı	Gezip Gördüklerim
Amaç	Gezdiği bir yeri tanıtabilme
Beceri	Konuşma becerisi

Bu çalışmada sizlerden sunum aşamalarını dikkate alarak özgün bir sunum yapmanız istenmektedir.

- **İncelediğiniz Şimdiki Bükreş metninden hareketle siz de gezip gördüğünüz, duygu ve düşünce dünyanızda iz bırakmış bir yeri çeşitli özellikleriyle anlattığınız bir sunum yapınız.**
- **Yapacağınız hazırlıklı konuşmayı aşağıdaki aşamaları takip ederek planlayınız.**
 - Konuşmaya ön hazırlık olarak gezdiğiniz yer hakkında ilgi çekici bilgiler (görsel, işitsel vb.) toplayınız.
 - Gezdiğiniz yerlerle ilgili bilgileri aşağıdaki başlıklar çerçevesinde sınıflandırınız.

Öncelik-sonralık	
Yakınlık-uzaklık	
Somutluk-soyutluk	
Tarihî unsurlar	
Coğrafi unsurlar	
Beşerî unsurlar	
Kültürel unsurlar	

- **Konuşmanızın amacına ve gezi yazısının özelliklerine göre ana düşüncenizi belirleyiniz.**
- **Konuşmanızda yer vereceğiniz ayrıntıları, yardımcı düşünceleri, düşünceyi geliştirme yollarını sıralayarak konuşmanızı planlayınız.**

Bahsededeğim ana başlıklar	
Konuşma süresi	

- Sunumunuzun içeriğini oluştururken etkileyiciliği artırmak ve konuşmanızı zenginleştirmek için sıfatlardan, benzetmelerden, karşılaştırmalardan, betimlemelerden, deyim ve atasözlerinden vb. yararlanınız.
- Konuşmanızın içeriğini desteklemek için kullanacağınız görsel ve işitsel unsurların neler olacağını tespit ederek aşağıdaki tabloya not ediniz.

Görsel unsurlar	
İşitsel unsurlar	

- Beden dilini ve telaffuz özelliklerini de göz önünde bulundurarak konuşmanızın plan taslağını arkadaşlarınıza sununuz.
- Arkadaşlarınızın geri bildirimlerine göre konuşma planınıza son şeklini veriniz.
- Aşağıdaki yönergeleri dikkate alarak sunumunuzu gerçekleştiriniz.

Sunumuza dikkat çekici bir girişle başlayınız.

Duygu ve düşüncelerinizi kendinize özgü bir üslupla ifade ediniz.

Destekleyici bilgiler, söz varlığı ve düşüncüyü geliştirme yolları ile konuşmanızı zenginleştiriniz.

Gözlem ve izlenimlerinizi aktarırken millî ve manevi değerleri, kültürel unsurları, doğal ve tarihî zenginlikleri göz önünde bulundurunuz.

Sunumunuzu giriş, gelişme ve sonuç aşamaları ile Türkçenin dil, anlatım özelliklerine dikkat ederek gerçekleştiriniz.

Sunumunuzda etkileyiciliği sağlamak için beden dilini, mekân ve zamanı etkili kullanınız.

Sunumunuz esnasında sınıf arkadaşlarınızla soru cevap vb. yöntemlerle etkileşim sağlayınız.

Sunumunuzda sorumluluklarınızı yerine getirirken özverili davranınız.

Değerlendirme

Çalışmanız; “gözlem ve izlenimlerini paylaşma”, “içeriğe uygunluk”, “kültürel unsurlara yer verme”, “görsel öğeleri kullanma”, “zaman ve mekân kullanımı”, “sözü ve beden dilini etkili kullanma” ölçütlerine göre Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendirilecektir.

Performans görevinizin değerlendirileceği Dereceli Puanlama Anahtarı'na bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Yaptığınız konuşmayı aşağıdaki Öz Değerlendirme Formu ile değerlendiriniz.

Öz Değerlendirme Formu				
	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Kısmen	Hayır
1.	Konuşmam için uygun görseller seçtim.			
2.	Konuşma metnimi planladım.			
3.	Konuşmama etkili bir başlangıç yaptım.			
4.	Konuşurken gereksiz ses ve kelimeler kullanmaktan kaçındım.			
5.	Konuşmamda duygu ve düşüncelerimi akıcı ve açık bir şekilde ifade ettim.			
6.	Konuşmamda vurgu ve tonlamaya dikkat ettim.			
7.	Konuşmamda beden dilini etkili kullandım.			
8.	Konuşmamda temada edindiğim söz varlığından faydalandım.			
9.	Konuşmamın içeriğini görsellerle zenginleştirdim.			
10.	Konuşmamı etkili bir biçimde sonlandırdım.			

Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için “Kısmen” ya da “Hayır” seçeneklerini işaretlediğiniz becerilerinizi gözden geçirin. Eksikliklerinizi araştırarak ya da öğretmeninizden destek alarak tamamlayınız.

METİN TAHLİLİ-3 (ANLAMA)

DİNLEME/İZLEME

Konuya Başlarken

Aşağıdaki soruları şiirden yararlanarak cevaplayınız.

DOSTLAR BENİ HATIRLASIN

Ben giderim adım kalır
Dostlar beni hatırlasın
Düğün olur bayram gelir
Dostlar beni hatırlasın

Can kafeste durmaz uçar
Dünya bir han, konan göçer
Ay dolanır yıllar geçer,
Dostlar beni hatırlasın

Can bedenden ayrılacak
Tütmez baca, yanmaz ocak.
Selam olsun kucak kucak
Dostlar beni hatırlasın

Ne gelsemdi, ne giderdim
Günden güne arttı derdim
Garip kalır yerim yurdum
Dostlar beni hatırlasın

Açar, solar türlü çiçek.
Kimler gülmüş kim gülecek
Murat yalan ölüm gerçek
Dostlar beni hatırlasın

Gün ilkindi akşam olur
Gör ki başa neler gelir
Veysel gider adı kalır
Dostlar beni hatırlasın.

Âşık Veysel Şatıroğlu, *Dostlar Beni Hatırlasın*

Dostlar Beni Hatırlasın
şiirinin bestelenmiş
hâline bu karekodan
ulaşabilirsiniz.

1. Yukarıdaki şiirin sizde bıraktığı etkiyi ifade ediniz.
2. Karekoddan verilen *Dostlar Beni Hatırlasın* şiirini ezgisine dikkat ederek dinleyiniz.
3. Şiiri ve şiirin bestelenmiş hâlini sizde bıraktığı etki bakımından karşılaştırınız.

ŞİİR DERSİ

Konu diye "İnsanlık Sevgisi"ni al
 Vezin adına "Hürriyet"i seç
 Sırası değil deme
 Aklına estikçe
 "Açlık" kelimesini kondur
 Bir kolayını bul
 Şiirin sonlarına doğru
 "Hak" ile "Yaşamak"ı da kafiye düşür
 İşte sana "Büyük Şair" olmanın yolu.

Salah Bırsel, TDK Güzel Yazılar, Şiirler

İKİ ARKADAŞ FÂTİH YOLUNDA

(...)
 - Hayır, hayâl ile yoktur benim alış verişim...
 İnan ki: Her ne demişsem görüp de söylemişim.
 Şudur cihanda benim en beğendiğim meslek:
 Sözümdün gibi olsun; hakikat olsun tek! (...)

Mehmet Akif Ersoy, Safahat

4. Yukarıdaki şiirlerde ele alınan kavram ve değerler nelerdir? Açıklayınız.

RÜZGÂR

(...)
 Düşmanımı ben de cılız güzelliklerin,
 Rüzgâr! Bu dağ başlarında çırpınan serin
 Kanatların gökyüzünde akan bir seldir,
 Bana kudret ve cesaret veren bir eldir.
 Beşerlikten uzaktayım senin ülkende,
 Senin gibi azamete âşıkım ben de.
 İşte rüzgâr! Senin gibi ben de deliyim.
 Islıklarım senin gibi inlemelidir,
 Herkes beni ürpererek dinlemelidir.

Sabahattin Ali, Bütün Şiirleri

RÜZGÂR

(...)
 Bu rüzgâr, bu deli rüzgâr bir çılgılık...
 Besbelli onlardır bizi çağırın,
 İşte gökler geniş, ufuklar açık,
 Onlardır, onlardır bizi çağırın.
 Ne mutlu bir rüzgâr gibi varlığı
 Durmadan bir emel peşinde koşmak!
 Sıkıyor günlerin beni darlığı,
 Nerededir ruhların gittiği uçmak?

Bu rüzgâr, bu deli rüzgâr bir akın...
 Alımdan aşılıyor köpürmüş atlar.
 Rüzgârlar, ya beni burda bırakın,
 Ya beni göklere alsın kanatlar!

Ahmet Kutsi Tecer, Bütün Şiirleri

5. Aynı konuyu ele alan yukarıdaki iki şiirden hangisinin size daha çok hitap ettiğini nedenleriyle açıklayınız.

Sıra Sizde

Aşağıdaki bilgilerden yararlanarak çalışmayı yapınız.

Şiir zengin imgelerle, ritimli sözlerle, seslerin uyumlu kullanımıyla ortaya çıkan edebî türdür.

Şiir düş gücüne, imgeye dayanır. İnsanın duygu dünyasına seslenir, insanda coşku uyandırır. Şiirde çağrışım, imge, sezgi önemli bir yer tutar. Ahenkli ve etkili bir söyleyiş ön plandadır.

Duygu, düşünce ve hayallerin genellikle ölçülü, uyaklı dizeler hâlinde anlatılan şekline nazım denir. Her şiir olduğu dönemden izler taşır. Şair; yaşadığı dönemin sosyal ve siyasal olaylarını, kültürünü, inançlarını, sanat zevkini şiire yansıtır.

1. Bu parçadan ve 1. temada öğrendiklerinizden hareketle şiir türüyle ilgili bildiğiniz terim ve kavramları aşağıdaki şemaya örneklerdeki gibi yazınız.

İçerik Unsurları Tema,.....

Şekil Unsurları Ölçü,.....

Ahenk Unsurları Kafiye,.....

Şiir Dilini Oluşturan Unsurlar İmge,.....

2. Biçim, içerik, dil vb. unsurlar bağlamında şiirin diğer edebî türlerden ayrılan yönlerini yazınız.

Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetme

Aşağıdaki görselden yararlanarak dinleyeceğiniz şiirin içeriğiyle ilgili neler söyleyebilirsiniz?

Kar adlı çok modlu metni; estetik bir duyarlılıkla, duygu yoğunluğunu hissederek, şairle empati kurarak, anlamını bilmediğiniz kelimeleri not alarak izleyiniz. Not aldığınız kelimelerin anlamını bağlamdan hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK *Güncel Türkçe Sözlük* karekodundan kontrol ediniz. Kelimeleri metindeki anlamlarıyla birer cümle içinde kullanınız.

TDK *Güncel Türkçe Sözlük*'e bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Kar adlı çok modlu metne bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Ahmet Muhip Dıranas
(1908-1980)

Sinop'ta dünyaya geldi. Ankara Erkek Lisesinde hocaları olan Faruk Nafiz Çamlıbel ile Ahmet Hamdi Tanpınar'ın teşvikleriyle şiir çalışmalarını geliştiren Ahmet Muhip Dıranas'ın şiirleri çeşitli dergilerde yayımlandı. Cumhuriyet'in ilk yıllarında yetişen Dıranas, saf sanat anlayışının peşinden gitti. Şiirin edebî ve estetik boyutunu öne çıkardı, hecenin seçkin ürünlerini verdi. Şiir ve oyun türünde eserler veren sanatçı tercüme ve uyarlamalar da kaleme aldı. *Olvido*, *Fahriye Abla*, *Serenad* şiirlerinden bazılarıdır.

Anlam Oluşturma

Düşün Paylaş

Bir hikâyenin, bir romanın iletmediği haber bir başka biçimde de ortaya konulabilir. Bu yüzden de bir hikâye, bir roman zaman zaman özetlenebilir, bölümlere ayrılabilir veya en azından metni hep göz önünde tutmaksızın hakkında konuşulabilir. Oysa şiirde belli ve özgün mantık öylesine billurlaşmıştır ki metnin kendisi ancak bir şeydir, başka bir biçimde varlığını sürdüremez, başka kelimelerin bileşimine tercüme edilemez.

İsmet Özel, *Şiir Okuma Kılavuzu*

Bu parçadan yararlanarak aşağıdaki çalışmaları gerçekleştiriniz.

1 dakika - Sınıf içinde	Sıra arkadaşına dönerek veya onun karşısına geçerek	Tüm sınıfla - Sözlü olarak
DÜŞÜN	EŞLEŞ	PAYLAŞ
Yazarak	Ortak veya ihtilafli fikirleri belirleyip paylaşarak	Seçme yöntemiyle

Aşağıdaki çalışmaları yapınız.

Düşün

Kar şiirindeki anlamını bilmediğiniz kelimelerin şiirden çıkarılmasının veya yerine başka kelimeler kullanılmasının şiiri anlam ve ahenk bakımından nasıl etkileyeceğini düşününüz. Ulaştığınız sonuçla ilgili üç fikrinizi aşağıya yazınız.

Eşleş

Eşleştiğiniz sıra arkadaşınızla bu kelimelerin şiirden çıkarılmasının veya yerlerine başka kelimelerin kullanılmasının şiirde anlam ve ahenk yönüyle nasıl bir değişikliğe yol açacağını tartışınız. Arkadaşınızın sizinkilerle örtüşen fikirlerini işaretlerle belirleyiniz. Ardından arkadaşınızkilerle eşleşmeyen fikirlerinizi aşağıya yazınız.

Paylaş

Sıra arkadaşınızla ulaştığınız tüm fikirleri gözden geçirip en önemli olanları daire içine alınız. Önemli bulduğunuz bu fikirleri tüm sınıfla paylaşınız.

Tüm sınıfın fikirlerini dinledikten sonra beğendiğiniz fikirlerden üçünü aşağıya yazınız.

Yorumluyorum

Aşağıda verilen soruları dinleme/izleme metnine göre cevaplayınız.

1. Söyleyici şiirde kime seslenmektedir?
2. "Göğe uzanır -tek, تنها- bir kamış / Sırf unutmak için, unutmak ey kış! / Büyük yalnızlığını dünyanın." ifadelerinden hareketle söyleyicinin duygularına yönelik çıkarımlarda bulununuz.
3. Siz olsaydınız şiirdeki duyguyu nasıl ifade ederdiniz?
4. Şair bu şiiri neden yazmış olabilir?

Sıra Sizde

Aşağıdaki metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

DIRANAS'IN ŞİİRİ ÜZERİNE NOTLAR

Olağanüstü bir mısra çalışmasıdır Dıranas'ın şiiri. Onu okurken, şiiri sert ve değerli bir madeni yontarak ortaya çıkardığı duygusuna kapılırız. O maden insanın en saf duygularının bozulmamış hâlidir. Tek tek iyice işlenmiş, arındırılmış mısralar, her biri bir kuyumcu işi olan elmas/şiirlerin ortaya çıkmasına yardım etmiştir. Bütüne mısralardan giderken dikkatli okura şiir tekniği konusunda sayısız incelikler öğretir Dıranas. (...)

Büyük ve unutulmaz şiirlerini hep vecd anlarında yazmış gibidir Dıranas. İlk anda, masabaşında yapılmış disiplinli bir imge ve mısra çalışmasının ürünleri olduklarını düşünmeyiz onun şiirlerinin. Sanki o çaba, şiir ortaya çıktıktan sonra yapılan bir düzenleme gayretinden başka bir şey değildir. Ahmet Muhip'in, mısra sayısının değil ama derinlik ve yoğunlukça büyük şiirlerini okurken, ruhundaki çalkantıları esrime anlarında kâğıda dökmüş olduğu izlenimini alırız. Şiirsel yükü ve değeri o yüzden olağanüstüdür "Köpük"ün, "Büyük Olsun"un, "Balad"ın, "Kar"ın, "Uyku"nun, "Bulutlar"ın, "Her Şeyin Uzaklaştığı Saat"ın, "Ayaklar"ın, "İki Yalnız Ağaç"ın, "Kargalar"ın ve diğer vecd şiirlerinin... (...)

Dıranas, klasik ölçüler içinde kalarak, başka bir söyleyişle vezinden ve kafiye den vazgeçmeyerek yaratıcı bir çabanın kapılarını zorlamış, böylece sözü süzüp damıtarak şiirleştirmiştir. Bu yanıyla o, modern bir klasiktir. Ahmet Muhip'in şiiri, klasik ölçüler içinde nasıl modern olunabileceğinin şiirimizdeki en tipik örneklerinden biridir. (...)

Taner Özmen, *Dıranas'ın Şiiri Üzerine Notlar*

vecd (vect): Sevgi ve heyecandan doğan coşkunluk, kendinden geçme; esrime.

1. Metinden ve biyografisinden yararlanarak Ahmet Muhip Dıranas'ın şiire yaklaşımını açıklayınız.
2. "Sözü süzüp damıtmak" ifadesiyle vurgulanmak isteneni *Kar* şiirinden örnekler aracılığıyla açıklayınız.

Bilgi Kartı

İmge

Şiirde dile getirilmek isteneni daha canlı, daha etkili, duyumsanabilir, göz önüne getirilebilir bir biçimde anlatmak için özgün bağdaştırmalar yoluyla kurulan zihinsel tasarımlar ve kelimelerle yaratılan görüntülerdir. İmgeler çoğu zaman bir söz sanatıyla beraber oluşur.

Çocuk e harfine yaslanmış uyuyordu.

Teşbih
(Benzetme)

Aralarında ilgi bulunan varlık veya kavramlardan nitelikçe zayıf olanın kuvvetli olana benzetilmesidir.

Bin atlı akınlarda çocuklar gibi şendik

Mecazımürsel
(Ad Aktarması)

Bir sözün, benzetme amacı güdülmeyen, başka bir sözün yerine kullanılmasıdır.

Tanburi Cemil Bey çalışıyor eski plâkta.

Teşhis
(Kişileştirme)

İnsan dışındaki varlık ve kavramlara insana ait duygu ve davranış özelliklerinin yüklenmesidir.

**Kaldırımlar çilekeş
yalnızların annesi**

Nida
(Seslenme)

Şiirde coşku, heyecan, şaşkınlık, acı, öfke vb. duyguları belirtmek için genellikle "hey, ey, ya..." gibi seslenme ünlemlerinin kullanılmasıdır.

Arkadaş! Yurduma alçakları uğratma, sakın.

Tezat
(Karşıtlık)

Birbirine karşıt duygu, düşünce, hayal ve durumları ifade eden kavramların bir arada kullanılmasıdır.

Ağlarım hatıra geldikçe gülüştüklerimiz.

Telmih
(Hatırlatma)

Geçmişteki önemli bir olay veya kişiye şiirde yer verilmesidir.

Tahir olmak da ayıp değil Zühre olmak da

Hüsnütalil
(Güzel Nedene Bağlama)

Bir olayın gerçek nedeninin dışında güzel bir nedene bağlanmasıdır.

Ve güldün rengârenk yağmurlar yağdı

Tecahülüarîf
(Bilmezden Gelme)

Herkesçe bilinen bir gerçeğin bilmezden gelinmesidir.

Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz?

Sıra Sizde

Kar şiirini imge, çağrışım ve söz sanatlarını tespit etmek üzere yeniden dinleyiniz.

1. Yukarıda verilen bilgi kartlarından da yararlanarak **Kar şiirindeki imge, çağrışım ve söz sanatlarını yazınız.**

2. **Tespit ettiğiniz unsurların şiir dilinin oluşmasına ve metnin anlamına katkısını açıklayınız.**

Yorumluyorum

Aşağıdaki şiirden yararlanarak çalışmayı yapınız.

SİTÂRE

(...)

Seninle konuşurken Sitâre

Aklıma yıldızlar dökülüyor

Bir çâresiz Zühre oluyorsun Babil caddelerinde

Ateş gözlü kahinler koşuyorlar arkandan

Binlerce meşalenin ışığı kımıldıyor saçlarında

Gökyüzü salkım salkım

Zigguratlar tıklım tıklım

Dönüp dolaşıp dudaklarına takılıyor aklım

Ah benim bu akıldan sıyrılmış aklım

Kimi gün boşlukta konacak yer bulamayan

Kimi gün inatçı yosunlar gibi kepez diplerine yapışan aklım

Gözlerine baktığım zaman Sitâre

Bütün çöllere ay doğuyor

Yoldaş ediyorum kendime İmrül Kays'ı Antere'yi A's'âyı

En kuytu vahaları dolaşıyorum

(...)

Hangi vahaya gitsem çadırlar sökülmiş Sitâre

Çadırla su arasında bir cılga var

O cılgada nârin ayak izlerin var (...)

Dilaver Cebeci, Türkiye

sitâre: Yıldız. **cılga:** Patika.

Şiirdeki söz sanatlarını bularak bunların şiire katkısını belirtiniz.

Uyguluyorum

Dinlediğiniz şiirden ve aşağıdaki metinden yararlanarak çalışma basamaklarını uygulayınız.

Günlük dilin sözcükleri kullanılarak oluşturulan şiir dilinin nasıl olup da yoğun duyguları da beraberinde getiren anlamsal zenginlikleri tetikleyebildiği sorusu, insan dilini konu edinen pek çok araştırmacı için ilginç bir çalışma alanı olma özelliğini halen korumaktadır. Dilbilimden göstergebilime, edebiyattan estetiğe kadar uzanan geniş bir yelpazedeki bu tür çalışmaların ortak noktası, şiir diline yönelik bakış açılarının 'betimleyici/tanımlayıcı' olmasıdır. Herhangi bir dil olgusunu 'betimlemek' kadar, aynı olguyu insanın zihinsel süreçleriyle ilişkilendirerek 'açıklamak' da bilimsel yaklaşımın önemli bir boyutunu oluşturur.

Gürkan Doğan; Şiir Dili, Bağıntı ve Zayıf Sezdirimler

1

Öğretmeninizin rehberliğinde altı kişilik gruplara ayrılınız. Grup sözcülerini belirleyiniz.

2

Dinlediğiniz şiirdeki

- açık ve örtük iletileri
- ahenk unsurlarını
- ifadelerin günlük dilden farklılıkları
- duyguları
- söyleyici ile metin arasındaki ilişkileri
- söz sanatlarını

tespit etmek üzere bu unsurları gruplarınızdaki her bir arkadaşınızla paylaşınız.

3

Çalışmalarınızı yaptıktan sonra her grupta aynı görevi seçen arkadaşlarınızla bir araya geliniz.

4

Cevaplarınızı tartışarak ortak bir sonuca ulaşınız.

5

Daha sonra kendi grubunuza dönünüz.

6

Kendi görevlerinize ait sonuçları grup arkadaşlarınızla paylaşınız.

7

Çalışma sonucunda elde ettiğiniz bilgilerden hareketle şiiri oluşturan unsurların şiirin teması etrafında nasıl birleştiğini açıklayınız.

8

Şiirde kullanılan söz varlığının anlama katkısını değerlendiriniz.

9

Şiirdeki söz varlığının sözün etkili ve güzel kullanımı açısından önemini belirtiniz.

Çalışmalarınızı yürütürken sorumluluk bilinci ve dayanışma içerisinde olmaya özen gösteriniz.

Çıkış Kartı

Üç Yaz

Dinleme/izleme bölümünde yaptığınız çalışmalarda şiir türüne dair öğrendiğiniz veya önemli bulduğunuz üç özelliği yazınız.

1.

2.

3.

İki Sor

Şiir türüyle ilgili hâlâ merak ettiğiniz konulara yönelik iki soru yazınız.

1.

2.

Bir Paylaş

Yaptığınız çalışmalarda öğrendiklerinizle ilgili bir görüşünüzü arkadaşlarınızla paylaşınız.

1.

EDEBİYAT ATÖLYESİ-2 (ANLATMA)

YAZMA

Bu bölümde sizlerden yazma becerilerinizi geliştirmek üzere sözün etkili ve güzel kullanımına örnek oluşturacak nitelikte bir şiir yazmanız istenecektir.

Sıra Sizde

Aşağıdaki çalışmayı yapınız.

- Sözün etkili ve güzel kullanımını örnekleyecek bir şiir yazmak üzere işleyeceğiniz duyguyu/temayı belirleyerek aşağıdaki tabloya yazınız.
- Belirlediğiniz duyguyu/temayı ifade edebilecek kelimeleri ve kelime gruplarını aşağıdaki tabloya yazınız.

Seçilen Tema

Temayla İlgili Kelime ve
Kelime Grupları

Performans Görevi

Adı	Şairlik Yolunda
Amaç	Şiir yazabilme
Beceri	Yazma becerisi

Bu çalışmada sizlerden özgün bir şiir yazmanız istenmektedir.

ŞİİR YAZMA TEKNİKLERİ İLE UYGULAMA ÖNERİLERİ

Her becerinin bir tekniği olduğu gibi öğrenilebilir ve öğretilebilir bir olgu olan şiir yazma da bir teknik işidir. Nasıl ki ressam iyi bir resim çizebilmek için, heykeltıraş taşa şekil verebilmek için işinin gerektirdiği teknikleri öğreniyorsa şair de şiir yazmak için gerekli teknikleri bilmek durumundadır. “Nasıl şiir yazmalıyım?” sorusunun önem kazandığı bu durumda teknik uygulamalar yapmak, düşünce egzersizleri gerçekleştirmek şiir yazım sürecinde bireye önemli kolaylıklar sağlayacaktır. (...)

Bekir Yıldız, Serdarhan Musa Taşkaya, Şiir Yazma Teknikleri ile Uygulama Önerileri

- Bu parçadan ve daha önce şiirle ilgili öğrendiklerinizden yararlanarak aşağıdaki çalışmaları yapınız.
- Çalışmanızı yaparken aşağıdaki hususlara dikkat ediniz.
- Önceki etkinlikte belirlediğiniz tema ekseninde şiirinizde kullanacağınız unsurları aşağıdaki tabloya not ediniz.

Nazım Birimi	
Ölçü	
Ahenk Unsurları	
Başlık	
İletiler	
İmgeler	

- **Yazacağınız şiirin**

- amacını
- konusunu
- temasını
- hedef kitlesini

belirleyiniz.

Daha sonra şiirinizde kullanacağınız

- dil ve üslup özelliklerini
- görsel, işitsel öğeleri

belirleyerek şiir planınız için bir taslak oluşturunuz.

- Şiir yazma çalışmanızda kullanmak üzere duygu değeri taşıyan, anlam derinliği bulunan, ahenk içeren, kendi yaşamınızla ilişkilendirebileceğiniz kelime ve kelime gruplarını not ederek bir kelime havuzu oluşturunuz.
- Kelime havuzundan seçtiğiniz kelimelerle oluşturduğunuz kısa cümleleri arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Oluşturduğunuz plana uygun bir şekilde şiirinizi yazınız.
- Şiirinizi yazarken aşağıdaki adımları uygulayınız.
 - Şiirlerinizde duygularınızı özgün bir üslupla ifade etmeye çalışınız.
 - Belirlediğiniz söz varlığını bağlama ve hedef kitleye uygun bir biçimde kullanarak vermek istediğiniz iletiyi işlemeye çalışınız.
 - Şiirlerinizi paylaşmadan önce Türkçenin dil, anlatım, üslup özelliklerine; bağdaşıklık öğelerine, yazım ve noktalama kurallarına uygunluğunu kontrol ederek düzenleyiniz.
 - Yazdığınız şiirin anlam ve çağrışım değerini zenginleştirmek, duygusal yoğunluğunu artırmak için temaya uygun görsel ve işitsel öğeler kullanınız.
 - Sınıf içerisinde aynı tema çerçevesinde yazılan şiirleri belirleyiniz. Bu şiirleri temayı ele alış biçimlerine göre karşılaştırınız.
 - Şiirlerinizin son hâlini sınıf arkadaşlarınızla paylaşınız.

Oluşturduğunuz şiirinizi aşağıdaki alana yazınız.

Değerlendirme

Çalışmanız; Öz Değerlendirme Formu ve "yaratıcılık", "dil ve anlatım", "ahenk unsurları", "etkileycilik", "anlam ve çağrışım zenginliği", "yazım ve noktalama kurallarına uygunluk" vb. ölçütlere göre Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendirilecektir.

Yazma çalışmanızı aşağıdaki Öz Değerlendirme Formu'yla değerlendiriniz.

Performans görevinizin değerlendirileceği Dereceli Puanlama Anahtarı'na bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Öz Değerlendirme Formu

	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Kısmen	Hayır
1.	Şiirim için uygun bir tema belirledim.			
2.	Yazacağım şiirin amacını ve hedef kitlesini belirledim.			
3.	Duygu değeri taşıyan, anlam ve çağrışım derinliği bulunan, ahenk içeren, kendi yaşamımla ilişkilendirebileceğim kelime ve kelime gruplarını not ettim.			
4.	Not ettiğim kelimelerle bir kelime havuzu oluşturdum.			
5.	Belirlediğim söz varlığını bağlama ve hedef kitleye uygun bir biçimde kullandım.			
6.	Türkçenin dil, anlatım, üslup özelliklerine; bağdaşıklık öğelerine, yazım ve noktalama kurallarına dikkat ettim.			
7.	Şiirimde "Sözün Peşinde" temasında edindiğim söz varlığından faydalandım.			
8.	Şiirimde özgün ifadelere yer verdim.			
9.	Şiirimin anlam ve çağrışım değerini zenginleştirmek, duygusal yoğunluğunu artırmak için temaya uygun görsel ve işitsel öğeler kullandım.			
10.	Şiirimi arkadaşlarımla paylaştım.			

Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için "Kısmen" ya da "Hayır" seçeneklerini işaretlediğiniz becerilerinizi gözden geçiriniz. Eksikliklerinizi araştırarak ya da öğretmeninizden destek alarak tamamlayınız.

Sıra Sizde

Aşağıdaki soruları verilen metinlerden de yararlanarak cevaplayınız.

CAHİT SITKI TARANCI İLE BİR KONUŞMA

Nasıl yazdığımı ben de açıkça bilmiyorum, dersem şaşmayınız. Şiirdir bu, hiç belli olmaz. Yemek yerken veya yolda giderken bir mısra geliverir, galiba Valéry'nin yukarıdan inen mısraı gibi bir şey. Bakarsınız, o zamana kadar karanlık gördüğünüz bir dünya birdenbire aydınlanmış. Artık o mısra kılavuzunuz olur, yazacağınız şiiri, mevzuunu, şeklini, boyunu, posunu, hepsini o tayin eder. Ve o şiir bitinceye kadar siz işgal altında bir memleket gibisiniz. Dairede çalışmanızı, yemeğinizi, gezmenizi, uykunuzu ona tahsis etmek mecburiyetindesiniz. Şiir bitmeden bu hantise'den kurtulamazsınız. Bu arada kalbinizin, sinirlerinizin, kafanızın, hatta kollarınızın ve ayaklarınızın akıl sır ermez bir işbirliği hâlinde çalıştığını görürsünüz. Gerçekten güzel şiirlerdeki hayatiyet belki de buradan geliyor. Şiirle hayat arasındaki bu sıkı münasebete inandığım içindir ki, şiiri hiçbir zaman bir fikrin ispatı, bir davanın müdafası, bir felsefe takdimi sunulması olarak telâkki etmedim. Şiirin bünyesinin gerektirdiği bu bağımsızlık, şairlerin hürriyet aşkıyla da izah edilebilir. (...)

TDK Güzel Yazılar/Röportajlar

hantise: Saplantı.

ZİYA OSMAN SABA İLE BİR KONUŞMA

Tabii, bu notlarımdan, üzerlerinde çalışmaya değer bulmayıp attıklarım da olur. Bazı şiirlerse doğuştan uysal olurlar, birden aklıma gelmiş esas bir veya birkaç mısra vardır. En çok bir iki gün sonra bakarım, diyecek yok, bitmişler... Böylelerini, ekseriya, not etmeye bile hacet kalmaz. Not ettiklerim, yukarıda da söylediğim gibi, dik kafalılar, bana pes dedirtenler veya uzun olacaklarını sezdiklerimdir. (...)

TDK Güzel Yazılar/Röportajlar

1. Kendi şiir yazma sürecinizle yukarıda ismi geçen sanatçıların yazma sürecini karşılaştırınız.
2. Özgün yazar kimliğinizi oluşturmada yukarıdaki yazarlardan hangisini örnek alabileceğinizi gerekçeleriyle yazınız.

3. Bu çalışmadan hareketle özgün şiirler yazma hususunda belirlediğiniz yeni hedefleri açıklayınız.
4. Yazdığınız şiirleri sınıf ve okul panosunda sergileyiniz veya genel ağdaki güvenli ortamlarda paylaşınız.

Tema Sonu Değerlendirme

“Sözün Peşinde” temasında okuduğunuz, dinlediğiniz/izlediğiniz metinlerden ve yaptığınız çalışmalardan hareketle bir öğrenme günlüğü yazınız.

Öğrenme Günlüğü

Tarih: / /

Bu süreçte öğrendiklerim

Kendimi geliştirmek için çaba harcadığım konular

Bu süreçte ilerleme kaydettiğimi düşündüğüm konular

Pekiştirmem gereken konular

Bu süreçte iş birliği yaparak öğrendiklerim ve grubumun başarısına katkılarım

Daha detaylı incelemek istediğim konular

Bu süreçte öğrendiğim bilgilerden gelecekte kullanabileceklerim

2. Tema Ölçme ve Değerlendirme

1-4. soruları aşağıdaki broşüre göre cevaplayınız.

27 MART TİYATRO FESTİVALİ		
1. OYUN		
TİYATRO OYUNU	TÜRÜ: TRAJEDİ	KİŞİLER
KRAL LEAR YER: ŞEHİR TİYATROSU SAAT: 19.00 YAZAR: WILLIAM SHAKESPEARE (Vilyam Şekspir)	- Seyircide heyecan, korku ve acıma duyguları uyandırarak ruhu arındırmak amaçlanır. - Konusunu tarih ve mitolojiden alır. - Sahnede kaba söz ve davranışlara kanlı olaylara yer verilmez. - Üç birlik kuralına uyulur. - Kahramanları kral, kraliçe gibi soyular ve mitolojik varlıklardır. - Beş perdeden oluşur.	Kral Lear (Lir): Britanya kralı Goneril (Ganirıl): Kralın büyük kızı Regan: Kralın ortanca kızı Cordelia (Kordelya): Kralın küçük kızı Albani Dükü: Goneril'in kocası Cornvall (Kornvel) Dükü: Regan'ın kocası Fransa Kralı: Cordelia'nın kocası
2. OYUN		
TİYATRO OYUNU	TÜRÜ: KOMEDİ	KİŞİLER
CİMRİ YER: KÜLTÜR MERKEZİ SAAT: 19.00 YAZAR: MOLIÈRE	- İnsanların ve olayların gülünç yönlerini ortaya koyar. - Konusunu günlük hayattan alır. - Sahnede kaba söz ve davranışlara yer verebilir. - Üç birlik kuralına uyulur. - Kahramanları günlük hayattan seçilen sıradan insanlardır. - Beş perdeden oluşur.	Harpagon: Zorba bir aile reisi Cleante (Kilint): Harpagon'un oğlu Sinyor Anselme: Zengin aile dostu Valeri (Veliri): Anselme'nin oğlu La Fleche (Lö Fleç): Uşak Jacques (Cak) Usta: Aşçı Simon Usta: Tefeci
3. OYUN		
TİYATRO OYUNU	TÜRÜ: DRAM	KİŞİLER
VATAN YAHUT SİLİSTRE YER: DEVLET TİYATROSU SAAT: 19.00 YAZAR: NÂMIK KEMAL	- Hem üzüntülü hem de komik olaylar bir arada yer alır. - Konusunu tarihten veya günlük hayattan alır. - Her türlü olay sahnede yer alabilir. - Üç birlik kuralına uyulmaz. - Kahramanları her kesimden seçilebilir.	İslam Bey: Eserin başkahramanı Zekiye Hanım: İslam Bey'in sevdiği kadın Hanife Hanım: Zekiye'nin süt annesi Ahmet Sıtkı Bey: Miralay Rüstem Bey: Kaymakam

1. Selçuk Bey oğlu Harun'la birlikte beş perdeden oluşan üç birlik kuralına uygun, konusunu tarihten alan ancak kaba söz ve davranışların olmadığı, kahramanlarının soylu kişilerden oluştuğu bir oyuna gitmek istemektedir.

Bunun için gidecekleri tiyatro oyununu ve yerini belirtiniz.

2. Bir tiyatro oyunu yazacak olsaydınız broşürde belirtilen tiyatro türlerinden hangisini tercih ederdiniz?

3. Şehir Tiyatrosu ve Devlet Tiyatrosunda sergilenecek iki oyun arasındaki farklar nelerdir?

4. Bu broşüre göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Şehir Tiyatrosunda adı geçen oyundaki kişiler; soylular, krallar ve kraliçelerdir.
B) Kültür Merkezinde oynanacak adı geçen oyun, insanları güldürmek amacıyla yazılmıştır.
C) Devlet Tiyatrosundaki oyunda her türlü olaya sahnede yer verilebilir.
D) Şehir Tiyatrosu ve Kültür Merkezindeki oyunlar, üç birlik kuralına uyar.
E) Devlet Tiyatrosunda sahnelenecek oyunda, sadece üzücü olaylar ele alınmıştır.

5 ve 6. soruları aşağıdaki metin ve görselden yararlanarak cevaplayınız.

Mostar Köprüsü, Bosna Hersek

"Bir gezginin 'taş kesilmiş hilâl' diye tarif ettiği Mostar Köprüsü'nü tahrip edilmeden önce görmeyi ve en yüksek noktasından Neretva'nın coşkun sularında Mostar'ın 'geçmiş gecelerinden biri'ni seyretmeyi ne kadar isterdim! Yazık ki, kismetimde onu ilk defa 18 Ağustos 1995 gecesi yıkılmış hâliyle ve göz yaşlarının ardından görmek varmış; minaresi bir havan topu mermisiyle uçurulmuş Koski Mehmed Paşa Camii'nin avlusundan..." diyor Beşir Ayvazoğlu, *Alatav'dan Şardağı'na* gezi eserinde. İlerleyen sayfalarda Mostar Köprüsü'nün "Osmanlı Barışı'nın sembolü olduğuna değinerek bu yıkılmış hâliyle hoşgörüsüzlüğün ve barbarlığın sembolü gibi durduğunu, Neretva'nın soğuk sularındaki taşları bir bir çıkarıp yerlerine yine bizim koymamızı, onu onarmadan insanlığı onarmanın mümkün olmayacağını dile getiriyor. Mostar Köprüsü Türk şirketi ve mühendislerince onarılacak 2004'te kentin Boşnak ve Hırvat yakalarını yeniden kavuşturmuştur.

5. Gezi yazılarının hayata yansımalarına dair metinde dile getirilen yaklaşımlarla ilgili düşüncelerinizi yazınız.

6. Metinde geçen “taş kesilmiş hilâl” sözünden ne anladığınızı açıklayınız.

7-10. soruları aşağıdaki metinlere göre cevaplayınız.

Yirminci yüzyılın ikinci yarısında Kıbrıs Türklerine uygulanan baskılar ve yaşatılan zulümler, Türk halkı tarafından çeşitli eylemlerle protesto edilmeye başlanmıştır. Bu protesto eylemlerinin en büyüklerinden biri 1958 yılında İstanbul Beyazıt Meydanı’nda binlerce kişinin katılımıyla düzenlenmiştir. Bu miting, Kıbrıs’ta Türklere yaşatılan zulmün bütün Türkiye’de duyulmasını sağlamış ve Kıbrıs Türklerince büyük bir sevinçle karşılanmıştır. Kıbrıslı şair Özker Yaşın, *Kıbrıs’ta İki Osman* adlı şiirinde Türkiye’den yükselen bu çığlığa yer vererek Kıbrıs Türklerinin umutlarını diri tutmaya çabalamıştır.

İleriden
Üzerinde şanlı bayrağımız dalgalanan
Ve duvarları
Atatürk’ün fotoğrafları
İle süslü kahveden
Bir radyo sesi yükseliyor,
İstanbul’daki Kıbrıs Mitinginden.
Bir ses geliyor
Osman’ın kulağına derinden
Bir ses: “Kıbrıs’lı kardeşlerimiz” diyor,
Bir ses: “Bekleyiniz geleceğiz” diyor, (...)

Kazak şairi Mağcan Cumabay, Birinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye’deki kardeşlerinin yaşadığı acılara kayıtsız kalamamış, onlara yönelik duygularını *Alistığı Bavırıma (Uzaktaki Kardeşime)* adlı şiirinde dile getirmiştir.

Uzakta ağır azap çeken kardeşim
Solmuş laleler gibi kuruyan kardeşim
Etrafını sarmış düşman ortasında
Göl gibi gözyaşı döken kardeşim
(...)
Akmadı mı bizim için dupduru bulak
Şarıldayıp, gürül-gürül dağdan inerek
Hazırdı uçan kuş, kopan yel gibi
Dilesek bir bir atlar, tıpkı Burak (...)

7. Metinlerden yararlanarak Türk dünyasının birlik, beraberlik ve dayanışması hakkındaki düşüncelerinizi açıklayınız.

8. Tekrarlanan ifadelerin şiirlerin iletisine katkısını açıklayınız.

9. Kırım Türklerinden yazar İsmail Gaspıralı’nın Türk dünyasına yönelik sarf ettiği “Dilde, fikirde, işte birlik.” sözünde “dilde birlik” ifadesiyle anlatılmak istenen sizce nedir? Açıklayınız.

10. Türk dünyasını kapsayacak bir gezi turu düzenlemeniz istense tercihleriniz hangi ülke veya şehirler olurdu? Kitabın sonundaki Türk Dünyası Haritası’ndan da yararlanarak açıklayınız.

11-12. soruları aşağıdaki infografiğe göre cevaplayınız.

11. Aşağıdaki görselde bir gezi yazısında bulunması gereken hangi unsurlara yer verilmiştir?

12. Hatay'la ilgili verilen özelliklerden hangileri o bölgeye bir gezi düzenlemenizde etkili olurdu? Gerekçeleriyle yazınız.

13. İstiyorlar ki değer ölçümüzü onlar gibi Avrupa oyun yazarlığı ölçülerine uygulayalım. İstiyorlar ki onlar gibi biz de Avrupalı eleştirmenlerin kireçlenmiş yargılarını papağan gibi burada en iyi geveleyene bilgili eleştirmen, Avrupalı yazarların konusuna ve oyun çatısına en çok yaklaşıp usta yazar, Batı yönetmenlerinin sahne düzenini ezberleyip burada tıpkısını taklit edene güçlü yönetmen diyelim. Kısacası yapıtı ile, sahneye kotarılışı ile, oynanışı ile bize özgü bir tiyatro üslubuna giden her çabalamaya karşılar.

Parçaya göre yazarın yakındığı tutum nedir?

14. Tanzimat Dönemi'nden itibaren önce sarayda sonra da toplumda yer edinmeye başlayan Batı tarzı tiyatronun ülkemizdeki gelişiminde Padişah Abdülmecit'in önemli bir yeri vardır. İlk defa Müslüman oyuncuların sahneye çıkması Tanzimat Dönemi'nde saray çevresinde gerçekleşmiş, Batılı anlamda ilk Müslüman profesyonel tiyatro oyuncusu olarak bilinen Ahmet Necip Efendi, Güllü Agop'un Osmanlı Tiyatrosunda oynamış ve ilk Türk tiyatro adamı olarak değerlendirilen Ahmet Fehim Efendi yine bu dönemde kendisini sahnede göstermiştir. Osmanlı Dönemi'nde bir tiyatro okulu olarak kurulan Darülbeydi; Fransa'dan getirilen Mösyö Antuvan'ın hazırladığı esaslara uygun olarak kız-erkek 300 öğrencinin hem teorik hem pratik eğitim göreceği bir müzik ve tiyatro okulu olarak kurulmuş, Devlet Tiyatrosu ortaya çıkıncaya kadar Türk tiyatro tarihi açısından en önemli basamaklardan biri olmuştur.

Bu parçadan hareketle aşağıdakilerin hangisine kesinlikle ulaşılabılır?

- A) Osmanlı Dönemi'nde Türk tiyatro hocası yetişmemiştir.
 B) Osmanlı Dönemi'nde tiyatrolarda erkek oyuncular çoğunluktadır.
 C) Osmanlı Dönemi'nde tiyatro oyuncularının çoğunluğu yabancıdır.
 D) Tanzimat Dönemi'nde ilk tiyatro oyuncular yüksek zümredendir.
 E) Mösyö Antuvan, Osmanlı Dönemi'ndeki ilk tiyatro hocasıdır.
15. Evliya Çelebi Seyahatnamesi; XVII. yüzyıl Osmanlı coğrafyasına yönelik araştırma yapacaklar için çok zengin bir tarih, etnografya, coğrafya, folklor kaynağıdır. Evliya Çelebi; eserinde, gezip gördüğü Avrupa, Asya ve Afrika topraklarının, neredeyse bütün bir XVII. yüzyıl Osmanlı coğrafyasının en ilgi çekici yönlerini aktarır. Seyahatnamede mübalağa ile karışık tatlı bir anlatım, geniş ve ayrıntılı tasvirler, enteresan ve kimi zaman inanılması güç olaylar dikkat çeker. Seyyah, gördüğü memleketlerin ve temasta bulunduğu milletlerin hemen bütün özelliklerini anlatırken eşsiz ve sınırsız bir gözlem, izlenim ve merakın örneklerini verir. Şehir ve kasabaların camileri, kaleleri, hanları, hamamları, kervansarayları, medreseleri, yolları, köprüleri vb. onun eserinde bütün yönleriyle ele alınmıştır. Yakından tanıdığı devlet adamları ve yakından temas ettiği devlet işleri hakkında da azımsanmayacak oranda bilgi aktarmıştır.

Bu parçaya göre Seyahatname ile ilgili

- I. Evliya Çelebi eserini yazarken, yalnız gözlemleriyle yetinmeyip farklı bilim dallarından da yararlanmışır.
 II. Evliya Çelebi, XVII. yüzyılda kaleme aldığı eserinde, gezdiği yerlerin tarihi ve coğrafi özelliklerini araştırarak yazmıştır.
 III. Eser, sosyal bilimler bakımından önemli bilgiler içerir.

yargılarından hangilerine ulaşılabılır?

- A) Yalnız I
 B) Yalnız III
 C) I ve II
 D) I ve III
 E) II ve III

Temayla ilgili daha fazla soru içeriğine bu karekodan ulaşabilirsiniz.

3. TEMA

OKURUN DÜNYASI

1. METİN TAHLİLİ (ANLAMA)

► OKUMA

- Hikâye (Menevşeler Ölmemeli)
- Deneme (Müslüman Saati)

► DİNLEME/İZLEME

- Belgesel (Ahmet Uluçay)

2. EDEBİYAT ATÖLYESİ (ANLATMA)

► KONUŞMA

- Belgesel Üzerine Konuşma

► YAZMA

- Hikâyeyi Yeniden Kurgulama

► Anahtar Kavramlar

• öyküleme	• açıklık
• betimleme	• duruluk
• açıklama	• akıcılık
• tartışma	• yalınlık
• tanımlama	• özgünlük
• karşılaştırma	• edebî dil

Bu temada sizlerden

Metin Tahlili (Anlama) bölümünde

- edebî eser ile okur arasındaki etkileşimi,
- edebî eserin okurun anlam dünyasında tamamlandığını,
- edebî eserlerin okurun yaşam pratiklerinde karşılığının olabileceğini,
- düşüncüyü geliştirme yolları ve anlatım biçimleri ile anlatım özelliklerini,
- hikâyenin yapı unsurlarını,
- deneme türünün özelliklerini,
- belgesellerin özelliklerini

öğrenmeniz beklenmektedir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma) bölümünde

- hikâyeyi yeniden kurgulama çalışması,
- belgesel üzerine konuşma çalışması

yapmanız beklenmektedir.

Temanın dijital
versiyonuna
bu karekoddan
ulaşabilirsiniz.

Tema sunusuna
bu karekoddan
ulaşabilirsiniz.

Ölçme ve değerlendirme kapsamında

- çalışma yaprağını ve kontrol listesini doldurmanız,
- karşılaştırma tablosu ve çıkış kartlarını doldurmanız,
- öz değerlendirme ve akran değerlendirme formlarını doldurmanız,
- kavram haritası oluşturmamız,
- kısa cevaplı ve açık uçlu soruları cevaplamanız,
- performans görevlerini yerine getirmemiz,
- öğrenme günlüğü tutmanız,
- ölçme ve değerlendirme sorularını yanıtlamanız

istenmektedir.

Temaya Başlarken

Oğuz Atay'ı konu alan çok modlu metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

Oğuz Atay'la ilgili çok modlu metne bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

1. Oğuz Atay'ın okurlara "Ben buradayım ey okuyucu! Sen neredesin?" şeklinde hitap etmesinin nedenleri neler olabilir?

2. Edebî metinlerin oluşturulmasında sanatçının anlaşılma kaygısının rolünü açıklayınız.

3. "Belki yaşadığını sandığı hayat bir rüyadan ibarettir, uyandığı zaman o da bütün gerçekleri görecektir. Ya da herkes uyumaktadır da onun yaşadığı gerçektir." sözünü yazar-okur etkileşimi bağlamında yorumlayınız.

4. Kendinizden bir şeyler bulduğunuz eserler mi, başka dünyaların kapılarını aralayan eserler mi ilginizi çeker? Gerekçeleriyle açıklayınız.

5. Kitap fuarlarının okurun dünyasının şekillenmesinde ne gibi etkileri olabilir?

6. Bir kitabı okumaya karar vermenizde etkili olan hususlar nelerdir?

7. "Maksim Gorki, fırıncı çıraklığı yıllarında, Tolstoy'un bir hikâyesini okurken, öylesine kendinden geçer ki, acaba kâğıdın içinde büyüdü bir şey var mı diye havaya kaldırır bakar."

Mehmet Kaplan, *Kültür ve Dil*

Maksim Gorki'nin yaşadığı durumu eser-okur etkileşimi bağlamında yorumlayınız.

8. Doğa, okunacak bir kitap olarak ele alınsaydı okuruna hangi mesajları verirdi?

METİN TAHLİLİ-1 (ANLAMA)

OKUMA

Konuya Başlarken

Aşağıdaki metinlerden yararlanarak soruları cevaplayınız.

1. Metin

ODALARDAN BİRİ

Fenerin ışığı yolun üstüne bir daha düştü; Suat uzaklaşmış bile; tek balığını sallıyor elinde. İstasyona 7 dakikada, evine 10 dakikada varır. Döndüm. Denize inen yolun başında ışığın sandalı aydınlatmasını bekliyorum. Sandal kırpıntılı ışığın içindeyken atıyorum balığı. Küt, kof, katılmış katılığının sesi geliyor. Eve gitmek uzun sürer. En azından 15 dakika, üşeniyorum. Usaç geldi bu yoldan. Babam kızmış, kapının sürgüsünü gene sürdürmüştür anneme. Otele gitsem. Ömrümde giremedim, gıcırtılı, esnedi esneyecek gibi duran kapısından içeri. Yıllardır da geçerdim önünden. Ne zaman gelecektim sanki. Yatağımı, evimi severdim şimdiye kadar, oda demeli, oda demek daha doğru olur. Odamı, yalnız odamı severdim. Ondan da soğuttular sanki beni. Garip olacak, kılığım da pek uygunsuz, aldırma. Kapı sürgülü olsa bile bodrum penceresinden girerdim. O da olurdu. Otel, oteli denemeli. Yeni bir oda görürüm, sırası gelmişken... Param var. Nüfus cüzdanım yanımda değil. O gerekli sanırım. Adama, Sarıkuyumluyum da diyemem, evine gitseydin der, inanmaz da kapının sürgülenmesi hikâyesine, kuşkulandır, inansa bile bir türlü otelin önünden geçemem bir daha. En iyisi açıkça yanıma almadım, demek. Balığa çıktık derim. Lâf olsun diye zaten birer balık çektik Suat'la. O, eli boş dönmesin diye aldı yanına. Eve götürür, tel dolabının orta yerine yerleştirir. Ailece paylaşacak olsalar, bir tadımlık bile düşmez her birine. Bilemedin, kedinin önüne attırır büyük hanım. Ama balığa çıkan Suat, balıkla dönmüştür eve. Anam bilir niye çıktığımı denize. Bir şey söylemeyi de Dilâver Hanımlığına yediremez. Balığı attım zaten. Ölü eti ne yapayım. Otelde gülerlerdi tek balığı görseler. Hem onlara ne? Gider yatarım. Dertleri künne ise ezbere okurum. Köyün yabancıysa olsam eski mahalledeki oteli bilir miydin sanki? Gideceğim. Amma da çabuk yürümüşüm. Gömlek sırtıma yapışıyor. Yıvışık bir ter sırtımın ortasından belime iniyor. Geldim. Eski mahallede oturmadığımıza göre adam belki de tanımaz beni. Neyse ne gireceğim. (...)

Bilge Karasu, *Troya'da Ölüm Vardı*

2. Metin

Bana sor sevgili kâri', sana ben söyleyeyim,
Ne hüviyyette şu karşında duran eş'ârım:
Bir yığın söz ki, samîmiyeti ancak hüneri;
Ne tasannu' bilirim, çünkü, ne san'atkârım.
Şîr için "göz yaşı" derler, onu bilmem, yalnız,
Aczimin giryesidir bence bütün âsârım!
Ağlarım, ağlatamam; hissedirim, söyleyemem;
Dili yok kalbimin, ondan ne kadar bîzârım!
Oku, şâyed sana bir hisli yürek lâzımsa;
Oku, zîrâ onu yazdım, iki söz yazdımsa.

Mehmet Akif Ersoy, *Safahat*

kâri': Okur.

eş'âr: Şiirler.

tasannu: Sanat yapmak.

giryeye: Gözyaşı.

âsâr: Eserler.

bîzâr: Usanmış.

3. Metin

DÜŞE ÇAĞRI

Evet, severim gerçekçi edebiyatı, gerçekçi sanatı, bütün çıgırlar arasında onun en üstün olduğuna inanırım. Ama düşünüyorum da: "Bizi alıp düşler acununa götüren bir edebiyat da gerekli değil mi?" diyorum. Bugünün birçok yazarları sanatın toplumsal görevi üzerinde türlü türlü sözler söylüyorlar. Okurları düşler acununa alıp götürmek de edebiyatın toplumdaki görevlerinden biri değil midir? Bir gerçek içinde yaşıyoruz, duvarlarını yıkıp aşamadığımız bir gerçek içinde. Onun da güzellikleri var elbette, ama pek alıştığımız için göremiyoruz, tadamıyoruz o güzellikleri. Edebiyat, sanat bize o güzellikleri sezdirsin... Madame Rachilde'in "Güneş satıcısı"nı (le Vendeur du Soleil) bir türlü unutamam, çok anlattım onu okurlarıma, bir kez daha anlatayım: Paris'in bir köprüsü üzerinde bir satıcı, bağılıyor, dil döküyor, sattığı nesnenin eşsiz güzelliklerini anlatıyor. Başına toplananlar merakla bekliyorlar: nedir acaba o adamın sattığı? En sonunda söylüyor: "Size güneşi, her gün gözlerinizin önünde duran, ama sizin bakmadığınız, güzelliğini göremediğiniz güneşi satıyorum. Bakın! bakın! sizin bütün hulyalarınızdan güzel değil mi?" Dinleyenlerin çoğu omuzlarını silkip gidiyor, ancak bir iki kişi: "Sahi ne de güzelmiş!" diyorlar. (...)

Nurullah Ataç, *Günlerin Getirdiği*

1. Birinci metinde anlatıcının kendi kendisiyle konuşmasının okurun anlam dünyasına katkıları nelerdir? Açıklayınız.
2. Birinci metinde "ben dili" kullanılmış olmasının yazar-okur etkileşimi üzerindeki etkileri neler olabilir? Gereçekleriyle açıklayınız.
3. İkinci metni dilin anlatım imkânları ve şiirde imgenin ortaya çıkış sebepleri açısından değerlendiriniz.
4. Üçüncü metinde yazarın edebiyata yüklediği işlev nedir?
5. "Size güneşi, her gün gözlerinizin önünde duran, ama sizin bakmadığınız, güzelliğini göremediğiniz güneşi satıyorum."

Her gün karşılaştığınız ancak hayatın meşgalesi içinde fark edemediğiniz varlık, durum, olaylar neler olabilir? Yukarıdaki cümleden yararlanarak sınıfta bu durumlarla ilgili bir beyin fırtınası gerçekleştiriniz.

6. "Bana sor sevgili kârî, sana ben söyleyeyim,
Ne hüviyyette şu karşında duran eş'ârım:
Bir yığın söz ki, samîmiyeti ancak hüneri;
Ne tasannu' bilirim, çünkü, ne san'atkârım."

Yukarıdaki dizelerde Mehmet Akif Ersoy, şiirinin sanatsal niteliğindense içtenliğine dikkat çekmiştir. "Sanatın Dili" temasında edindiğiniz bilgilerden de yararlanarak sanat eserinde içtenliğin ve estetiğin okurun dünyasındaki karşılığına ilişkin düşüncelerinizi açıklayınız.

7. "Evet, severim gerçekçi edebiyatı, gerçekçi sanatı, bütün çıgırlar arasında onun en üstün olduğuna inanırım. Ama düşünüyorum da: "Bizi alıp düşler acununa götüren bir edebiyat da gerekli değil mi?" diyorum."

Üçüncü metinden alınan bu ifadelerden yola çıkarak ilk iki metne yönelik hangi tespitler yapılabilir? Açıklayınız.

Sıra Sizde

Hikâye türünün size çağrıştırdığı kavramları aşağıdaki bilgi haritasında boş bırakılan yerlere yazınız.

Aşağıda okuma sürecinize ilişkin bir kontrol listesi verilmiştir. *Menevşeler Ölmemeli* adlı metni okuma süreciniz aşağıdaki ölçütlere göre öğretmeniniz tarafından değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi		
Ölçütler	Evet	Hayır
Okumaya uygun bir ortam oluşturdu.		
Okuma amacını belirledi.		
Kendisine uygun bir okuma stratejisi seçti.		
Okuma sürecini olumsuz etkileyebilecek iletişim engellerini ortadan kaldırdı.		
Anlamını bilmediği kelimeleri ve kelime gruplarını not aldı.		
Anlamadığı yerlerle ilgili sorular sordu.		
Önemli gördüğü yerleri not etti.		
Metindeki bilgiler ile ön bilgileri arasında bağlantı kurdu.		

Okumayı Yönetme

Aşağıdaki okuma metnine hızlıca göz atınız. Metinden ve görselden yararlanarak soruları cevaplayınız.

1. Hikâyenin başlığından ve görselden yararlanarak metnin içeriği hakkında tahminlerde bulununuz ve metne yönelik sorular oluşturunuz.
2. Kişinin içinde bulunduğu ruh hâli; varlık, olay ve durumlara bakışını nasıl etkiler? Açıklayınız.
3. Yazacağınız bir hikâyede çiçeklerin sembolik anlamlarından yararlanmanız istense hangi çiçekleri tercih edersiniz? Açıklayınız.

Anlam Oluşturma ve Çözümleme

1. OKUMA METNİ (ANA METİN)

Menevşeler Ölmemeli hikâyesini notlar alarak okuyunuz.

MENEVŞELER ÖLME MELİ

Kar uyuşuk, isteksiz ve zevksiz yağıyordu. Hava, gökyüzü ile yeryüzünün arasını dolduran boşlukta katılaşmış, zaman katılığına erimişti ve kar bu katılıkta, ancak boğulmamak için uykuda ve düşsü sallanıyordu. Gökle toprak arasında bir bocalayıyordu bu. Akşam oluyordu; şehir, bütün bu donmuşluk arasında ışıklarını yakmış, bilmediği bir geceye hazırlanıyordu.

Şehrin, gidip gelen -bir geniş kaldırımın üstünde gidip gelen- bunca insanının içinde bir kişi vardı ki kara benziyordu. Ötekiler kendilerinden olmayan bu adamın farkında bile değillerdi. Gidişlerinde kendileri, gelişlerinde yine kendileri vardı.

Adam, delikanlı sayılabilecek bir yaşıydı. Belki, yılların aslında pek uzun olmadığını yeni anlamıştı. Bir adımı, yılların kısalmağa başladığı çağa atılmıştı; öteki adımı henüz uzun yılların çağındaydı. Adımlarının arasında boşluk pek uzun değildi; dardı daha. Geniş yüzü yumuşak, bu yumuşaklık içinde derinleşen gözleri bilinmeyen yollarda yitmiş çocuk gözleriydi. Kaşları, gözlerini büsbütün yalnız bırakmıştı. Sanki gözlerden kaçıyor, kaşları; burnuyla alınının birleştiği noktada birbirini itiyor, sona doğru, yorgun düşüyordu.

Kar, kışın son karı olabilirdi; belki de gecenin sonunda güçlü ve güzel bir ilkyaz birdenbire fışkıracaktı. Akşam şehrin boğuculuğunu, şu gidip gelen kişilerin kötü

kendiliklerini biraz olsun güzelleştiriyorsa, sonunda sabaha dönerken getirebileceği ilk yazdandı. Akşam karanlığının ve yağın karın isteksizliğinin arkasında, belli belirsiz de olsa bu umut saklıydı.

Durdu adam. Niçin, neden olduğunu bile bilmeden durdu, içinde birşey durdurmuştu onu; ayaklarına asılmıştı. Dört bir yanından bir sürü geçiyordu, ister istemez bu kalabalık yüzlere baktı. Bilinmeyen yollarda yitmiş çocuk gözleri bir garip irileşiyordu. Sanki bütün bu kalabalığı içine alacaktı; yağın karı içine alacaktı; akşam karanlığını, yanan ışıkları, şehrin yollarını ve evlerini... sonra gök yüzünü içine alacaktı. Üşümemişti bunların hiçbiri, biliyordu, ama ısıtacak; ısıtırken ısınacaktı. Nedense küçüldü gözleri durup dururken; eskisinden de küçük küçüldü. Hava dökülmüş paltosunun cebindeki elleri terledi. Terli elleri, kendiliğinden bükülüp yumruk oldu. Kötü bir sıcaklık bütün bedenini sardı. Yüreği, yerinde, daralıp sıkıştı. Yumuşak geniş yüzü de gerilmiş, kapkara bir deri olarak daralmıştı. Yüzler yabancıydı çevresinde; gözler yabancıydı ve gülüşler büsbütün yabancıydı. Onun geldiği yerdeki insanların yüzleri hiç böyle değildi... Onun geldiği yerdeki gözler böyle bakmaz, gülüşler böyle yaban ve soğuk, yüzlere yapışıp kalmazdı ve akşamlar karanlığını böylesine merhametsiz bir bencillikle şuraya buraya sıvamazdı. Onun geldiği yerde bir kadın vardı, şu geçen kadınlar gibi karanlık ve karlı değildi; ilkyazdan uzak, kışa yakın gülümsemezdi.

Yüreği, gözleri, yüzü ve kaşlarıyla adam, bir kurtuluş umuduyla, başını gelip geçenlerden gök yüzüne doğru kaldırdı. Evlerin pencerelerinde; karanlığa karşı, pembeden açık kırmızıya doğru ışılan pencerelerde bir kurtuluş umudu olabiliirdi. Bulamadı. Pencerelere ve perdelerle de karanlık ve kar, yavaş yavaş sıvanıyordu.

O zaman kaçmağa başladı adam.

Gelip geçenler, az önce aralarında onlar gibi yavaş yavaş yürüyen, sonra birdenbire durup kendilerine irileşmiş gözlerle bakan adamın nasıl farkında olmadırsa, kaçışını da fark etmediler. Hatta bir ikisine çarptığı, bir kaçının yürüyüşüne engel olduğu halde üstünde durup düşünmediler de, bu kalabalık içinde böylesine yaban ve sersemcesine yürüyen bir adama ayakkabılarına bastığı, yürüyüşlerine engel olduğu için kızdılar. Fakat bu kızış, sürekliliği ile olsun hiç değilse, ilgilenilmiş bir kızış değildi. Çok az sürmüştü; hemen unutulmuştu.

Adam öylece şehrin son evlerine kadar kaçacaktı belki. Taa ki insanlarıyla, evleriyle, hatta havasında ve suyunda büyüdüğü için gerçekliklerini yitirip insanlaşmış, evleşmiş ağaçlarıyla şehir gerilerde kalıncaya kadar kaçacaktı. Gök yüzüyle yer yüzünün arasını gerçek ağaçlardan, gerçek topraklardan başka bir şeyin doldurmadığı bir yerde duracaktı. Işıkların yalan olmadığı, akşam karanlığının yalan söylemediği, gökyüzünün ve yeryüzünün bütün açık yürekliliğiyle sere serpe göründüğü bir yerde ancak soluk alabileceğini, içinde biriken kiri ve tortuyu dökebileceğini umuyordu.

Bu umuş yarı yolda kaldı.

Bir dört yol ağzında -gelip geçenler azalmıştı- bir ses durdurdu onu bu defa. Cılız, korkak, küçük bir ses. Ama cılızlığına, korkaklığına, küçüklüğüne rağmen gizli bir umutla yığitti. Adam elinde olmadan döndü. Gözleri, çarpıntılı bir sevinişle sesin geldiği yeri aradı. Tam köşede, sesi gibi cılız bir çiçekçi büzülmüştü. "Menevşeler!.. Mor menevşeler!.. Üç demet kaldı.. üç..."

Adamın gözlerindeki çarpıntılı seviniş yüreğine ve damarlarına geçmişti. Çiçekçiye doğru yaklaştı. Kar durmuştu sanki; akşam sabaha dönmüş söz verdiği ilk yazı getirmişti.

Çiçekçi, hızla geçip giden adamın önce durduğunu, sonra dönüp geldiğini görünce, yarısı yırtık paltosuna sarınmağı da unutmuş, üç demet menevşeyi, epey zamandır bir arada tutmaktan üşüyüp katılaştan ellerini adama doğru uzatmıştı.

Sesi daha çok umutlandığı için olacak, iyice yığıtılmışı benziyordu. "İlkyazı getiriyor menevşelerim beyim. Mor menevşelerim!.. Üç demet kaldı..."

Adam, yanına iyice yaklaşıncı daha cesur: "Üç demetle bir ilkyaz götürün beyim" dedi; "Bunlar çiçek değil güneştir. Bakın!..."

Adama doğru uzatmıştı. "Sıcaklıktır bunlar beyim. Hanımınızı sevindirir! İlkyaz kokusudur bunlar..." Adam almazsa diye, korkuyordu, belliydi; ben bunları sata-mazsam, böyle beklersem bu köşede, karanlık çökerse diye korkuyordu. Adamın ikircikli duruşundan, umutsuzlaşan sesinden menevşeleri satamayacağını san-mıştı.

Oysaki adam hiç de çiçekçiyi umutsuzlaştıracak gibi değildi. Geniş yüzü yumuşa-mıştı yine. Gözleri derinleşmişti, ıslıl bakıyordu; en az menevşeler kadar ısıtıcı idi. "Kaç para bunlar?"

Bu ses sadece çiçekçiyi sevindirmemiş, uyuşuk yağın karı keyiflendirmiş, katı karanlığı neşelendirmişti birden. Ve adamın menevşelere doğru uzanan eli çi-çekçinin üşümüş elini ısıtmıştı. Çiçekçi, ya almadan giderse bu da?. korkusu için-de bir çırpıda "Beş lira beyim" dedi. "Üçü beş lira. Bir ilkyaza beş lira çok mu?"

Adamın parmakları menevşelerdeydi.

Çiçekçi yorgun, umutsuz "Ama siz ne verirsiniz... akşam; görüyorsunuz. Son ar-tık bunlar da. Ne verirsiniz." diye menevşeleri bıraktı adamın ellerine.

Adam, menevşelerin morluklarını incitmekten korkarak okşarken çiçekçi ko-nuşsun istiyordu; daha çok konuşsun, bu konuşma daha da uzasın; çiçekçi yo-ruluncaya, kar duruncaya, gece bitinceye kadar sürsün istiyordu. Ve o gelinceye kadar. O, uzakta kalan şimdi; inanmadığı, güvenmediği için kendisiyle birlikte gel-meyen, orda kalan kadın... Ama çiçekçinin korkusunu ve üzüntüsünü anlayınca, böyle bir şeyin olmayacağını; karın durmasının, gecenin bitmesinin ve o kadının gelmesinin imkânsızlığını anladı. Üstelik çiçekçi de hemen yorulacaktı; öyle gö-rünüyordu.

Cebinde, deminden beri buruşan kâğıt parayı çıkarıp verdi çiçekçiye. Bütün bir on liralıktı ve hemen hemen kalan son parasıydı. Menevşeleri, solar uçup gider korkusuyla yavaşça aldı.

Gidiyordu.

Çiçekçi, "Beyim" dedi. "Beyim paranın üstü...."

Adam, yolun öte tarafına geçmişti. Dönüp bakmadı bile. İçinde, bütün damarlar-na yayılan hoş bir sıcaklık buğulanıyordu. Yüreği, eski yerinde ve o hoş sıcaklık içinde olabildiğine genişlemişti. Menevşeler iki avucundaydı. Yüreğinin üstüne doğru götürdü. Bir bu menevşeler vardı yer yüzünde şimdi; uzaklarda kalan bir kadın gibi bakan ve gülümseyen bu menevşeler; bir de kendisi. Başka hiç bir şey yoktu. Zaman silinmişti.

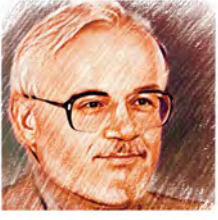
Ama uzun sürmedi bu da. Işığın altına gelince menevşeleri gözleriyle de sevmek istedi. Korktu; içi titredi. Menevşeler pörsüyordu. Boyunları bükülmüştü. Terle-mişlerdi. Kıvrılıyorlardı.

Deli gibi döndü, geldiği yana adam. Kocaman, korkak gözleriyle delirmiş gibi çi-çekçiyi aradı.

Çiçekçi yerinde yoktu.

Menevşeler ölecekti neredeyse. Zaman kapkara bir gece ve canavarlaşmış bir yalnızlıkla korkunçlaşıyordu.

Çiçekçiyi öteki yolda, yarısı yırtık paltosuna sarınmış ve büzülmüş, giderken gör-dü. Otomobillerin ölümsü hızını da hiçe sayarak koştu arkasından. Yetiştğinde

**Mustafa Necati
Sepetçioğlu
(1932-2006)**

Tokat'ta doğdu. Hikâye, roman, tiyatro ve deneme gibi türlerde eserler verdi. Tarihte devamlılık ilkesini benimseyen yazar; *Kilit, Anahtar, Kapı* romanlarıyla tanındı. Eserlerindeki yol gösterici tavrı sebebiyle çağımızın Dede Korkut'u olarak anıldı. Anadolu insanı, millî ve manevî değerler, modern insanın ruh hâli, Türk tarihindeki kahramanlıklar gibi temalarda eserler verdi. Şiirsel bir üslupla kaleme aldığı hikâyelerindeki tasvirler ve ruh çözümlemeleriyle dikkatleri çekti.

çiçekçi suçlu "Ama ben arkanızdan bağırdım beyim" diye yalvardı. "Paranın üstü için..."

"İstemem kalsın paranın üstü. Ben para için gelmedim. Ama ne olur al şu menevşeleri; ölecekler..."

Çiçekçi, adamın konuşuşundan ve bakışından korktuğu için daha çok, menevşeleri aldı. Adam, menevşelerin, çiçekçinin elinde birdenbire canlandığını gördü şaşırarak, "Ama nasıl olur?. Ölüyordu bunlar..."

Çiçekçinin iyice korkan yüzüne ve gözlerine aldırmadan rahat bir soluk aldı: "Ne yana gidiş baba?"

Çiçekçi şaşkın burnu ve çenesiyle, gideceği yeri gösterdi. Adam "Ben de gelsem" dedi. "Senin yanında azıcık yürüsem?. Sıkıldığın zaman söyle; dönerim."

Birlikte yürürlerken adam, çiçekçinin ellerinde canlanan menevşelere bakıyordu severek. Gözleri buğulandı. "Benim elimde ölüyordu az daha" diye mırıldandı. Çiçekçi, "Sana öyle gelmiş beyim" dedi. "Kimsenin elinde ölmez menevşeler. Herkesi severler; ilkyaz çiçeğidirler."

"Benim elimde herşey ölüyor" diye üsteledi adam; "Her şey... Onun için..."

Sustu. Soluk borusu tıkanır gibi olmuştu. Konuşmadılar.

Sonra adam sordu yine: "Evin var mı baba?"

"Var oğul. bir gözcük işte. Gecekondu. Teeee orda; tepede." Şehrin dışını gösteriyordu.

"Peki bekleyenin? Bekleyenin var mı?"

İşığın altındaydılar. Çiçekçi maviş maviş baktı adama. "Var" dedi. "Oğlan da kız da koyup gitti bizi; ev bark kurdular. Ama biz kaldık. Geç oldu bugün; köroğlunun gözü yollardadır."

Adam sapsarı oldu; titredi. Döndü birden. Gittikçe kararan sapsarı yüzüyle döndü. "Anladım" diye mırıldandı. Sesi bir yere takılmış gibiydi gırtlığında. "Benim avuçlarımda menevşeler niçin ölüyordu şimdi anladım."

Çiçekçi ışığın altında kaldı.

Adam karanlığa gidiyordu. *

Mustafa Necati Sepetçioğlu, Menevşeler Ölmemeli

Söz Varlığı

- Metinden alınan aşağıdaki kelimelerin anlamlarını bağlamdan yararlanarak tahmin ediniz. Tahminlerinizi TDK *Güncel Türkçe Sözlük*'ten kontrol ederek kelimenin sözlükteki karşılığını yazınız. Bu kelimelerin metne katkısını sözlü olarak ifade ediniz. Kelimeleri birer cümle içinde kullanınız.

hav	
ikircikli	
ilkyaz	
sere serpe	

TDK *Güncel Türkçe Sözlük*'e bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

tortu

yaban

2. Metinde yer alan “düşsü sallanıyordu”, “kaşları, gözlerini büsbütün yalnız bırakmıştı”, “bilinmeyen yollar-da yitmiş çocuk gözleriydi” gibi estetik ifadelere benzer örnekler tespit ediniz. Yazarın bu ifadelerdeki kelimeleri tercih etme nedenlerine yönelik tahminlerde bulununuz.

Sıra Sizde

- Öğretmeninizin rehberliğinde dört gruba ayrılınız.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
- Aşağıdaki soruları *Menevşeler Ölmemeli* metnine göre cevaplayınız. Cevaplarınızı grup sözcüleri aracılığıyla diğer gruplarla paylaşınız.
 1. Metinden betimleyici ve öyküleyici anlatıma örnek cümleler bularak bunların anlatıma katkısını açıklayınız.
 2. Hikâyedeki temel çatışma nedir?
 3. Metindeki sembolik öğeler nelerdir? Gerekçeleriyle birlikte açıklayınız.
 4. Hikâye kahramanının kişilik özelliklerini belirtiniz.
 5. Hikâyenin sonunda kahramanın anladığı hakikat nedir?
 6. İnsanın modern hayat karşısında konumlanışına anlatıcının bakış açısını açıklayınız.
 7. Hikâyede yer alan kişi, mekân, zaman ve olay örgüsünü kendi çevrenizle ilişkilendirerek aşağıdaki tabloya yazınız.

Kişi

Mekân

Zaman

Olay örgüsü

8. Hikâyedeki maddi-manevi, bireysel-toplumsal, gerçekçi-hayalî unsurları tespit ederek tablodaki ilgili alanlara yazınız.

Maddi Unsurlar	Manevi Unsurlar	Bireysel Unsurlar	Toplumsal Unsurlar	Gerçekçi Unsurlar	Hayalî Unsurlar

9. "Çiçekçi, adamın konuşuşundan ve bakışından korktuğu için daha çok, menevşeleri aldı. Adam menevşelerin çiçekçinin elinde birdenbire canlandığını gördü şaşırarak, Ama nasıl olur? Ölüyordu bunlar..."

Metnin bağlamından yararlanarak menevşelerin birdenbire canlanmasını yorumlayınız.

10. "Cebinde, deminden beri buruşan kâğıt parayı çıkarıp verdi çiçekçiye. Bütün bir on liralıktı ve hemen hemen kalan son paraydı. Menevşeleri, solar uçup gider korkusuyla yavaşça aldı.

Gidiyordu.

Çiçekçi, "beyim" dedi. "Paranın üstü...."

Hikâye kahramanı ve çiçekçi yukarıda verilen bölümde nasıl bir ruh hâli ve tutum içerisindedir ? Açıklayınız.

11. Yazarın duygu, düşünce ve tavırlarını yansıtan örnek ifadeleri tespit ederek tablodaki ilgili alanlara yazınız.

Duygu	Düşünce	Tavır

Çözümlüyorum

- Öğretmeniniz rehberliğinde dört gruba ayrılıңыз.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
- Aşağıdaki soruları *Menevşeler Ölmemeli* metnine göre cevaplayınız.
 1. Hikâyede verilmek istenen ileti nedir?
 2. Hikâyedeki başkarakterin özelliklerini değiştirseydiniz olay akışı bundan nasıl etkilenirdi?
 3. Hikâyenin iletisini başka bir edebî tür aracılığıyla vermeniz istense hangi türü tercih edersiniz? Gerekçesiyle açıklayınız.
 4. Hikâye daha kısa ya da daha uzun şekilde kaleme alınsaydı yazar ve okur açısından neler değişirdi?
 5. Okuduğunuz hikâyeden çıkarılması imkânsız olan unsur nedir? Gerekçesiyle açıklayınız.
 6. Hangi unsuru çıkarırsanız hikâyede verilmek istenen ileti değişmez?
 7. Kendi yaşantınızdan yola çıkmanız istense hikâyenin hangi bölümlerini nasıl kurgularsınız?
- Cevaplarınızı grup sözcüleri aracılığıyla diğer gruplarla paylaşınız.
- Grupların cevaplarını karşılaştırınız.
- Cevaplardan yola çıkarak hikâye türünün genel özellikleriyle ilgili bir kavram haritası oluşturunuz.

Yorumluyorum

Kadir Mevlâm seni ögmüş yaratmış
Çiçekler içinde birdir Menevşe
Bitersin güllerin hârî içinde
Korkarım yüzüne batar Menevşe

Yaz gelir de heveslenir bitersin
Güz gelince başın alır gidersin
Yavru niçin boynun iğri tutarsın
Senin derdin benden beter Menevşe
(...)

Bakmaz mısın Karacaoğlan hâline
Garib bülbül konmuş gülün dalına
Kadrin bilmeyenler alır eline
Onun için iğri biter Menevşe

Karacaoğlan

Mehmed Fuad Köprülü, *Türk Saz Şairleri*

Yakın dönemde kaleme alınmış bir metin olan *Menevşeler Ölmemeli* hikâyesi ile 17. yüzyıl halk şairlerinden Karacaoğlan'ın şiirinde menevşe motifinin kullanılmasını kültürel devamlılık açısından yorumlayınız.

Sıra Sizde

Kökler

"Hikâye Anlatmanın ve Efsanelerin Anlamı"

Kökler adlı çok modlu metne bu karekod-dan ulaşabilirsiniz.

Köken Bilimi (Etimoloji)

Bir dildeki kelimelerin kaynağını gösteren; ne zaman ortaya çıktıklarını, nereden geldiklerini, hangi evrelerden geçtiklerini araştıran, kelimelerin hem biçim hem anlam tarihini ele alan dil bilimi dalı.

Aşağıdaki soruları karekodda verilen *Kökler / Hikâye Anlatmanın ve Efsanelerin Anlamı* adlı çok modlu metinden yararlanarak cevaplayınız.

1. "Hikâyeler anlatırız. İlhamını uçsuz bucaksız bozkırlardan, keşfedilmemiş coğrafyalardan alan. Kökleri kadim zamanlara uzanan. Bize kim olduğumuzu fısıldayan hikâyeler." **ifadelerinde** "Bize kim olduğumuzu fısıldayan hikâyeler" **sözüyle** anlatılmak istenen nedir? Açıklayınız.
2. Hikâye kelimesinin kökeninde Arapça "anlatmak, taklit etmek" anlamına gelen hekâ (حكا) fiili bulunmaktadır. Benzer şekilde öykü kelimesi de "öykünmek (taklit etmek)" fiilinden türetilmiştir. Bu etimolojik bağlantılardan yola çıkarak hikâye türünün gerçek hayatla ilişkisini yorumlayınız.
3. "İnsan; hayvandan farklı olarak yeryüzüne doğmaz, toprakta yaşamaz insan, dünyada yaşar. Yaşayabilmesi için hayvandan farklı olarak evrenin ötesinde bir dünyaya ihtiyacı vardır. Anlamsız bir dünyada yaşamak mümkün değildir. İnsan öncelikle bunun için hikâye anlatır."

ifadelerini hikâyenin insanın varoluşuna katkısı bağlamında yorumlayınız.

4. "Sözlü kültür ortamında yapılan anlatım yüz yüze yapılan yani anlatanın ve dinleyenin aynı ortamda bulunduğu ve yüz yüze gerçekleştirdikleri bir performanstır. Ve sadece anlatıcı burada anlatımı gerçekleştirmez. Dinleyici ve izleyici aynı anda anlatıma katkıda bulunur. Tek boyutlu değildir."

ifadelerinden hareketle sözlü kültürde dinleyici olmak ile yazılı kültürde okur olmak arasındaki benzerlik ve farklıklar neler olabilir? Yazınız.

5. MENİM ANAM

Savadsızdır,
Adını da yaza bilmir
Menim anam...
Ancak mene,

Say öyredib,
Ay öyredib,
İl öyredib;

En vacibi:
Dil öyredib
Menim anam...
Bu dil ile tanımışam
Hem sevinci,
Hem de gemi...
Bu dil ile yaratmışam

Her şiirimi,
Her nağmemi.
Yoh men heçem,
Men yalanam,
Kitab-kitab sözlerimin
Müellifi: benim anam!..

Bahtiyar Vahapzade, *Seçilmiş Eserleri*

gem: Gam, keder.
il: Yıl.
müellif: Yazar.
savadsız: Okuma yazma bilmeyen.
say: Sayı.
vacib: Yapılması gerekli olan.

Menim Anam şiiri ile **Kökler** adlı çok modlu metin arasında sözlü kültürün yazılı kültüre etkileri bağlamında nasıl bir ilişki kurulabilir? Açıklayınız.

Ders Dışı Etkinlik

1 Hafta

Adı	Kurgudan Dramaya
Amaç	Yeniden kurgulanan bir metni dramatize edebilme
Beceri	Okuma becerisi

- Öğretmeninizin rehberliğinde üç gruba ayrılıңыз.
- *Menevşeler Ölmemeli* hikâyesinin beğendiğiniz bir bölümünü yeniden kurgulayarak canlandırmak üzere bir çalışma planlayınız.
- Grup içinde görev dağılımı (yazar/yazı grubu, yönetmen, oyuncu; dekor, kostüm, müzik, ışık sorumlusu vb.) yapınız.
- Kurguladığınız bölümü prova ediniz.
- Provasını yaptığınız bölümü sınıfınızda veya okulunuzda canlandırınız.

- Yaptığınız çalışmalar aşağıdaki Grup Değerlendirme Formu ile değerlendiriniz.

Grup Değerlendirme Formu				
Etkinliğin Adı:		Tarih: / /		
Öğrencinin Adı :				
Grup Üyeleri :				
Değerlendirme Ölçütleri		Evet	Kısmen	Hayır
1.	Grup üyeleri iş birliği içinde çalıştı.			
2.	Grup üyeleri etkinlik sürecinde sorumluluklarını yerine getirdi.			
3.	Grup üyeleri etkinliği planlarken görüş alışverişinde bulundu.			
4.	Grup üyeleri etkinlik süresince birbirlerine saygılı davrandı.			
5.	Grup üyeleri etkinlik süresince zamanı etkili kullandı.			
Grubunuzun güçlü yanları nelerdir?				
Grubunuz etkinlik sürecinde hangi zorluklarla karşılaştı?				

Çıkış Kartı

Çıkış kartını *Menevşeler Ölmemeli* hikâyesine göre doldurunuz.

Üç Yaz

Okuduğunuz hikâyede ilginç bulduğunuz üç özelliği yazınız.

1.

2.

3.

İki Sor

Hikâyede merak ettiğiniz hususlarla ilgili iki soru yazınız.

1.

2.

Bir Paylaş

Okuduğunuz hikâye ile ilgili bir görüşünüzü paylaşınız.

1.

METİN TAHLİLİ-2 (ANLAMA)

OKUMA

Konuya Başlarken

Aşağıdaki soruları metinlerden yararlanarak cevaplayınız.

1. ROMAN OKUYUCUSU

Gerçek okuyucu için edebiyat, rastgele bir vakit geçirme aracı değil, başlıbaşına bir amaçtır. Romanı okumak başka, romanı yaşamak başka. Don Kişot için, romanlardaki dünya hakikatin kendisidir, kucağında yaşadığı dünya ise bir büyücünün dünyası, aldatıcı ve yalan. Don Kişot, hakikat bildiği dünyayı yaşanılan dünya, gerçek dünya haline getirmek için didinir durur. Eflatun'un idealler dünyası, Kant'ın vazife dünyası nasıl hakikatin kendisi ise, romanların dünyası da öyledir Kişot'a göre. Kısaca, handaki hizmetçi kızların romana inanışı ile Don Kişot'un inanışı mahiyetçe farklı. Roman okuyucuları da bu iki örneğe göre sıralanabilir. (...)

Cemil Meriç, *Kırk Ambar*

Cemil Meriç'in gerçek bir okurda bulunması gerektiğini düşündüğü özellikler nelerdir? Metinden yararlanarak açıklayınız.

2. DENEME

MONTAIGNE'in Denemeler'i sık sık okuduğum kitaplardan biridir. Gecenin geç vakitlerinde konuşacak birini aradığım zaman Denemeleri açar, Montaigne ile konuşmağa başlarım. Onda kendisinden söz ederken bizden söz eden, bizi dinlemeğe hazırlanan bir hal vardır. (...)

Her ne zaman Denemeleri okumağa başlasam Montaigne'in masası üzerine eğdiği başını kaldırarak, yüzyılların sisleri arasından, uykulu zeki gözleriyle bana baktığını görür gibi olurum. Okuma bir konuşmaya döner. (...)

Suut Kemal Yetkin, *Edebiyat Üzerine Denemeler*

Yazar bu parçada "Okuma bir konuşmaya döner." ifadesiyle ne anlatmak istemiş olabilir?

3. En çok hangi zamanlarda ve hangi konularda iç konuşmalar gerçekleştirirsiniz?

4. CELLÂDIMA GÜLÜMSERKEN ÇEKTİRDİĞİM SON RESMİN ARKASINDAKİ SATIRLAR

(...)

Gelin

bir pazarlık yapalım sizinle ey insanlar!

Bana kötü

bana terkettiğiniz düşünceleri verin

o vazgeçtiğiniz günler, eski yanlışlarınız

ah, ne aptalmışım dediğiniz zamanlar

onları verin, yakınmalarınızı

artık gülmeye değer bulmadığınız şakalar

ben aştım onları dediğiniz ne varsa

bunda üzülecek ne var dediğiniz neyse onlar (...)

İsmet Özel, *Erbain*

Metinde şairin okurla imkânsız bir pazarlığa girişmesini sanatçı-eser-okur etkileşimi bağlamında yorumlayınız.

5. Sizce şairin olumsuz çağrışımları olan insanlık durumlarına talip olmasının nedenleri nelerdir?

6. MÜHÜRLENMİŞ ZAMAN

Rusya'da çalıştığım yıllarda akla gelebilecek her konuda sorularla, merak, ilgi, şaşkınlık cümleleriyle dolu seyirci mektuplarını bazen kızarak, bazen olağanüstü bir heyecan duyarak, ama her zaman büyük bir ilgi ve dikkatle okuduğumu itiraf etmeliyim.

Seyirciyle ilişki kurmanın (ve elbet kuramamanın da, hatta bazen birbirini hiç anlayamamanın!) nasıl bir şey olduğunu tam ortaya koyan bir mektup olduğu için, bunlardan birine burada yer vermekten kendimi alamıyorum.

(...)

Leningrad'dan bir inşaat mühendisi şöyle yazıyordu:

*Filminiz Ayna'yı seyrettim; filmin içine birazcık olsun sokulabilmek, filmi az da olsa anlayabilmek, kişileri, olayları, anıları birbirine bağlayabilmek için kendimi içtenlikle zorlamaktan ilk yarım saatte başıma ağrılar girdiyse de sonuna dek seyrettim. Biz zavallı seyirciler güzel filmler de izleriz, kötü, hatta çok kötü filmler de, sıradan ve çok özgün filmler de! Ama bunların tümünü bir şekilde anlayabiliriz, kiminden heyecanlanı-
rız, kimi sıradanlığıyla unutulur gider. Ama bu?*

(...)

Neye meylettiğimi, neyin peşinde olduğumu duyumsamak... İnsanlara karşı görev ve sorumluluklar di-
yelim isterseniz... Bir sanatçının, eserinin hiçbir zaman hiç kimseye gerekmeyeceği gibi bir düşünceden hareketle, yalnızca kendisi adına bir şey yaratabileceğine hiçbir zaman inanmadım...

Bu konuya sonra geleceğim. Gorkiy'den bir kadın seyircinin yazdıkları:

Ayna için teşekkürler! Benim de aynen öyle bir çocukluğum oldu. Ama siz bütün bunları nasıl öğrendiniz?

Aynen öyle bir rüzgâr, fırtına vardı... "Galka! Kediye dışarı at!" diye bağırın ninemin sesi... Oda karanlık... Gaz lambası da sönmüş... Anne yolu gözlemekle kabarmış yüreği bir çocuğun...

*... Çocukta bilincin uyanmasını ne güzel anlatmışsınız filminizde! Tanrım, bu o kadar doğru ki! Biz gerçek-
ten de annelerimizin yüzleri nasıldı, bilmiyoruz... Ve her şey ne kadar yalın! Biliyor musunuz, o karanlık sa-
londa, yeteneğinizin ışığıyla aydınlanmış o perdeye bakarken, hayatımda ilk kez yalnız olmadığımı duyum-
sadm. (...)*

**Andrey Tarkovski, *Mühürlenmiş Zaman* adlı metinde bir filme yönelik birbirine zıt yorumlardan bahset-
mektedir. Bu bağlamda sanat eserlerinin farklı şekillerde yorumlanmasının nedenleriyle ilgili düşün-
celerini açıklayınız.**

7. KENDİSİ İÇİN YAZMAK, BAŞKASI İÇİN YAZMAK

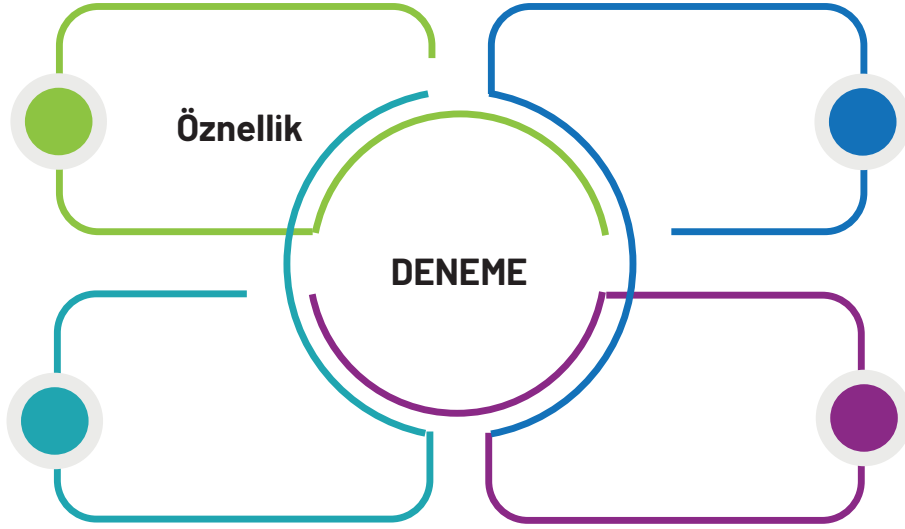
Sırf kendisi için yazdığını söyleyen yazarlar olduğu gibi, başkaları için yazdığını söyleyen yazarlar da var. Hangisine inanalım? Kendisi için yazdığını söyleyen yazara inanacak olursak, onun yazdığını niçin yayın-
ladığını (yayınlama gereğini duyduğunu) açıklamakta zorlanırsınız: madem kendisi için yazmıştır, öyleyse
niçin yazdığını kendi mahrem dosyasında saklı tutmuyor? Öte yandan, başkaları için yazdığını söyleyen
yazarın dediğine inanacak olursak, bu kez de, onun nasıl olup da yazdıklarını ilkin kendine beğendirmeye
çalıştığını, kendi beğenmedikçe yayınlamayı niçin göze alamadığını sorar ve bu sorunun cevabına ulaş-
mayız. Hayır, başkaları için yazılmış olanın kötü ve kalitesiz olması gerektiğini söylemiyorum, eğer yazar
meramını yazarak başkalarına iletmek istiyorsa, bu meramın bir biçimde dile getirilmiş olması yeterli
sayılmalıyken; yazar, yazdığını başkalarına beğendirmeye girişmeden önce, niçin kendine beğendirme-
ye çalışıyor? (...)

Rasim Özdenören, *Köpekçe Düşünceler*

**Buna göre farklı yorumlara açık olması bir eserin sanatsal niteliğiyle nasıl ilişkilendirilebilir?
Açıklayınız.**

8. Bir sanatçı, eserlerini oluştururken okurun beğenisini mi kendi beğenisini mi esas almalıdır?
Açıklayınız.

Sıra Sizde

Bilgi haritasında yer alan kavramlardan da yararlanarak yukarıdaki metinlerin içerik ve anlatım özellikleriyle ilgili görüşlerinizi paylaşınız.

Okumayı Yönetme

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. *Müslüman Saati* adlı metnin başlığı, görseli ve yazarının biyografisinden yararlanarak içeriğiyle ilgili tahminlerde bulununuz.

2. BAŞLANGIÇ

Yazar ve okur arasında baştan beri var olan ilişki olağanüstü bir çelişki sunar: Yazar okuru yaratırken, yazarın ölüm fermanını da yayımlamış olur. Bir metnin tamamlanabilmesi için yazarın aradan çekilmesi, var olmaması gerekir. Yazar var olduğu sürece metin tam değildir. Ancak yazar metni bıraktığı zaman metin var olur. Bu noktada varlığı sessiz bir varoluş biçimidir. Bu sessizlik, okur onu okuyana kadar sürecektir. Göz, tabletin üstündeki işaretlerle ilişki kurunca metin yaşam bulur. Yazılanların tümü okurun cömertliğine dayanır. (...)

Alberto Manguel (Alberto Mangel), *Okumanın Tarihi*

Bu metinde “yazarın aradan çekilmesi” ve “okurun cömertliği” ifadeleri ile vurgulanmak istenen nedir? Açıklayınız.

3. Kültürel değişimin birey ve toplum üstündeki etkilerine dair düşünceleriniz nelerdir?
4. Her değişim bir gelişim olarak değerlendirilebilir mi? Düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Anlam Oluşturma ve Çözümleme

2. OKUMA METNİ (ANA METİN)

MÜSLÜMAN SAATİ

İstanbul'u yenileştiren ve yerlisini şaşırtan istilâların en gizlisi ve en tesirlisi yabancı saatlerin hayatımıza girişi oldu. "Saat"den kastımız, zamanı ölçen âlet değil, fakat bizzat zamandır. Eskiden kendimize göre yaşıyışımız, düşünüşümüz, giyinişimiz ve kendimize göre, dinden, ırktan ve an'aneden hayat alan bir zevkimiz olduğu gibi, bu hayat üslûbuna göre de "saat"lerimiz ve "gün"lerimiz vardı. Müslüman gününün başlangıcını şafağın parıltıları ve sonunu akşamın ışıkları tayin ederdi. Madenden sağlam kapaklar altında saklı tutulan eski masum saatlerin yelkovanları yorgun böcek ayakları tarzında, güneşin sema üzerindeki hareketiyle az çok ilgili bir hesaba uyarak, minenin rakamları üzerinde yürürler ve sahiplerini, zamandan aşağı yukarı bir doğrulukla haberdar ederlerdi. Zaman sonsuz bahçe ve saatler, orada açan, kâh sağa, kâh sola meyleden, güneşten rengârenk çiçeklerdi. Yabancı saati alışkanlığından evvel bu iklimde, iki ucu gecelerin karanlığıyla simsiyah olan ve sırtı, çeşitli vakitlerin kırmızı, sarı ve lâcivert ateşleriyle yol yol boyalı, büyük bir canavar hâlinde, bir gece yarısından diğer bir gece yarısına kadar uzanan yirmi dört saatlik "gün" tanılmazdı. Işıқта başlayıp ışıқта biten, on iki saatlik, kısa, hafif, yaşanması kolay bir günümüz vardı. Müslümanın mes'ut olduğu günler, işte bu günlerdi; şerefli günlerin vak'alarını bu saatlerle ölçtüler. Gerçi, astronomi hesaplarına göre bu "saat" iptidâî ve hatalı bir saatti. Fakat bu saat, hâtıraların kutsî saatiydi. Alafranga saatin âdetlerimiz ve işlerimizde kabulü ve alaturka saatin geri safa düşüp camilere, türbelere ve muvakkithanelere bırakılmış battal bir "eski saat" haline gelişi, hayata bakış tarzımız üzerinde korkunç bir tesire sahip olmamış değildir. Giden saatler babalarımızın öldüğü, annelerimizin evlendiği, bizim doğduğumuz, kervanların hareket ettiği ve orduların düşman şehirlerine girdiği saatlerdi. Bunlar, hayatı etrafımızda serbest bırakan geniş, kayıtsız dostlardı. Gelen yabancılar ise hayatımızı bozup onu meçhul bir düstura göre yeniden tanzim ettiler ve ruhlarımız için onu tanılmaz bir hale getirdiler. Yeni "ölçü" bir zelzele gibi, zaman manzaralarını etrafımızda altüst ederek, eski "gün"ün

bütün sedlerini harap etti ve geceyi gündüze katarak saadeti az, meşakkati çok, uzun, bulanık renkte bir yeni "gün" meydana getirdi. Bu, müslümanın eski mes'ut günü değil, sarhoşları, evsizleri, hırsızları ve katilleri çok ve yeraltında mümkün olduğu kadar fazla çalıştırılacak köleleri sayısız olan büyük medeniyetlerin acı ve sonu gelmez günüydü. Unutulan eski saatler içinde eksikliği en çok hasretle hatırlanan saat akşamın on ikisidir. Artık "on iki", solgun yeşil sema altında, ilk yıldıza karşı müezzinin müslümanlara hitap ettiği, sokakların lâcivert bir sisle kapandığı, ışıkların yandığı, sinilerin kurulduğu ve yarasaların mahzenlerden çıkıp uçuştığı o tesirli ve titrek saat değildir. Akşam telâkkisinden koparak, kâh öğlenin sığında ve kâh gece yanlarının karanlığında mevcut olmayan bir zamanı bildiren bu saat, şimdi hayatımızda renksiz ve şaşkın bir noktadır. Yeni saat, müslüman akşamının hüznünlü ve şaşaalı dakikasını dağıttığı gibi, yirmi dört saatlik yabancı "gün"ün getirdiği geçim şekli de bizi fecir âleminden uzak bıraktı. Başka memleketlerde fecri yalnız kırdan şehre sebze ve meyve getirenlerin ahmak gözleriyle ıztırap çekenlerin şişkin kapaklar içinden bakan kırmızı ve perişan gözleri tanır. Bu zavallılar için fecrin parıltıları, yeniden boyuna geçirilecek olan hayat ipinin kanlı ilmeğini aydınlatan bir ışıktır. Halbuki fecir saati, müslüman için rüyasız bir uykunun sonu ve yıkanma, ibadet, neş'e ve ümidin başlangıcıdır. Müslüman yüzü, kuş sesleri ve çiçek kokuları gibi fecrin en güzel tecellilerindendir. Kubbe ve minareleri o alaca saatte görmemiş olan gözler, taşa en ilâhî mânayı veren o akılları hayrette bırakan mimariyi anlamış değillerdir. Esmer camiler, fecirden itibaren semavî bir altın ve semavî bir çini ile kaplanır ve islâm ustalarının tamamlanmamış eserleri o saatte tamamlanır. Bütün mâbedler içinde güneşten ilk ışık alan camidir. Bakır oklu minareler, güneşi en evvel görmek için havalarda yükselir. Şimdi heyhat, eski "saat"le beraber akşam da fecir de bitti. Birçoklarımız için fecir, artık gecedir. Ve birçoklarımızı güneş, yeni ve acayip bir uykunun ateşlerinden, eller kilitli, ağız çarpılmış, bacaklar bozuk çarşafırlara dolaşmış, kıvranırcan

Ahmet Haşim
(1887-1933)

Bağdat'ta doğdu. Şiir, deneme ve gezi yazısı gibi türlerde eserler kaleme aldı. Şiirlerinde sembolik bir anlatımı benimsedi. *Piyale* kitabının ön sözü olarak yazdığı *Şiir Hakkında Bazı Mülâhazalar* yazısı modern Türk şiirinde çığır açan bir manifesto olarak kabul edildi. Şiirdeki hünerini nesirlerinde de gösterdi. Yazdığı deneme ve fıkralarda Türkçenin zengin mirasını ustalıkla kullandı. *Göl Saatleri*, *Bize Göre*, *Frankfurt Seyahatnamesi*, *Gurabahane-i Laklakan* eserlerinden bazılarıdır.

buluyor. Artık geç uyanıyoruz. Çünkü hayatımıza sokulan yeni ve fena günün eşiğinde çömelmiş, kin, arzu, hırs ve haset sürülerinin bizi ateş saçan gözlerle beklediğini biliyoruz. Artık fecri yalnız kümeslerimizdeki dargın ve mağrur horozlara bıraktık. Şimdi müslüman evindeki saat, başka bir âlemin vakitlerini gösterir gibi, bizim için gece olan saatleri gündüz ve gündüz olan saatleri gece renginde gösteriyor. Çölde yolunu şaşırıncılar gibi biz şimdi zaman içinde kaybolmuş kimseleriz.

Ahmet Haşim,
Gurabahane-i Laklakan

Söz Varlığı

1. Metinden alınan aşağıdaki kelimelerin anlamlarını bağlamdan yararlanarak tahmin ediniz. Tahminlerinizi TDK *Güncel Türkçe Sözlük*'ten kontrol ederek kelimenin sözlükteki karşılığını yazınız. Bu kelimelerin metne katkısını sözlü olarak ifade ediniz. Kelimeleri birer cümle içinde kullanınız.

anane

iptidai

alafranga

battal

düstur

meşakkat

TDK *Güncel Türkçe Sözlük*'e bu karekodan ulaşabilirsiniz.

2. Anlamını bilmediğiniz diğer kelimelerin anlamlarını karekod yardımıyla TDK *Güncel Türkçe Sözlük*'ten bularak yazınız.

Sıra Sizde

Aşağıdaki soruları *Müslüman Saati* metnine göre cevaplayınız.

1. Aşağıdaki tabloda verilen soruları metinden örnek ifadeler bularak cevaplayınız.

Sorular	Cevaplar / Metinden Örnekler
Yazarın metindeki okuyucuya yönelik tavrı nedir?	
Metnin duygu yönü mü düşünce yönü mü daha baskındır?	
Metinde yer alan günlük yaşam- la ilgili unsurlar nelerdir?	
Metinde hangi anlatım biçimleri kullanılmıştır?	
Metinde nesnel ve öznel ifadeler nelerdir?	
Metindeki açık ve örtük iletiler nelerdir?	

2. Metinde medeniyet değişiminin ve bunun yarattığı durumların nasıl ele alındığını yine Ahmet Haşim'in "Melâli anlamayan nesle âşinâ değiliz." ve "Bize bir zevk-i tahattur kaldı/Bu sönen, gölgelenen dünyâda!" mısralarıyla birlikte yorumlayınız.

melâl: Üzüntü, hüzn, dert, keder.

zevk-i tahattur: Hatırlamanın zevki.

3. Yazar, eski zamanlardaki ve kendi dönemindeki zaman algısını hangi kelime ve kavramlar üzerinden karşılaştırmıştır? Açıklayınız.

4. Şimdi heyhat, eski "saat"le beraber akşam da, fecir de bitti. Birçoklarımız için fecir, artık gecedir. Ve birçoklarımızı güneş, yeni ve acayip bir uykunun ateşlerinden, eller kilitli, ağız çarpılmış, bacaklar bozuk çarşafı dolaşmış, kıvrılırken buluyor.

Yazarın yukarıdaki cümlelerle eleştirdiği durumu günümüz yaşam alışkanlıkları bağlamında değerlendiriniz.

5. *Müslüman Saati*, deneme türünde bir eser olmakla birlikte metinde "eski masum saatlerin yelkovanları yorgun böcek ayakları tarzında..." şeklinde edebî dilin imkânlarından yoğun olarak yararlanıldığını gösteren çok sayıda örnek yer almaktadır.

Metinde yer alan diğer sanatsal ifadeleri tespit ederek bunların okur üzerindeki etkisine dair düşüncelerinizi açıklayınız.

Karşılaştırıyorum

1. *Müslüman Saati* metni ile *Menevşeler Ölmemeli* hikâyesini aşağıdaki tabloda verilen ölçütler doğrultusunda karşılaştırınız. Tespitlerinizi ilgili alanlara yazınız.

Karşılaştırma Ölçütleri	Müslüman Saati	Menevşeler Ölmemeli
Yazılış amacı		
Tema veya konusu		
Gerçek ve mecaz anlamlı kelimelerin kullanımı		
Günlük yaşamla bağlantısı		
Yazarın/anlatıcının konuya yönelik tavrı		
Hitap edilen kitle		
Dil ve anlatım özellikleri		
Yapı unsurları		

2. Bu iki metnin içerik bakımından kesiştiği noktaları örnekler üzerinden açıklayınız.

Karşılaştırıyorum

İSTANBUL

Kamyonlar kavun taşır ve ben
 Boyuna onu düşünürdüm,
 Kamyonlar kavun taşır ve ben
 Boyuna onu düşünürdüm,
 Niksar'da evimizdeyken
 Küçük bir serçe kadar hürdüm.

Sonra âlem değişiverdi
 Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak.
 Sonra âlem değişiverdi
 Ayrı su, ayrı hava, ayrı toprak.
 Mevsimler ne çabuk geçiverdi
 Unutmak, unutmak, unutmak.

Anladım bu şehir başkadır
 Herkes beni aldattı gitti,
 Anladım bu şehir başkadır
 Herkes beni aldattı gitti,
 Yine kamyonlar kavun taşır
 Fakat içimde şarkı bitti.

Cahit Külebi, *Bütün Şiirleri*

1. *Müslüman Saati* metni ile *İstanbul* adlı şiiri içerik, üslup, dil ve anlatım özellikleri açısından karşılaştırınız. Tespitlerinizi aşağıya yazınız.

Benzerlikler	Farklılıklar

1. Verilen metinlerden hangisini dil ve anlatım yönünden daha etkileyici buldunuz? Açıklayınız.
2. Okuduğunuz metinlerin okurun duygu ve düşünce dünyasına etkilerine dair çıkarımlarda bulununuz.

Çıkış Kartı

Üç Yaz

Bu temada öğrendiğiniz veya önemli bulduğunuz üç özelliği yazınız.

1.

2.

3.

İki Sor

Tema kapsamında hâlâ merak ettiğiniz konulara yönelik iki soru yazınız.

1.

2.

Bir Paylaş

Okuduğunuz hikâye ile ilgili bir görüşünüzü paylaşınız.

1.

Hatırlatma

Sözün Ebrusu temasında tahlil edeceğimiz *Fatih Harbiye* adlı romanı, temaya başlamadan önce okuyunuz. Romanın tahlilinde ihtiyaç duyacağınız notları almak için 193 ve 194. sayfalardaki yönergeleri dikkate alınız.

EDEBİYAT ATÖLYESİ-1 (ANLATMA)

YAZMA

Performans Görevi

Adı	Yeniden Kurgulama
Amaç	Estetik bakış açısıyla özgün bir eser ortaya koyabilme
Beceri	Yazma becerisi

Bu çalışmada sizlerden *Menevşeler Ölmemeli* hikâyesinin bir bölümünü sınıfınızda yeniden kurgulayıp yazmanız istenmektedir.

Hikâyenizi oluştururken aşağıdaki hususlara dikkat ediniz.

- Hikâyenin hangi bölümünü yeniden kurgulayacağınızı belirleyiniz.
- Yazma amacınıza ve hedef kitlenizin özelliklerine uygun bir yöntem belirleyiniz.
- Belirlediğiniz bölümün hangi unsurlarını (kişi, zaman, mekân, olay örgüsü) yeniden kurgulayacağınızı planlayınız.
- Kurgulayacağınız bölümde vermek isteyeceğiniz iletileri belirleyiniz.
- Kurgunuza ilgi çekici bir başlık belirleyiniz.
- Metne uygun görsellerden faydalanınız.
- Dikkat çekici bir cümleyle başlayınız.
- Metinde olumlu tutum ve değerlere yer veriniz.
- Çeşitli anlatım biçim ve tekniklerinden yararlanarak kendinize özgü bir üslup oluşturunuz.
- Bağlama uygun atasözü, deyim vb. söz varlığı unsurlarını kullanınız.
- İletilerinizin tutarlı olmasına dikkat ediniz.
- Serim, düğüm ve çözüm bölümlerinin okur üzerindeki olası etkilerini göz önünde bulundurunuz.
- Anlatım bozukluklarından kaçınmaya, yazım ve noktalamaya özen gösteriniz.
- Hikâye türünün özelliklerini dikkate alınız.

Oluşturduğunuz hikâyeyi sınıfta paylaşınız.

Değerlendirme

Çalışmanız; "metne dikkat çekici bir cümleyle başlama", "açık ve örtük iletilere yer verme", "iletilerin tutarlılığı", "anlatım biçim ve tekniklerini etkili kullanma", "söz varlığı unsurlarından yararlanma", "anlatım bozukluklarından kaçınma", "yazım ve noktalama kurallarına uyma", "tür özelliklerini göz önünde bulundurma" ölçütlerine göre Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendirilecektir.

Performans görevinizin değerlendirileceği Dereceli Puanlama Anahtarı'na bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

- *Menevşeler Ölmemeli* hikâyesinin yeniden kurguladığınız bölümü ile o bölümün orijinal hâlini aşağıdaki tabloda verilen ölçütler çerçevesinde karşılaştırınız. Tespitlerinizi tablodaki ilgili alanlara yazınız.

Karşılaştırma Ölçütleri	Menevşeler Ölmemeli	Kurguladığınız Bölüm
Açık/örtük iletiler		
Yapı unsurları		
Dil ve anlatım unsurları		
İmgesel ifadeler		
Günlük hayata dair unsurlar		
İnsanın iç dünyasına dair unsurlar		
Söz varlığı unsurları		

Sıra Sizde

Yazma sürecinizi değerlendirmeye yönelik aşağıdaki soruları cevaplayınız ve Akran Değerlendirme Formu'nu doldurunuz.

1. Yazma sürecinde yaşadığınız zorluklar nelerdi?
2. Metninizi oluştururken yazma sürecinde bir yazarın karşılaşabileceği zorluklar ve hissedebileceği duygulara ilişkin neler düşündünüz?
3. Metninizi oluştururken esinlendiğiniz bir eser/yazar oldu mu? Olduysa eserin/yazarın hangi yönlerinden etkilendiğinizi belirtiniz.
4. Son hâlini vermeden önce metninizde ne gibi değişiklikler yaptınız?
5. Metninizin özgün yönleri nelerdir?
6. Yazma sürecinizin özgün yazar kimliği edinmenize nasıl bir katkısı olduğunu belirtiniz.

Oluşturduğunuz metni sonraki yazma çalışmalarınızda yararlanmak üzere portfolyonuza ekleyiniz.

Akran Değerlendirme Formu	
Bu form arkadaşınızın yaptığı çalışmayla ilgili belirlemeler yapmanız için hazırlanmıştır. Arkadaşınızın çalışmasını geliştirmesine yönelik nesnel ve yapıcı geri bildirim vererek katkı sağlamanız beklenmektedir.	
Çalışmayı Yapan Öğrencinin Adı ve Soyadı:	
Numarası ve Sınıfı:/..... Değerlendirme Tarihi :/...../.....	
Değerlendireceğim Çalışmanın Adı :	
A	Bu çalışmanın en iyi yanı
1.	
B	Bu çalışmanın beğendiğim diğer iki yönü
1.	
2.	
C	Bu çalışmanın geliştirilmesi gerektiğini düşündüğüm iki yönü
1.	
2.	

METİN TAHLİLİ-3 (ANLAMA)

DİNLEME/İZLEME

Konuya Başlarken

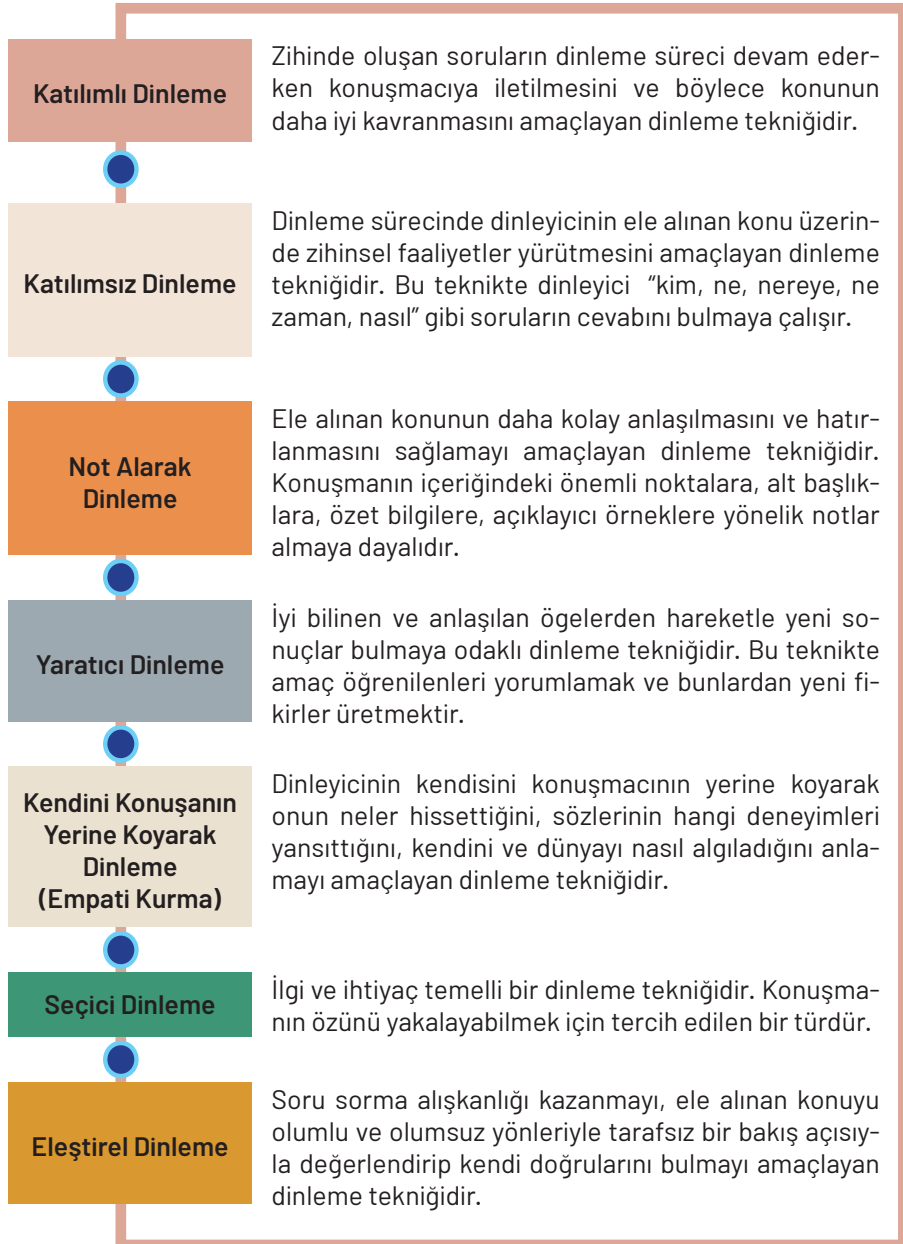
Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Belgesel kelimesi size neler çağrıştırmaktadır? Açıklayınız.
2. Belgesellerde ağırlıklı olarak tarih, kültür, bilim, sanat, tabiat gibi alanlara ait konular ele alınır. Siz hangi konularda belgesel izlemeyi tercih edersiniz?
3. Bir şehri anlatan gezi yazısı mı, o şehirle ilgili bir belgesel mi ilginizi daha çok çeker? Gerekçesiyle açıklayınız.

Belgesel

İnsanı ilgilendiren her türlü meseleyi konu edinerek gerçeğe uygun bir biçimde aktaran, çoğunlukla kurmaca unsurlara yer verilmeyen, etik olarak da tarafsız olması beklenen bir film türüdür. Belgeselin en önemli özelliği gerçek olay, olgu ve durumlara dayanması ve bunları gerçekçi bir biçimde kayıt altına almasıdır.

Dinleme Türleri

Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetme

HAYAT VE SANAT

Verilen görsel ve dinleme türleriyle ilgili infografikten de yararlanarak aşağıdaki etkinliği yapınız.

- Öğretmeniniz rehberliğinde dört gruba ayrılınız.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
- Aşağıda verilen soruları grup içinde cevaplayınız.
 1. İnsan hayatını konu alan belgesellerde tanıklara yer verilmesinin inandırıcılığa katkısı nedir? Açıklayınız.
 2. Verilen görselde dikkatinizi çeken unsurlar (renkler, yazılar, fiziksel özellikler vb.) nelerdir? Bunların kullanılma nedenlerine dair tahminlerinizi sözlü olarak ifade ediniz.
- Dinleme amacınızı belirleyiniz.
- Dinleme amacınıza uygun dinleme tekniğini (not alarak dinleme, seçici dinleme, eleştirel dinleme vb.) seçiniz.
- Grubun her üyesine bir dakika konuşma süresi tanıyınız.
- Grup üyelerinden birinin konuşulanları not almasını sağlayınız.
- Grubun ortak görüşünü belirleyiniz.
- Grup sözcüsü aracılığıyla görüşünüzü diğer gruplarla paylaşınız.
- Oluşturulan görüşler doğrultusunda metnin içeriğine yönelik tahminlerde bulununuz.

Ahmet Uluçay
(1954-2009)

Kütahya'da doğdu. Köylere gelen gezici bir film ekibi sayesinde sinemayla tanıştı. On iki yaşındayken arkadaşı ile bir sinema makinesi yaptı. Topladığı kopuk film parçalarıyla köy halkına küçük gösterimler gerçekleştirdi. Arkadaşları ile köyleri Tepecik'te "Tepecik Köyü Arkadaş Sinema Grubu"nu kurdu. Sinemanın yanı sıra edebiyatla da ilgilendi. Tavşanlı'daki yerel bir gazetede yazarlık yaptı. 1978'de sadece tek sayı basılan bir edebiyat dergisi çıkardı. Ömrünün son zamanlarına kadar yaşamını sürdürdüğü Tepecik köyünde, "Şair Ahmet" olarak anıldı. İlk kısa filmi *Optik Düşler*'i eski bir kamerayla çekti. *Koltuk Değneklerinden Kanat Yapmak*, *Bizim Köyün Orta Yeri Sinema*, *Minyatür Kosmos'da Rüya* isimlerinde kısa filmler çekti. İlk uzun metrajlı filmi *Karpuz Kabuğundan Gemiler Yapmak* ile Türkiye'de ve dünyada birçok ödülün sahibi oldu.

Aşağıda dinleme/izleme sürecine ilişkin bir kontrol listesi verilmiştir. Çok modlu metnin dinleme/izleme süreci aşağıdaki ölçütlere göre öğretmeniniz tarafından değerlendirilecektir.

Kontrol Listesi		
Ölçütler	Evet	Hayır
Dinleme/izleme amacını belirledi.		
Kendisine uygun bir dinleme/izleme yöntemi seçti.		
Anlamını bilmediği kelimeleri ve kelime gruplarını not aldı.		
Anlamadığı yerlerle ilgili sorular sordu.		
Dinleme/izleme sürecinde dikkatini konuya ve konuşmacıya verdi.		
Önemli gördüğü yerleri not etti.		
Metinde verilen bilgilerin doğruluğunu ve tutarlılığını sorguladı.		
Videodaki bilgiler ile kendi ön bilgileri arasında bağlantı kurdu.		
Metnin akışına göre sorulara verilecek cevaplar hakkında tahminler yürüttü.		
Dinleme/izleme sırasında nezaket kurallarına uygun davrandı.		
Dinleme/izleme sürecindeki iletişim engellerini ortadan kaldırdı.		
Dinleme/izleme sürecini ön yargılardan uzak bir şekilde gerçekleştirdi.		

Değerlendirme

Dinleme/izleme sürecindeki iletişim engellerini ortadan kaldırmak için neler yaptınız?

Anlam Oluşturma ve Çözümleme

Karekoddan verilen Ahmet Uluçay belgeselini izleyiniz. Bu süreçte anlamını bilmediğiniz kelimeleri not alınız. Metnin ana fikrine odaklı bir izleme süreci gerçekleştiriniz.

Hayat ve Sanat programındaki Ahmet Uluçay belgeseline bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Söz Varlığı

Dinleme/İzleme sırasında not aldığınız kelimeleri aşağıdaki tabloya yazınız. Ahmet Uluçay belgeselini yeniden izleyerek bu kelimelerin anlamlarını bağlamdan yararlanarak tahmin ediniz. Tahminlerinizi *TDK Güncel Türkçe Sözlük*'ten kontrol ederek kelimenin sözlükteki karşılığını yazınız. Bu kelimelerin metne katkısını sözlü olarak ifade ediniz. Kelimeleri birer cümle içinde kullanınız.

TDK Güncel Türkçe Sözlük'e bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Aşağıda verilen soruları dinleme/izleme metnine göre cevaplayınız.

1. Sanatçının ağaç ve meyve benzetmesi üzerinden vurgulamak istediği nedir?
2. "Film gibi bir hayat", "hayal perdesi germek" ifadelerinden ne anlıyorsunuz? Açıklayınız.
3. Sanat eseri ile sanatçının yetiştiği ortamın imkânları arasındaki ilişkiyi açıklayınız.
4. "Hikâye ve edebiyatla beslenmek" ifadesini edebiyat-sinema ilişkisi bağlamında yorumlayınız.
5. "O filmin bu kadar çok sevilmesinin nedeni, hepimizin içindeki o sezgisel, doğal sinema sevgisini aktarmasıdır." ifadesini okurun/izleyicinin dünyası bağlamında yorumlayınız.
6. İzlediğiniz metnin öğretici metin türleriyle ilgisini açıklayınız.
7. Metinle ilgili tahminlerinizle metni izledikten sonraki tespitlerinizi karşılaştırınız. Ulaştığınız sonuçları aşağıdaki tabloya yazınız.

Metnin içeriğiyle ilgili tahminleriniz	Metnin içeriğiyle ilgili tespitleriniz

Ulaştığınız sonuçlar:

8. İzlediğiniz metnin ana düşüncesi nedir?
9. Metindeki öznel ve nesnel ifadelere örnekler veriniz.

Öznel İfadeler

Nesnel İfadeler

10. Dinleme/izleme metnini özetleyiniz.

Sıra Sizde

Öğretmeniniz rehberliğinde dinleme/izleme metninin içeriğine yönelik bir zihin haritası oluşturunuz.

Çözümlüyorum

- Öğretmeninizin rehberliğinde dört gruba ayrılınız.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
- Aşağıdaki başlıklar çerçevesinde dinleme/izleme metnini çözümleyiniz.
 - **Birinci grup:** Metinde ele alınan kişinin özellikleri
 - **İkinci grup:** Metnin yapı unsurları
 - **Üçüncü grup:** Dil ve anlatım özellikleri
 - **Dördüncü grup:** Dil işlevleri (rica, koşul, gerekçelendirme vb.)
- Ulaştığınız sonuçları grup sözcüleri aracılığıyla paylaşınız.
- Yönetmenin üslup özelliklerini belirleyerek belgesel türüyle ilgili genellemelere ulaşınız.
- Metindeki yapı unsurları, kişiler, dil ve anlatım özelliklerinin metne katkısıyla ilgili düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Düşün Paylaş

1. İzlediğiniz belgeye yönelik olumlu ve olumsuz eleştirilerinizi gerekçeleriyle tabloya yazınız.

Olumlu Eleştirileriniz

Olumsuz Eleştirileriniz

--	--

2. Olumsuz şartlara ve imkânsızlıklara rağmen çeşitli alanlarda başarılı olmuş kişilere çevrenizden örnekler veriniz.
3. Yaşadığınız yerin hangi özelliklerini anlatan bir belgesel çekmek isterdiniz? Gerekçeleriyle açıklayınız.

EDEBİYAT ATÖLYESİ-2 (ANLATMA)

KONUŞMA

Performans Görevi

1 Hafta

Adı	Belgesel Üzerine Konuşma
Amaç	Etkili konuşma kurallarını uygulayabilme
Beceri	Konuşma becerisi

Bu çalışmada sizlerden, izlediğiniz belgeselin içeriğine yönelik görüşlerinizi yansıtan bir konuşma hazırlamanız istenmektedir.

Çalışmanızı yaparken aşağıdaki hususlara dikkat ediniz.

Hazırlık Aşaması

- Konuşma amacınızı belirleyiniz.
- Amacınıza uygun konuşma tekniğini belirleyiniz.
- Neden-sonuç ve amaç-sonuç ilişkisi kurma gibi eleştirel düşünme bileşenlerini kullanınız.
- Giriş, gelişme, sonuç bölümlerini planlayınız.
- Karşılaştırmalardan yararlanarak konuşmanızın ana fikrini belirleyiniz.
- Konuşmanızın ana fikrine uygun atasözü, özdeyiş, deyim vb. söz varlığı unsurlarından yararlanınız.
- Konuşma planınızın taslağını öğretmeninize sununuz.
- Geri bildirimler doğrultusunda konuşma planınızı şekillendiriniz.

Uygulama Aşaması

- Konuşmanıza dikkat çekici bir girişle başlayınız (konuya ilişkin bir deneyimi anlatmak, dinleyicilere soru sormak, bir görsel kullanmak vb.).
- Beden dilini ve görsel öğeleri etkili kullanınız.
- Dinleyicilerin dikkatini canlı tutmak için tanık gösterme, örnekleme, benzetme gibi düşünceyi geliştirme yollarından faydalanınız.
- Türkçenin zengin söz varlığından ve edebî dilin imkânlarından yararlanınız.
- Olumlu tutum ve değerleri ön plana çıkarınız.
- Dili etkili kullanmaya ve anlatım bozukluklarından kaçınmaya özen gösteriniz.

Konuşmalarınızı aşağıdaki Öz Değerlendirme Formu'yla değerlendiriniz.

Öz Değerlendirme Formu				
	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Kısmen	Hayır
1.	Konuşma tekniğim amacına uygundu.			
2.	Konuşmamda giriş, gelişme, sonuç aşamalarına uydum.			
3.	Konuşmamda analiz etme, yorum yapma, çıkarımda bulunma gibi eleştirel düşünme bileşenlerini kullandım.			
4.	Konuşmamda ana fikre uygun söz varlığından yararlandım.			
5.	Konuşmamda beden dili ve görsel öğeleri etkili kullandım.			
6.	Konuşmamda düşünceyi geliştirme yollarından yararlandım.			
7.	Konuşmamda olumlu tutum ve değerleri ön plana çıkardım.			
8.	Konuşmamda Türkçeyi etkili kullandım.			

Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için "Kısmen" ya da "Hayır" seçeneklerini işaretlediğiniz becerilerinizi gözden geçirin. Eksikliklerinizi araştırarak ya da öğretmeninizden destek alarak tamamlayınız.

Çalışmanız; "beden dilinin kullanımı", "etkileycilik", "ayrıntıların sunumu", "zaman yönetimi", "millî bilinç", "ifade biçimi", "görsel öğeler" ölçütlerine göre Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendirilecektir.

Performans görevinizin değerlendirileceği Dereceli Puanlama Anahtarı'na bu karekodan ulaşabilirsiniz.

Akran Değerlendirme Formu	
Bu form, arkadaşınızın çalışmasını değerlendirmeniz için hazırlanmıştır. Arkadaşınızın çalışmasını geliştirmesine yönelik nesnel ve yapıcı geri bildirim vererek katkı sağlamanız beklenmektedir.	
Çalışmayı Yapan Öğrencinin Adı ve Soyadı:	
Numarası ve Sınıfı:/.....	Değerlendirme Tarihi:/...../.....
Değerlendireceğim Çalışmanın Adı:	
A	Bu çalışmanın en iyi yanı
1.	
B	Bu çalışmada beğendiğim diğer iki yön
1.	
2.	
C	Bu çalışmada geliştirilmesi gerektiğini düşündüğüm iki yön
1.	
2.	

Tema Sonu Değerlendirme

"Okurun Dünyası" temasında okuduğunuz, izlediğiniz metinlerden ve yaptığınız çalışmalardan hareketle öğrenme günlüğünü doldurunuz.

Öğrenme Günlüğü

Tarih: / /

Bu süreçte öğrendiklerim

Kendimi geliştirmek için çaba harcadığım konular

Bu süreçte ilerleme kaydettiğimi düşündüğüm konular

Pekiştirmem gereken konular

Bu süreçte iş birliği yaparak öğrendiklerim ve grubumun başarısına katkılarım

Daha detaylı incelemek istediğim konular

Bu süreçte öğrendiğim bilgilerden gelecekte kullanabileceklerim

3. Tema Ölçme ve Değerlendirme

1-4. soruların doğru cevaplarını işaretleyiniz.

1. Aşağıdakilerden hangisi edebî metin-okur ilişkisi açısından diğerlerinden farklıdır?

- A) Tarihî romanların ilgi görmesi üzerine Mustafa Necati Sepetçioğlu'nun Kilit, Anahtar, Kapı üçlemesini yazması
- B) Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Huzur adlı romanında adı geçen mekânlara yönelik bir gezi düzenlenmesi
- C) Çalıkuşu romanı yayımlandıktan sonra öğretmen olmaya heveslenenlerin sayısının artması
- D) Halikarnas Balıkcısı'nın Ağanta Burina Burinata, Merhaba Akdeniz gibi eserlerinden sonra Mavi Anadoluçuluk akımının başlaması
- E) Halit Ziya'nın romanlarının yayımlanmasından sonra Suat, Vedat isimlerinin yaygınlaşması

2. Bana göre öykü yazmak böyle bir şey olmalı: bahçesinde gül devşiren bir kadının dışardan bir bakmayla anlatmaya değer bir yanının bulunmadığını sanabiliriz. Ama öykücü, o durağanlığın, devinimsizliğin, başı ve sonu belli olmayan bir gül toplama sürecinin içinde, dahası o sürecin bir tek ânı içinde bütün bir hayatın gizli bulunduğunu bize gösterebilir. (...)

Rasim Özdenören, *Yazı, İmge ve Gerçeklik*

Bu düşüncelere sahip bir yazarın öykülerinde aşağıdakilerden hangisinin olma olasılığı daha fazladır?

- A) Kişi kadrosu kalabalıktır.
 - B) İç konuşmalara yer verilir.
 - C) Merak duygusu ön plandadır.
 - D) İdeolojik yönlendirmeler bulunur.
 - E) Olayların kronolojik sıralaması belirgindir.
3. Selim İleri, *Çağdaşlık Sorunları* kitabında Sait Faik'le ilgili bölümü şöyle açar: "Hikâyeciliğimizde gerçek modernleşmeyi Sait Faik başlatır."... Kendisi ile kahve/cemaat/ toplum arasında gider gelir Sait Faik, bireysel olanla toplumsal olan arasında salınır. Çünkü mutluluğu iki tarafta da yakalayamaz. "Hişt! Hişt!" bunun öyküsü. Anlatıcı "ben" kırdadır bu öyküde. İtilmiştir. İşte tam bu halde kuşu, böceği, suyu ve yaprağıyla bütün bir tabiat seslenir "ben'e, hayatın zenginliğini haber verir. "Ben'i yeniden hayata çağırır adeta. 1950 Kuşağı için "bir tür deniz feneri" olur Sait Faik. Etkiler. Yol gösterir. Kuşağın her öykücüsü de söyler bunu. Üstelik Sait Faik'in adını anmakla kalmayıp etkileyen öykülerinin adlarını da verirler. İlginçtir, bu kuşağı etkileyen Sait Faik, "Kırlangıç Yuvasındaki Kadın"dan sonraki Sait Faik'tir. Yani Son Kuşlar'daki, Alemdağ'da Var Bir Yılan'daki Sait Faik. Ferit Edgü şöyle der: "Sait Faik'in başyapıtı, onun son yapıtıdır: Alemdağ'da Var Bir Yılan." Dahası, bunu "Kuğunun Son Şarkısı!" olarak da görür. Feyyaz Kayaçan -artı olarak- "Hişt! Hişt!"i anar, Orhan Duru da bütün Panco'lu öyküleri. (...)

Necati Mert, *1950 Kuşağı: Varoluşçular/Bunalımcılar*

Bu metne göre Sait Faik'le ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Hikâyelerinin çoğunda tabiat tasvirlerine yer verdiği
- B) Kendinden sonraki kuşak için yol gösterici olduğu
- C) En önemli eserini son döneminde yazmış olduğu
- D) Türk hikâyeciliğinde yeniliğin öncüsü olduğu
- E) Bireysellik ile toplumculuk arası bir yerde konumlandığı

4. Necati Cumalı'nın 1962 yılında kaleme almış olduğu Susuz Yaz adlı hikâye, Anadolu'da tarih boyunca sıkıntısı çekilmiş, günümüzün de en önemli sorunlarından biri olan su ve suyun paylaşımının nasıl olacağı üzerine bina edilmiştir. Tarlalarından su çıkan iki kardeş bu suyu köylüyle paylaşmak istemez ve sonu cinayetle biten büyük kavgalar ortaya çıkar. Bu çatışmanın bir benzeri bugün ülkeler arasında görülmektedir. Hikâye, Metin Erksan tarafından filme çekilir ve film, 1964 yılında Venedik Film Festivali'nde Altın Aslan ödülünü alır. Bu, aynı zamanda Türk sinemasının yurt dışında aldığı ilk ödül olması özelliğiyle tarihteki yerini almıştır.

Bu parçaya göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Türk sinemasında öyküden uyarlanan ilk film Susuz Yaz'dır.
- B) Su sorununu ele alması hikâyeyi bugün de okunur kılmaktadır.
- C) Yurt dışında ödül alan ilk Türk filmi bir hikâyeden uyarlamadır.
- D) Necati Cumalı, ülke gerçeklerine sırtını dönmeyen biridir.
- E) Edebî eserlerin geleceğe ışık tutan bir yönü vardır.

5-8. soruları aşağıdaki hikâyeye göre cevaplayınız.

Hastaneden çıkınca güneşi açmış gördü, her yan şıkır şıkır bir ışığa boğulmuştu. "Allah, Allah" dedi içinden "Ben içeri girerken bu güneş neredeydi?" Yürüdü. Yürürken adımlarına yayılan hafiflik dikkatini çekti. "(...) on yaş gençleştim sanki" diye sevindi. Yaya geçidinin başında kalabalığa karışıp yeşilin yanmasını bekledi. Işık yanınca ilerledi. Geçidin ortasında refüje baktı - Aa!.. Lâleler! Lâleler açmış! O durunca acele ile yürüyen bir iki kişi çarptı kendine. Söylenip gittiler. Refüj boyunca ileri doğru baktı. Caddeyi ikiye bölen bu dar alanda bir çiçek cümbüşü vardı. Lâleler, papatyalar, nergisler. Karşıya geçti. Her yan çiçek. Çiçeklerden kendini alamıyor. Ağaçlara bakıyor, tomurcuklar patlamış, ilk çıkan yaprakları bir keçi yavrusu kadar sevimli ve parlak. Utanmasa eğilip yüzünü gözünü çiçeklere sürecekti. Utanmayı bir yana savuruyor yaya kaldırımın yanındaki lâlelere eğilerek yüzünü gözünü sürüyor. Kalkıp bir daha bakıyor onlara. Yüreği kabarmış, yaş gözünün ucuna kadar gelmişti. "Sizi bana gönderen Rabbime şükürler olsun" dedi. Ne trafik gürültüsü, ne korna, ne motor sesi. Çiçeklerin türküsüne kapılıp ilk gördüğü mescide kadar yürüdü. Ufak, temiz bir mescit. Bomboş. İçeride leylak kokusu. "Aferin müezzine, sağa sola damlatmış kokudan." Mihrabın önüne kadar gitti. Tekbir alıp iki rekât şükür namazı kıldı. Uzun uzun dua etti. Tahliller olumlu çıkmış, o şüphe edilen kötü hastalığa yakalanmamıştı. Duvardaki hatlara, minberin ahşap oymalarına, çinilere ayrı ayrı; uzun uzun baktı. İşte nefes alıyor, kalbi tıkr tıkr çalışıyor, midesi iyi, morali yerinde. "Her nefeste Allah demek lazım" diye geçirdi içinden. (...)

Mustafa Kutlu, Hayat Güzeldir

5. Hikâyede anlatıcının hayatı ve düşünce dünyasına dair hangi ipuçları yer almaktadır?

6. Kahramanın tabiata bakışında yaşanan değişimin temel sebebi nedir?

7. Yazarın okurda uyandırmak istediği temel duygu nedir? Açıklayınız.

8. Yaşanan mevsim ile kahramanın iç dünyası arasındaki ilişki metinde nasıl ele alınmıştır? Açıklayınız?

9-11. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Çok insan anlayamaz eski musikimizden
 Ve ondan anlayamayan bir şey anlamaz bizden.
 Açar bir altın anahtarla ruh ufuklarını,
 Hemen yayılmaya başlar seda ve nur akını
 Ve seslenir büyük İtri, semayı örten ruh,
 Peşinde dalgalanır bestesiyle Seyyid Nuh,
 O mutlu devrede İtri'ye en yakın bir dost
 Işıklı danteller bestekârı Hafız Post...
 Bu neslin ortada dahicedir başardığı iş,
 Vatan nasıl karışır musikiyle, göstermiş. (...)

Yahya Kemal Beyatlı, *Kendi Gök Kubbemiz*

9. Şiirdeki millî, manevi, evrensel ve tarihî unsurlar nelerdir?

10. Şiirdeki açık ve örtük iletiler nelerdir?

11. Şiirde şair ile kendisine hitap edilen kişi arasındaki ilişkiyi açıklayınız.

12-15. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Meyva vermeyen bir ağaç kadar
faydasız olsun bu yazdıklarım.
Dallarını meyvasına tamâ edip
kimse taşa tutmasın.
Bu yazdıklarım çok budaklı, çok bükümlü
bir ağaç kadar faydasız olsun.
O zaman marangozlar
kesip biçmeye değer bulmaz böyle bir ağacı.
Dokusu gevşek, gözenekleri geniş, reçinesiz
bir ağaç gibi faydasız olsun bu yazdıklarım.
Odun olmaz bu ağaçtan desinler,
yakmasınlar
Faydasız olsun, yine de
bir ağaç gibi olsun bu yazdıklarım:

Kökü toprakta;
başı gökyüzüne dönük.
Belki kimse bahçesine dikmez,
şehrin bulvarlarına da sokmazlar onu.
Ama
uzak, kıraç bir ıssızlıkta
bunalmış bir yolcu
dibinde oturacağı,
sırtını dayayacağı bir ağaç buldu diye
ferahlarsa
bu yeter.

İsmet Özel [Chuang Tzu'dan (Çüvan Szu) alıntı],
Faydasız Yazılar

12. Yazarın metinde ele aldığı konuya yaklaşımı ile deneme türünün özellikleri arasında nasıl benzerlikler bulunmaktadır? Açıklayınız.

13. Metnin konusu, amacı ve hedef kitlesi arasındaki ilişki nedir?

14. Bir metnin okura sağlayacağı faydaya dair düşüncelerinizi açıklayınız.

15. "Ama
uzak, kıraç bir ıssızlıkta
bunalmış bir yolcu
dibinde oturacağı,
sırtını dayayacağı bir ağaç buldu diye
ferahlarsa
bu yeter."

Bu ifadelerden hareketle yazarın kendi eserlerine yaklaşımını okurun dünyası açısından yorumlayınız.

16-19. soruları aşağıdaki metinlere göre cevaplayınız.

Bilge, "Türkçenin Kilometre Taşları" konulu proje ödevi kapsamında gittiği Cumhurbaşkanlığı Millet Kütüphanesinde Türk edebiyatının klasik eserlerinden bir tanesini seçmek istemektedir. Kütüphanedeki Klasik Türk Şiiri bölümünde raflar arasında dolaşırken kitapların arka kapaklarında yazılanları okuyup ona göre bir seçim yapmaya karar veren Bilge'nin ilgisi daha çok *Kutadgu Bilig* (Yusuf Has Hacıp), *Vesiletü'n-Necât* (Süleyman Çelebi), *Leyla vü Mecnun* (Fuzuli) adlı eserlere yoğunlaşmıştır. Kitapların arka kapaklarındaki tanıtım yazıları şu şekildedir:

KUTADGU BİLİĞ

Mutluluk bilgisi, mesut olma bilgisi gibi anlamlara gelen Kutadgu Bilig, her iki dünyada saadete ermek için gidilecek güzergâhı göstermek amacıyla mesnevi tarzında kaleme alınan bir eserdir.

Hayatın anlamını tahlil ederek insanın toplum ve devlet içindeki görevlerini belirleyen eser, aynı zamanda bir felsefe kitabı hüviyeti taşımaktadır. Yusuf Has Hacıp fert, cemiyet ve devlet arasındaki sıkı bağa dikkat çekerek daha sonra "İnsanı yaşat ki devlet yaşasın." şeklinde sloganlaşacak Türk devlet anlayışının şekillenmesinde önemli bir katkıda bulunmuştur. İslam dinini kabul eden ilk Türk devleti olan Karahanlılar Dönemi'nde kaleme alınan eser, Türkçenin bin yıl önceki söz varlığına dair çok önemli bir kaynak niteliğini de taşımaktadır. Kutadgu Bilig kanun (köni törü), saadet (kut), akıl (ukuş) ve hayatın sonu (âkıbet) şeklinde dört esas üzerine düzenlenmiştir. Eserde bilgiler, tabipler, şairler, çiftçiler, tacirler, hayvan yetiştiricileri, zanaatkarlar gibi halk tabakaları ve meslek gruplarının yanı sıra evlenme, çocuk terbiyesi, ziyafete gitme ve ziyafete davet gibi çok farklı alanlarda birey ve cemiyet hayatına dair doğru davranış şekilleriyle ilgili bilgiler de bulunmaktadır. Ancak bunlar kuru bir didaktizm ile değil belli bir estetik üslup içinde verilmeye çalışılmıştır.

VESİLETÜ'N-NECÂT

Süleyman Çelebi'nin kaleme aldığı bu eser; *Osmanlı'nın hüküm sürdüğü topraklarda Kur'an-ı Kerim ve hadis kitaplarından sonra en çok bilinen,*

Mesnevi türünde bir eser olmasına rağmen dinî bir metinmişçesine saygı gösterilen ve dilden dile dolaşan,

Altı asırdır en büyük şehirlerden en ücra köylere, en zengin konaklardan en fakir hanelere kadar doğum, ölüm, kandil geceleri vb. gibi çeşitli vesilelerle okunan, Müslümanları Peygamber Efendimiz'in etrafında birleştiren, Fetret Dönemi'nde dağılmaya yüz tutmuş toplumu bir araya getiren,

Sade bir dil ve yalın bir üslupla yazılmasına rağmen çok derin anlamlara kapı aralayan,

Halk arasında "Mevlid" olarak isimlendirilen ve eseri ezbere okuyanların "mevlidhan" olarak isimlendirildiği, Kendine has bir musiki ile terennüm edilen, 15. asır Türkçesine dair önemli bir kaynaktır.

LEYLA VÜ MECNUN

Daha önce Arap ve Fars edebiyatlarında örnekleri bulunan Leyla vü Mecnun mesnevisi, Fuzulî'nin kaleminde en lirik hâlini almıştır.

Klasik Türk şiirinin en güzel örneklerinden biri kabul edilen Leyla vü Mecnun, diğer edebiyatlardaki örneklerden çok daha fazla ilgi görmüştür. Müellifi Fuzulî'nin şimdiki Irak'ın taşra sayılabilecek bir bölgesinde bu eseri oluşturması, büyük edebî ürünlerin taşrada da yazılabileceğinin ispatı niteliğindedir.

Yazıldığı dönemden itibaren Türkçenin hâkim olduğu geniş coğrafyada ideal aşkın sembolü hâline gelen Leyla vü Mecnun, XVII. yüzyıldan itibaren halk arasında yayılıp bir destan ve ahlak kitabı gibi meclislerde okunmaya başlanmıştır. Bunun yanında anlatıdaki akış ile tasavvufu insanın yol alması sürecinde yaşananların benzerlikler sergilemesi Fuzulî'nin bu eserine yönelik tasavvufi yaklaşımlara kapı aralamış ve eser Leyla aşkından Mevla aşkına yükselen bir aşk sürecinin anlatımı gibi yorumlanmıştır.

Türk dilinin estetik yönünü ortaya koyan en güzel eserlerden biri olan Leyla vü Mecnun okuyucuda dil zevki oluşmasına da önemli katkılar sağlayacaktır.

16. Aşağıdaki tabloda *Kutadgu Bilig*, *Vesîletü'n-Necât* ve *Leyla vü Mecnun* adlı eserlerin arka kapaklarında verilen bilgiler yer almaktadır. Verilen bilginin hangi kitabın tanıtımında yer aldığını tablo üzerinde işaretleyiniz.

Bilgiler	Kitaplar		
	Kutadgu Bilig	Vesîletü'n-Necât	Leyla vü Mecnun
Sade bir dille yazılmış olmasına rağmen derin anlamlar barındırmaktadır.			
Eser dört temel kavram üzerine kurulmuştur.			
Türk siyaset felsefesinin şekillenmesinde önemli rol oynamıştır.			
Eserin tasavvufi bir yönünün de bulunduğu söylenmektedir.			
Arap ve Fars edebiyatlarında da örnekleri bulunmaktadır.			
Birey ve cemiyet hayatıyla ilgili birçok konuya değinilmiştir.			
Yüzyıllardır toplumun bütün kesimlerince okunan bir eser olma özelliği taşımaktadır.			
Eser, dinî bir metinmişçesine halk arasında büyük bir saygı görmüştür.			
Dağılma tehlikesiyle karşı karşıya kalmış bir toplumu İslam Peygamberi'nin etrafında toplama niyetiyle kaleme alınmıştır.			

17. Bilge, üç eser arasından *Kutadgu Bilig*'i tercih etmiştir. Sizce bu kararında neler etkili olmuştur?
18. *Vesîletü'n-Necât* kitabının tanıtım metninde diğerlerinden farklı bir üslup kullanılmasının nedenleri neler olabilir?
19. Tanıtım yazılarına göre bir seçim yapsaydınız adı geçen üç eserden hangisini tercih ederdiniz? Gerekçelendirerek açıklayınız.

Temayla ilgili daha fazla soru içeriğine bu karekodan ulaşabilirsiniz.

4. TEMA

SÖZÜN EBRUSU

1. METİN TAHLİLİ (ANLAMA)

► OKUMA

- Roman (Fatih-Harbiye)
- Fıkra (Dünkü ve Bugünkü Zeytinler)

► DİNLEME/İZLEME

- Mektup (Mustafa Şerif Onaran'a Mektup)

2. EDEBİYAT ATÖLYESİ (ANLATMA)

► KONUŞMA

- Roman karakterlerini tanıtmak

► YAZMA

- Geleceğe mektup yazma

► Anahtar kavramlar

• metin	• zaman	• geriye dönüş
• edebî metin	• mekân	• özetleme
• öğretici metin	• anlatıcı	• söz varlığı
• olay örgüsü	• anlatma	• mektup
• kişi	• diyalog	

Bu temada sizlerden

Metin Tahlili (Anlama) bölümünde

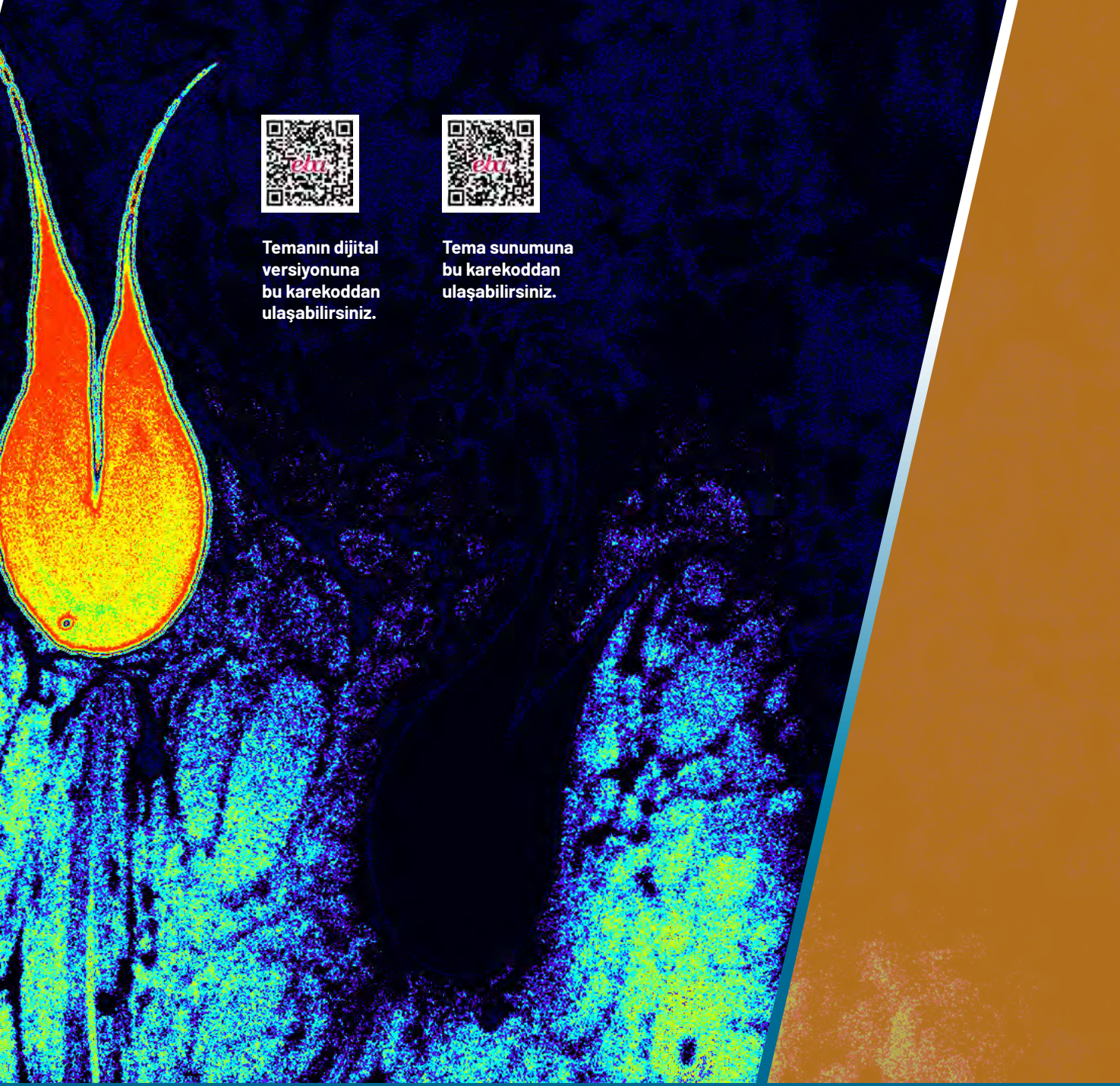
- roman türünün genel özelliklerini,
- romanın yapı unsurlarını,
- fıkra (köşe yazısı) türünün genel özelliklerini,
- mektup türünün genel özelliklerini

öğrenmeniz beklenmektedir.

Edebiyat Atölyesi (Anlatma) bölümünde

- roman kahramanlarından birini sözlü olarak tanıtmak çalışması,
- mektup yazma çalışması

yapmanız beklenmektedir.

Temanın dijital
versiyonuna
bu karekoddan
ulaşabilirsiniz.

Tema sunumuna
bu karekoddan
ulaşabilirsiniz.

Ölçme ve değerlendirme kapsamında

- çalışma yaprağını cevaplamamız,
- karşılaştırma tablosu, çıkış kartı ve kontrol listesini doldurmanız,
- Öz Değerlendirme ve Akran Değerlendirme formlarını doldurmanız,
- kavram haritası oluşturmanız,
- kısa cevaplı ve açık uçlu soruları cevaplamamız,
- performans görevlerini yerine getirmemiz,
- tema sonunda öğrenme günlüğü tutmanız,
- ölçme değerlendirme sorularını yanıtlamanız

beklenmektedir.

Temaya Başlarken

Çalığıuşu

“Sevda, çocuk gözlerinden uyku gibi akar.”

“İkisine de mazi hakimdi. Hep geçen günleri düşünerek yürüyorlardı. Bir kibrit alevinin muvakkat ışığında görünüp kaybolan eşya gibi, birçok hatıralar parlayıp sönüyordu.”

Fatih-Harbiye

Aşk-ı Memnu

“O, böyle hâin bir kelime, merhametsiz bir tebessüm, kulaklarına müthiş bir istihza ıslığı ile kırk beş yaşım bağıırırken dudaklarında acı bir irtisam ile dalgın dalgın Peyker’le Bihter’e bakar.”

“Kelimeler üzerinde oynamayalım. Sanırım ki, ne demek istediğimi pekala anladın. Doktor Namık Ahmet meselesine gelince: Bu genci bilirsin, ben de senin kadar sever ve takdir ederim. O, yalnız ateşli bir idealist değil, aynı zamanda şayanı dikkat bir teşkilatçı ve gözü yılmaz bir aksiyon adamıdır.”

Panorama

1. Yukarıdaki alıntılarda yazarların duygu, durum ve olayları daha etkili aktarmak için nasıl bir dil ve anlatım tercih ettiğini düşünüyorsunuz? Gerekçelendirerek yazınız.

2. “Sevda, çocuk gözlerinden uyku gibi akıyor.” cümlesinde anlatılan durumu kendi kelimelerinizle yeniden ifade ediniz.

3. Benzer bir olayın, durumun, duygunun farklı kelimelerle ve üslupla ifade edilmesinin anlatıma katkıları neler olabilir? Düşüncelerinizi yazınız.

METİN TAHLİLİ-1 (ANLAMA)

OKUMA

Konuya Başlarken

Aşağıdaki tabloda edebî eserlerden televizyon ve sinemaya uyarlanmış bazı film ve dizilerle ilgili bilgiler verilmiştir.

Yayın Tarihi	Eser Adı	Türü	Yazar Adı
1966	Çalıkuşu	Roman	Reşat Nuri Güntekin
1970	4. Murat	Oyun	A. Turan Ofazoğlu
1970	Yürümek	Roman	Sevgi Soysal
1970	Yılkı Atı	Roman	Abbas Sayar
1975	Aşk-ı Memnu	Roman	Halit Ziya Uşaklıgil
1986	Çalıkuşu	Roman	Reşat Nuri Güntekin
1992	Fatih-Harbiye	Roman	Peyami Safa
1998	Diyet	Hikâye	Ömer Seyfettin
2008	Aşk-ı Memnu	Roman	Halit Ziya Uşaklıgil
2012	Kurt Kanunu	Roman	Kemal Tahir
2013	Çalıkuşu	Roman	Reşat Nuri Güntekin
2013	Fatih-Harbiye	Roman	Peyami Safa

1. Tablodaki eserlerin hafızalarda yer etmesinde eserlere verilen isimlerin etkisi hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

2. Bazı eserlerin farklı yıllarda televizyon ve sinemaya tekrar uyarlanmasının sebeplerinin neler olabileceğini yazınız.

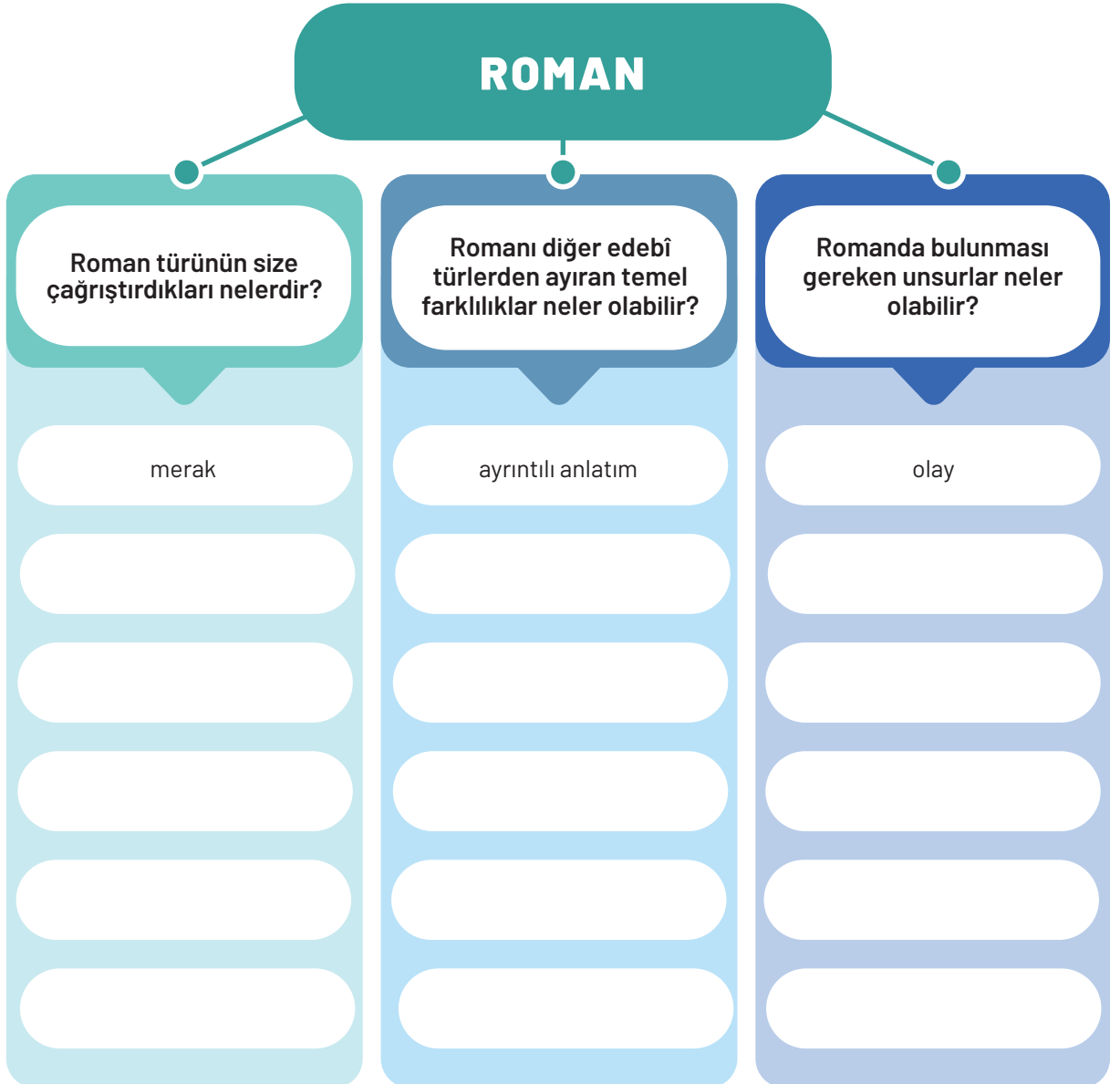
3. Bu edebî eserlerin tercih edilmesinde nelerin etkili olduğu hakkındaki düşüncelerinizi söyleyiniz.

4. Eserlerin çoğunun roman türünden seçilmesinin sebepleri neler olabilir?

5. Okuduğunuz hangi romanın televizyon ve sinemaya uyarlanmasını isterdiniz? Gerekçelendirerek yazınız.

Aşağıdaki yönergeleri takip ederek etkinliği gerçekleştiriniz.

- Öğretici metinlerin genel özelliklerini, olay çevresinde gelişen metinlerin yapı unsurlarını göz önünde bulundurarak roman türünün içeriğine yönelik tahminlerde bulununuz.
- Öğretmeninizin rehberliğinde ikiye bölünmüş gruplar oluşturunuz.
- Roman türünün içeriğine yönelik tahminlerinizi grup arkadaşınızla paylaşınız.
- Oluşturduğunuz ikili tartışma gruplarıyla aşağıdaki sorulara yanıtlar arayınız.

Okumayı Yönetme

Fatih-Harbiye adlı romanın kapak görselini inceleyerek aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Görselde dikkatinizi çeken (renkler, yazılar, fiziksel özellikler vs.) unsurlar nelerdir? Bunların kullanılma nedenlerine dair tahminlerinizi söyleyiniz.
2. Görselin taşıdığı sembolik değere yönelik tahminlerde bulununuz.
3. Kapakta yer alan unsurlardan hareketle romanın içeriğine yönelik (konusu, kahramanları, olayların zamanı ve mekânı vb.) tahminlerde bulununuz.

Anlam Oluşturma ve Çözümleme

Aşağıdaki adımları takip ederek etkinliği uygulayınız.

- Öğretmeninizin rehberliğinde beşer kişilik gruplara ayrılınız.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
- *Fatih-Harbiye* adlı romanı hızlıca inceleyiniz.
- İnceledikten sonra grup arkadaşlarınızla aşağıdaki soruları cevaplayarak romanın içeriğiyle ilgili görüş oluşturunuz.
 - Romanın yazı tipi, sayfa sayısı gibi fiziksel unsurlarının okuyucu üzerinde nasıl bir etki bırakabileceği ile ilgili tahminleriniz nelerdir?
 - Eserin adı ile içeriği arasındaki ilişki hakkındaki tahminleriniz nelerdir?
 - Romanda hangi konuların işlenmiş olabileceği hakkındaki düşünceleriniz nelerdir?
 - Romanı okumanın size ne gibi katkılar sağlayacağını düşünüyorsunuz?
- Ulaştığınız sonuçları grup sözcüleri aracılığıyla paylaşınız.
- *Fatih-Harbiye* romanını tahlil etmek için grup olarak sorgulayıcı, bağ kurucu, karakter ustası, özetleyici ve sanatçı görevlerini üstleniniz.
- Romandaki her bir bölüm bittikten sonra grup sözcüleri aracılığıyla düşüncelerinizi nezaket kurallarına dikkat ederek sınıfa sununuz.

Sorgulayıcı

Romandaki anlatıcı, anlatım biçim ve teknikleri, düşünceyi geliştirme yolları vb. unsurları belirleyerek dil ve anlatım özelliklerini tespit eder. Tartışmayı yürütmek için sorular hazırlar ve grup üyelerinin tartışmaya katılmalarını sağlar.

Bağ Kurucu

Metin ile yazar arasındaki -varsa- bağlantıyı tespit eder. Romandaki olaylarla gerçek yaşamdaki olaylar arasında bağlantıyı kurar.

Karakter Ustası

Okunan bölümde yer alan önemli karakterleri tespit eder, bunların özelliklerini tanımlar, diğer karakterlerle ilişkisini belirler.

Özetleyici

Okunan bölümün temasını belirleyip bölümü özetler ve temada ele alınan çatışmayı açıklar. Romanın yapı unsurlarını (olay örgüsü, şahıs kadrosu, zaman, mekân) tespit ederek bu unsurların metnin içeriğine (tema, çatışma vb.) katkısını belirler.

Sanatçı

Romanın kendisinde uyandırdığı duygu ile ilgili bir ürün (resim, karikatür, kavram haritası, akış şeması, kolaj vb.) ortaya koyar.

1. OKUMA METNİ (ANA METİN)

FATİH-HARBİYE

(...)

Sonra Faiz Bey'le beraber odaya girdiler.

Neriman'ın babası odanın ortasında durdu, biraz düşündü. Sonra ağır ağır yürüyerek, odanın köşesindeki minderde her zamanki yerine oturdu, hafifçe titreyen eliyle kitabını ve gözlüğünü yanı başındaki masanın üstüne bıraktı ve önüne eğilmiş başını hiç oynatmayarak en ciddî zamanlarına mahsus bir bakışla yalnız gözlerini Şinasi'ye doğru kaldırdı ve onun hâlâ ayakta durduğunu görünce, böyle zamanlarda merasim olmayacağını ima eden sitemli bir sesle:

- Otursana, Şinasi Bey! dedi.

Şinasi masanın başındaki sandalyeye ilişti.

Faiz Bey'in başı hâlâ kıvıldamıyor, fakat titreyerek hafifçe sallanıyordu.

Nihayet ağır ağır başını kaldırdı ve birşey söylemesini ister gibi Şinasi'nin yüzüne baktı.

Şinasi sordu:

- Bu kadar geç kaldığı olmamıştır, değil mi?

- Biliyorsun ya, geçen ay, bir kere daha geç gelmişti.

Hatta gece yarısından sonra... Fakat o zaman evvelden haber vermiştiniz, sen de beraberdin.

Bu son cümleyi söylerken, Faiz Bey'in sesinde, kızının hayatına dair bir babadan daha çok şeyler bilmesi lâzım gelen gencin sualine karşı itimatsızlık ve hayret vardı.

Şinasi bunu hissetti. Fakat aldatmak zevkiyle karışık bir merhametle Faiz Bey'e gündüzki hadiseden bahsetmemeye karar verdi. Bu akşam, dedi, Darüelhan'dan beraber çıktık. O Fahriyelere gitti. Ben ayrıldım. Galiba biraz saz yapacaklar. Demek Fahriye onu gece de alıyordu.

Şinasi, Faiz Bey'in ne derece inandığını anlamak için ona bakmaya cesaret edemiyordu. Başını önüne eğerek mırıldandı:

- Olur bazan.

Faiz Bey, gene, yalnız gözlerini kaldırarak Şinasi'ye sert sert baktı, sonra derin bir nefes aldı.

Artık bu mevzuda konuşamaz oldular. İkisini de birleştirmesi lâzım gelen hakikat, Şinasi'nin muvaffakiyetsiz bir tabiyesi yüzünden, aralarına bir düşman gibi girmişti ve onları birbirinden uzaklaştırıyordu. Bahsi değiştirmezlerse hiç konuşamayacaklarını ikisi de anlayarak bir başka zemin aradılar.

Şinasi masanın üstündeki siyah kaplı kitabı göstererek bildiği halde sordu:

- Ne okuyordunuz efendim?

- Hiç oğlum, ne okurum ben? Gene Mesnevi'yi karıştırıyordum. Can sıkıntısı.

Ve biraz Şark edebiyatından, biraz musikiden bahsettiler. Faiz Bey ney çalardı. Şinasi'yle aralarında her zaman uzun ve hararetili bir konuşma zemini yapan musiki bile şimdi onlara alâka vermiyordu. Konuşamayacaklarını anladılar.

Peyami Safa (1899-1961)

İstanbulda doğdu. Lise yıllarında başladığı yazarlık serüvenini ömrünün sonuna kadar sürdürdü. Gazete ve dergilerde köşe yazıları yazdı. Yazılarında sanat, siyaset ve felsefe ile ilgili alanlardaki tartışmalarıyla dikkatleri çekti. Bununla beraber romancı kimliği ile daha çok tanındı. *Dokuzuncu Hariciye Koşusu* ve *Fatih-Harbiye* adlı romanları, Türk edebiyatının seçkin eserleri arasında gösterilir. Peyami Safa, gerçek ismiyle kaleme aldığı eserlerinin yanı sıra Server Bedi takma adını kullandığı polisiye romanlarıyla da tanındı. Roman, hikâye, biyografi ve düşünce yazılarından oluşan eserler yazdı.

Şinasi müsaade istedi ve evden çıktı.

Faiz Bey masanın üstünü düzelttikten sonra lâmbasını aldı, karşıdaki yatak odasına geçti, kapının eşiği kenarında duran idare kandilini alarak büyük lambayı söndürdü ve yattı. (...)

Neriman bir gün evvel Fatih-Harbiye tramvayına atlarken Şinasi tarafından görüldüğünü bilseydi, "ne kadar yalvardığını gördün" demezdi. Çünkü Şinasi bir gün evvel, Neriman'ın Fahriye'ye hiç uğramadığını ve Beyoğlu'na yalnız gittiğini biliyordu. Neriman o son cümleyi söyleyinceye kadar Şinasi biraz teselli bulmuştu; fakat yalan tekrar edilince Şinasi'nin başına birden kan çıktı.

Tam eski Darülfünun binasının önüne ve bir gün evvel ayrıldıkları noktaya gelmişlerdi. Şinasi birdenbire durdu, kat'î bir tavırla:

- Ben geri dönüyorum!

Dedi ve ayrıldı. Hızla yürüyerek uzaklaştı. İstemediği halde ayrılmak azabını, bugün de Neriman çekiyordu. İki arkadaş yalnız kalır kalmaz bakıştılar:

Fahriye mırıldanmıştı:

- Fena oldu.

- İtiraf etmemeli mi idim?

- Bilmem? Galiba.

- Gizleyemezdim ki.

Fahriye tekrar etti:

- Fena oldu.

İki arkadaş da konuşmadan epey yürüdüler... Neriman birdenbire boşaldı. Sinirlendiği vakit iplik kadar incelen ve sık sık asabî titreyişlerin kopardığı hırçın bir sesle söylenmeye başladı:

- Öf... Bu elimdeki ut da sinirime dokunuyor, kıracağım geliyor. Şunu Şamlı'ya bırakalım. Bunu benim elime nereden musallat ettiler? Evdeki hey hey yetişmiyormuş gibi üstelik bir de Darülelhan! Şu alaturka musikiyi kaldıracaklar mı ne yapacaklar? Yapsalar da ben de kurtulsam. Hep ailenin tesiri. Babam şark terbiyesi almış. Ney çalar, akrabam öyle... Fakat artık sinirime dokunuyor, bir kere şu musibetin biçimine bak, hele bu torbası? Yirmi gündür elime almıyorum, bugün mecbur oldum. Bırakacağım musibeti... Darülelhan'dan da çıkacağım yahut alafranga kısmına gireceğim. Zaten bizim kısmı lağvedeceklermiş. Allah razı olsun. (...)

Fakat, bir kaç adım ileride, kaldırım üstüne sandalyelerini çıkarmış bir kahvenin önünden geçerken Neriman gene biraz hararetlendi:

- Al! İşte bir tane daha... Sokak ortasında oturuyor, kahve içiyorlar...

Daha güzel bir hayata karşı iştiyakını uyandıran bu kahvelere karşı kinini tekrar döktü.

Tramvay bekleme yerine kadar geldiler. Fahriye her zaman oradan ayrılırdı. Durdular. Bir Fatih - Harbiye tramvayı yaklaşıyordu. Bu tramvay Neriman'da bütün arzuları şiddetle uyandıran bir münebbih haline gelmişti. Onu görür görmez ani bir arzuya kapıldı:

- Haydi, dedi, istersen Beyoğlu'na kadar çıkalım.

Fahriye razı oldu. Hemen tramvaya atladılar. Neriman'ın kendi kendine pek de itiraf edemediği bir ümidi vardı: Macit'e rastgelmek ihtimali.

GALATASARAY'dan Tünel'e doğru yürüdüler. Neriman Beyoğlu'na çıktığı vakit, halis Türk mahallelerinde oturanların çoğu gibi, kendini büyük bir seyahat yapmış sanırdı. Gene Fatih uzakta, çok uzakta kaldı. Tramvayla bir saat bile sürmeyen bu mesafe, Neriman'a Efgan yolu kadar uzun görünürdü ve Kâbil'le New York arasındaki farkların çoğuna İstanbul'un iki semti arasında kolayca tesadüf edilir.

Bir İstanbul kızı olduğu için Neriman'ın bu farklar karşısındaki hayreti azalmıştı; fakat bir zamandan beri kendisinde yeni bir hayatın iştihakı ve yeni bir medeniyetin şuuru uyanmağa başladığı için bu farkların her birine ayrı ayrı dikkat etmekten hoşlanıyordu.

Bir itriyat mağazasının camekânı önünde durdular. Burada herşey, tek başına konmuş zârif bir küçük şişenin tatlı mavisi, kırmızı ipek bir püskül, siyah kadife-lerin arasında gizlenmiş ampulün yumuşak ziyası, bir gümüşün parıltısı... Gözleri ayrı ayrı çekiyor ve zapt ediyordu; burada herşey, rahat ve mes'ut insanların kullanmayı âdet ettikleri eşyaydı; burası, aynı zamanda, bir insanın ne kadar mes'ut olabileceğini hissettiren imkânlarla doğru açılmış pencereydi. Neriman burada her duruşunda, bu pencereden onların saadetini imrenerek seyrediyordu.

(...)

Çantasındaki esans şişesini doldurmak vesilesiyle mağazaya girdiler. Bütün eşyanın iliklerine işlemiş hafif bir güzel koku. Neriman bu mağazaların sessizliğine de şaşıyordu. İçeride kalabalık olduğu halde müşteriler pek az konuşarak, âdeta bir dilsiz gibi işaretlerle meram anlatarak istediklerini alıyorlardı. Yalnız, cam tezgahların üstüne konup kaldırılan şişelerin ince çıtırtısı. Satış memuru kız, esans şişesini doldururken Neriman bir şey hatırladı: Küçükken babası onu Ramazan'da Beyazıt sergisine götürürdü. (...)

Bu çadıra uzaktan yaklaşırken bile sert bir nane, bahar, hacıyağı kokusu Neriman'ın midesini bulandıracak derecede burnuna dolardı ve oradan çabuk geçmek isterdi...

Son günlerde sık sık yaptığı mukayeseyi tekrarladı ve bu iki koku arasındaki farkı düşündü.

Yolda yürürlerken, herkes, Fahriye'den ziyade Neriman'a dikkat ediyordu, fakat bu, Neriman'ın herkese ayrı ayrı dikkatinin karşılığında başka bir şey değildi. Kıyafetlere, yürüyüşlere, yüzlerdeki mânalara büyük bir tecessüsle bakan gözleri, herkesin alâkasını çelerek büyüyor, parlıyor ve daima canlı bakıyordu. Löbo'nun önünden geçtiler. Neriman içeriye doğru bir göz attı ve Macit'i görmedi. Fakat onun ikinci kat salonunda olması ihtimali de vardı.

Yukarıya kadar beraber çıkmayı evvelâ Fahriye'ye teklif edemedi. Müsait bir kıyafette olmadığını da düşünüyordu. Fakat Macit'i görmeden İstanbul'a dönmek o kadar güç geldi ki bir kaç adım sonra Fahriye'yi geri çevirdi, beraber pastacının yukarı kat salonuna çıktılar.

Macit orada idi; fakat yanında bir kadın vardı; Neriman sevinçten kedere süratle geçmenin baş dönmesiyle durakladı ve ne yapacağını şaşırdı. İleri ve geri gide-
medi. Bir kaç adım attı ve Macit'e görünmek istemedi. Macit onu görmüş ve hemen kalkarak yanına gelmişti:

- O... Buyurun Neriman Hanım! dedi.

Macit'in yanında oturan kadın da kalkmıştı ve onlara doğru geliyordu.

Fahriye merdiven başında duruyor, içeri girmek istemiyordu. Neriman cesaret etti, koridora kadar yürüdü ve oradan salona baktı.

Neriman hafifçe kızardı ve şaşırdı. Kadın yanlarından geçerken Macit'e başıyla selâm verip yürümüşü. Neriman ona bakmadı.

Mırıldandı:

- Dışarıda Fahriye var.
- Niçin girmiyor, buyurun!
- Geç kalırız.
- Bir dakika, canım.

Macit kapıya gitti ve Fahriye'yi de çağırdı. Salon tenhaydı. Bu, Neriman'ı biraz evvelki heyecanının artığından kurtardı.

Oturdular. Neriman'ın buraya üçüncü geliyordu; her seferinde burasını biraz daha seviyor ve beğeniyordu. Her şey temiz, her şey güzel. Zevkli bir kadın eliyle döşenmiş küçük bir ev odası gibi; ve başbaşa konuşmaya ne müsait! Pastacı, muhallebici gibi yerleri daima bir dükkân fikriyle beraber düşünmeğe alışmış Neriman için, bu mahrem küçük salon yepyeni bir şeydi. Fahriye'nin de hayranlığını yüzünden görmek istiyordu. Fakat utanç, Fahriye'nin yüzünde, bütün hisleri kırmızıya boyamış ve örtmüştü, sıkıldığı besbelliydi. Macit geceden bahsetti. Sonra, Fahriye'yi de bahse karıştırmak için: "Siz de olmalıydınız!" dedi. Arkadan hararetle ilâve etti:

- Gelecek perşembe Perapalas'a gelirsiniz olmaz mı? Güzel bir balo var. Muhakkak geliniz. Çok eğleniriz. Ben gene sizi Neriman'la beraber eve kadar götürürüm.

Fahriye cevap vermedi. Macit Neriman'a döndü:

- Olmaz mı Neriman Hanım?

Neriman da cevap vermedi. Balo! Gene babasını aldatmak, Şinasi meselesi, tuvalet... Neriman'ın yüzünde endişe çok barizdi. Kendini toplayarak zorla gülümsediği halde vakit geçmişti. İtiraf etmeye mecbur oldu:

- Vallahi, Macit Bey, biliyorsunuz ki.. bizim için bir gece evden ayrılmak ne kadar güç!
- Siz isterseniz her şeye muvaffak olursunuz.
- Çalışırız. Gelecek perşembe mi dediniz?
- Evet, o vakte kadar gene görüşürüz, ya...

Balo! Neriman Löbon'dan çıkıp Fatih'e gelinceye kadar hep bunu düşündü. Balo! Muhakkak gitmeli. Fakat izin meselesi, para meselesi, tuvalet meselesi, Şinasi meselesi... Onu en çok para meselesi düşündürüyordu. Babasına tekrar nasıl müracaat edebilir? Daha bir ay evvel, yeni mantosunu, yeni iskarpinlerini yaptırmak için babasını ne büyük fedakârlıklara sevketti: Fatih'teki ev rehine konmuştu ve bu ağır faizli borcu ödemek için babası, her ay, tekaüt maaşının bir kısmını ayırmağa mecburdu. Hele son hâdiseden sonra, bir balo tuvaleti için babasına yeni bir fedakârlık teklif etmeye hiç cesareti yoktu.

(...)

Peyami Safa, *Fatih-Harbiye*

Söz Varlığı

Fatih-Harbiye romanından yapılan aşağıdaki alıntılardan yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Aşağıdaki tabloda günlük konuşma diline veya edebî dile örnek oluşturacak ifadeleri "✓" işareti ile belirtiniz.

Örnek Cümleler	Konuşma Dili	Edebî Dil
Bu akşam onda yemek yiyeceğim. Sen git.		
Fakat Neriman, sımsıkı, açılmamak üzere kapanmış imkân kapılarının hepsini kurcalıyordu.		
Bir kenarda durdu ve lâmbanın aydınlattığı odasına baktı: Darma dağınık kaldı.		
Sarman da Faiz Bey, Şinasi ve Gülter kadar hanımının son zamanlarda başkalaştığını anlıyor ve onun yanına sokulmuyordu.		
Biraz temizce giyindin mi insanın arkasından fena fena bakıyorlar.		

2. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili ifadelerin anlamlarını metnin bağlamından hareketle verilen boşluklara yazınız.

Şinasi masanın başındaki sandalyeye ilişti. Faiz Bey'in başı hâlâ kımıldamıyor, fakat titreyerek hafifçe sallanıyordu.

Bu akşam, dedi, Darülelhan'dan beraber çıktık. O Fahriyelere gitti. Ben ayrıldım. Galiba biraz saz yapacaklar.

Bahsi değiştirmezlerse hiç konuşamayacaklarını ikisi de anlayarak bir başka zemin aradılar. Şinasi masanın üstündeki siyah kaplı kitabı göstererek bildiği halde sordu.

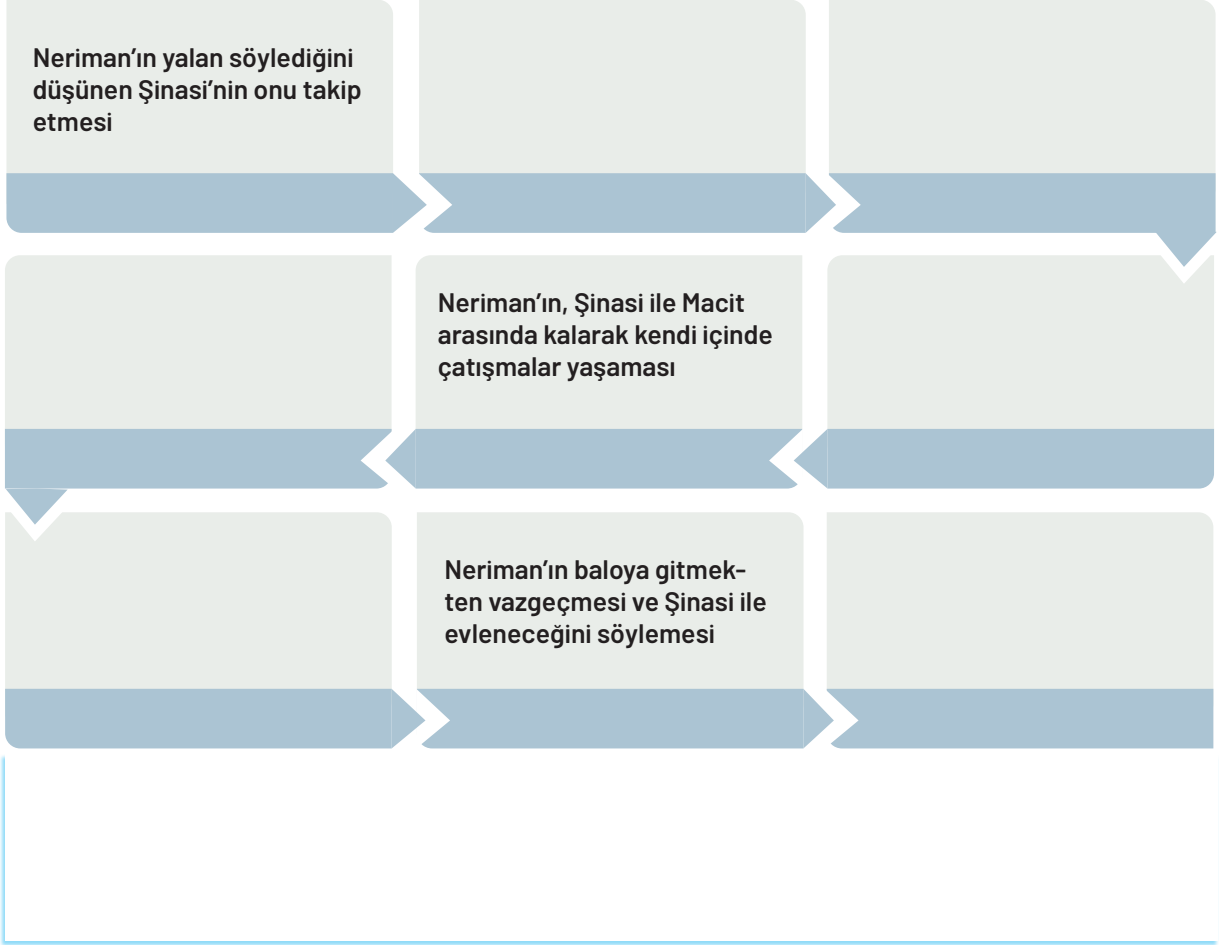
Daha bir ay evvel, yeni mantosunu, yeni iskarpinlerini yaptırmak için babasını ne büyük fedakârlıklara sevketti.

Çantasındaki esans şişesini doldurmak vesilesiyle mağazaya girdiler. Bütün eşyanın iliklerine işlemiş hafif bir güzel koku. Neriman bu mağazaların sessizliğine de şaşıyordu.

Darülelhan'dan da çıkacağım yahut alafranga kısmına gireceğim. Zaten bizim kısmı lağvedeceklermiş.

Sıra Sizde

Fatih-Harbiye'nin olay örgüsünü aşağıdaki şemada sıralayarak yazınız.

Sıraladığınız olaylardan birini seçerek bu olayın oluşma nedenlerini ve sonuçlarını olay örgüsüne uygun olacak şekilde kurgulayarak yazınız.

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Romandaki olay akışını serim, düğüm ve çözüm çerçevesinde üç ana bölüme ayırınız. Bu ayrımı hangi ölçütlere göre yaptığınızı açıklayınız.
2. *Fatih-Harbiye* romanını siz yazmış olsaydınız olayların gelişiminde hangi değişiklikleri yapardınız?
3. *Fatih-Harbiye*'de anlatılan olaylardan hangilerini kendi yaşamınızla ilişkilendirebilirsiniz?

Sıra Sizde

1. *Fatih-Harbiye* romanındaki karakterleri belirleyiniz. Yaşadıkları sosyal çevreyi ve bu çevrenin özelliklerini aşağıdaki tabloya yazınız.

Karakterler	Sosyal Çevre ve Özellikleri

2. *Fatih-Harbiye* romanındaki karakterler aracılığıyla hangi millî, manevi ve evrensel değerlerin ifade edildiğini eserin tamamını dikkate alarak belirleyiniz. Bunları aşağıdaki tabloya yazınız.

Karakterler	Millî, Manevi ve Evrensel Değerler

3. Günümüzde bu değerleri temsil eden unsurlar nelerdir? Örnekler yazınız.

Düşün Paylaş

Aşağıdaki metinden yararlanarak soruları cevaplayınız. İkili gruplara ayrılarak cevaplarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

“Altı yedi yaşımda iken, her gece yatağa girdiğim vakit beynime sataşan bir fikir vardı ve uykumu kaçırdı. Her gece, düşünürdüm ve kendime sorardım. “Ben dünyaya gelmeseydim ne olurdu?”

On yaşıma geldiğim vakit, bir gün İbrahim Alaeddin Bey’in Çocuk Şiirleri adlı kitabını almış, okumuş ve kapağında bulunan bir çocuk fotoğrafı karşısında kuvvetli bir tecessüs duymuştum.

On üçle on dört yaşım arasında, sırf kendi meraklarımı gidermek için, liseye devam ederken merhum Baha Tevfik Bey’in neşrettiği Teceddüd Kütüphanesi serisinden bir ruhiyât kitabı aldım. Bu eser, kalıp haline sokulmuş tasniflerin, insan ruhunu hassasiyet, zihin ve irade gibi raflara ayırmasıyla, nâmütenahi derecede terkipler arz eden temâyüllerimizi şahsî, içtimaî ve âlî gibi üç basit kategoriye indirmesiyle benim ruhî tecessüslerime hiçbir cevap vermiyordu. Esasen bahtsız bir çocuktum. İçimde oynayan dramları bu kitap tefsire müsait olmaktan çok uzaktı.

Sekizinci sınıfta bir hastalık yüzünden liseyi bıraktım. Kendimi yetiştirmeye mecburdum. Kendi icaplarımdan doğan bir ihtiyaçla ve merakla terbiye, ruhiyât ve felsefeye karşı, on dörtle on beş yaşım arasında samimi bir alâka duydum.

Daha fazla büyüdüm. On yedi yaşlarıma doğru insan ruhunun mâhiyetine ait merakım, hayatıma manâ vermek ihtiyacı ile büsbütün arttı.”

Mehmet Tekin, *Romancı Yönüyle Peyami Safa*

1. Yukarıdaki bilgilerden hareketle Peyami Safa’nın yaşamının *Fatih-Harbiye* romanına yansımaları hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

2. Peyami Safa’nın ruhiyat ve felsefeye olan ilgisi hangi karakterlere yansımıştır? *Fatih-Harbiye* romanından örnekler vererek açıklayınız.

Sıra Sizde

1. *Fatih-Harbiye*'nin kişi kadrosunu aşağıdaki tabloya göre sınıflandırınız.

Başkarakter	
Yardımcı karakterler	
Fon karakter	

Başkarakter

Kurmaca dünyanın merkezinde yer alan, kurgudaki bütünlüğün oluşturulmasında birleştirici ve etkin bir rol üstlenen kişidir.

2. Neriman'ın en belirgin davranış özellikleri nelerdir? Neriman'ın bu davranışlarını tetikleyen temel etmenleri yazınız.

Yardımcı Karakterler

Romanın kurgusunda ikinci derecede etkili olan, başkışiyi olumlu ve olumsuz yönleriyle derinleştiren kişidir.

3. Anlatı boyunca Neriman'ın kişiliğinde ve düşüncelerinde yaşanan değişimler nelerdir? Bu değişimin nedenleri hakkındaki çıkarımlarınızı yazınız.

Fon Karakter

Anlatıdaki olayların gelişmesinde rolü olan ancak derinlemesine işlenmeyen kişidir.

4. *Fatih-Harbiye* romanının iletisini kendi kurgulayacağınız bir karakter üzerinden vermek isteseydiniz bu karakterin özellikleri neler olurdu? Yazınız.

5. *Fatih-Harbiye* romanı, Macit üzerinden anlatılan bir eser olsaydı bu romandaki yardımcı karakterler kimler olurdu? Gerekçelendirerek yazınız.

6. Roman karakterlerinden hangisini kendinize daha yakın hissettiniz? Nedenleriyle yazınız.

Karakter türleriyle ilgili etkinliğe bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Yorumluyorum

Fatih-Harbiye romanından yapılan alıntıdan yararlanarak soruları cevaplayınız.

- Benim muhtelif kültürle mensup musikilerin tekniklerine ait malûmatım yok; yalnız mücerret olarak hal-
ledilecek bir mesele vardır: Teknikte garplılaşmakla iktifa mı etmeliyiz, yoksa kültürde de mi garplılaşmalıyız?

Ziya Bey'e, daha doğrusu onun kabul ettiği içtimâî nazariyeye göre her kültür (o buna hars diyor) millî kalmalıdır
ve millî kalmaya mahkûmdur; tekniğe gelince, bu beynelmileldir; fakat bunlar müphem tabirlerdir. Her âlim,
kültür meselesine başka başka medlûller tayin etmiştir. Ziya Bey ki (Dürkhaym) demektir, kültür kelimesini
millî müesseselerin bir terkibi şeklinde kabul eder. Tabir meselesi.

Neriman, Şeref Bey'i dinlemiyordu. Babasına baktı. Gülter mübalâğa etmemiş: Faiz Bey hâlâ yorgun, sarı,
sapsarı; yalnız münakaşanın safhalarına çok dikkat ettiğini hissettiren gözlerinde marazî ve hummalı bir parlıltı
var.

1. Bu alıntıda adı geçen karakterlerin hangilerinin gerçek hayattan esinlenerek roman kurgusuna dâhil edildiğini, hangilerinin tamamen kurgu olduğunu düşünüyorsunuz? Aşağıdaki tabloya sebepleriyle yazınız.

Gerçek Hayattan Esinlenerek Roman Kurgusuna Dâhil Edildiğini Düşündüğüm Karakterler	Nedenlerim
Tamamen Kurgu Olduğunu Düşündüğüm Karakterler	Nedenlerim

2. *Fatih-Harbiye* romanında başka hangi karakterlerin gerçek hayattan esinlenilerek oluşturulduğunu düşünüyorsunuz? Gerekçelendirerek yazınız.

3. Roman karakterlerinin gerçekliğini okuyucu üzerindeki etkileri bakımından değerlendiriniz.

4. *Fatih-Harbiye* romanında kurgulanmış roman kişilerinden hangisiyle tanışmak isterdiniz? Nedenleriyle yazınız.

Yorumluyorum

1. *Fatih-Harbiye*'de mekân, olayların anlatımında belirleyici bir unsur olarak kullanılmıştır. Neriman'ın ruhsal durumlarını, duygu ve düşüncelerini yansıtmada bir araç olarak görülür.

Bu romandaki mekânların adını, temsil ettiği sembolik değerleri ve anlatıdaki işlevlerini aşağıdaki tabloya yazınız.

Mekân	Temsil Ettiği Sembolik Değer	Anlatıdaki İşlevi

2. Aşağıdaki metinlerden yararlanarak soruları cevaplayınız.

"Tramvay Beyazıt'tan geçiyor ve Fatih'e doğru ilerliyordu. Fatih! Fatih! Beyoğlu arkada kalıyordu. Aylardan beridir, ilk defa bugün, Neriman Fatih'e bu kadar istekle gidiyordu ve Beyoğlu'nun cazibesinden kendini kurtarıyordu. Çünkü ne olursa olsun, kalbiyle yaşayan bir kızdı ve ilcalarına hâkim değildi, bütün duygularını teşhir ettikçe rahatlayan bir mizacı vardı ve samimiyeti halis bir şey gibi seviyordu. Şehzadebaşı'ndan geçerken sokaktaki yolculara bakarak düşündü: 'Şüphesiz bunların içinde ne kıymetli insanlar var!' dedi."

"Neriman'ın buraya üçüncü geliyordu; her seferinde burasını biraz daha seviyor ve beğeniyordu. Her şey temiz, her şey güzel. Zevkli bir kadın eliyle döşenmiş küçük bir ev odası gibi; ve başbaşa konuşmaya ne müsait! Pastacı, muhallebici gibi yerleri daima bir dükkân fikriyle beraber düşünmeğe alışmış Neriman için, bu mahrem küçük salon yepyeni bir şeydi. Fahriye'nin de hayranlığını yüzünden görmek istiyordu."

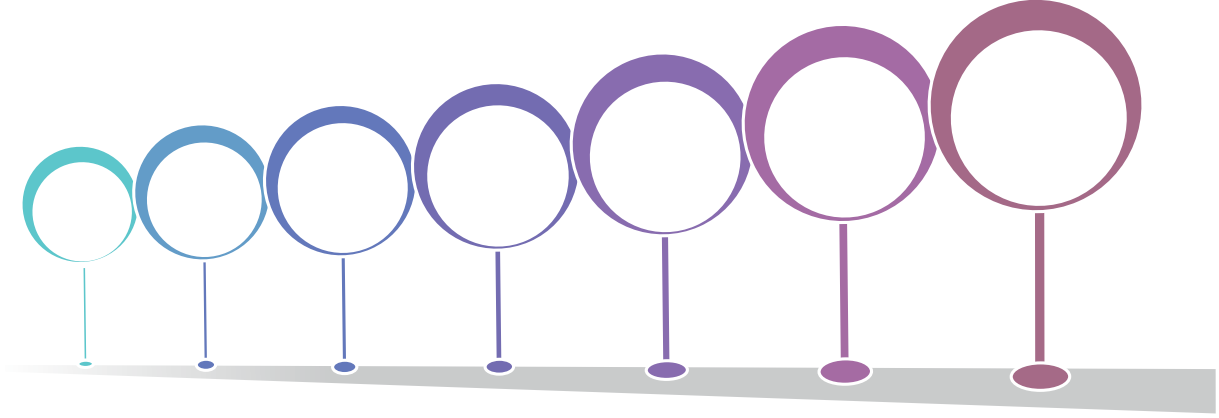
- a. İçinde bulunduğu mekânın Neriman'ın ruhsal durumuna etkisini açıklayınız.

- b. Löbon adlı pastanenin Neriman ile Fahriye üzerinde farklı etkiler bırakmasının nedenleri neler olabilir? Yazınız.

Sıra Sizde

1. *Fatih-Harbiye*'de mekânın roman kişileri üzerindeki etkisini gösteren örnekler bulunuz.

2. *Fatih-Harbiye*'nin kurgusunun mekân üzerinden oluşturulduğunu göz önünde bulundurarak mekânların anlatıya olan etkilerini değerlendiriniz. Seçtiğiniz mekânları, anlatıdaki önemine göre aşağıdaki şemada konumlandırınız.

3. Yaşadığınız çevredeki mekânların kişiliğinize etkileri hakkındaki düşüncelerinizi yazınız.

4. *Fatih-Harbiye* romanında verilmek istenilen iletiler göz önünde bulundurulduğunda yazarın mekân olarak İstanbul'u seçmesiyle ilgili düşüncelerinizi yazınız.

5. a. Yazacağınız bir romanda mekân olarak aşağıda görselleri verilen şehirlerden hangisini seçerdiniz? Neden?

Viyana

Kudüs

Paris

Buhara

- b. Seçtiğiniz bu mekânı kullanarak romanınızda nasıl bir çatışma kurgulardınız?

- c. Seçtiğiniz mekân aracılığıyla romanınızda ne tür iletiler oluştururdunuz?

Düşün Paylaş

Anlatım teknikleri ile ilgili etkinliğe bu karekodan ulaşabilirsiniz.

1. *Fatih-Harbiye*'de Neriman'ın baloya gitmek için babasından izin almasına kadar yaşanan önemli gördüğünüz olayları, anlam bağlantıları içeren cümleleri, bölümleri belirleyerek özet hâlinde yazınız. Hazırladığınız özeti arkadaşlarınızla paylaşınız.

2. Eserin bu bölümünü özetlerken hangi özellikleri göz önünde bulundurduğunuzu açıklayınız.
3. Özetlediğiniz bölümün temasını belirleyiniz. Bu temanın roman genelinde öne çıkarılmak istenen düşünce ile örtüşüp örtüşmediğini tespit ediniz.

4.

- a) *Fatih-Harbiye* romanında tespit ettiğiniz çatışmaları aşağıdaki şemada ilgili başlıkların altına yazınız.

İç çatışma

Doğu-Batı çatışması

Kişinin başkalarıyla çatışması

Yaşam biçimlerinin farklı olmasından kaynaklanan çatışma

Farklı dünya görüşleri arasındaki çatışma

**FATİH-HARBİYE
ROMANINDAKİ
ÇATIŞMALAR**

- b) Olay akışını göz önünde bulundurarak bu çatışmaların anlatıya etkisini belirleyiniz.

Düşün Paylaş

1. *Fatih-Harbiye'deki* olayların hangi zaman diliminde gerçekleştiğini romandan örnekler vererek açıklayınız.

2. Romanın kurgulanma zamanı ile olayların gerçekleşme zamanını belirleyerek bu unsurların metnin içeriğine katkısını değerlendiriniz.

Sıra Sizde

1. Neriman ve Faiz Bey'in geçmişi anlatılırken romanda hangi teknik kullanılmıştır? Siz olsaydınız farklı zaman dilimlerini anlatmak için hangi yöntemleri tercih ederdiniz? Gerekçelendirerek açıklayınız.

2. Romandaki hangi olaylardan yola çıkılarak bunların gerçekleşme zamanı hakkında fikir sahibi olunabilir?

3. Romanın kurgusal zamanını değiştirmek isteseydiniz hangi zaman dilimini tercih ederdiniz? Neden?

Yorumluyorum

Geriye Dönüş Tekniği

Anlatmaya bağlı edebî metinlerde anlatının kesilerek daha önceki bir zaman dilimine dönülmesidir.

Özetleme Tekniği

Olay, kişi ve benzeri öğeleri az sözle anlatmaktır.

Aşağıdaki metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

“Yedi sene evvel, Faiz Bey karısı öldükten sonra, Kuruçeşme’deki yalıda oturmak istemedi. Maarif evrak müdürlüğünden tekaüt edilmişti. Üsküdar’daki büyük evi de yanınca, azalan varidatına göre daha sade bir yaşayış temini düşündü, Gülter’i muhafaza ederek öteki hizmetçilerin kimini savdı, kimini evlendirdi. Fatih’teki bu eve taşındılar. O vakit Neriman on beş yaşında idi ve Süleymaniye’deki kız lisesine girdi. Orada Şinasi’nin kız kardeşi Nezahet’le tanıştı. Aynı semtte ve aynı mahalde oturdukları için mektebe beraber gidip gelmeğe başladılar. Faiz Bey biraz ney çalardı. Nezahet’in kardeşinin kemençe çaldığını öğrenince onunla tanışmak istedi. O tarihten sonra Şinasi, Nerimanlara sık sık gelip gidiyordu ve o gün bugün ailenin bir ferdi gibidir.”

1. Bu parçada zamana ait bilgiler nasıl aktarılmıştır? Siz de romanda bu anlatım tekniğinin kullanıldığı başka yerleri tespit ederek örneklerle açıklayınız.

2. Romanda zamana ait bilgilerin iletiyi oluşturmadaki etkisini söyleyiniz.

Sıra Sizde

1. Aşağıda *Fatih-Harbiye*’den alıntılar yapılmıştır. Bu alıntılarda anlatıcının kim olduğunu ilgili alana yazınız.

“Neriman hafifçe kızardı ve başını önüne eğdi. Cevap vermiyordu. Evvelâ babasına daha fazla itiraz etmesi; baloya ait arzularının tahakkukuna mani olabilirdi; sonra babasının malûmatı ve mantığıyla mücadeleye kendini muktedir bulmuyordu.”

“- Sen eskiden... eskiden dediğim, bundan daha birkaç ay evvel ne sade kızdın, ne sade! Hoş gene bugünkü heveslerin vardı. Ama onları meydana dökmüyordun. Bugün ne kadar farkettin.”

“Şinasi cevap vermedi, yalnız başıyla bu karara itaat etti. Fakat, ikisi de, birbirlerine söylemedikleri bir endişe içinde idiler. Şinasi, Neriman’ın odasına doğru başını çevirdi, baktı; Faiz Bey de onu taklit etti; endişe oradan geliyordu, Neriman’ın bu kararı kabul etmesi lâzımdı.”

2. Romandaki olay akışında anlatıcının Neriman’a karşı tutumunun değiştiğini düşünüyor musunuz? Örnekler göstererek açıklayınız.

Yorumluyorum

Aşağıdaki metinlerden yararlanarak soruları cevaplayınız.

PEYAMİ SAFA'NIN EDEBÎ ROMANLARINDA BATILILAŞMA PROBLEMİ VE DİNİ HAYATIN İZLERİ

Peyami Safa, Doğu'da herşeyin kötü, Batı'da ise iyi olduğu görüşüne katılmaz. Fakat Türk ve müslüman olduğu kadar Avrupalı gibi yaşamak ve düşünmek zorunda olduğunu söylediği Türk milletinin Batı'dan alması gereken bazı değerler olduğuna da inanır. Bunu gerçekleştirmek için ise, ona göre Türk düşüncesinin, Batı düşüncesinin temel unsurları ile devamlı temas ve münâsebet içinde bulunması şarttır. Tanzimat'tan beri o kültürden alınan bilgi ve fikir goncaları, ancak bu yolla dağınıklıktan ve perişanlıktan kurtularak bizim derdimizin çâresi olabilirler. Batı'ya şuursuzca, bilgisizce, plansız ve programsız bir şekilde yönelmenin bize kârdan çok zarar verdiğini, maalesef Tanzimat'tan beri de hep böyle hareket edildiğini savunan Peyami Safa'ya göre yapılacak iş, Batı ile ölçülü ve şuurlu bir hesaplaşmaya girişmek, onda olup da bizde bulunmayan ilmin ve tekniğin verimlerini alarak onları kendi değerlerimizle terkip etmektir. Bu karşılıklı bir alışveriş şeklinde olacaktır. Zira yukarıda da ifade ettiğimiz gibi Batı'nın da bizden alması gereken değerler vardır. Batı bugün pozitivizmin, dar bir ilim ve teknoloji düşüncesinin cenderesine sıkışıp kalmıştır, boğulmak üzeredir.

Mustafa Özbalcı, *Peyami Safa'nın Edebî Romanlarında Batılılaşma Problemi ve Dini Hayatın İzleri*

1. Peyami Safa'nın Batı'ya karşı tutumu nedir? Yazarak açıklayınız.

2. Peyami Safa'nın Doğu-Batı çatışmasını ele alış şekli ile günümüzde bu çatışmaya yönelik yaklaşımlar arasındaki benzerlik ve farklılıklar hakkındaki düşüncelerinizi ifade ediniz.

3. "Fakat buna cevap vermeden evvel, vaktiyle ona tabîi görünen, fakat şu anda yeni bir mâna ile harekete gelen birçok şeyler hatırlamaya başladı: Neriman'ın Darülelhan'a uğramadığı günlerin sıklaşması, evine geç gidişleri, tuvaletine verdiği ehemmiyetin artması, Şinasî'yle konuşurken sesine dolan asabî titremeler ve bunun gibi, teferruatı unutilan, fakat yekûnunun intibai kuvvetli bir surette hatırlanan küçük küçük birçok hadiseler kendi kendilerini hatırlatıyorlardı. Son zamanlarda bütün bu farklara dikkat eden Şinasî, aramak yorgunluğuna karışan gizli bir korku ile her hadiseyi ayrı ayrı eşelemekten çekinmişti."

Yukarıdaki parçadan hareketle Şinasî'nin yerinde olsaydınız Neriman'ın değişen tavırları karşısında nasıl davranırdınız? Nedenleriyle yazınız.

Roman kahramanları ile ilgili etkinliğe bu karekodan ulaşabilirsiniz.

Sıra Sizde

Fatih-Harbiye romanından hareketle soruları cevaplayınız.

1. Romanda anlatıcı kimdir?

2. Faiz Bey ile Şinasi arasındaki iletişim hangi anlatım tekniği kullanılarak aktarılmıştır?

3.

a) Faiz Bey ile Şinasi'nin duygu ve düşünceleri hangi anlatım tekniğiyle aktarılmıştır?

b) Bu tekniğin metne hangi yönlerden katkı sağladığıyla ilgili görüşlerinizi açıklayınız.

4. Romanda başka hangi anlatım teknikleri kullanılmıştır? Romandan örnekler bulunuz.

Sıra Sizde

1. Yazarın, Şinasi ile Neriman arasındaki karşıtlıkları anlatırken düşüncüyü geliştirme yollarından hangilerini kullanmayı tercih ettiğini romandan örneklerle açıklayınız.

2. Yazarın kullandığı düşüncüyü geliştirme yollarının okura hangi yönlerden katkı sağladığını düşünüyorsunuz?

3. Yazarın roman kişilerini ve yaşadıkları çevreyi anlatırken kullandığı betimlemelere birer örnek yazınız.

Yorumluyorum

- Öğretmeninizin rehberliğinde ikili gruplara ayrılınız.
- *Fatih-Harbiye*'den alınan aşağıdaki metni okuyunuz.
- Okuduğunuz diyalogu grup arkadaşınızla Ferit'in Neriman hakkındaki duygu ve düşüncelerini ifade edecek şekilde devam ettiriniz.
- Yazdığınız diyalogu sınıfta grup arkadaşınızla canlandırınız.

Şinasi, zaafila değil, fakat arkadaşından onun sezdiği bir şeyi gizlememek iffetiyle itiraf etti:

- Canım sıkılıyor.

Artık sebebini de söylemeye mecburdu:

- Neriman meselesi.

Dedi ve devam etmedi. Ancak arkadaşının ayrı ayrı sualleriyle tahlili kabil bir hale gelebilecek olan meseleyi izaha takati yoktu.

Ferit bunu hissetti:

- Evet, dedi, dışarıdan da bu hissediliyordu.

Şinasi, birdenbire, muhitin bu mesele ile alâkasını merak ederek sordu:

- Ne hissediliyor?

- Benim anladığım şeylerle başkalarından duyduklarım arasında fark yok gibi: Neriman eski Neriman değil.

- Herkes de bunu hissediyor mu?

- Söylüyorlar.

Yaptığınız canlandırmayı aşağıdaki sorularla değerlendiriniz.

1. Bu süreçte karşılaştığınız zorluklar neler oldu?

2. Bu zorlukları nasıl aştınız?

Yorumluyorum

1. Aşağıdaki tabloda boş bırakılan yerleri neden-sonuç bağlamında *Fatih-Harbiye* romanındaki olay örgüsüne uygun şekilde tamamlayınız.

Neden	Sonuç
Neriman'ın cesaretini toplayarak pastanede gördüğü Macit'in yanına gitmesi	
	Ne okuduğunu bildiği hâlde Şinasi'nin Faiz Bey'e "Ne okuyordunuz efendim?" diye sorması
	Şinasi'nin ani bir kararla tramvaya binmekten vazgeçip eve dönmeye karar vermesi
Şinasi'nin itriyat mağazasının camekânına bakan Neriman'ın duygularını sezmesi	

2. Aşağıda *Fatih-Harbiye* romanının üslup özellikleriyle ilgili bilgiler verilmiştir. Yazarın bu üslup özelliklerini tercih etme nedenlerini tabloda boş bırakılan yerlere yazınız.

- Romanda toplumun farklı sosyal kesimleri anlatılırken günlük yaşamı yansıtan kelimeler tercih edilmiştir.

NEDEN

- Mekân, müzik, kıyafet vb. unsurlara sıklıkla yer verilmiştir.

NEDEN

- Deyimlere, alıntılara, tarihî şahsiyetlere yer verilmiştir.

NEDEN

- Karakterlerin yaşam tarzlarına, eğitim durumlarına, sosyal statülerine uygun bir üslup kullanılmıştır.

NEDEN

- Diyaloglarda karakterler zayıf ve güçlü yanlarıyla gösterilmiştir.

NEDEN

Sıra Sizde

Aşağıdaki cümlelerde duyguları yansıtan kelimelerin ve kelime gruplarının altını çizin. Siz olsaydınız bu duyguları yansıtmak için hangi ifadeleri kullanırdınız?

Beyefendiye çok acıyorum. Bilseniz bu akşam geldiği vakit yüzü ne kadar sarıydı.

Beyefendiye çok üzülüyorum.

Neriman'ın benden gizlediği hareketler var, buna eminim.

Bu kadarla kalsa iyi. Balolara gitmek istiyor, lüks yaşamak istiyor... Ben hissetmiyorum değilim.

Ben bunu söylemek istemiyorum, bak gene beni anlamıyorsun, ben sustuğum zaman bile sen beni anlamalısın, hâlbuki söylüyorum, söylüyorum, gene beni anlamıyorsun.

Beni asıl sinirlendiren şey, bu semtte, bu evde her şeyden mahrum yaşamaktır.

Sıra Sizde

1. Yazar, romanında "Fatih", "Harbiye", "esans", "parfüm", "ut", "keman" vb. kelimelere sembolik anlamlar yüklemiştir.

Romanda sembol değeri taşıyan diğer kelimeleri tespit ederek aşağıdaki tabloda ilgili alanlara yazınız.

Sembol	Taşıdığı Anlam

Romanla ilgili etkinliğe bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

2. *Fatih-Harbiye* romanının içeriği doğrultusunda Doğu ve Batı'yı renklerle sembolize etseydiniz hangi renkleri seçerdiniz? Gerekçelendirerek yazınız.

Yorumluyorum

Aşağıdaki metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

1. Roman karakterlerinin davranış ve ruh hâlinin aktarılmasında psikoloji biliminden, romanın yazıldığı ve olayların geçtiği sürecin tespitinde tarih biliminden, romanda yer alan mekânların incelenmesinde coğrafya biliminden, romandaki topluma ait unsurlar ve bunlar arasındaki ilişkilerin yansıtılmasında sosyoloji biliminden faydalanılabilir.

Fatih-Harbiye romanında hangi disiplinlerden yararlanılmıştır? Örneklerle açıklayınız.

Psikoloji	
Tarih	
Coğrafya	
Sosyoloji	

2. Gazali diyor ki:
"Cihan, o cünûn bizi çok aldattı. Fakat gözlerimizin önünden şekillerin, güzel tayfların geçtiğini gördük ve onları temaşa ederek hülyalara daldık."

Fatih-Harbiye'den yapılan alıntıyı romanın iletisini göz önünde bulundurarak yorumlayınız.

Karşılaştırıyorum

Fatih-Harbiye romanının televizyon dizisi uyarlamasından yandaki karekodda verilen bölümü izleyiniz ve aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. **Fatih-Harbiye** romanıyla bir bölümünü izlediğiniz dizi uyarlaması arasındaki benzerlik ve farklılıkları aşağıdaki tabloya yazınız.

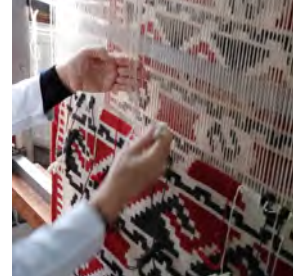
Benzerlikler	Farklılıklar

2. Konuyu işleyişi bakımından okuduğunuz roman mı yoksa izlediğiniz çok modlu metin mi sizi daha çok etkilemiştir? Gerekçeleriyle yazınız.

3. Siz olsaydınız bu konuyu anlatmak için hangi sanat dalını tercih ederdiniz? Nedenleriyle yazınız.

Yorumluyorum

1. *Fatih-Harbiye* romanında Türk kültürünü yansıtan hangi öğelere yer verilmiştir?
2. Aşağıdaki görsellerden hareketle *Fatih-Harbiye* romanının kurgusuna Türk kültüründen eklemeler yapınız. Yaptığınız değişiklikleri arkadaşlarınızla paylaşınız.

Karşılaştırıyorum

Aşağıdaki metinle *Fatih-Harbiye* romanını verilen ölçütler doğrultusunda karşılaştırınız.

BİNBİR GECE MASALLARI

"Ey sultanlarım, size yalvarıyorum, söyleyin bana siz kimsiniz? Ben, Kâbil hükümdarı Beni Şeyban kabilesinin başı Şah Taygamus'un oğlu Canşah'ım!" dedim. O zaman içlerinden en genci ve de güzelliği beni en çok büyülemiş olanı, bana "Biz elmas sarayda oturan Şah Nâsır'ın kızlarıyız. Buraya sadece gezmek ve eğlenmek niyetiyle geldik!" dedi. (...)

Bu dizeleri okuyup bitirince, yaşlı kişi bana "Başına geleni anladım. Sen, buraya bazen yıkanmak üzere gelen güvercinler gibi giyinmiş genç kızları görmüşsün!" dedi. Ben de "Onları gördüm, baba; senden babalan Şah Nasır ile oturdukları Elmas Saray'ın nerede olduğunu bana söylemeni rica ediyorum!" dedim. O da "Oraya gitmeyi düşlememen gerek, çocuğum; çünkü Şah Nasır, ecinnilerin en güçlü başkanlarından biridir ve de sana evlenmek üzere kızlarından birini vereceğinden de büyük kuşku duymaktayım. Sen, kafanı ülkene dönme hazırlıklarına yorsan, daha iyi olur. Bu çabanı, bana saygılarını sunmak üzere yakında gelecek olan kuşlara seni tavsiye ederek ve sana yol göstermelerini sağlayarak kolaylaştıracam" diyerek yanıt verdi. Ben de ona "Sana teşekkür ederim, baba; ama benimle konuşan genç kızı yeniden göremeyeceksem, ana babamın yanına dönmeyi reddederim!" diye yanıt verdim. Bu sözleri söyleyerek yaşlı adamın ayaklarına kapandım ve güvercin şeklinde giyinmiş genç kızları yeniden görmenin yolunu bildirmesi için kendisine yalvardım ...

Âlim Şerif Onaran, *Binbir Gece Masalları*

Binbir Gece Masalları

Fatih-Harbiye

Olay

Kişiler

Mekân

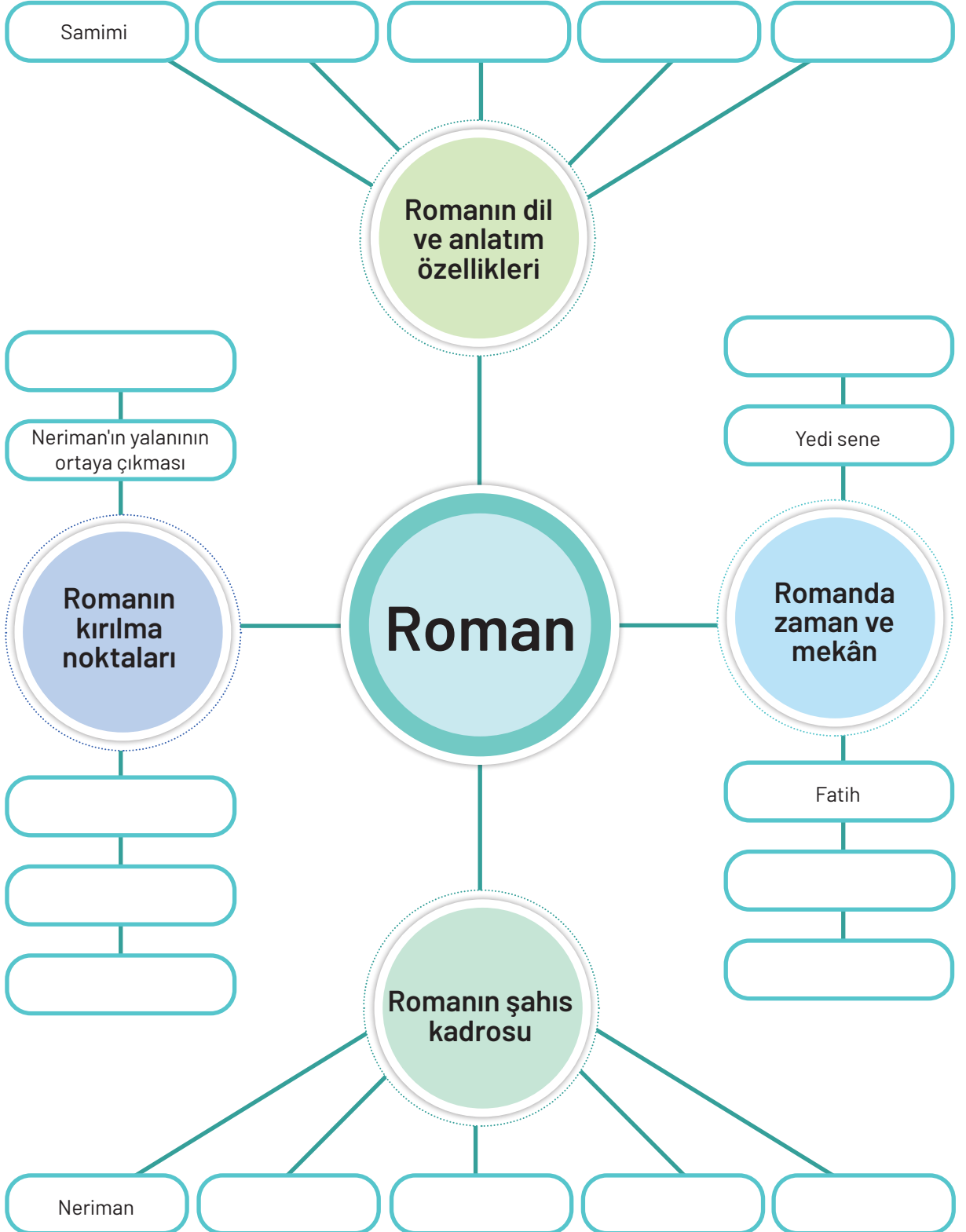
Zaman

Anlatıcı

Üslup

Çalışma Yapağı

Aşağıdaki infografikte boş bırakılan yerleri uygun kelimelerle tamamlayınız.

Yansıtma

Aşağıdaki tabloya *Fatih-Harbiye* romanından beğendiğiniz ifadeleri yazarak bunları seçme nedenlerinizi belirtiniz. Seçtiğiniz ifadeleri kendi cümlelerinizle yeniden yazınız.

Seçtiğim ifade	Seçme nedenim	Benim ifadem

Çıkış Kartı

Üç Yaz

Okuduğunuz romanda yazarın metne çağrışım zenginliği kazandırmak için başvurduğu yollardan üçünü yazınız.

1.

2.

3.

İki Sor

Romandan beğendiğiniz ifadelerin çağrışım zenginliğini ortaya çıkarmaya yönelik iki soru yazınız.

1.

2.

Bir Paylaş

Fatih-Harbiye romanında çağrışımı zenginleştirmek için neler yapılabileceği ile ilgili bir görüşünüzü yazınız.

1.

METİN TAHLİLİ-2 (ANLAMA)

OKUMA

Konuya Başlarken

1940'lı yıllara ait gazete manşetlerini inceleyerek aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Vatan gazetesi,
22 Ağustos 1942

Yeni Asır gazetesi,
26 Mart 1942

Tan gazetesi,
2 Mayıs 1942

Son Posta gazetesi,
24 Şubat 1942

1. Gazete manşetlerinden hareketle gazetelerin işlevleri hakkında çıkarımlarda bulununuz.
2. Gazetelerde hangi metin türlerinin kullanılabileceğiyle ilgili görüşlerinizi paylaşınız.

Okumayı Yönetme

- *Dümkü ve Bugünkü Zeytinler* başlıklı metni okumaya başlamadan önce metne hızlıca göz atınız. Metnin başlığına ve metnin biçimsel özelliklerine dikkat ediniz.
- Genel hatlarıyla incelediğiniz metne yönelik okuma amacınızı belirlemek için aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Bu metni niçin okuyacaksınız?

2. Metnin içeriğiyle ilgili tahminleriniz nelerdir?

3. Bu metnin türü ne olabilir?

4. Bu metni okumanın size neler kazandırabileceğini düşünüyorsunuz?

- Metnin içeriğiyle ilgili tahminlerinizi metni okuduktan sonra karşılaştırmalar yapmak ve değerlendirmelerde bulunabilmek amacıyla not ediniz.
- Okuma amacınızı ve metinle ilgili tahminlerinizi göz önünde bulundurarak metni okumak için uygun yöntem ve stratejiyi belirleyiniz.
 - Bu metni okurken uygulayacağım yöntem:

- Metni okumak için bu yöntemi seçtim çünkü

- Belirlediğiniz yöntem doğrultusunda metni okuyunuz. Metni anlamak ve çözümlmek için gerekli gördüğünüz notları alınız.

Anlam Oluşturma

2. OKUMA METNİ (ANA METİN)

DÜNKÜ VE BUGÜNKÜ ZEYTİNLER

Zeytin ihracına müsaade edilmesi gazetemizin tenkidine uğradı. Memlekette zeytin ve zeytinden çıkarılan yağ pek mi bol, pek mi ucuz? Müşteri mi bulamıyor, gübre yerine tarlalara mı dökülüyor?

Bir taraftan Yunanistan'a başvurup zeytinyağı istiyoruz, öbür yandan bu yağın çıktığı maddeyi dışarıya satıyoruz. "Dikkatler" sütunumuzda denildiği gibi şüphesiz "Türkiye'de şu zeytin ve zeytinyağı işi İkinci Dünya Harbi'nin en esrarengiz meselelerinden biri olarak kalacaktır. Kalmamalıdır; iktisatçı muharrirlerden biri geceyi gündüze katarak, ciddi vesikalara dayanarak, rakamlar döküp istatistikler sıralayarak esrarı çözmelidir; zeytinyağı meselesini zeytinyağı gibi suyun üstüne çıkarmalıdır. Müellif öyle bir şöhret yapar ki -her büyük şöhret gibi- zararını da çekse ismini iktisat tarihimizde ebedileştirir."

Ben işin o çetin, keskin cephesini bilemem. Bildiğim şudur; zeytinlerimiz hem cins hem terbiye bakımından muhakkak ki çok bozulmuştur. Nice zamandır eski tadı, eski manzarayı bulamıyoruz, havsalaya sığmaz derecede pahalıya aldığımız halde!

Vaktile kalitesi oldukça düşük sayılan zeytinler bile pişkindi, etliydi, nispeten küçük çekirdekliydi; fıçı kokmazdı. Asıl mühimmi alışveriş ettiğiniz bakkal size hemen hemen her defasında aynı evsafa zeytin gönderirdi. Değiştiğinin farkına pek varmaz, çeşni bozukluğu duymazdınız.

Şimdi, bir hafta evvel aldığınızla yenisi birbirine hiç benzemiyor. İyilerinin bile derisi kalın, kalın olmıyanı da fazla sağlam, fazla dayanıklı: Diş kesemiyor ve çiğnedikten sonra bile ağızda iğde kabuğu, boğazdan geçerken de kâğıdıle karamelâ yutuyormuşçasına hisilti sertliği hissediliyor.

Ya o zayıf et altında koca koca, biçimsiz biçimsiz aslından ayrılmak bilmez çekirdekler? Dört beş zeytin yediniz mi tabağa bıraktığınız soluk renkli çekirdekler, sıyrılmamış çentik çentik etlerle çirkin bir küme teşkil ediyor. Eskiden bu çekirdekler miniminiydi; ağızdan âdeta perdahlı ve abanoz gibi simsiyah çıkardı; üstlerinde pürtük kalmazdı, zevkle bakabilirdiniz.

Meşhur Horoz'un çiredesti tesbih taneleri kadar bu birbirine eşit, aynı boyda, aynı yuvarlaklıkta, pırlıl pırlıl zeytin çekirdekleri -etleri yenilip ağızdan geri çıkarılmalarına rağmen- tabakta bir süs gibi durur, iğrenme vermezdi.

Şimdikilerin sade çekirdekleri değil, etleri de yamrı yumru düğmeli... Ciğerde olduğu gibi içlerinde dişe sert gelen birtakım urlara raslıyorsunuz. Daha tuhafı, zeytinin bir yanı lezzetli ve yumuşak, öte yanı acı ve sert...

Vaktile zeytin tanelerinin kırıksıkları da başka türlüydü, sütlaç üstündekilerin siyahıydı, âdeta menevişi andırırdı ve bunlar kırıksıklığının çokluğu, derinliği nispetinde de lezzetliydi. Zemaneninkiler kötü bir taklide uydurma ve yapma bir zeytine benziyor; sanki ağaçta yetişmiyor. Haliç'te -fırtınadan uçmasın diye dört tarafından

Refik Halit Karay
(1888-1965)

İstanbul'da doğdu. Gazete ve dergilerde köşe yazıları yazdı. Türkçenin söz varlığını ve inceliklerini yazılarına başarılı bir şekilde yansıttı. Eleştiri içerikli yazılarında "Kirpi" takma adını kullandı. Yergi ve siyasi eleştiriler içeren yazıları nedeniyle 1913'te Sinop'a sürgün edildi. Sürgün yıllarında kaleme aldığı *Memleket Hikâyeleri* adlı eseriyle Türk edebiyatında Anadolu'ya yönelişin öncü isimlerinden oldu. Sürgün cezası sona erdikten sonra memur olarak çeşitli görevlerde bulundu, bir yandan da gazete ve dergi yazılarına devam etti. İkinci kez sürgün olarak gönderildiği Lübnan ve Suriye'de uzun bir süre kaldı. Sürgündeyken Hatay'ın anavatana katılması sürecine yazılarıyla destek oldu. Türk edebiyatının seçkin eserleri arasında gösterilen *Gurbet Hikâyeleri* adlı kitabını ikinci sürgün döneminde yazdı. Affedilip yurda döndükten sonra siyasetten uzak bir yaşam sürdürdü. Roman, hikâye ve anı türündeki eserlerinin yanı sıra gazete ve dergi yazılarından oluşan çok sayıda eser kaleme aldı.

tellerle tutturulmuş saç bacalı- kötü bir fabrikada yapılıyor ve çok defa biraz mez-baha, biraz bataklık, biraz zift, bir miktar da makine yağı ve Kasımpaşa deresi, yani tek kelime ile Haliç kokuyor.

Halbuki iyi terbiye edilmiş, çürümeden dinlendirilmiş, kıvamını bulmuş zeytinin hususi pek nazik bir rayihası vardır: kır çiçeklerindeki gibi belli belirsiz, okşayıp kaçan bir rayiha... Zaten rayihaların öylesi hoştur. Genzinde ağır ruhlu bir misafir gibi çöküp kalan sabit parfünleri hiç sevmem. Hele jilet bıçağı keskinliğiyle burnu-muzu uçurtmasından korkabileceğiniz sertlerinden bucak bucak kaçırım.

Şimdiki zeytinlerden yaş çuval, küflü fıçı, çürümüş sepet, kısacası bozuk kap kokmıyanına zor rastlarsınız. Hem en fenası bol su bulup yıkasanız, bir gece suda bıraksanız, üç taşım kaynatsanız, hattâ malum usulile kavanozuna nane yaprak-ları, limon parçaları, rafine zeytinyağı da koysanız, nafile... Bütün emekler boşa gidiyor, zeytinler eski sertliğinde, lezzetsizliğinde inat ettikten başka o asitfiniği andıran kokusunu da bırakmıyor... Bir türlü terbiye kabul edemiyor. Eskiden güzelim zeytinlerin içine, çekirdekleri çıkarılıp anşuva yerleştirilerek dolmasını bile yaparlardı; havyarı aratmazdı. Şimdikilere havyar doldursanız yine özke bir şeye benzeyemez, havyarı da kendisine döndürür. Zeytinlerimiz soysuzlaşmıştır.

Hepimizin hayatında pek lezzetle yenilmiş, unutulmuş bir zeytin ekmek hâtırası yok mudur?

Fikrimce ikindi kahvaltısı olarak zeytin pek makbul bir çerezdir. Akşam keyfini bozmadığı gibi pastalar, dondurmalar gibi ağızda çirişli bir çeşni de bırakmaz. Sonra zeytin, mezelerin ve ordövrlerin en nefisidir; sirkede durmuşu iştah kam-çılar; kekikli zeytinyağda yatmış karın doyurur, iç ısıtır. Hele fırından çıkmış taze ekmeği banarak yerseniz enfes bir gıdadır. Hafifletmek icabederse yarım da geç-kince limon sıkmanız lazım... Sıkarken bu limonun posa kısmı da diş diş, parça parça içine düşerse daha âlâ!

Şimdi -tok da olsanız- önünüze pembe bir sirke ve kehribar gibi ışıldak bir zeytin-yağıle yarı örtülmüş bir tabak zeytin koysalar muhakkak yutkunursunuz.

Zeytini fıkara karın doyurmak, ağniya ise iştah açmak için seve seve yer... Daha doğrusu yedi. Çeşitleri de çoktu. Sır cinsinden bir ufacık tanelisini hatırlıyorum ki tuzlu suda muhafaza edilir, turşu yerine geçerdi. Kalamatanın halisi bulunurdu. Bir de iri taneli, patlıcani renkte bir zeytin alırdık ki şekli eşek zeytini denilen kaba-sına benzemekle beraber lezzeti mükemmeldi. Bugün piyasada gördüklerinizin hepsi taklittir; bazan biçim ve manzara bakımından eskilerini andırıyolar amma lezzet neresinde?

Zeytin iyi bir garnitürdür de yeşil salata üstünde ne güzel durur, domates sala-tasının kırmızılığını siyah beneklerle ne kadar açar! Fıçı sardalyesine de pek yakışır. Frenkler yemeklere de katarlar, meselâ kazı zeytinle doldururlar. Ordövr tepsisinde zeytinin yeri boş bırakılamaz. Meselâ Paris'in Montmartre semtinde bir lokanta öğle yemeklerinde ordövr olarak küçücük fırıncılarla on, on beş cins tuzlu balıkla yedi, sekiz çeşit zeytin verirdi; seyri yetiştirirdi. Karnımla beraber eteklerim de zil çalarak giderdim.

Dini mahiyeti olduğundan bizde de zeytinsiz iftar sofrası tasavvur edilemezdi. Kibar evlerde siyah ile beraber yeşili, sarısı ve kalamata nev'i muhakkak bulundurulurdu.

Demin, hepimizde zeytinle alâkalı bir hâtıra olabileceğini söylemiştim. Bende en unutulmazı şudur: Birinci Cihan Harb'inden altı ay kadar önce Sinop'ta sürgünken bir aralık âdet ettik; öğle uykusundan sonra, arkadaşlardan Defterdar Şükrü Bey'le kır yürüyüşlerine çıkardık. Kasabanın dış sınırında küçücük bir bakkal dükânı vardı. Defterdar bey oraya uğrar, on para uzatır, biraz zeytinle bir koca dilim ekmek alırdı.

Ekmek tabiatile özlü undandı ve pişkindi ama zeytin daha nefisti; hemen hemen çekirdeksiz diyebilirdiniz ve bu çekirdek de kolaycacık etinden ayrılır, ağıza girince âdeta otomatik surette kopup dışarı atılmak için sanki kendiliğinden dilin ucuna gelirdi. Biz de memnunduk, her gün on paralık devamlı müşteri bulduğundan dolayı bakkal da memnun!

Fakat bir gün -harb patlıyalı bir ay olmuştu- defterdar bey yine onluğu uzatınca dükkâncı yüzüne baktı. Anladık. İki kişiye ikinci kahvaltısı vazifesini görecektir beş paralık zeytinle beş paralık ekmek tarihe geçmiş, masal olmuştu. İçimize ilk büyük korku o gün düştü ve işte o günden sonradır ki sağlam para, sabit piyasa mefhumu da efsaneye döndü.

Halk ağzında "kuru ekmek yerim de minnet etmem" sözünün bir derece yüksekliği "zeytin ekmek yemeğe razı olurum da yine durmam"dır. Öyle olmakla beraber zeytini kimse küçük görmez. Akdeniz medeniyeti üzerinde zeytinin rolü büyüktür; zeytin yetişen iklim, iklimlerin en arananıdır; ayrıca zeytin dalı bildiğiniz gibi barış remzidir ve unutmamalı ki zeytin ağacının çıktığı yer Anadolu'dur. Yunanistan'a ve başka diyarlara ülkemizden gitmiştir.

Asıl talihi şuradadır ki manzarası fevkalâde güzel, çiçeği kokulu, yemişi koparılınca hemen yenilecek neviden olmadığı halde eski zaman adamlarınca zeytin ağacı fazilet, sulh ve bereket sembolü idi. Meselâ portakal, limon, incir, kiraz, nar ağaçları o nefis ve hassalı meyvalarına, zarif ve süsleyici şekillerine rağmen böyle bir itibar kazanamamıştı.

Zeytin tanesini acılığına, buruşturuculuğuna, kuruluğuna rağmen yenilecek ve yağı çıkarılıp ışık olarak yakılacak hale getiren insan zekâsından elbette bir gün atom bombası icadı da beklenilebilirdi. Dalında iken zakkum gibi acı, katı, berbat kozalığı terbiye ederek nefis bir gıdaya çevirmeği ve bundan faydalı bir yağ çıkarmağı nereden de düşünmüşüz? Uzak dedelerimiz zeytini yenir ve yağını yakılır, içilir bir maddeye çevirecek istidatta olmasalardı şüphesiz torunları da buhar makinesini, elektriği, telsizi emirlerine ram edemezlerdi.

Sulh sembolü olan zeytin harbde gerçekten bizimle hiç bağdaşamadı, savaş havasında ihtikâr maddelerinin başına geçti. Hakiki sulha kavuştuğumuzu ancak zeytinin ve zeytinyağının alacağı iyi vaziyetten anlamak mümkündür. Zeytin sulh ve harb piyasalarının miyarı olmuştur.

Refik Halit Karay
Akşam, 8 Eylül 1946

Söz Varlığı

1. Okuduğunuz metinde geçen aşağıdaki kelimelerin anlamlarını metnin bağlamından hareketle tahmin ediniz. Tahminlerinizin doğruluğunu TDK *Güncel Türkçe Sözlük*'ten kontrol ediniz. Kelimeleri metnin bağlamına uygun olacak şekilde birer cümlede kullanınız.

Kelimeler	Sözlükteki Anlamı	Cümle
havsala		
evsaf		
perdah		
rayiha		
ordövr		
kalamata		
remiz		
hassa		
istidat		
miyar		

2. Metinde anlamını bilmediğiniz diğer kelimeleri tespit ederek bunların anlamlarını TDK *Güncel Türkçe Sözlük*'ten öğreniniz.

3. a. Metinde geçen deyimleri bularak ilgili alanlara yazınız.

- b. Bulduğunuz deyimlerin metnin dil ve anlatımına katkıları nelerdir?

4. a. Aşağıdaki tabloda metinde geçen bazı kelimelerin anlamları verilmiştir. Bu kelimelerin günümüzde yazım yönünden değişikliğe uğramasının veya yerlerine başka kelimelerin kullanılmasının sebepleri neler olabilir?

Kelimeler	Kelimelerin Metindeki Anlamları
meneviş	Terementi (bir çeşit çam) ağacı tohumu
parfön	Güzel koku, parfüm
anşuva	Ançüez, hamsi ezmesi
asitfinik	Naftalin
özke	Özge, başka
ağniya	Varlıklı kimseler
çeşni	Yiyecek ve içeceklerin tadı

- b. Bu kelimelerin metnin dil ve üslubuna etkileri hakkındaki görüşlerinizi yazınız.

Düşün Paylaş

- Okuduğunuz metnin yazıldığı dönemle ilgili ipucu niteliğindeki ifadeleri belirleyerek not ediniz. Bunları arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Metnin yayımlandığı tarihi göz önünde bulundurarak metnin yazıldığı dönemle ilgili tahminlerinizi yazınız.

- Metinde geçen tarihî olayların metnin yazılma amacı ile ilişkisine dair düşüncelerinizi yazınız.

Sıra Sizde

1. Aşağıdaki tabloda fıkra türünde bir metnin taşınması gereken özelliklerle ilgili bazı yargılar verilmiştir. Bunlara ilişkin görüşlerinizi tabloya işaretleyerek gerekçelerinizi yazınız.

Yargılar	Katılıyorum	Katılmıyorum	Gerekçe
Güncel konular işlenmelidir.			
Okuyucuya öğüt vermelidir.			
Yazarın kişisel görüşlerini yansıtmalıdır.			
Okurun duygularını harekete geçirmelidir.			
Edebî bir üslupla yazılmalıdır.			
Genelgeçer konular ele alınmalıdır.			
Ele alınan konu tüm yönleriyle anlatılmalıdır.			
Yazar, ele aldığı konuda uzman olmalıdır.			
Yazar konuyla ilgili düşüncesini kabul ettirme çabasında olmalıdır.			
Konu, eleştirel bir bakış açısıyla işlenmelidir.			

2. Bu tablodan yararlanarak fıkra türünün özelliklerini yansıtan bir tanım oluşturunuz.

Çözümleme

Aşağıdaki soruları *Dünkü ve Bugünkü Zeytinler* metninden yararlanarak cevaplayınız.

1. Okuduğunuz metnin konusu nedir?

2. Bu yazıyı siz yazmış olsaydınız metne hangi başlığı seçerdiniz? Gerekçelendirerek açıklayınız.

3. Metinde açık veya örtük olarak bahsi geçen tarihî olayları tespit ediniz.

Fıkra (Köşe yazısı)

Güncel, siyasi, ekonomik veya sosyal bir konuda yazarın görüşlerini fazla ayrıntıya girmeden aktardığı, gazete veya dergilerin belirli bölümlerinde yayımlanan fikir yazıdır.

Çözümlüyorum

Dünkü ve Bugünkü Zeytinler başlıklı metni bölümlere ayırınız. Bu bölümlerin özeti olabilecek bir cümleyi belirleyerek aşağıdaki ilgili yerlere yazınız.

Bölüm	Özet Cümle
Giriş	
Gelişme	
Sonuç	

Sıra Sizde

Aşağıdaki soruları *Dünkü ve Bugünkü Zeytinler* metninden yararlanarak cevaplayınız.

1. Metnin anlatıcısı kimdir? Metinden örnek ifadelerle açıklayınız.
2. Metnin anlatıcısını belirlerken metinde geçen hangi ifadelerin kanıt olarak gösterilebileceğini örneklerle açıklayınız.
3. Anlatıcının okuyucuya karşı tutumu hakkında neler söyleyebilirsiniz?
4. Metnin yazılma amacı nedir?
5. Anlatıcının bu metin aracılığıyla okuyucuya vermek istediği iletileri belirleyerek aşağıdaki tabloya yazınız.

Açık İletiler	Örtük İletiler

6. Metinde geçen neden, koşul ve varsayıma dayalı cümleleri bulup tablodaki ilgili yerlere yazınız. Bulduğunuz bilgileri sınıflandırarak aşağıdaki tabloya yazınız.

Neden-Sonuç İlişkili Cümleler	Koşul-Sonuç İlişkili Cümleler	Varsayıma Dayalı Cümleler

Yorumluyorum

Aşağıdaki soruları *Dünkü ve Bugünkü Zeytinler* metninden yararlanarak cevaplayınız.

1. Yazarın İkinci Dünya Savaşı'nın günlük yaşama etkileriyle ilgili duygu ve düşünceleri nelerdir?

2. Yazarın bu konuyla ilgili görüşlerinin metnin yazılma amacı ile ilişkisini yorumlayınız.

Yorumluyorum

Portreler Galerisi adlı çok modlu metinden yararlanarak soruları cevaplayınız.

1. Refik Halit Karay'ın çok yönlü bir yazar olmasının okuduğunuz metne nasıl katkı sağladığını düşünüyorsunuz? Açıklayınız.

2. Okuduğunuz metin ve dinlediğiniz/izlediğiniz videodan yararlanarak Refik Halit Karay'ın kişilik özellikleri hakkındaki çıkarımlarınızı yazınız.

Portreler Galerisi adlı çok modlu metne bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

3. Refik Halit Karay'ın sanatçı kişiliğiyle ilgili düşüncelerinizi açıklayınız.

4. *Dünkü ve Bugünkü Zeytinler* adlı fıkra da onun sanatçı kişiliğinin hangi özelliklerine rastlanmaktadır? Gerekçeleriyle açıklayınız.

Sıra Sizde

Aşağıdaki metinden yararlanarak iyi bir köşe yazısının taşıması gereken özellikleri içeren ölçütler belirleyiniz. Belirlediğiniz ölçütler doğrultusunda *Dünkü ve Bugünkü Zeytinler* başlıklı metni değerlendiriniz.

KÖŞE YAZARLIĞININ İŞLEYİŞİNE YÖNELİK BİR İNCELEME

Doğru bir köşe yazısı için birtakım unsurlara dikkat edilmesi gerekmektedir. Buna göre yeterli bir köşe yazısında ele alınan olayın toplumun geniş kesimini ilgilendirmesine özen gösterilmelidir. Konu seçilirken göz önünde bulundurulması temel gerekliliklerle birlikte olayların yalın ve anlaşılır bir dille aktarılması da önem arz etmektedir. Konuyla ilgili çarpıcı örneklerle yer vermeye ve metni çok uzun tutmamaya da dikkat edilmelidir. Öte yandan ele alınan konuların derinlemesine incelenemediği ve zaman sorununun bulunduğu durumlarda köşe yazarlarının tecrübesi ve kalem kabiliyeti büyük önem kazanmaktadır. Bu nedenle köşe yazarlarının geniş bir bilgi birikimine ve deneyime sahip olması gerekmektedir.

Söz konusu unsurlara ek olarak, köşe yazarının halkın farkındalık düzeyine katkı sağlaması da önemlidir. Bunun için ele alınan konunun iyi bir şekilde işlenmesi, doğru bilgilerle kurgulanması gerekmektedir. İçeriği şüphe uyandıran metinler halk tarafından dikkate alınmayacağı gibi, yazara olan güvenin sarsılmasını beraberinde getirmektedir. Bu nedenle yazarların bilgileri farklı kaynaklardan kontrol etmesi büyük öneme sahiptir. (...)

Göksel Basmacı, *Köşe Yazarlığının İşleyişine Yönelik Bir İnceleme: Köşe Yazılarında Öne Çıkan Konular, Aktörler ve Metin İçindeki Çeşitlilik*

Ölçütler	Değerlendirmeler	Gerekçeler

Karşılaştırıyorum

1. *Dünkü ve Bugünkü Zeytinler* başlıklı fıkrayı *Fatih-Harbiye* romanı ile aşağıdaki tabloda verilen unsurlara göre karşılaştırınız.

Dünkü ve Bugünkü Zeytinler	Fatih-Harbiye
	Yazılma amacı
	Gerçeklikle ilişkisi
	Anlatıcı
	Dil
	Üslup

2. Yaptığınız karşılaştırmadan yararlanarak edebî ve öğretici metinlerin özellikleriyle ilgili değerlendirmenizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Ders Dışı Etkinlik

1 hafta

Adı	Benim Köşem
Amaç	Sınıf panosunda sergilemek üzere bir köşe yazısı hazırlayabilme
Beceri	Yazma becerisi

Aşağıdaki yönergeleri takip ederek sınıf panosunda sergilenmek üzere bir fıkra (köşe yazısı) yazınız.

- Seçeceğiniz bir tarım ürününün mitoloji, ekonomi, sosyoloji, din, coğrafya vb. alanlarda ifade ettiği anlamlara yönelik bir araştırma yapınız.
- Ulaştığınız bilgileri köşe yazınızda kullanmak üzere sınıflandırınız.
- Yazmaya başlamadan önce hedef kitlenizin özelliklerini göz önünde bulundurunuz.
- Yazınızın giriş, gelişme, sonuç bölümlerinde konuyu nasıl ele alacağınızı tasarlayınız.
- Yazınızda köşe yazısına özgü dil ve anlatım özelliklerini göz önünde bulundurunuz.
- Yazım kurallarına ve noktalamaya dikkat ediniz.
- Yazınızda düşünceyi geliştirme yollarından yararlanınız.
- Yazınızın tutarlı, akıcı, açık ve anlaşılır olmasına dikkat ediniz.
- Yaptığınız hazırlık doğrultusunda taslak metnizi oluşturunuz.
- Oluşturduğunuz metne uygun bir başlık belirleyiniz.
- Taslak metnizi gözden geçirerek gerekli düzenlemeleri yapınız ve yazınıza son şeklini veriniz.
- Köşe yazınızı sınıf panosunda paylaşınız.
- İmkânınız varsa köşe yazınızı dergi ve gazetelerde yayımlatmak için gerekli yerlere başvurunuz.

Değerlendirme

Köşe yazınızla ilgili düşüncelerinizi ve hissettiklerinizi yansıtan bir yazı kaleme alınız. Yazınızda etkinlik sürecinde karşılaştığınız zorlukları, bu zorluklarla baş etme yollarınızı ve öğrendiğiniz yeni bilgilerin sizin için neden önemli olduğunu açıklayınız.

Yansıtma

- *Dünkü ve Bugünkü Zeytinler* başlıklı metne yönelik bir değerlendirme yapmak için ölçütler belirleyiniz.
- Belirlediğiniz ölçütlere göre metni değerlendiriniz.

Değerlendirme Ölçütleri	Değerlendirmeler

- Değerlendirmelerinizi arkadaşlarınızla paylaşarak onların görüşlerini alınız.
- Yaptığınız değerlendirmeler ve arkadaşlarınızdan aldığınız geri bildirimler doğrultusunda *Dünkü ve Bugünkü Zeytinler* başlıklı metinle ilgili olumlu ve olumsuz eleştirilerinizi yazınız.

Çıkış Kartı

Üç Yaz

Okuduğunuz fıkarda yazarın düşüncelerini desteklemek için başvurduğu yollardan üçünü yazınız.

1.

2.

3.

İki Sor

Zeytinin temsil ettiği sembolik değerlerle ilgili merak ettiğiniz hususlara yönelik iki soru yazınız.

1.

2.

Bir Paylaş

Yazarın üslubunun "Sözün Ebrusu" temasına uygunluğu ile ilgili bir görüşünüzü paylaşınız.

1.

EDEBİYAT ATÖLYESİ-1 (ANLATMA)

KONUŞMA

Sıra Sizde

1. Aşağıda *Fatih-Harbiye* romanından alıntılar verilmiştir. Bu alıntıların hangi karakterlere ait olabileceğini boşluklara yazınız.

Ah efendim, dedi, bizi bizden daha iyi biliyorlar; Mesnevi'yi de, Rubaiyat'ı da, Gazali'yi de, Farabi'yi de bizden daha çok okuyorlar; bizi bizden daha çok takdir ediyorlar; bizim bizden daha büyük düşmanımız yoktur efendim, yoktur.

Müsaade ederseniz, dedi, ben ut çalmak istiyorum. Bütün yüzlerde gayet ince bir hayret ve sevinç. Ona derhal udu verdiler.

Büyük validenizin elinden kitap düşmezdi. Ne tarihidir o? Hani meşhur bir tarih vardır... Ay! Durun! Dilimin ucunda. Hah: Naima Tarihi! Daha böyle neler okurdu. Arapça da bilirdi, Farisîce de...

Daima söylemişimdir ya, ben bu adamı babam gibi severim. Onu en küçük şeyler için bile kırmadım. Böyle büyük bir meselede sözünden dışarı nasıl çıkarım? Onun hatırı için fedakârlık edeceğim. Esasen mecburum. Herkes bizim evleneceğimize o kadar emin ki, vazgeçersem, umurun hayreti beni utancımından öldürebilir.

Meselâ.. karşımızdakini istemeyerek methetmeye mecbur olduğumuz zaman, sesimize, bakışımıza filân.. bir istihza dolar. Yalnız sözlere ehemmiyet veren bir insan bunları anlayamaz.

2. İki de, aynı meseleyi başka başka istikametlerde düşünmeye başladılar. Şinasi müsbet ve basit teferruata dalmıştı. Neriman'la baloya nasıl gideceklerini düşünüyordu. Bu refakati kabul ettiğine fena mı etmişti?
 - Bir balo varmış, ona gitmek istiyor. Ben de kabul ettim, dedi. Sonra Ferit'in yüzüne dikkatle bakarak sordu:
 - Fena mı ettim?

Ferit'in yerinde siz olsanız bu soruya nasıl cevap verirsiniz? Gerekçeleriyle açıklayınız.

Düşün Paylaş

Aşağıdaki görsellerin *Fatih-Harbiye* romanındaki hangi karakterleri yansıttığını altlarındaki boşluklara yazınız.

Sıra Sizde

- Öğretmeninizin rehberliğinde gruplara ayrılınız.
- Grup sözcülerini belirleyiniz.
- *Fatih-Harbiye* romanından karakterler seçiniz.
- Seçilen karakterlerin belirgin özelliklerini aşağıdaki bilgi kartlarına yazınız.
- Belirlediğiniz özellikleri grup sözcüleri aracılığıyla diğer gruptaki arkadaşlarınızla paylaşınız.
- Hangi roman kişisiyle bu özelliklerin ilişkilendirilebileceğini bulmalarını isteyiniz.
- Seçilen karakterlerle ilgili arkadaşlarınızın tespit ettiği diğer belirgin özellikleri oluşturduğunuz bilgi kartlarına ekleyiniz.
- Belirgin özelliklerini ortaya çıkardığınız roman karakterlerinden birini tanıtmak üzere seçiniz.
- Tahminleriniz doğrultusunda tanıtacağınız karakteri çizin.
- Etkili ve akılda kalıcı bir konuşma yapabilmek için kendinize uygun konuşma stratejisi belirleyerek bunu konuşmanızın sonuna kadar devam ettiriniz.

Notlarım Arkadaşlarımın Notları Karakter Tahmini	Notlarım Arkadaşlarımın Notları Karakter Tahmini	Notlarım Arkadaşlarımın Notları Karakter Tahmini
Notlarım Arkadaşlarımın Notları Karakter Tahmini	Notlarım Arkadaşlarımın Notları Karakter Tahmini	Notlarım Arkadaşlarımın Notları Karakter Tahmini

Performans Görevi

Adı	Benim Kahramanım
Amaç	Roman kahramanlarını inceleyebilme
Beceri	Konuşma becerisi

Fatih-Harbiye romanındaki kahramanlardan birini tanıtınız. Aşağıdaki adımları takip ederek çalışmanızı gerçekleştiriniz.

- Sunumunuzun içeriğini zenginleştirecek görsel ve işitsel araçlar kullanınız.
- Provalar yaparak sunumunuzun süresini ayarlayınız.
- Tanıtacağınız karakteri yansıtırken sesinizi karakterin özelliklerine uygun şekilde kullanınız.
- Gruplardan tanıttığınız karakterin kim olabileceğini tahmin etmelerini isteyiniz.
- Karakterlerle ilgili objeleri, görselleri yansıtırken düşünceyi geliştirme yollarından faydalanınız.
- Seçtiğiniz karakteri kendinize özgü bir üslupla tanıtınız.
- Tanıttığınız karakterin yer aldığı bir bölümü canlandırınız.
- Canlandırma sırasında gerekli gördüğünüz yerlerde arkadaşlarınızdan destek isteyiniz.
- Sunumunuzda karakterlerin fiziksel özelliklerini tanıtırken betimleyici, psikolojik özelliklerinden bahsederken öyküleyici anlatım tekniklerinden yararlanınız.
- Sunumunuzu yaparken beden dilini karakterin özelliklerini yansıtacak şekilde kullanınız.
- Mekânın sağladığı imkânlardan yararlanmaya dikkat ediniz.
- Sunumunuzu belirlediğiniz zaman aralığında tamamlayınız.
- Tema kapsamında edindiğiniz söz varlığını kullanarak nezaket kuralları çerçevesinde sunumunuzu gerçekleştiriniz.

Değerlendirme

Çalışmanız; Öz Değerlendirme Formu ve "konuya uygunluk", "anlatımın ilkeleri", "beden dilinin kullanımı", "mekânın kullanımı", "yaratıcılık", "destekleyici unsurların kullanımı" ölçütlerine göre Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendirilecektir.

Performans görevinizin değerlendirileceği Dereceli Puanlama Anahtarı'na bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Yaptığınız konuşmayı aşağıdaki Öz Değerlendirme Formu ile değerlendiriniz.

Öz Değerlendirme Formu				
	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Kısmen	Hayır
1.	Sunumumun içeriğini zenginleştirecek görsel ve işitsel araçları kullandım.			
2.	Sesimi karakterin özelliklerine uygun şekilde kullandım.			
3.	Karakterlerle ilgili objeleri, görselleri yansıtırken düşünceyi geliştirme yollarından faydalandım.			
4.	Tanıtığım karakteri aynı romandan başka bir karakter gibi düşünerek canlandırımdı.			
5.	Sunumumda karakterlerin fiziksel özelliklerini tanıtırken betimleyici, psikolojik özelliklerinden bahsederken öyküleyici anlatım tekniklerinden yararlandım.			
6.	Beden dilini karakterin özelliklerini yansıttak şekilde kullandım.			
7.	Sunumumu belirlenen zaman aralığında tamamladım.			

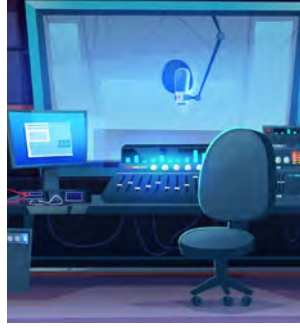
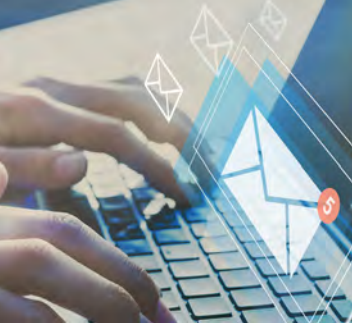
Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için “Kısmen” ya da “Hayır” seçeneklerini işaretlediğiniz becerilerinizi gözden geçiriniz. Eksikliklerinizi araştırarak ya da öğretmeninizden destek alarak tamamlayınız.

METİN TAHLİLİ-3 (ANLAMA)

DİNLEME/İZLEME

Konuya Başlarken

1. Aşağıdaki görsellerde yer alan iletişim araçlarının kullanımı ile ilgili düşüncelerinizi ifade ediniz. Aynı dönemlerde kullanılan iletişim araçlarının farklı yönlerinin neler olduğunu açıklayınız.

2. İletişim araçları geliştirilirken hangi ihtiyaçların göz önünde bulundurulduğunu söyleyiniz.
3. Günümüzde iletişim teknolojilerinin günlük yaşamda geniş bir yer tutmasıyla elektronik posta kullanımı da yaygınlaşmıştır. Elektronik postanın hangi alanlarda, hangi amaçlar için kullanıldığını yazınız.

4. Günümüzde insanlar iç dünyalarını yansıtmak için hangi iletişim araçlarını tercih etmektedirler?

5. Aile büyükleriniz iç dünyalarını yansıtmak, düşüncelerini paylaşmak, özlem gidermek ve haber almak için hangi iletişim araçlarını kullanmışlardır? Tahminlerinizi yazınız.

6. Gelecekte hangi tür iletişim araçlarının kullanılacağını öngörüyorsunuz? Gerekçelendirerek yazınız.

Düşün Paylaş

Aşağıdaki soruları cevaplayınız. Cevaplarınızı arkadaşlarınızla paylaşınız.

1. İletişim aracı olarak mektubun tercih edilme sebepleriyle ilgili düşüncelerinizi yazınız.

Mektup; akraba, dost ve arkadaşlarla haberleşmek, bilgi aktarmak, düşünceleri paylaşmak için kullanılır. Bunların yanı sıra mektup, resmî yazışmalarda, kişiler ve kurumlar arasındaki iletişimde de kullanılır.

Edebî mektup; edebî bir üslupla yazılan, genellikle edebiyat ve kültürle ilgili düşüncelerin aktarıldığı, dönemin siyasi anlayışı, toplumsal yapısı, tarihî olayları hakkında bilgi vermek için kullanılan bir türdür.

2. Kişilere hitap tarzınız bulunduğunuz ortama göre değişiyor mu? Örneklerle açıklayınız.
3. Mektuplarda farklı hitap şekillerinin kullanılması hakkındaki düşüncelerinizi arkadaşlarınızla paylaşınız.

Sıra Sizde

1. Aşağıdaki mektup örneklerini inceleyiniz. Altlarındaki tabloyu mektuplara göre doldurunuz.

15 Şubat 1935

Sevgili Nişanlım Aliye,

Bayramdan birkaç gün evvel bir kitabımı göndermiştim. Oradaki hikâyeleri okuyup nasıl bulduğunu bana yazarsan çok sevinirim. Bundan evvel çıkan Dağlar ve Rüzgâr diye bir de şiir kitabım vardı, fakat bende hiç mevcudu olmadığı için gönderemedim. Tedarik eder etmez yollarım.

Göndermiş olduğun resim fevkalade idi. Yengeme gelen renkli resmi de gördüm. Bana bir tane de renkli resim yollarsan şimdiden teşekkür ederim.

Nikâh muamelesini ben burada yaptırmak fikrindeyim. Sizin Kadıköy'e gidip gelmenizin güç olacağını düşündüm. Bir buçuk ay kadar sonra İstanbul'a geldiğim zaman her şey itmam edilmiş olur.

Annene, babana, kardeşine ve sana hürmetlerimi yollar, uzun mektubunu beklerim.

Sabahattin Ali

Adresim:

Maarif Vekâleti Neşriyat Mümezzizliği

Ankara

Antalyalı Genç Kıza,

Mektubunuza vaktinde cevap veremedim. Maalesef kâtibim yok. Halbuki şâir, muharrir ve üniversite hocası olarak işim epey fazla. Lise sınıflarını, vaktiyle efsanevî denebilecek uzak bir çağda, yani 1918-1919 yılları arasında, benim gibi Antalya'da okuyan ve beni merak eden bir genci hiç bir şekilde bekletmek istemezdim. Edebiyatı gerçekten seviyor musunuz? Eserimle temasınız var mı? Buralarını bilmiyorum. Mektubunuzda beni lâıkiyle okuduğunuzu gösteren bir emareye rastlamadım. Yalnız lise talebesisiniz ve Antalya'dasınız. Yani 1918-1919 yılları arasında aşağı yukarı benim yaşadığım hayatı yaşıyorsunuz. İşte size bunun için yazıyorum. Bulduğunuz memleketin, belki de orada doğdunuz, hayatımda mühim bir yeri vardır. (...)

Bu mektubu biraz da çocukluğuma göndermiş gibiyim. Bilmem liseniz hâlâ eski yerinde, yani Ambarlı'da mı? Sizinle konuşurken, sizi hep orada tasavvur ettim. Bana vaktiyle olduğum genç adamı hatırlattınız. Onun heyecan ve şaşkınlığını yaşadım. Size teşekkür ederim. Arkadaşlarınıza ve hocalarınıza selâm ve dostluklarımı, başarı dileklerimi söyleyin. Minnettarım. Mes'ut ve çalışkan olun, aziz yavrum.

Ahmet Hamdi TANPINAR

Hitap Şekli

İçeriği

Üslubu

Yapı Özellikleri

Yazılma Amacı

Mektup Türü

Hitap Şekli

İçeriği

Üslubu

Yapı Özellikleri

Yazılma Amacı

Mektup Türü

2. Aşağıdaki mektupları bağlama uygun şekilde tamamlayınız. Altlarında verilen tabloları bu mektuplara göre doldurunuz.

[illegible]

Hitap Şekli	
İçeriği	
Üslubu	
Yapı Özellikleri	
Yazılma Amacı	
Mektup Türü	

KIRTASIYE OFİS ÜRÜNLERİ SANAYİ VE TİCARET
ANONİM ŞİRKETİ

23.10.2022

SAYIN:

.....KIRTASIYE

LÜLEBURGAZ/KIRKLARELİ

Trakya Bölgesi'nde kırtasiye alanında
...../
..... gibi markaların temsilciliğini
yürütmekteyiz.

Ekte sunulan katalog ve fiyat listelerinde de
görüleceği gibi kırtasiye malzemelerinin tedariki
konusunda sizlere yardımcı olmak istemekteyiz.

İsteğiniz doğrultusunda siparişlerinizi bekler
iyi çalışmalar dileriz.

Saygılarımızla,

ADI SOYADI

Müdür

Hitap Şekli	
İçeriği	
Üslubu	
Yapı Özellikleri	
Yazılma Amacı	
Mektup Türü	

Dinlemeyi/İzlemeyi Yönetme

Aşağıdaki metinlerden yararlanarak soruları cevaplayınız.

Behçet Necatigil
(1916– 1979)

Türk edebiyatının önde gelen şairlerindendir. Şiirlerinde işlediği temalardan dolayı “evler şairi” olarak anılmaktadır. Sanat yaşamını herhangi bir edebî topluluğa veya akıma bağlı kalmadan sürdürmüştür. Şiir dışında tiyatrolar yazmış, çeviriler yapmıştır. Radyo tiyatrosu türündeki eserleriyle hem bu türün öncülüğünü yapan sanatçılar arasında yer almış hem de türün benimsenmesine katkı sağlamıştır. Sanat yaşamı boyunca ortaya koyduğu çalışmaları ve sanatla ilgili düşüncelerini yansıttığı çok sayıda mektubu bulunmaktadır.

Mektup türüyle ilgili etkinliğe bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Kontrol Listesi'ne bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Nevzat Gözaydın, *Behçet Necatigil'in Çeviri Dili*

Çeviri, çoğunlukla iki dili yeter ölçüde bilen kimselerin kolayca yapabileceği bir iş olarak düşünülür. Bu düşüncenin temelinde, herhangi bir metnin, yazıldığı kaynak dilden bir ikinci dile aktarılmasında başlıca sorunun, kaynak metnin diline amaç dilde bir eşeğer bulmak olduğu kanısı yatar. Çeviri, bütünüyle somut metinle sınırlı bir etkinliktir bu düşünceye göre. Çeviriyi kaynak metne bağlı kalmanın ölçüsüyle değerlendiren, başka ölçü tanımak istemeyen tutum da bu düşünceden kaynaklanır. Oysa, çevrilecek bir metnin somut dilbilimsel yapısı ötesindeki birtakım etkenlerin anlam yönünden önemi göz önüne alınırsa çevirinin sanıldığından çok daha karmaşık, çetin bir uğraş olduğu ortaya çıkar.

Çağdaş çeviri kuramının çıkış noktası, çevirinin Saussure'ün terimiyle dilin (language) değil sözün (parole), başka deyimle dil-kullanımının bir aktarımı olduğu görüşüdür. Çevirmen, kaynak dilde düzenlenmiş belli bir iletiyi, amaç dilde bir metinde yeniden üretir. Böylece dil kullanımının çetin bir türüne örnek verir. Burada önemli sorun, alışılmış anlamda metne bağlılıktan çok, metnin iletişim niteliğine bağlı kalmanın gerekliliğidir. Bir metnin iletişimi, sözcüklerin nesnel yüzey anlamlarıyla sağlanıyor olabilir, çağrışımsal anlamlarıyla sağlanıyor olabilir ya da bu iki yolun birden uygulanışı olabilir. Bir sözcüğün ya da iletinin çağrıştırdığı anlam ise, çevirmenin yalnız iki-dilli sözcüklere değil, metin dışı başka bilgi alanlarına da yönelmesini zorunlu kılar. (...)

Akşit Göktürk, *Yazınsal Çeviride Metin-Ötesi Anlam İlişkileri*

1. Dinleyeceğiniz/izleyeceğiniz mektubun içeriğine yönelik tahminlerde bulununuz.

2. Dinleyeceğiniz/izleyeceğiniz mektubun yazılma amacı ile ilgili tahminleriniz nelerdir? Yazınız.

Anlam Oluşturma

MUSTAFA ŞERİF ONARAN'A MEKTUP

Dinleme/izleme amacınızı ve bu amaca uygun stratejinizi belirleyerek aşağıdaki çok modlu metni izleyiniz. Dinleme/izleme kurallarına uymaya özen gösteriniz.

Behçet Necatigil'in yazdığı *Mustafa Şerif Onaran'a Mektup* adlı metne bu karekodan ulaşabilirsiniz.

Karşılaştırıyorum

- Dinlediğiniz/izlediğiniz mektuptan yararlanarak aşağıdaki tabloya istenen bilgileri yazınız.

	Tahminim	Mektuptaki Bilgiler
Mektubun Muhatabı		
Mektubun Yazılma Amacı		
Mektubun İçeriği		
Mektubun Türü		
Yazarın Kişilik Özellikleri		
Yazarın Dil ve Üslubu		

- Yaptığınız karşılaştırmadan yararlanarak dinlediğiniz/izlediğiniz mektupla ilgili çıkarımlarınızı sözlü olarak paylaşınız.

Söz Varlığı

1. Aşağıdaki tabloda verilen kelimelerin anlamlarını bularak örnek cümleler kurunuz.

yadigâr	
natüralist	
külfet	
köhne	
telafi	
esen	
şevke gelmek	
teşvik etmek	

2. Aşağıdaki altı çizili ifadelerin yerine aynı anlamlara gelecek başka ifadeler bulunuz ve bunları kullanarak yeni cümleler oluşturunuz.

Ne zaman, niçin, nelerden soğuruz; düşünmüyor bazı yazarlar.

Elimin varmayışının bir sebebi de, bu kelimelerin bugün de yaşamakta olduklarını sanmamdır.

Bu biraz da kültür işidir, dünü de bilmek zorundayız, aydın bir kişi olmanın içinde bu da var.

3. Dinlediğiniz/izlediğiniz çok modlu metinde geçen "Zaman silindiri, ağır-katı üzerlerinden geçince bugünün sivrilikleri, tepeleri, dünden kalma belli belirsiz düzlükler boşluklar uzantısında, kimin ne kadar dikkatini, ilgisini çekebilir dersin?" ifadesinin sizde uyandırdığı çağrışımları yazınız.

Çözümleme

1. Yazar, neden bu mektubu yazma gereği duymuş olabilir? Yazınız.

2. Yazarın muhatabına vermek istediği ileti nedir? Bu mektubun iletisini belirlemenizde etkili olan ifadeleri belirtiniz.
3. Yazarın mektubundaki söylemlerden yola çıkarak onun sanatçı kişiliği hakkında neler söyleyebilirsiniz?
4. Aşağıdaki cümleler dinlediğiniz/izlediğiniz edebî mektuptan alınmıştır. Yazarın yerinde olsaydınız iletinizi aktarmak için aşağıdaki parçayı nasıl tamamlardınız?

Kelime dayatıyor çok kere. Sizden daha güçlü olduğunu kabul ettiriyor size ve ben bu emrin dışına çıkamıyorum.

5. "Aklım birdenbire bir şeye takılır; bir olanak, bir zorunluk çıkar karşıma, onu benimserim. Eh, artık birkaç ay kendime bir uğraş bulmuşumdur, güvence altındayım, elden geldiğince iyi sonuçlandırmaya bakarım o işi. Çünkü iş iştir ve yıkıcı, olumsuz olmamak şartıyla, her işin, kendi ölçüleri içinde, ayrı bir yararı vardır." **sözleriyle Behçet Necatigil kendi çalışma anlayışından bahsetmiştir. Siz kendi çalışma düzeninizi nasıl tanımlarsınız?**

Yorumluyorum

1. Dinlediğiniz/izlediğiniz mektubun yazıldığı dönemle ilgili neler söyleyebilirsiniz? Metinden kanıtlar göstererek ifade ediniz.
2. Mektubun yazıldığı dönem özelliklerinin mektubun içeriğini nasıl etkilediğiyle ilgili görüşlerinizi yazınız.

3. Siz edebî bir mektup yazsaydınız metninizde yaşadığınız dönemden hangi izlere yer verirdiniz? Bu izleri barındıran kısa bir edebî mektup örneği yazınız.

Sıra Sizde

- Dinlediğiniz/izlediğiniz metinle ilgili aşağıda verilen ifadelerden yola çıkarak mektubun bölümlerini belirleyiniz.
- Bu bölümlere metnin içeriği, üslubu, çağırışım zenginliği ve dönem özelliğini yansıtan cümleler yazınız.

Hitap

Yazarın, mektubu
neden yazdığını
açıklaması

Yazarın kendi
düşünce ve sanat
anlayışını açıklaması

Yazarın yaptığı son
çalışmalar hakkında
bilgi vermesi

Yazarın, muhatabına
iyi dileklerde
bulunması

Yorumluyorum

1. **Behçet Necatigil**, “İnanır mısın, ‘Kör Baykuş’u çevirmek, Ahmet Mithat Efendi’nin ‘Müşâhedât’ını sadeleştirmekten daha kolay geldi bana.” sözleriyle bir metni sadeleştirmenin o metni çevirmekten daha zor olduğunu ifade etmektedir. Yazar, mektubunda bu durumun başlıca sebeplerini nasıl açıklamıştır?
2. Yazarın metin aktarımı ve metin çevirisiyle ilgili görüşlerini bu özellikleri taşıyan okuduğunuz eserleri dikkate alarak yorumlayınız.

Sıra Sizde

1. Yazarın, mektubu edebiyatla ilgili bir konuda görüş alışverişinde bulunmak için bir edebiyatçıya yazdığını düşünerek mektubun giriş bölümünü yeniden yazınız.

2. Dinlediğiniz/izlediğiniz *Mustafa Şerif Onaran’a Mektup* adlı metin ile kendi yazdığınız giriş bölümünü aşağıda verilen ölçütler doğrultusunda karşılaştırarak değerlendirmenizi yazınız.

Ölçütler	Mustafa Şerif Onaran’a Mektup	Kendi Yazdığım Giriş Bölümü
İçtenlik		
Açıklık		
Sadelik		
Öznellik-nesnellik		
Anlatım biçimleri		

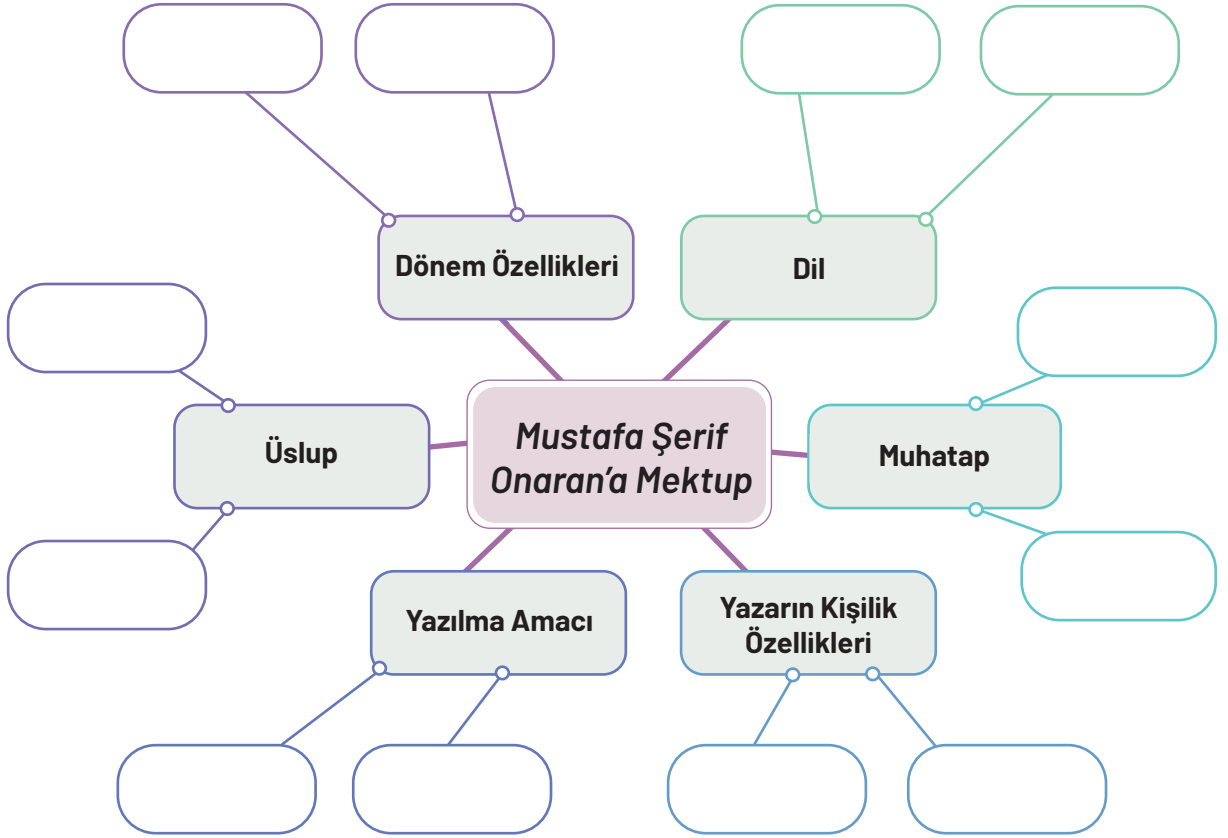
Değerlendirme

Sıra Sizde

Aşağıdaki soruları *Mustafa Şerif Onaran'a Mektup* adlı metinden yararlanarak cevaplayınız.

1. Yazarın sanat ve dil anlayışında etkili olan başlıca unsurlar nelerdir?

2. *Mustafa Şerif Onaran'a Mektup* adlı metinle ilgili aşağıdaki şemada boş bırakılan yerleri doldurunuz.

3. Şemaya yazdığınız ifadelerin mektubun içeriğine katkısı nelerdir?

Ders Dışı Etkinlik

Adı	Edebî Mektup
Amaç	Edebî mektubu oluşturan unsurları inceleyebilme
Beceri	Okuma becerisi

- Öğretmeninizin rehberliğinde dört gruba ayrılıңыз.
- Dinlediğiniz/İzlediğiniz çok modlu metindeki mektubu aşağıdaki başlıklara göre inceleyerek bir afiş hazırlayınız.
 - Birinci grup : İçerik
 - İkinci grup : Yapı unsurları
 - Üçüncü grup : Dil ve anlatım özellikleri
 - Dördüncü grup : Yazıldığı dönemle ilişkisi
- Afişinizi hazırlarken aşağıdaki adımları uygulayınız.
 - Afişte kullanacağınız renk, yazı ve görselleri belirleyiniz.
 - Afişiniz için iletinizi belli eden ilgi çekici bir başlık belirleyiniz.
 - Afişinizi hazırlarken özgün, açık, anlaşılır bir dil kullanınız.
 - Hedef kitlenizi belirleyiniz ve hedef kitlenize uygun bir üslup seçiniz.
 - Afişinizde yazım ve noktalama kurallarına dikkat ediniz.
 - Hazırladığınız afişleri sınıf panosunda paylaşınız.
 - Etkinlik sonunda değerlendirme bölümündeki soruyu cevaplayınız.

Değerlendirme

Hazırladığınız afiştten yararlanarak edebî mektupla ilgili genel yargılar belirleyiniz ve yazınız.

Çıkış Kartı

Üç Yaz

Hazırladığınız afişte önemli bulduğunuz üç özelliği yazınız.

1.

2.

3.

İki Sor

İzlediğiniz/dinlediğiniz mektupla ilgili hâlâ merak ettiğiniz veya daha fazla bilgi almak istediğiniz unsurlara yönelik iki soru yazınız.

1.

2.

Bir Paylaş

Hazırladığınız afişin öne çıkan en önemli özelliğini paylaşınız.

1.

Yorumluyorum

Aşağıdaki cümleleri okuyarak bu yargılarla ilgili değerlendirmelerinizi yazınız.

Dinlediğim/izlediğim metnin günlük hayatla ilişkili olduğunu düşünüyorum/düşünmüyorum.

Çünkü

Dinlediğim/izlediğim metnin edebî bir dille yazıldığını düşünüyorum/düşünmüyorum.

Çünkü

Dinlediğim/izlediğim metnin diğer metin türlerinden farklı olduğunu düşünüyorum/düşünmüyorum.

Çünkü

Dinlediğim/izlediğim metnin başka edebî türlere kaynaklık edebileceğini düşünüyorum/düşünmüyorum.

Çünkü

Yansıtma

1. *Mustafa Şerif Onaran'a Mektup* ile *Fatih-Harbiye* romanını belirleyeceğiniz ölçütlere göre karşılaştırınız. Ölçütlerinizi belirlerken metinlerin günlük hayatla ilişkisini ve beğenilerinizi göz önünde bulundurunuz.

Belirlediğim ölçütler	Mustafa Şerif Onaran'a Mektup	Fatih-Harbiye

2. Dinlediğiniz/izlediğiniz metnin mektup türünde yazılmış olmasının metnin içeriğini, yapı unsurlarını ve üslubunu nasıl etkilediğine ilişkin çıkarımlarınızı aşağıdaki tabloya yazınız.

İçerik	Yapı Unsurları	Üslup

EDEBİYAT ATÖLYESİ-2 (ANLATMA)

YAZMA

Düşün Paylaş

Slogan

Bir düşünceyi kolay hatırlanıp tekrarlanabilir bir biçimde ifade eden kısa, çarpıcı sözlerdir.

“Ey yükselen yeni nesil, istikbal sizindir. Cumhuriyet’i biz kurduk, onu yükseltecek ve sürdüreceksiniz.”

Gazi Mustafa Kemal Atatürk

- Atatürk’ün bu sözüne etkileyicilik katan unsurları yazınız.

- Atatürk’ün bu sözünün slogan olarak kullanılabileceğini düşünüyor musunuz? Gerekçelendirerek yazınız.

- Cumhuriyet’in 150. yıl kutlamalarında kullanılmak üzere cumhuriyetle ilgili hayal ettiklerinizi, hissettiklerinizi, öngördüklerinizi yansıtan sloganlar yazınız. Sloganlarınızı hazırlarken aşağıdaki kelimelerin size çağrıştırdıklarından yararlanabilirsiniz.

istikbal

miras

bayrak

umut

irade

millet

aydınlık

vatan

- Cumhuriyet’in 150. yılına yazılan bir mektupta millî ve manevî değerleri yansıtan hangi ifadelere yer verilmesini istersiniz? Yazınız.

Sıra Sizde

Aşağıdaki görselleri inceleyiniz. Görsellerin altındaki boşluklara görsellere uygun slogan yazınız.

Ders Dışı Etkinlik

1 Hafta

Adı	Türkiye Yüzyılı Çalışmalarını İnceleme
Amaç	Türkiye Yüzyılı kapsamındaki çalışmalar hakkında bilgi edinme ve analiz yapabilme
Beceri	Yazma becerisi

Aşağıda Türkiye Yüzyılı kapsamındaki bazı çalışmaların görselleri verilmiştir. Yönergeleri takip ederek etkinliği uygulayınız.

1. Görsel

- İklim Elçileri projesiyle ilgili bilgi edininiz.
- Projenin amacı, hedef kitlesi ve başarı oranları hakkında araştırma yapınız.
- Projenin etkili yönlerini ve geliştirilmesi gereken alanlarını belirleyiniz.

2. Görsel

- Sürdürülebilir Tarım projesi hakkında bilgi edininiz.
- Çalışmanın Türkiye'deki tarım sektörü üzerindeki etkilerini analiz ediniz.
- Çalışmanın olumlu ve olumsuz yönlerini belirleyiniz.

Araştırmalarınızdan yola çıkarak aşağıdaki şemayı doldurunuz.

İzlenimlerim

Önerilerim

İzlenimlerim

Önerilerim

Değerlendirme

- Bu tür çalışmaların toplum üzerindeki uzun vadeli etkileri nelerdir? Örneklerle açıklayınız.
- Türkiye Yüzyılı kapsamında başka hangi alanlarda çalışmalar yapılmasını önerirsiniz?

Performans Görevi

Adı	Cumhuriyet'in 150. Yılına Mektup
Amaç	Edebî mektuba içerik oluşturabilme
Beceri	Yazma becerisi

Bu çalışmada sizlerden, seçtiğiniz bir arkadaşınıza Cumhuriyet'in 150. yılında verilmek üzere bir mektup yazmanız beklenmektedir. Yazma çalışmanızı aşağıdaki adımları takip ederek gerçekleştiriniz.

- Cumhuriyet'in 150. yılında teknoloji, bilim, eğitim, kültür alanlarındaki ilerlemelere yönelik tahminlerde bulununuz.
- Maddi ve manevi kültür unsurlarının yaşatılması, ülke varlıklarının korunması ve zenginleştirilmesi için neler yapılabileceğiyle ilgili görüşlerinizi ifade ediniz.
- Mektubunuzu yazarken Cumhuriyet'imizin kazanımlarını göz önünde bulundurunuz.
- Yaptığınız araştırmalardan edindiğiniz bilgi birikimini mektubunuza yansıtınız.
- Mektubunuzda vermek istediğiniz iletiyi belirleyiniz.
- Yazdığınız mektubun sadece arkadaşınız tarafından mı yoksa herkes tarafından mı okunmasını istediğinize karar veriniz.
- Yazacağınız mektubun türünü belirleyiniz.
- Mektubunuzu yazarken hitap, giriş, gelişme, sonuç (dilek, temenni) bölümlerinde; tarih, imza, adres gibi ayırt edici özellikleri göz önünde bulundurunuz.
- İncelenen mektup türlerinden hareketle yazacağınız mektupta üsluba, söz varlığına, günlük dilden farklı bir dil kullanmaya özen gösteriniz.
- Mektubunuzda benzetme, karşılaştırma ve örneklendirmelerden yararlanarak yazınızı zenginleştiriniz.
- Mektubunuzu dil bilgisi kurallarına uygun şekilde yazınız.
- Mektubunuzun etkileyciliğini artırmak için kullanacağınız destekleyici (resim, afiş, grafik, harita vb.) unsurları belirleyiniz.
- Yaptığınız planlama doğrultusunda yazdığınız mektup hakkında arkadaşlarınıza ve öğretmeninize bilgi veriniz.
- Yazdığınız mektupları sınıfınızdan belirlediğiniz arkadaşlarınıza gönderiniz.
- Arkadaşınızın gönderdiği mektubu akran değerlendirme formuna göre değerlendiriniz.

Çalışmanızı; "içerik", "dil ve üslup", "yazım ve noktalama kuralları", "özgünlük", "materyal kullanımı", "duyguların ifadesi" ölçütlerine göre Dereceli Puanlama Anahtarı ile değerlendirilecektir.

Performans görevinizin değerlendirileceği Dereceli Puanlama Anahtarı'na bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

Yazdığınız mektubu aşağıdaki Öz Değerlendirme Formu ve Akran Değerlendirme Formu ile değerlendiriniz.

Öz Değerlendirme Formu				
	Değerlendirme Ölçütleri	Evet	Kısmen	Hayır
1.	Yazacağım mektubun türünü belirledim.			
2.	Mektubumu yazarken hitap, giriş, gelişme, sonuç (dilek, temenni) bölümlerini göz önünde bulundurdum.			
3.	Mektubumun tarih, imza, adres gibi ayırt edici özelliklerini göz önünde bulundurdum.			
4.	Yazdığım mektupta üsluba, söz varlığına, günlük dilden farklı bir dil kullanmaya özen gösterdim.			
5.	Mektubumda benzetme, karşılaştırma ve örneklendirmelerden yararlanarak içeriğinizi zenginleştirdim.			
6.	Mektubumu dil bilgisi kurallarına uygun şekilde yazdım.			
7.	Mektubumun etkileyciliğini artırmak için kullanacağım destekleyici (resim, afiş, grafik, harita vb.) unsurları belirledim.			

Çalışmalarınızı verimli şekilde sürdürebilmeniz için “Kısmen” ya da “Hayır” seçeneklerini işaretlediğiniz becerilerinizi gözden geçiriniz. Eksikliklerinizi araştırarak ya da öğretmeninizden destek alarak tamamlayınız.

Akran Değerlendirme Formu	
Bu form arkadaşınızın yaptığı çalışmayla ilgili belirlemeler yapmanız için hazırlanmıştır. Arkadaşınızın çalışmasını geliştirmesine yönelik nesnel ve yapıcı geri bildirim vererek katkı sağlamanız beklenmektedir.	
Çalışmayı Yapan Öğrencinin Adı ve Soyadı:	
Numarası ve Sınıfı:/..... Değerlendirme Tarihi:/...../.....	
Değerlendireceğim Çalışmanın Adı:	
A	Bu çalışmanın en iyi yanı
1.	
B	Bu çalışmanın beğendiğim diğer iki yönü
1.	
2.	
C	Bu çalışmanın geliştirilmesi gerektiğini düşündüğüm iki yönü
1.	
2.	

Tema Sonu Değerlendirme

“Sözün Ebrusu” teması süresince okuduğunuz, dinlediğiniz/ izlediğiniz metinlerden ve yaptığınız çalışmalar-
dan hareketle bir öğrenme günlüğü yazınız.

Öğrenme Günlüğü

Tarih: / /

Bu süreçte öğrendiklerim

Kendimi geliştirmek için çaba harcadığım konular

Bu süreçte ilerleme kaydettiğimi düşündüğüm konular

Pekiştirmem gereken konular

Bu süreçte iş birliği yaparak öğrendiklerim ve grubumun başarısına katkılarım

Daha detaylı incelemek istediğim konular

Bu süreçte öğrendiğim bilgilerden gelecekte kullanabileceklerim

4. Tema Ölçme ve Değerlendirme

1 – 5. soruları aşağıdaki metinden yararlanarak cevaplayınız.

Yeni yeni dikilmeye başlayan apartmanların yanında, eski, bahçeli, ahşap evler gene de çoğunlukta idi. Henüz iskelet halinde bulunan bu yeni yapıların, eski evlere tepeden bakan boş gururlarına rağmen, eski, bahçeli evler soyluluklarından bir şey yitirmemişti daha. Apartmanların mağrur duruşlarına karşı bunlarda gizli bir istihza seziliyordu. Bu evlerin bahçelerinden yayılan ağır, baygın reyhan ve hanımeli kokuları uzaklardan başlıyor, sonra birden bire çoğalıyor, sonra yavaş yavaş kaybolsalar bile uzunca bir süre etkileri insanlarla birlikte oraya buraya dağılıyordu. Sonra ana cadde üzerindeki akasyaların kokusuyla karışıyordu. Yerlerde, ezilmiş bataklık çiçeklerine rastlanıyordu; sümbüller ve nergisler yani...

Bütün bunlara rağmen, belli bir nümayiş havası yoktu hiçbir şeyde: ne çiçek kokularında, ne insanların davranışlarında. Gül kokularını bastıran çimento harcının kokusu yavaş yavaş siniyordu. Dondurmacılar, hâlâ o eski gazelleri çalıyordu gramofonlarında. O eski, alışılmış, geleneksel sesler haz veriyordu insanlara.

1. Metinde geçen ahşap ev aşağıdakilerden hangisiyle yakından ilişkilidir?

- A) Alışkanlık
- B) Durağanlık
- C) Gelenek
- D) Modernizm
- E) Yenilik

2. Apartmanlar ile ahşap evler arasındaki ilişkiyi en iyi yansıtan ifade aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Apartmanlar, ahşap evlere göre değişime daha dirençlidir.
- B) Yeni yapılar, ahşap evlerin doğallığından uzaktır.
- C) Ahşap evler, gelecekte daha çok tercih edilecektir.
- D) Ahşap evler, konforlu bir yaşam için daha uygundur.
- E) Ahşap evlerin yerini zamanla yeni yapılar alacaktır.

3. Metinde geçen "Gül kokularını bastıran çimento harcının kokusu yavaş yavaş siniyordu." ifadesi mahallenin geleceği ile ilgili hangi tahmini güçlendirir?

- A) Ekolojik dengenin yavaş yavaş bozulacağı
- B) Apartmanların yapımından zamanla vazgeçileceği
- C) Geleneksel değerlerin giderek yok olacağı
- D) Mahalle sakinlerinin yaşam kalitesinin düşeceği
- E) Yeni yapıların mahalle kültürünü olumlu etkileyeceği

4. Apartmanların "boş gururlarına" ve ahşap evlerin "soyluluklarına" dair açıklamaları göz önünde bulundurarak anlatının ilerleyişinde bu iki yapı arasındaki ilişkinin nasıl gelişeceği ile ilgili tahminlerinizi yazınız.

5. Anlatıcının yerinde siz olsaydınız apartmanlara ve ahşap evlere karşı nasıl bir tutum sergilerdiniz? Nedenleriyle açıklayınız.

6–13. soruları aşağıdaki metinden yararlanarak cevaplayınız.

Merhaba Azra Merhaba!

Mektubunda önsözü baskıya verdiğini yazıyorsun. Sana sabah anlattım. Ben hemen baskıya verileceğini bilmiyordum, yoksa çoktan okurdum. Bugün beşinci sayfeye kadar okudum. Bilhassa Homeros bölümü hiç hoşuma gitmedi. Eğer baskıya vermedinse, veya basılmaya başlamamışsa, durdur. Al! şu yazdığını bir daha oku. Mesela o bölüm yirmi bir satır. Orada anlatmak istediğini pekâlâ yedi satırda anlatırdın. Lüzumsuz sualler soruyorsun. Mesela, İnsanlar yirmi beş yüzyıldır evirirler çevirirler bu soruyu. Bunca araştırmalardan bir sonuç alabildiler mi? Nerede... diye yazıyorsun. Tam on dört kelime. Halbuki demek istediğin yirmi beş yüzyıldır araştırıldığı halde Homeros'un kim olduğu anlaşılamadı demek istiyorsun. Eh yahu ne duruyorsun? Demek istediğini desene! Yazıda düz yoldan manaya varacağına lüzumsuz virajlar yapıp yolu uzatıyorsun. Güç ve rahatsız eden bir tarz oluyor bu... Bir yazı acrobatiesi yapmaya çalışmışsın. Şu moda olan fiilleri cümlelerin ön tarafına almak sevdasına düşmüşsün. (...)

Azra Erhat, Mektuplarıyla Halikarnas Balıkcısı

6. Mektupta yazarın Homeros hakkındaki bölümün gereğinden uzun olduğunu belirtmesinin sebebi ne olabilir?

- A) Homeros'un kimliği üzerine yapılan araştırmaların önemini vurgulamak
- B) Okuyucunun dikkatini Homeros'un eserlerine çekmek
- C) Yazıda gereksiz ayrıntılara yer verilmesinin okuyucuyu sıkabileceğini göstermek
- D) Homeros hakkında yapılan araştırmaların yetersizliğine dikkat çekmek
- E) Yazıda bilgi verme biçiminin okuyucuya net bir anlam ifade etmediğini belirtmek

7. Yazarın eleştirilerine dayanarak Azra'nın eserinin genel olarak nasıl bir yapıda olduğu söylenebilir?

- A) Açık ve öz
- B) Karışık ve ayrıntılı
- C) Duygusal ve şiirsel
- D) Ayrıntılı ve ikna edici
- E) Öğretici ve bilgilendirici

8. Yazarın belirtilen bölümü kısaltma önerisi yapmasının ardından Azra muhtemelen nasıl bir düzeltme yapacaktır?

- A) Homeros bölümünü tamamen çıkaracak
- B) Bölümü daha da detaylandırarak
- C) Bölümü kısaltarak özete indirgeyecek
- D) Yazının diğer bölümlerini genişletecek
- E) Hiçbir değişiklik yapmayacak

9. Yazarın "lüzumsuz sualler" şeklinde ifade ettiği eleştiriden çıkarılabilecek tavsiye nedir?

- A) Popüler yazım eğilimlerini takip etmek
- B) Okuyucunun bilgi düzeyini artıracak detaylar sunmak
- C) Yazıyı mümkün olduğunca kısa ve öz tutmak
- D) Eleştirel düşünmeyi teşvik eden sorular sormak
- E) Dil ve anlatım tarzını geliştirmek

10. Metnin oluşturulma amacı nedir?

11. Yazarın Azra'nın dil kullanımıyla ilgili eleştirilerine katılıyor musunuz? Gerekçelendirerek açıklayınız.
12. Mektuptaki söylemlere göre yazarın kişilik özellikleri nelerdir?
13. Siz olsaydınız eleştirinizi nasıl bir üslupla yapardınız? Açıklayınız.

14 – 15. soruları okuyarak doğru seçeneği işaretleyiniz.

14. Roman, edebiyatın en köklü ailesinin küçük çocuğu... Her çocuk gibi, henüz karakterinin değişmez özellikleri belirmiş değil. O sebeple de hangi türe yanaşsa, onun özelliklerinden bir kısmını alıyor. Böylece, bir taraftan roman bütün türleri kapsar bir genişlik kazanıyor; diğer taraftan da tarifi gittikçe zorlaşarak körlerin fil târifine benzemeye başlıyor. Mikail Bakhtin'in dediği gibi, roman üstüne yapılan araştırmalar dönüp dolaşıp elden geldiğince çok roman çeşidini sayıp saptamayla sınırlanıyor. Romanın vazgeçilmezleri olan yazar, tema, kitap, okur gibi temel unsurların her birine göre tür adlandırmaları yapılarak aslında roman anlaşılmasına çalışılır.

M. Kayahan Özgül, *Romanın Hikâyesi*

Aşağıdakilerden hangisi verilen paragrafta yazarın anlatmak istediği düşüncely en kapsamlı biçimde ifade etmektedir?

- A) Edebiyatın köklü tarihine bakıldığında romanın bu tarihe son yıllarda dâhil olduğu görülür.
 B) Roman türü gelişimini sürdürürken diğer türlerden etkilenmiştir.
 C) Tür adlandırmaları yapmanın asıl amacı romanı anlamaya çalışmaktır.
 D) Roman türü edebiyatta yer alan bütün türleri kapsayan bir özellik taşır.
 E) Yazar, tema, kitap, okur gibi unsurlar roman türünün temel unsurlarıdır.
15. Ben burada, özellikle roman kahramanı ile roman yazarı arasındaki bağlantıya değinmek istiyorum. Aca-ba roman kahramanından hareket ederek romancının kişiliğine ulaşma çabası ne kadar başarılı olabilir? Böyle bir denemeyi bir psikanalist bile yapsa ne kadar doğru ve uygun sonuçlara ulaşabilir? Eğer eldeki roman "gizli" bir otobiyografi niteliğini taşımıyorsa, sanırım doğru ve uygun sonuçlara ulaşmak olağa-nüstü zor ve belki de imkânsızdır. Kaldı ki, eldeki romanın doğrudan bir otobiyografi olduğu kabulünden yola çıksak bile tam sağlıklı sonuçlara ulaşılabilceği kanısında değilim.

Bu metinle ilgili

- I. Metinde sözde soru cümleleri yer almaktadır.
 II. Öznel nitelik taşıyan cümlelere yer verilmiştir.
 III. Doğal ve samimi bir anlatımla oluşturulmuştur.
 IV. Metnin oluşturulma amacı bir sonuca ulaşmaktır.
 V. Ayrıntılı şekilde açıklamalara yer verilmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I, II ve III
 B) I, II ve IV
 C) I, III ve V
 D) II, III ve IV
 E) III, IV ve V

Temayla ilgili daha fazla soru içeriğine bu karekoddan ulaşabilirsiniz.

KAYNAKÇA

- Abasıyanık, S. F. (2019). *Alemdağ'da Var Bir Yılan* (12. bs.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Abasıyanık, S. F. (1985). *Bütün Eserleri 6 Havuz Başı Son Kuşlar* (6. bs.). İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Adivar, H. E. (2018). *Türk'ün Ateşle İmtihani* (19. bs.). İstanbul: Can Yayınları.
- Ahmet Haşim. (1988). *Üç Eser (Bize Göre, Gurabâhâne-i Laklakakan, Frankfurt Seyahatnamesi)*. (haz. Mehmet Kaplan). İstanbul: MGSB Yayınları.
- Akengin, G. (2012). *Sanat Dalları Arasında Etkileşim ve Dil*. Karadeniz Araştırmaları Bahar Sayı 33.
- Aksan, D. (2005). *Şiir Dili*. Dil ve Edebiyat Dergisi, Cilt 2, Sayı 1.
- Ali, S. (2015). *Canım Aliye, Ruhum Filiz* (5. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ali, S. (2019). *Bütün Şiirleri* (2. bs.). İstanbul: Tükenmez kaleme Yayınları.
- Asaf, Ö. (2020). *Çiçek Senfonisi* (24. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Asya, A. N. (1969). *Fetih Marşı*. İslam Medeniyeti Dergisi, C 2, Sayı 21.
- Ataç, N. (2021). *Günlerin Getirdiği* (16. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ataç, N. (1989). *Okuruma Mektuplar*. İstanbul: Can Yayınları.
- Atay, F. R. (2022). *Tuna Kıyıları*. İstanbul: Pozitif Yayınevi.
- Atlansoy, H. (1998). *İlk Sözler*. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Basmacı, G. (2022). *Köşe Yazarlığının İşleyişine Yönelik Bir İnceleme: Köşe Yazılarında Öne Çıkan Konular, Aktörler ve Metin İçindeki Çeşitlilik*. İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, Sayı 58, s. 139-152. <https://doi.org/10.47998/ikad.1100082>.
- Bayazıt, E. (2014). *Şiirler*. İstanbul. İz. Yayıncılık.
- Berk, İ. (2023). *Akşama Doğru Toplu Şiirler III* (5. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Beyatlı, Y. K. (2007). *Kendi Gök Kubbemiz* (28. bs.). İstanbul: İstanbul Fetih Cemiyeti Yayınları.
- Birinci, N. (2015). *Şiirin Dünyası*, Aydın Türklük Dergisi Yıl 1 Sayı 1.
- Boratav, P. N. (2018). *Zaman Zaman İçinde*. İstanbul: İmge Yayınları.
- Buran, A., Alkaya, E. (2019). *Çağdaş Türk Yazı Dilleri II*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Cebeci, D. (2016). *Türkiyem*. Ankara: Panama Yayın.
- Cüceloğlu, D. (2006). *İnsan ve Davranışı* (15. bs.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çamlıbel, F. N. (2004). *Han Duvarları Toplu Şiirler* (3. bs.). İstanbul Yapı Kredi Yayınları.
- Çıkla, S. (2002). *Romanda Kurmaca ve Gerçeklik*. Hece Dergisi Türk Romanı Özel Sayısı. 6 (65-66-67), 121.
- Çubukçu, İ. A. (1981). *Ord. Prof. Suut Kemal Yetkin'le Bir Söyleşi*. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yıllık Araştırmalar Dergisi, Sayı 3, s. 17-19.
- Dıranas, A. M. (2009). *Şiirler*. Ankara: Kyrhos Yayınları.
- Ebû Dâvûd. (2013). *Kitâbü'l Edeb*. İstanbul: Şamil Yayınları.
- Erhat, A. (1985). *Mektuplarıyla Halikarnas Balıkçısı*. İstanbul: Adam Yayınları.
- Ersoy, M. Â. (2006). *Safahat* (4. bs.). (haz. M. Ertuğrul Düzdağ). İstanbul: Çağrı Yayınları.
- Ersoy, M. A. (2018). *Safahat* (haz. M. Ertuğrul Düzdağ). Kocaeli: Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Kültür ve sosyal Daire İşleri Başkanlığı Yayınları.
- Esendal, M. Ş. (2001). *Kızıma Mektuplar*. Ankara: Bilgi Yayınları.
- Evliyâ Çelebi *Seyahatnâmesi'nden Seçmeler*. (2012). (haz. Seyit Ali Kahraman). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Güleriüz, N. (2021). *Roman Unsurlarında 'Karakter'*. Journal of Social and Humanities Sciences Research, 8 (66), s. 316-321.
- Güntekin, R. N. (1993). *Anadolu Notları* (17. bs.). İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Güntekin, R. N. (2016). *Çalıkuşu*. İstanbul: İnkılâp Kitabevi.
- Güzel Yazılar Hikâyeler* (2022). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Güzel Yazılar Röportajlar* (2018). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Güzel Yazılar Şiirler* (2015). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Halikarnas Balıkçısı. (1996). *Çiçeklerin Düğünü* (2. bs.). (haz. Şadan Gökovalı). İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Hisar, A. Ş. (2006). *Boğaziçi Yalıları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- İnalcık, H. (2003). *Osmanlı İmparatorluğu Klâsik Çağ* (çev. Ruşen Sezer). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kanık, O. V. (1984). *Bütün Şiirleri* (22. bs.). (der. Asım Bezirci). İstanbul: Can Yayınları.
- Kanık, O. V. (2006). *Şairin İşi*. (2. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kaplan, M. (1983). *Kültür ve Dil* (2. bs.). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kaplan, M. (2002). *Kültür ve Dil* (15. bs.). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Karaçam Ş. G. & Samsakçı M. (2019). *Fatih-Harbiye Uyarlamaları Etrafında Romandan Televizyona Uyarlama Meselesi* Dil ve Edebiyat Araştırmaları (DEA), S 20, s. 85-104.
- Karadeniz, H. (2015). *Peyami Safa'nın Fatih-Harbiye Romanında Yapı ve İzlek*. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, S 22, s. 55-75.

- Karakoç, S. (2003). *Gün Doğmadan* (3. bs.). İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2012). *Ateş Dansı Şiirler VIII* (5. bs.). İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (1933). *Bir Kısra Bir Hisse* Kadro Aylık Fikir Mecmuası. Sayı 14, s. 25-26.
- Karaosmanoğlu, Y. K. (1987). *Panorama* (3. bs.), (haz. Atilla Özkırımlı). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Karasu, B. (2022). *Troya'da Ölüm Vardı*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Karataş, T. (2006). *Güzel Sanatlar ve Şiir Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yay.
- Karataş, T. (2001). *Ansiklopedik Edebiyat Terimleri Sözlüğü*. İstanbul: Perşembe Kitapları.
- Karay, R. H. (2018). *Mutfak Zevkinin Son Günleri*. İstanbul: İnkılap Kitabevi Yayınları.
- Kaynaradağ, A. (1986). *Felsefecilerle Söyleşiler*. İstanbul: Elif Yayınları.
- Kerman, Z. (2013). *Tanpınar'ın Mektupları*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kısakürek, N. F. (2013). *Çile*. İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- Kısakürek, N. F. (2005). *Çile*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Kısakürek, N. F. (1994). *Reis Bey / Parmaksız Salih* (6. bs.). İstanbul: Büyük Doğu Yayınları.
- Köprülü, M. F. (1940). *Türk Saz Şairleri*. İstanbul: Kanaat Kitabevi.
- Kuntay, M. C. (2007). *Mehmed Akif Hayatı-Seciyesi-Sanatı* (6. bs.). İstanbul: Timaş Yayınları.
- Kurnaz, C. (1990). *Halk ve Divan Şiirinin Müsterekleri Üzerine Denemeler*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Kutlu, M. (2017). *Hayat Güzeldir*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Kutlu, Ö., Doğan, C. D., & Karakaya, İ. (2021). *Ölçme ve Değerlendirme Performansa ve Portfolyoya Dayalı Durum Belirleme*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Külebi, C. (2010). *Bütün Şiirleri*. İstanbul: Bilgi Yayınevi.
- Maalouf, A. (2019). *Afrikalı Leo* (61. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Manguel, A. (2010). *Okumanın Tarihi* (5. bs.), (çev. Füsün Elioğlu). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Meriç, C. (2016). *Kırk Ambar* (18. bs.). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Mert, N. (2004). *Varoluşçular/Bunalımcılar 1950 Kuşağı*. Heceöykü Dergisi. Sayı 6 s. 38-39.
- Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu (2024). *Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Ortak Metni*. Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı, Talim ve Terbiye Kurulu (2024). *Türk Dili ve Edebiyatı Dersi Öğretim Programı (Hazırlık 9, 10, 11 ve 12. sınıflar)*. Ankara.
- Murat, A. (2010). *Bir Şair Bisikletle*. İstanbul: Profil Yayınları.
- Naci, F. (1981). *100 Soruda Türkiye'de Roman ve Toplumsal Değişme*. İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Necatigil, B. (2009). *Şiirler Bütün Yapıtları* (4. bs.), (haz. Ali Tanyeri, Hilmi Yavuz). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Nutku, Ö. (2001). *Dram Sanatı* (4. bs.). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Nutku, Ö. (2013). *Sahne Bilgisi*. İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- Oflazoğlu, A. T. (1982). *Kösem Sultan*. İstanbul: Adam Yayıncılık.
- Okay, O. (1990). *Sanat ve Edebiyat Yazıları*. İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Onaran, Â. Ş. (2013). *Binbir Gece Masalları*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Ortaylı, İ. (2023). *İlber Ortaylı Seyahatnamesi* (38.bs.). İstanbul: Kronik Kitap.
- Ömer Seyfettin. (2015). *Bütün Hikâyeleri* (2. bs.), (haz. Nâzım Hikmet Polat). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Özbalcı, M. (2015). *Peyami Safa'nın Edebi Romanlarında Batılılaşma Problemi ve Dinî Hayatın İzleri*. Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, S 8(1), s. 161-212.
- Özdenören, R. (2002). *Köpekçe Düşünceler* (2. bs.). İstanbul: İz Yayıncılık.
- Özdenören, R. (2002). *Yazı, İmge ve Gerçeklik*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Özdenören, R. (2002). *Yazar Ne Kadar Kahramandır*. Hece Dergisi Türk Romanı Özel Sayısı. S 6 (65-66-67), s. 271.
- Özdenören, R. (2015). *Gül Yetiştiren Adam*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Özgül, M. K. (2002). *Romanın Hikâyesi*. Hece Dergisi Türk Romanı Özel Sayısı. S 6 (65-66-67). s. 11.
- Özel, İ. (1999). *Erbain* (9. bs.). İstanbul: Şule Yayınları.
- Özel, İ. (1997). *Faydasız Yazılar* (5. bs.). İstanbul: Şule Yayınları.
- Özel, İ. (2022). *Şiir Okuma Kılavuzu* (11. bs.). İstanbul: Tam İstiklâl Yayıncılık. Ortaklığı.
- Özkan, İ. (1991). *Yalanlamalar ve Tekerlemeler*. Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü Aylık Dergi. S 341 s. 549.
- Ran, N. H. (2019). *Kuvâyi Milliye* (27. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Rado, Ş. (2006). *Eşref Saat*. Ankara: Elips Kitap.
- Saba, Z. O. (1991). *Geçen Zaman*. İstanbul: Varlık Yayınları.
- Safa, P. (1999). *Fatih-Harbiye* (19. bs.). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Safi, C. (2023). *Ya Evde Yoksan!* (3. bs.). Ankara: Beste Yayınları.

- Sarıgül, T. (2013). *Zaman Nedir? Bilim ve Teknik Dergisi*. Sayı 547, s. 20.
- Sayar, A. G. (2014). *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Portre Denemeleri* (3. bs.). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Sepetçioğlu, M. N. (2005). *Menevşeler Ölmemeli*. İstanbul: İrfan Yayınları.
- Sevük, İ. H. (2000). *Tuna'dan Batı'ya* (2. bs.). Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Sevük, İ. H. (2014). *Yurttan Yazılar*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Süreya, C. (2006). *Şapkam Dolu Çiçekle* (2. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Süreya, C. (2015). *Sevda Sözleri* (58. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Şatıroğlu, Â. V. (1970). *Dostlar Beni Hatırlasın*. Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Tanpınar, A. H. (2002). *Mücevherlerin Sırrı* (haz. İlyas Dirin, Turgay Anar, Şaban Özdemir). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Tanpınar, A. H. (2006). *Beş Şehir* (21. bs.). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Tanpınar, A. H. (2009). *Bütün Şiirleri* (10. bs.), (haz. İnci Enginün). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Tanpınar'ın Mektupları*. (2013), (haz. Zeynep Kerman). İstanbul: Dergâh Yayınları.
- Tarancı, C. S. (2004). *Otuz Beş Yaş* (24. bs.). İstanbul: Can Yayınları.
- Tarkovski, A. (2018). *Mühürlenmiş Zaman* (4. bs.), (çev. Mazlum Beyhan). İstanbul: Agora Yayınları.
- Tecer, A. K. (2009). *Bütün Şiirleri* (3. bs.), (haz. Leyla Tecer). İstanbul: Bilgi Kültür Sanat.
- Tekin, M. (1999). *Romancı Yönüyle Peyami Safa* (2. bs.). İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- Texier, C (2024). *Küçük Asya Bitinya Kocaeli, Sakarya, Bursa ve Yalova*. İstanbul: Dorlion Yayınları.
- Toy, Y. B. (2021). *Tamamlayıcı Ölçme ve Değerlendirme Araçları. Tasarımcı Öğretmenler Tasarlıyor*. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Tosun, N. (2023). *Edebiyat Atlası*. İstanbul: Dedalus Kitap.
- TRT AKADEMİ TRT Yerli Edebiyat Uyarlamaları 1968-2015. Fuat Kale Uzman, TV Dairesi Başkanlığı, TRT Cilt 4, Sayı 7, Ocak 2019.
- Urgan, M. (1999). *Bir Dinozorun Gezileri* (76. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Uşaklıgil, H. Z. (2017). *Aşk-ı Memnu*. Gaziantep: Özgür Yayıncılık.
- Uyar, T. (2006). *Büyük Saat Bütün Şiirleri* (5. bs.). İstanbul: Yapı Kredi Yayınlar.
- Vahapzade, B. (2004). *Seçilmiş Eserleri*. Bakü: Milli Kütüphane.
- Yaşın, (Ö). (1986). *Kıbrıs Benim Vatanım*. İstanbul: Çevre Yayınları.
- Yenileşme Dönemi Türk Edebiyatı Seçmeler Memduh Şevket Esendal (2003). (haz. Mustafa Yücel). Ankara: Berikan Yayınevi.
- Yetkin, S. K. (1978). *Edebiyat Üzerine Denemeler*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Yunus Emre'nin Vefatının 700. Yıl Dönümü Anısına Uluslararası Türkçenin Anadolu'da Yazı Dili Oluşu Sempozyumu 12-14 Temmuz 2021. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Yüksel, A. (2022). *Daha İyi Bilim için Daha Çok Edebiyat*. Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi.
- Zarifoğlu, C. (2022). *İşaret Çocukları*. İstanbul: Ketebe Yayınları.
- Kaynakça Apa 6'ya göre düzenlenmiştir.**

Türk Dili ve Edebiyatı Dersi
Hazırlık Kitabı'nın Ölçme ve
Değerlendirme bölümlerinin
cevap anahtarlarına bu
karekoddan ulaşabilirsiniz.

Türk Dili ve Edebiyatı
Dersi Hazırlık Kitabı'nın
görsel, genel ağ ve e-çerik
kaynakçasına bu karekoddan
ulaşabilirsiniz.

